

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н. КАРЗІНА

Українська мова:
підручник для іноземних студентів
1 курсу нефілологічних спеціальностей

Харків – 2017

УДК 811.161.2'243(075.8)

У 45

Рецензенти:

Л. С. Безкоровайна – кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри філології Харківського національного автомобільно-дорожнього університету.

О. М. Білик – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мистецтвознавства, літературознавства та мовознавства, завідувач Центру міжнародної освіти і співробітництва Харківської державної академії культури.

Ю. І. Калашник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджений до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 14 від 27.10.2017 р.)*

У 45

Українська мова : підручник для іноземних студентів 1 курсу нефілологічних спеціальностей / укл., Ушакова Н. І., Тростинська О. М., Копилова О. В. та ін.; за ред. Н. І. Ушакової. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 188с.

ISBN

Цей підручник призначений для іноземних студентів 1 курсу нефілологічних спеціальностей, для яких українська мова є мовою навчання. Підручник складається з 8 уроків, кожен із яких містить граматичну та комунікативну теми. Система текстів і завдань підручника побудована на загальнолітературному матеріалі і спрямована на корекцію, розвиток та вдосконалення комунікативної компетенції студентів, які володіють українською мовою в обсязі програми підготовчого факультету.

УДК 811.161.2'243(075.8)

ISBN

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2017
© Ушакова Н. І., Тростинська О. М., Копилова О. В., Алексєєнко Т. М., Кушнір І. М., укл., 2017
© Дончик І. М., макет обкладинки, 2017

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
УРОК 1	
Граматична тема: <i>Вираження суб'єктно-предикатних відношень</i>	
Комунікативна тема: <i>На факультеті. У деканаті.....</i>	6
УРОК 2	
Граматична тема: <i>Вираження суб'єктно-предикатних відношень (продовження). Уживання дієслів-зв'язок у реченнях зі значенням характеристики і кваліфікації предмета.</i>	
Комунікативна тема: <i>На факультеті. У деканаті (продовження). Моя майбутня професія.....</i>	30
УРОК 3	
Граматична тема: <i>Вираження об'єктних відношень.</i>	
Комунікативна тема: <i>Університети</i>	52
УРОК 4	
Граматична тема: <i>Вираження означальних відношень.</i>	
Комунікативна тема: <i>Вища освіта в Україні</i>	74
УРОК 5	
Граматична тема: <i>Вираження обставинних відношень. Вираження способу дії. Вираження просторових відношень.</i>	
Комунікативна тема: <i>Вільний час</i>	95
УРОК 6	
Граматична тема: <i>Вираження обставинних відношень (продовження). Вираження часових відношень.</i>	
Комунікативна тема: <i>Місто, в якому ми живемо та навчаємося</i>	114
УРОК 7	
Граматична тема: <i>Вираження обставинних відношень (продовження). Вираження умовних відношень. Вираження допустових відношень.</i>	
Комунікативна тема: <i>Міста України.....</i>	136
УРОК 8	
Граматична тема: <i>Вираження обставинних відношень (продовження). Вираження причиново-наслідкових відношень. Вираження цільових відношень.</i>	
Комунікативна тема: <i>Автобіографія</i>	152
КЛЮЧІ. Матеріали для викладача	173
КЛЮЧІ.Тексти для аудіювання	182
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	187

ПЕРЕДМОВА

Підручник призначений для іноземних студентів 1 курсу нефілологічних спеціальностей вищих навчальних закладів України. Підручник забезпечує засвоєння іноземними студентами дисципліни «Українська мова» відповідно до вимог забезпечення академічної та соціокультурної адаптації інофонів. Матеріал підручника відповідає завданням програми для іноземних студентів-нефілологів основного етапу навчання.

Створення базового підручника для студентів нефілологічних спеціальностей зумовлено завданнями вдосконалення підготовки фахівців для зарубіжних країн, розробки і впровадження єдиних принципів мовної освіти.

Необхідність забезпечення комунікативних потреб іноземних студентів різних немовних спеціальностей стала причиною пошуку колективом авторів способів реалізації завдань мовленнєвого спілкування, єдиних для майбутніх інженерів, медиків та економістів. У зв'язку з цим підручник створений на загальнолітературному мовному матеріалі, з урахуванням універсальних завдань навчання та інтенцій спілкування в ситуаціях навчальної комунікації, а також формування вмінь спілкування в соціокультурній сфері, відповідно до пізнавальних інтересів молодих людей.

Рівень мовної підготовки іноземних студентів, які вступають на перший курс й обирають українську мову як мову навчання, в останні роки досить неоднорідний. Ця обставина пов'язана з тим, що іноземці вступають до українських ВНЗ після закінчення підготовчих факультетів (відділень), де вивчають мову протягом різного часу. З огляду на це, автори підручника бачили своє завдання також у корекції мовної та мовленнєвої компетенції студентів першого курсу, повторенні й активізації граматичного матеріалу, який входить до складу програми початкового етапу навчання.

Матеріал підручника структурований за уроками. 8 розділів-уроків мають єдину методичну організацію мовного й мовленнєвого матеріалу. Когнітивну основу уроку становить граматичний матеріал, який відпрацьовується у вправах різного ступеня складності й активізується в завданнях для мовленнєвої практики.

Презентація граматичного матеріалу подається у вигляді таблиць та коментарів, що дозволяє вирішувати подвійне завдання реалізації принципу наочності, який дає змогу організовувати сприйняття і запам'ятовування навчального матеріалу, а також принципу наростання труднощів, розвитку навичок та вмінь від спостереження до використання вивчених конструкцій у мовленнєвій діяльності, під час виконання комунікативних завдань.

У підручнику представлені такі граматичні теми: «Суб'єктно-предикатні відношення», «Об'єктні відношення», «Означальні відношення», «Обставинні (часові, просторові, умовні, причинно-наслідкові, цільові, допустові) відношення», які розглядаються на рівні простого речення.

Крім граматичних тем у кожному уроці, відповідно до тематико-ситуативного принципу введення навчального матеріалу, представлені комунікативні теми: «На факультеті. У деканаті», «Моя майбутня професія», «Вища освіта в Україні», «Університети України», «Дозвілля», «Місто, в якому ми живемо й навчаємося», «Міста України», «Автобіографія».

Розділ мовленнєвої практики містить матеріали українського етикету спілкування, діалоги, тексти для різних видів читання та матеріали для навчання аудіо-

вання. Розшифрування аудіоматеріалів розміщено в окремому розділі підручника. Активізація вмінь із видів мовленнєвої діяльності організована як засвоєння способів реалізації завдань спілкування, інтенцій «знайомство», «вітання», «прощання», «порада», «прохання», «подяка», «привітання і побажання» і т. ін.

Рубрика «Мова і культура» містить тексти соціокультурного характеру, засвоєння яких допомагає розв'язувати завдання лінгвокультурної адаптації іноземних студентів до умов нерідного мовного середовища. Ця рубрика розширює параметри навчальної програми і призначена переважно для студентів із високим рівнем володіння мовою.

Кожен урок також містить розділ для самостійної роботи, виконання завдань якого систематизує засвоєний мовний та мовленнєвий матеріал.

Підручник створений колективом викладачів кафедри мовної підготовки Центру міжнародної освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Граматичні теми розроблені старшим викладачем О. В. Копиловою, кандидатом філологічних наук, доцентом О. М. Тростинською, комунікативні теми створені старшим викладачем Т. М. Алексеєнко, кандидатом педагогічних наук, доцентом І. М. Кушнір, доктором педагогічних наук, професором Н. І. Ушаковою. Загальна редакція підручника здійснена Н. І. Ушаковою.

Автори висловлюють подяку кандидату філологічних наук Ю. І. Калашник за цінні поради та рекомендації з підготовки граматичних матеріалів підручника.

Автори підручника будуть вдячні колегам за відгуки та зауваження, які виникнуть у процесі роботи з підручником в аудиторії іноземних студентів-нефілологів.

Зауваження та побажання просимо надсилати на електронну адресу кафедри мовної підготовки Центру міжнародної освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: movnapid@univer.kharkov.ua

УРОК 1

Граматична тема: **Вираження суб'єктно-предикатних відношень**

Комунікативна тема: **На факультеті. У деканаті**

ГРАМАТИКА

Вираження суб'єктно-предикатних відношень

Двоскладне речення

Двоскладне речення містить два головних компоненти – суб'єкт (S) і предикат (P).

Студент читає

суб'єкт (S) предикат (P)

Основні способи вираження суб'єкта у двоскладному реченні

Мовний зразок	Спосіб вираження
<i>Студент</i> читає. <i>Студент і студентка</i> читають. <i>Студент зі студенткою</i> читають.	іменник у Н. в. ім. у Н. в. + ім. у Н. в. поєднання ім. у Н. в. з ім. в О. в. із прийменником зі
<i>П'ять студентів</i> читають. <i>Кілька студентів</i> читають. <i>Багато студентів</i> читають.	поєднання числівника в Н. в. з ім. у Р. в., поєднання неозначено-кількісного числівника (<i>скільки, стільки, кілька, багато, мало, трохи, чимало</i>) в Н. в. з ім. у Р. в.
<i>Частина студентів</i> читає. <i>Більшість студентів</i> читає.	поєднання ім. з кількісним значенням (<i>частина, більшість, меншість, безліч</i>) в Н. в. з ім. у Р. в.
<i>Вони</i> читають. <i>Усі</i> читають. <i>Хто</i> читає? <i>Хтось</i> читає. <i>Ніхто</i> не читає.	займенник у Н.в.
<i>Двоє</i> читають.	збірний числівник у Н. в.
<i>Хворий</i> швидко одужав.	прикметник у Н. в.
<i>Прибулі</i> вийшли з вагонів.	дієприкметник у Н. в.
<i>Один зі студентів</i> читає. <i>Хто з вас</i> уже прочитав? <i>Кращі з них</i> склали залік.	поєднання числівника, займенника, прикметника в Н. в. з ім., займ., прикм., дієприкметником у Р. в. із прийменником зі
<i>Палити</i> – шкодити здоров'ю. <i>Вчитися</i> — завдання кожного студента.	дієслово у формі інфінітива

Коментар:

1. Суб'єкт у реченні – це особа (або предмет), що виконує дію, відчуває стан або є носієм ознаки: *Студент* читає.
2. Іменники, займенники, прикметники, дієприкметники і числівники в ролі суб'єкта зазвичай уживаються у формі називного відмінка: *Викладач* пояснює граматику. *Книга* лежить на столі. *Ми* слухаємо лекцію. *Вчені* проводять експеримент. *Троє* пишуть контрольну роботу.
3. Якщо до складу суб'єкта входять числівники 2, 3, 4, то іменник слід поставити у форму називного відмінка множини:

два студенти
двадцять три книги
сто чотири яблука.

Після інших кількісних числівників та неозначено-кількісних числівників *багато*, *мало*, *скільки*, *кілька* тощо іменник слід поставити у форму родового відмінка множини:

п'ять студентів
багато книг
кілька яблук.

Після іменників із кількісним значенням *частина*, *більшість*, *меншість*, *безліч* тощо іменники також ставляться у форму родового відмінка множини:

частина студентів
більшість учениць
безліч вікон.

Завдання 1. Прочитайте речення. Назвіть суб'єкт, визначте, якою частиною мови він виражений.

1. У цьому році я став студентом першого курсу.
2. У вересні першокурсники зібралися в актовій залі університету.
3. На цих зборах виступили ректор і декан факультету.
4. Троє не прийшли на збори.
5. Деякі з них запитували про можливість змінити спеціальність.
6. Ніхто не знає нового викладача.
7. Присутні із задоволенням дивилися і слухали виступи студентів університету.
8. Більшість моїх друзів вчиться в університеті.
9. Потім один із моїх друзів сфотографував мене разом з однокурсниками.
10. Хтось забув студентський квиток на столі.
11. Кілька моїх земляків брали участь у концерті.
12. П'ять однокурсників ще не отримали студентських квитків.
13. Кращі зі студентів складають іспити на «відмінно».
14. Ніщо не завадило Саміру приїхати до нас.
15. Хто-небудь поїде на екскурсію до Полтави?

Завдання 2. Запишіть речення, використовуючи слова, подані в дужках, у правильній формі.

1. Багато (іноземець) приїхало на навчання в Україну.
2. У нашій групі вчиться двадцять один (студент).
3. У новому корпусі університету є безліч (аудиторії).
4. На першому курсі в нас буде чотири (пара) української мови на тиждень.
5. У мене є два (брат) і три (сестра).
6. Частина (завдання) з математики виконана.
7. У нас було мало (час) на відпочинок.
8. Сьогодні на заняття прийшли п'ятнадцять (студент).
9. Кілька (студент) приїхало з інших міст і країн, а більшість (однокурсник) живе в Києві.
10. Скільки (викладач) працює на цьому факультеті?

Завдання 3. Прочитайте речення. Назвіть суб'єкт. Визначте, якою частиною мови він виражений.

1. Хтось стояв за дверима і розмовляв з викладачем.
2. Хто-небудь чув нашу розмову?
3. Дехто питав про тебе.
4. Хто-небудь виконав домашнє завдання з математики?
5. У кімнаті щось впало зі столу.
6. Щось чути про екзамени?
7. Без нас тут щось сталося?
8. Дещо незрозуміло в цій статті.

Завдання 4. Запишіть відповідні до ситуацій речення, вживаючи займенники із частками -сь, де-, -небудь.

Зразок: Ви не знаєте, хто загубив підручник? Хтось загубив підручник в аудиторії.

1. Ви хочете дізнатися, чи телефонували вам, чи ні. 2. Ви повернулися додому й побачили, що вам принесли книгу. 3. До вашого приятеля приходили гості, але ви їх не знаєте. 4. Ви хочете зацікавити свою сестру, сказавши, що до неї приходили. 5. Ви не знаєте, як виконати завдання, і просите друзів допомогти вам. 6. Ви почули гучний звук із сусідньої аудиторії.

Завдання 5. Прочитайте текст. Назвіть суб'єкт кожного речення. Визначте, якою частиною мови він виражений.

Наша сім'я велика і дружна. У мене є брати і сестри, у нашій родині дев'ятеро дітей. Деякі з них старші за мене, інші – менші. Молодші ще вчаться у школі. Два брати і три сестри живуть разом із батьками, але двоє (сестра і брат) уже мають свої сім'ї і живуть окремо, а ми з братом другий рік навчаємося в Україні.

Мої батьки турбуються про нас і часто телефонують або дзвонять по скайпу. Кожен із дітей дорогий батькам. Мій батько – фармацевт, його аптека розташована недалеко від будинку. Один із моїх братів теж хоче бути фармацевтом, і зараз він учиться у фармакадемії.

Моя старша сестра – вчителька. Вона любить музику, дуже товариська. Багато друзів приходить до її будинку, там завжди тепла, дружна атмосфера.

Завдання 6. Розкажіть (напишіть) про свою сім'ю, використовуючи різні форми вираження суб'єкта.

Основні способи вираження предиката у двоскладному реченні

Мовний зразок	Спосіб вираження
Студент читає (<i>читав, буде читати, читатиме, прочитає</i>).	дієслово недоконаного і доконаного виду у формі теперішнього, минулого і майбутнього часу;
Студентка не читає .	дієвідмінювана форма дієслова із заперечною часткою не ;
Студент читає і пише .	дієвідмінювана форма дієслова + дієвідмінювана форма дієслова;
Студент почав читати .	дієвідмінювана форма дієслова + інф.;
Жити – боротись .	дієслово у формі інфінітива;
Мій брат – студент .	іменник у Н.в.;
Книга цікава . Я згоден із вами.	прикметник у Н.в. коротка форма прикметників винен, згоден, певен
Ця книга цікавіша . Наш викладач найкращий . Студент повинен читати .	вищий ступінь прикметника; найвищий ступінь прикметника; прикметники (повинен, радий, готовий, згоден) + інф.
Експеримент проведений .	пасивний дієприкметник минулого часу в Н.в.
Двічі по два – чотири .	кількісний числівник у Н.в.

Коментар:

1. Предикат позначає дію, стан, ознаку предмета (особи) або відношення між предметами.
2. Форма предиката узгоджується з формою суб'єкта: *Я читаю. Студент пише. Ми слухаємо. Діти грають. Він прийшов. Вона приїхала. Студенти відповідали. Вони будуть вечеряти. Життя прекрасне. Урок закінчено* тощо.
3. При суб'єкті, вираженому числівником і поєднанням числівника з іменником у родовому відмінку, дієслово-предикат може мати як форму однини (в минулому часі – форму середнього роду), так і множини:

Двоє читає. – Двоє читають.

П'ятеро приїхало. – П'ятеро приїхали.

Три лампи горить. – Три лампи горять.

Сім студентів пішло. – Сім студентів пішли.

Проте, якщо іменник позначає істоту, перевага надається формі множини:

Два студенти не склали іспит, а якщо предмет – однини: *Два дерева* росло.

При суб'єкті, вираженому словосполученням зі словами *стільки, скільки, багато, небагато, мало, чимало*, дієслово-предикат частіше має форму однини:

В університеті навчається багато студентів

Скільки людей прийшло!

При суб'єкті, вираженому словосполученням зі словами *більшість, меншість, безліч*, дієслово-предикат частіше вживається у формі однини:

Більшість студентів живе в гуртожитку.

Безліч людей співала.

4. При суб'єкті, вираженому займенниками *хто, що, хтось, щось, хто-небудь, ніхто* і т. ін., дієслово-предикат завжди має форму однини:

Хто говорить? Щось лежить на столі. *Ніхто* не прийшов.

Із суб'єктом, вираженим займенником *що* та його похідними (*щось, що-небудь, дещо*), у минулому часі дієслово вживається у формі середнього роду:

Щось впало. *Що* трапилося?

Завдання 7. Прочитайте речення. Назвіть предикат у кожному з них. Визначте, якою частиною мови він виражений.

1. Наші старі друзі погодилися показати нам місто.
2. Деякі студенти приїхали пізніше, у жовтні.
3. Ми будемо вчитися в нашому університеті 5 років.
4. Мій брат продовжує займатися музикою.
5. У вільний час ми хочемо подивитися історичний музей.
6. Я студентка першого курсу.
7. На батьківщину виїхали шестеро моїх однокурсників.
8. Одеса – велике і красиве місто.
9. Осінь цього року тепла і суха.
10. Дві подружки зайшли до деканату.
11. Під час навчання ми могли взяти книги в бібліотеці або купити в магазині.
12. Учора ми вирішили піти в кіно.
13. Університет заснований у XIX столітті.
14. Учень не слухає вчителя.
15. Брат вищий від сестри.

Завдання 8. Узгодьте дієслова, подані в дужках, із суб'єктом.

1. Студенти (перестати розмовляти) і сіли на свої місця.
2. Через два місяці я потроху (почати розуміти) українську мову.
3. Хтось (продовжувати стукати) у двері.
4. Я не (могти відповісти) на питання.
5. Троє (зупинитися) біля деканату.
5. Вона не (могти додзвонитися) додому вже другий день.
6. Я (хотіти жити) ближче до своїх рідних.
7. Спочатку він (сподіватися вирішити) цю проблему самостійно.
8. Викладач (запропонувати провести) консультацію наступного тижня.
9. Мій друг завжди (намагатися подолати) труднощі.
10. Ми (боятися втратити) близьких людей.

Завдання 9. Ви добре знаєте свою групу? Доповніть діалог.

- Скажіть, будь ласка, скільки студентів навчається у вашій групі?
- ...
- Серед них є іноземні студенти?
- ... Із них – ..., решта – ...
- А звідки приїхали іноземні студенти?
- Вони ...
- Де живуть студенти вашої групи?
- Більшість студентів ..., деякі ...

Завдання 10. Розкажіть про вашу групу, використовуючи такі слова.

Наша група складається ..., ... з них – іноземні студенти. Вони приїхали ... Більшість студентів ..., а деякі ... Всі ... Багато студентів ... Кілька людей ... Хтось ..., інші ... Кожен із нас ... Ми з другом ... Я ...

Завдання 11. Прочитайте речення. Назвіть предикат. Визначте, якою частиною мови він виражений.

1. Дівчата веселі. 2. Лекції в університеті були надзвичайно складними. 3. Тексти цікаві й корисні для студентів. 4. Він винен. 5. Домашнє завдання з української мови скоро буде готове. 6. Його слова зрозумілі кожному. 7. Хороша медсестра уважна до кожного хворого. 8. Ми будемо вдячні вам за будь-яку допомогу. 9. Заборонений плід солодкий. 10. Контрольна робота виконана. 11. Курсовий проект був зроблений вчасно. 12. Віза буде оформлена за тиждень.

Завдання 12. Доповніть речення відповідними за змістом короткими прикметниками в потрібній формі, використовуючи слова для довідок.

1. Студенту підручник з української мови. 2. Ця задача для нього. 3. Ми вам за допомогу. 4. Наш університет всім. 5. Умови завдання студентам. 5. Оформлення студентської візи для навчання іноземця в Україні. 6. Вступний тест 7. Ці предмети для всіх студентів. 8. Перескладання іспиту протягом тижня після закінчення сесії. 9. Життя! 10. Паління

Слова для довідок: складний, потрібний, важливий, відомий, зрозумілий, необхідний, можливий, легкий, вдячний, прекрасний, важкий, небезпечний, шкідливий.

Завдання 13. Узгодьте предикати, подані в дужках, із суб'єктом.

1. Батьки завжди (готовий допомогти) своїм дітям. 2. Моя подруга (згодний піти) зі мною до театру. 3. Чому він не (здатний зрозуміти) таку просту тему? 4. Кожен зі студентів (повинен виконати) цю роботу самостійно. 5. Ми (радий вітати) вас на святі!

Завдання 14. А. Прочитайте текст. Виконайте завдання після тексту.

У перші дні занять студенти знайомляться один з одним і розповідають про себе. Більшість наших однокурсників живе в Києві. Іногородні вже оселилися в гуртожитку і запрошують однокурсників до себе в гості. У нашій групі навчаються три іноземці. Українські студенти розпитують нас про наші країни. Кожен із нас трохи розповідає про країну, про рідне місто. Наприклад, я приїхав із Тунісу. А ще двоє приїхали з Марокко. Я показав своїм новим друзям фотографії мого міста. Інші теж показували фотографії та листівки. Староста групи дав нам розклад занять на перший семестр. Кожного дня в нас буде три пари.

Б. Перекажіть текст, стежте за правильним уживанням суб'єкта і предиката.

Односкладні речення

Односкладне речення містить тільки предикат.

У деканаті **видають** довідки
предикат (Р)

Основні способи вираження предиката в односкладних реченнях

Мовний зразок	Спосіб вираження
У магазині <i>продають</i> книги.	дієслово у формі 3 особи мн. теперішнього і майбутнього часу та формі мн. минулого часу
Друга за гроші <i>не купиш</i> .	дієслово у формі 2 особи одн. теперішнього часу
Надворі <i>вечоріє</i> .	безособові дієслова у формі 3 ос. одн. теперішнього і майбутнього часу та формі одн. сер. роду минулого часу
<i>Приходьте</i> в гості.	дієслово у формі наказового способу
На вулиці <i>темно</i> .	Прислівник
У мене <i>немає</i> часу.	заперечний предикатив <i>немає</i>
Справу <i>зроблено</i> .	предикативна форма дієприслівника на <i>-но, -то</i>

Завдання 15. Прочитайте і порівняйте односкладні та двоскладні речення. Визначте в них суб'єкти і предикати.

1. У сусідній кімнаті голосно розмовляли. Ми сиділи за столом і голосно розмовляли.
2. Вас кличуть до телефону. Друзі кличуть мене в гості. 3. В аудиторії голосно розмовляють. В аудиторії хтось голосно розмовляє. 4. Мені надіслали повідомлення. Мені хтось надіслав повідомлення. 5. Вам принесуть книги. Хто-небудь принесе вам книги. 6. Двері відчинили. Хтось відчинив двері. 7. До нього приходили. До нього дехто приходив.

Завдання 16. Прочитайте речення. Визначте форму предиката. Поясніть значення прислів'їв і приказок.

1. Слухай багато, говори мало. 2. Поспішай повільно. 3. Поспішиш – людей насмішиш. 4. Пізнай самого себе. 5. Пам'ятай про Батьківщину. 6. Шануй батька твого і матір твою. 7. За двома зайцями поженешся – жодного не зловиш. 8. Не поспішай мовою – поспішай справою. 9. Учорашнього дня не повернеш. 10. Любиш кататися – люби й саночки возити.



ПОВТОРЮЄМО!

Утворення наказового способу (імператива) дієслова:

читати	вони	чита-ють	читай	читайте	читаймо
писати	вони	пиш-уть	пиши	пишіть	пишімо
кинути	вони	кин-уть	кинь	киньте	киньмо
говорити	вони	говор-ять	говори	говоріть	говорімо

Завдання 17. А. Поставте дієслова, подані в дужках, у формі імператива.

1. (Визначити) у реченнях предикати. 2. (Виписати) з тексту односкладні речення. 3. (Проаналізувати) структуру речень. 4. (Записати) домашнє завдання. 5. (Поставити) слова, подані в дужках, у правильній формі. 6. (Підібрати) синоніми до слів. 7. (Зателефонувати) батькам. 8. (Підкреслити) у реченнях суб'єкти. 9. (Скласти) словосполучення з наведеними дієсловами. 10. (Закінчити) речення.

Б. Складіть і запишіть кілька речень із предикатом у формі імператива.**Завдання 18. А. Прочитайте текст. Дайте відповідь на питання: у вашому університеті така ж система занять? А в університетах вашої країни? Розкажіть про систему навчання у вашій країні.**

Заняття у вищих навчальних закладах (ВНЗ) відрізняються від шкільних занять. В університеті проводяться лекції та практичні заняття. Лекції читають для всіх студентів курсу (поток) у великих лекційних аудиторіях. На лекціях ми слухаємо і записуємо, після лекції можна поставити питання лектору. Практичні заняття проводяться в кожній групі окремо. На цих заняттях ми повторюємо інформацію лекцій, виконуємо певні завдання. На практичних заняттях викладачі пояснюють нам важкі питання теми. Самостійна робота може бути виконана вдома, а контрольні роботи ми завжди пишемо в аудиторії. На деяких факультетах і спеціальностях проводяться лабораторні роботи. На них студенти виконують певні експерименти, а потім описують хід роботи.

Є у ВНЗ і консультації. Якщо не розумієш щось, хочеш поставити питання викладачеві – приходь на консультацію.

Навчальний рік складається з двох семестрів. У кінці кожного семестру студенти складають заліки та іспити. Багато студентів прагне скласти сесію раніше і поїхати додому. Дозвіл на дострокове складання заліків та іспитів видають у деканаті.

Б. Знайдіть у реченнях суб'єкти і предикати. Визначте, якою частиною мови вони виражаються.**Самостійна робота****Завдання 1. Запишіть речення. Підкресліть суб'єкти і предикати. Вкажіть, чим вони виражені.**

1. В Україні навчається багато студентів-іноземців. 2. Я студент економічного факультету. 3. Брат із сестрою приїхали до Києва. 4. Хтось стукає у двері. 5. У нашому університеті читають лекції відомі науковці. 6. Мій друг виступив на семінарі з доповіддю. 7. Усі знають нашого ректора. 8. Ніхто не вивчив текст. 9. Троє пишуть контрольну роботу. 10. Харківський університет засновано в 1804 році. 11. Лекція з історії України дуже цікава. 12. П'ятнадцять студентів оформили візи.

Завдання 2. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі. Стежте за узгодженням суб'єкта і предиката.

1. Сьогодні (приїхати) п'ятеро нових (студент). 2. Безліч (першокурсник) (зібратися) в актовій залі університету. 3. Тимур і Руфат (отримати) хороші оцінки на занятті з української мови. 4. Щось (лежати) на столі. 5. Частина (одногогрупник) уже (виконати) завдання з математики. 6. Більшість із них (вчитися) добре. 7. Хто сьогодні

(відсутні) на лекції? 8. Четверо не (з'явитися) на першу пару. 9. Усі (піти) на екскурсію містом. 10. Він (приїхати) із Китаю.

Завдання 3. *Запишіть речення, узгоджуючи суб'єкт і предикат.*

1. Лекції з математики (важкий). 2. Друзі завжди (готовий) допомогти мені. 3. Ми (повинен) добре вчитися. 4. Читальні зали бібліотеки вже (відкритий). 5. Завдання з української мови (зрозумілий) всім студентам. 6. Вона (рад) зустрітися зі мною. 7. Професор (почати) читати лекцію. 8. Я (намагатися) запам'ятати багато нових слів. 9. Підручники (написаний) нашими викладачами. 10. Візи (оформлений) у посольстві.

Завдання 4. *Замініть двоскладне речення односкладним, уживши дієслово у формі:*

а) 3 особи множини

1. У деканаті хтось голосно розмовляє. 2. Мені хтось телефонував. 3. У бібліотеці хтось видає студентам книги. 4. Тебе хтось кличе. 5. Хтось організував екскурсію до історичного музею;

б) наказового способу

1. (Виписати) з тексту нові слова. 2. (Повторити) тему заняття. 3. (Слухати) речення. 4. (Вивчити) цей текст. 5. (Виконати) контрольну роботу.

Комунікативна тема: **На факультеті. У деканаті**

Завдання спілкування: **вітання, прощання, звертання, знайомство**



ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!

Завдання 1. Прочитайте слова і словосполучення. Значення незнайомих слів подивіться у словнику

деканат	захоплюватися / захопитися (ким? чим?)
звернення	звертатися / звернутися (до кого? чого?)
кафедра	знайомити / познайомити (кого з ким?)
конспект	оформляти / оформити (що?)
лаборант	представляти / представити (кого? кому?)
лекція	представлятися / представитися (кому?)
паспортист (інспектор)	читати лекції
секретар	
семінар	
паспортний відділ	парний / непарний тиждень
практичне заняття	читацький квиток
прийомні години	навчальний абонемент
студентський квиток	

Завдання 2. Розгляньте на малюнку структуру факультету і скажіть:



З р а з о к: Хто консулює студентів у лабораторії? – Лаборант консулює студентів у лабораторії.

1. Хто працює в деканаті?
2. Хто читає лекції та проводить практичні заняття?
3. Хто керує університетом?
4. Хто складає розклад?
5. Хто допомагає оформити посвідку на проживання?

Завдання 3. Розкажіть, хто допомагає оформити необхідні студенту документи або де можна дізнатися необхідну інформацію. Використовуйте таблицю.

- З р а з о к:** а) Інспектор у паспортному відділі допомагає оформити посвідку на проживання.
б) Студентський квиток можна отримати в деканаті.

ХТО	ЩО РОБИТЬ	ДЕ
секретар деканату	посвідку на проживання	кафедра мовної підготовки
інспектор паспортного відділу	плани лабораторних практикумів	дошка оголошень
бібліотекар	студентський квиток	навчальний абонемент
лаборант кафедри	читацький квиток	лабораторія
	розклад занять	паспортний відділ
	розклад занять з української мови	деканат
	підручники	



КОМУНІКАТИВНИЙ ЗРАЗОК

Завдання 4. Прочитайте діалог. Поясніть, у якій ситуації вживаються виділені слова.

Студент: *Добрий день!* Це кафедра мовної підготовки?

Лаборант: *Добрий день!* Так, це кафедра мовної підготовки. Я лаборант Олеся Петрівна.

Студент: *Скажіть, будь ласка,* коли в нас заняття з української мови?

Лаборант: Назвіться, *будь ласка.*

Студент: Я студент першого курсу медичного факультету Джумаєв Карим.

Лаборант: *Кариме,* подивімося розклад першого курсу. В якій групі Ви навчаєтеся?

Студент: Я навчаюся в групі VI-11.

Лаборант: Українська мова у вас у понеділок і середу на другій парі і дві пари в четвер, четверта й п'ята. Викладача звать Черненко Ірина Іванівна.

Студент: А в якій аудиторії будуть наші заняття?

Лаборант: Аудиторії ви можете подивитися в розкладі. Він висить біля деканату.

Студент: *Дякую, Олесе Петрівно. До побачення.*

Лаборант: *Будь ласка. На все добре!*

**ПОВТОРЮЄМО!**

Форми вираження ВІТАННЯ	
<i>Ініціативні репліки</i>	<i>Репліки у відповідь</i>
Офіційна форма: Вітаю! Доброго ранку! Добрий день! / Добридень! Добрий вечір! Неофіційна форма: Привіт! Яка (приємна) несподіванка! Яка (приємна) зустріч! Кого я бачу! Яким вітром!	Вітаю! (Дуже) радий (а) Вас бачити / зустріти. Доброго ранку! / Добрий вечір! Добрий день! Добрий вечір! Рада тебе бачити! Як справи? Давно не бачилися! Скільки літ, скільки зим! Як добре, що ми зустрілися!
Форми вираження ЗВЕРНЕННЯ	
<i>Ініціативні репліки</i>	<i>Репліки у відповідь</i>
Звернення до незнайомої особи: Вибачте ... Перепрошую ... Скажіть, будь ласка... Вибачте / даруйте за клопіт ... Молодий чоловіче! Дівчино! Пані! Пане! Звернення до знайомої особи: Олено! Олександрє! (Вибачте,) Сергію Анатолійовичу ... (Вибачте,) Наталіє Ігорівно ... Звернення до групи людей: Пані та панове! Юнаки та дівчата! Шановні студенти!	Слухаю вас. / Слухаю! (Так, будь ласка. Чим я можу вам допомогти? Вибачте, я не знаю. Вибачте, я погано розумію українську. Що? Так? Слухаю, Богдане Сергійовичу. Так, Вікторіє Олександрівно.
Форми вираження ПРОЩАННЯ	
<i>Ініціативні репліки</i>	<i>Репліки у відповідь</i>
Офіційна форма: До побачення! До зустрічі! На все добре! Неофіційна форма: Бувай! Бувайте! До зустрічі. Побачимося.	Рад(-ий, -а) був (була) зустрітися. Усього найкращого. На все добре! До завтра! До вечора (...)! До п'ятниці (...)!



ПРАЦЮЄМО З ДІАЛОГАМИ

Завдання 5. Прочитайте діалоги за ролями. Зверніть увагу на способи вираження вітання, звернення і прощання. Назвіть ситуації, в яких відбулися ці діалоги.

Діалог 1

- Студент: Доброго ранку, Оксано Юріївно. Вибачте, що турбую.
- Секретар: Добрий день, Халіле. Чим можу допомогти?
- Студент: Скажіть, будь ласка, коли проходять заняття в університеті.
- Секретар: Лекції та практичні заняття проводяться з понеділка по п'ятницю. Перша пара починається о восьмій ранку. Зазвичай у вас чотири пари. Вони закінчуються о третій годині. Перерви між заняттями п'ятнадцять хвилин.
- Студент: Крім лекцій, у нас будуть інші заняття?
- Секретар: Так. У вас будуть не тільки лекції, але й семінари, лабораторні роботи і практичні заняття.
- Студент: Скільки разів на тиждень у нас буде українська мова?
- Секретар: На першому курсі чотири пари української мови на тиждень. Халіле, хоча ви непогано говорите українською, вам буде важко слухати і конспектувати лекції. Не пропускайте заняття з української мови.
- Студент: Дякую! Ви мені дуже допомогли. Тепер я не буду запізнюватися й намагатимусь відвідувати всі заняття з української мови.
- Секретар: Рада була допомогти. Звертайтеся.

Діалог 2

- Заступник декана: Шановні іноземні студенти! Я вас попросив затриматися після занять на 10 хвилин, щоб відповісти на всі ваші запитання про організацію навчання.
- Студент 1: Олексію Георгійовичу!
- Заступник декана: Я вас слухаю.
- Студент 1: Чи не могли б Ви сказати, де можна отримати студентський і читацький квитки?
- Заступник декана: Так, звичайно. Студентський квиток ви можете замовити в деканаті нашого факультету, а за читацьким квитком звертайтеся до інформаційного центру бібліотеки.
- Студент 1: Дякую.
- Заступник декана: Є ще питання?
- Студент 2: Олексію Георгійовичу, скажіть, будь ласка, як розуміти, якщо в розкладі предмети написані через скісну риску?
- Заступник декана: Заняття, подані у верхній частині над рискою, будуть проводитися непарного тижня, а під рискою – парного тижня.
- Студент 2: Дякую. Більше питань немає.
- Заступник декана: Дякую за увагу. Рекомендую відвідувати заняття. На все добре!

Діалог 3

- Вітаю, Шомсіре! Рада тебе бачити.
- Привіт, Інно. Як справи?
- Спасибі, непогано. Намагаюся все встигнути. Шомсіре, у тебе є підручник з інформатики? У середу практичне заняття.
- Ні, підручника в мене немає. Інно, а де його взяти?

- У бібліотеці на навчальному абонементі. Я теж ще не отримала. Збираюся піти туди.
- Підемо разом? Допоможеш мені?
- Добре. У тебе є читацький квиток?
- Так, я оформив його минулого тижня в інформаційному центрі бібліотеки.
- Дуже добре! Тож ніяких проблем не виникне. Підемо сьогодні після семінару з історії України.
- Дякую. Я буду дуже радий, якщо ти мені допоможеш.

Діалог 4

- Привіт, Ахмеде! Кого я бачу!
- Привіт, Батире! Яка несподіванка! Що ти тут робиш?
- Як що? Навчаюся на медичному факультеті.
- Дуже радий тебе бачити. Я теж навчаюся на медфаці. Але ти ж казав, що хочеш навчатися на юридичному.
- Мої батьки порадили мені вступити на медичний. Ну, а ти? Радий, що вступив?
- Звісно, дуже! Лікар – це дуже потрібна в нашій країні професія. Допоможи мені, будь ласка, скажи, які заняття в нас будуть завтра. Я не знаю, де можна подивитися розклад.
- Розклад висить у коридорі біля деканату. Ходімо разом і подивимося.
- Який номер твоєї групи?
- Група № 17.
- Ось дивись. У тебе перша пара – анатомія (лекція), друга – фізіологія (семінар), а на третій парі – практичне заняття з української мови. Перепиши собі розклад. Якщо хочеш, можеш подивитися на сайті університету.
- До речі, коли починається перша пара?
- О 8-й годині. Час занять також зазначено в розкладі. Ось тут. Запиши і час.
- Дякую за допомогу.
- Немає за що. До зустрічі. Тепер ми часто будемо бачитися.



ПОГОВОРІМО!

Завдання 6. Опишіть ситуацію. Поясніть, хто може вжити такі звернення:

1. Молодий чоловіче! Вийдіть, будь ласка, з ліфту. Він перевантажений.
2. Вибачте! Скажіть, будь ласка, де деканат економічного факультету?
3. Шерзоде, здайте, будь ласка, вашу роботу на перевірку.
4. Вибачте! Олександрє Анатолійовичу, повторіть, будь ласка, ще раз. Я не зрозумів.
5. Шановні студенти! Заняття з української мови переносяться з вівторка на середу.

Завдання 7. Складіть діалоги до ситуації. Використовуйте матеріали таблиці «Повторюємо. Форми вираження вітання».

1. Ви зустріли друга, з яким давно не бачилися. Дізнайтеся в нього, як давно він в Україні, чим займається.
2. Ви побачили старосту вашої групи в коридорі. Запитайте, як і де можна отримати студентський, читацький квитки.
3. Ви зустріли професора Івана Петровича Матвієнка в бібліотеці. Уточніть, коли будуть лекції наступного тижня, хто буде проводити семінарські заняття.
4. Ви зайшли на кафедру мовної підготовки дізнатися, коли будуть практичні заняття з української мови. Поговоріть із лаборантом кафедри.
5. Ви зайшли до паспортного відділу, щоб оформити посвідку на проживання. Дізнайтеся в паспортисток прийомні дні та години.

Завдання 8. Складіть монолог за ситуацією.

На зборах студентів вашої групи («організаційній годині») присутні нові студенти. Поясніть їм, як проходять заняття в університеті, які функції співробітників вашого факультету.

Завдання 9. Розкажіть про своє студентське життя, використовуючи подані питання як план.

1. Як вас звуть?
2. Де ви навчаєтеся зараз?
3. Де ви вчилися раніше?
4. Які предмети ви вивчаєте в університеті?
5. Які предмети для вас важкі (легкі)? Чому?
6. Що для вас найважче на лекціях?
7. Як ви готуєтеся до семінарів?
8. Ви вмієте записувати конспекти лекцій? Як ви цього навчилися?

**ПОВТОРЮЄМО!****ЗНАЙОМСТВО**

Ініціативні репліки	Репліки у відповідь
Безпосереднє знайомство: Давай(те) познайомимосся. Дозвольте (з Вами / з вами) познайомитися. Дозвольте представитися. Будемо знайомі. Знайомство через посередника: Познайомтеся, будь ласка. Дозвольте представити (кому, кого) Офіційне представлення: Дозвольте представитися, я професор Смирнов Олександр Васильович.	Дуже приємно. Радий (-а, -і) познайомитися. Радий (-а, -і) знайомству. Я багато про вас чув (-ла). Дуже приємно. Радий (-а, -і) познайомитися.

**ПРАЦЮЄМО З ДІАЛОГАМИ****Завдання 10. Прочитайте діалоги за ролями. Зверніть увагу на конструкції, які вживаються при знайомстві. Складіть аналогічні діалоги.***Діалог 1*

- Вітаю вас, студенти! Давайте знайомитися. Мене звуть Світлана Валентинівна. Я ваш викладач української мови.
- Дуже приємно. Світлано Валентинівно, скажіть, будь ласка, скільки разів на тиждень ми будемо навчатися.
- На першому курсі у вас чотири пари української мови на тиждень. Запишіть розклад, будь ласка. Щовівторка буде четверта і п'ята пари, а щоп'ятниці – друга і третя.
- Світлано Валентинівно, повторіть, будь ласка, які пари в нас щоп'ятниці.
- Друга і третя пара.

Діалог 2

- Вітаю! Мене звуть Хасан. А як тебе звати?
- Вітаю! Будемо знайомі. А мене звати Сергій. Звідки ти приїхав?
- Я приїхав з Йорданії.
- А я киянин.
- Вітаю! Ми першокурсники!
- Дякую. Тепер ми часто будемо зустрічатися на лекціях і семінарах.
- Якщо щось буде незрозуміло, звертайся до мене. Я із задоволенням тобі допоможу.
- Я не завжди все розумію по-українськи. Буду вдячний тобі за допомогу.

Діалог 3

- Вітаю, Принцес!
- Привіт, Дарино.
- Знайомся! Це Яна. Вона староста нашої групи.
- Привіт, Яно. Дуже приємно.
- Рада знайомству. Принцес, дай мені, будь ласка, твій номер мобільного. Я повинна повідомляти всім студентам про зміни в розкладі. І запиши мій номер. Телефонуй, якщо будуть питання.
- Дякую.

Діалог 4

- Здрастуйте, Михайле Івановичу!
- Доброго ранку!
- Дозвольте представити нашого колегу з Росії. Олександр Євгенович Смирнов. Він працює в Московському державному університеті. Він буде читати лекції з міжнародної економіки.
- Дуже приємно! Радий знайомству. Обов'язково прийду на Вашу лекцію, Олександре Євгеновичу. А Вас запрошую на наш науковий семінар з економіки України.
- Дякую. Мені буде дуже цікаво.

Завдання 11. Доповніть діалоги відповідними репліками.

I. – Вітаю, студенти! Дозвольте представитися. Я ваш викладач української мови. Мене звуть Ангеліна Вікторівна.

–

– Мої вітання! Ви стали першокурсниками.

II. – Шановні студенти! Дозвольте представити нашого молодого викладача Бондаренко Маргариту Сергіївну.

–

– Вона буде проводити семінарські заняття.

III. – Вітаю! Ми, здається, тепер вчимося в одній групі ...

–

– Давай знайомитися. Мене звати, ...

–

IV. – Доброго ранку, Насибо! Це твоя сестра? Познайом нас.

–

– Дуже приємно! Думаю, тепер ми часто будемо бачитися.

–

Завдання 12. Познайомтеся, будь ласка:

а) з одногрупниками; б) із сестрою (братом) свого друга (своїєї подруги); в) з новим сусідом (сусідкою) по кімнаті; г) з лаборантом кафедри; г) з новим викладачем української мови; д) з куратором вашої групи.

Завдання 13. Познайомте, будь ласка:

а) своїх одногрупників із новим студентом (із новою студенткою); б) свого друга зі своєю одногрупницею / свою подругу зі своїм одногрупником; в) викладача української мови зі своїм братом (сестрою); г) куратора зі своїми батьками.

**Мова і культура**

При знайомстві ми дізнаємося ім'я людини, або її ім'я і прізвище, або ж її ім'я та по батькові (залежно від ситуації спілкування).

В офіційних обставинах використовується спеціальна форма звертання до дорослої людини – на ім'я та по батькові (Андрій Іванович, Ольга Петрівна).

Так звертаються студенти до всіх викладачів, до працівників деканату, паспортного відділу. У неофіційних ситуаціях використовують коротку форму імені: Іванко (замість Іван), Марійко (замість Марія).

Найбільш поширені чоловічі імена: Сергій, Андрій, Олексій, Іван, Володимир, Микола, Віктор, Юрій.

Жіночі імена: Олена, Ольга, Наталія, Ірина, Ганна, Марія, Тетяна, Оксана.

**ЗГАДАЙМО, ЯК УТВОРЮЮТЬСЯ СЛОВА!****УКРАЇНСЬКІ ІМЕНА ПО БАТЬКОВІ**

Українські імена по батькові утворюються від чоловічих імен за допомогою суфіксів: **–ович (–івн)а**

Іван	Іванович	Іванівна
Олександр	Олександрович	Олександрівна
Михайло	Михайлович	Михайлівна
Сергій	Сергійович	Сергіївна
Миколай	Миколайович	Миколаївна
Ігор	Ігорович	Ігорівна
Василь	Васильович	Василівна

ВІДМІНЮВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ІМЕН ПО БАТЬКОВІ

Н.в.	Іванович	Іванівна
Р.в.	Івановича	Іванівни
Д.в.	Івановичу	Іванівні
З.в.	Івановича	Іванівну
О.в.	Івановичем	Іванівною
М.в.	Івановича	Іванівні
К.в.	Івановичу	Іванівно

РОСІЙСЬКІ ПРИЗВИЩА

Російські прізвища з суфіксами *-ін, -ин, -ов, -ев*: Рєпін, Голіцин, Попов, Михайлов, Лемешев (також Рєпіна, Голіцина і т.ін.) відмінюються таким чином:

	М.р.		Ж.р.		Множина	
Н.в.	Рєпін	Попов	Рєпіна	Попова	Рєпіни	Попови
Р.в.	Рєпіна	Попова	Рєпіної	Попової	Рєпіних	Попових
Д.в.	Рєпіну	Попову	Рєпіній	Поповій	Рєпіним	Поповим
З.в.	Рєпіна	Попова	Рєпіну	Попову	Рєпіних	Попових
О.в.	Рєпіним	Поповим	Рєпіною	Поповою	Рєпіними	Поповими
М.в. (на)	Рєпіну (-і)	Попову (-і)	Рєпіній	Поповій	Рєпіних	Попових
К.в.	Рєпін	Попов	Рєпіна	Попова	Рєпіни	Попови

УКРАЇНСЬКІ ПРИЗВИЩА

Українські прізвища найчастіше утворюються за допомогою суфіксів *-енко-* і *-ко-*: Шевченко, Коваленко, Тимошенко, Кличко. Деякі українські та російські прізвища утворюються за допомогою суфікса *-ськ-* (*-(е)цьк-*): Коцюбинський, Вешневський.

Жіночі українські прізвища, що закінчуються на *-ко*, не відмінюються. Українські прізвища з суфіксами *-ськ-* (*-(е)цьк-*) відмінюються, як прикметники: Коцюбинського, Коцюбинському, Коцюбинським.

	Чоловічий рід	Множина
Н.в.	Кузьменко	Кузьменки
Р.в.	Кузьменка	Кузьменків
Д.в.	Кузьменку/ові	Кузьменкам
З.в.	Кузьменка	Кузьменків
О.в.	Кузьменком	Кузьменками
М.в. (на)	Кузьменку	Кузьменках
К.в.	Кузьменку	Кузьменки

ВІДМІНЮВАННЯ ІНОЗЕМНИХ ІМЕН І ПРИЗВИЩ

Іншомовні жіночі імена, що закінчуються на твердий приголосний, і прізвища жіночого роду, що не закінчуються на *-а*, не відмінюються: Ірен Пінкертон, Лів Хамзех.

Прізвища, що закінчуються на *-е, -є, -и, -і, -у, -ю, -о*, не відмінювані: Фур'є, Боссюе, Дебюссі, Лану, Шоу, Камю, Гюго, Пікассо.

Чоловічі імена та прізвища відмінюються таким чином:

	Однина	Множина
Н.в.	Шерлок Холмс	Холмси
Р.в.	Шерлока Холмса	Холмсів
Д.в.	Шерлоку Холмсу	Холмсам
З.в.	Шерлока Холмса	Холмсів
О.в.	Шерлоком Холмсом	Холмсами
М.в. (на)	Шерлоку Холмсі	Холмсах
К.в.	Шерлоку Холмсе	Холмси

Завдання 14. *Укажіть, якими будуть імена по батькові викладачів, якщо відомі імена їхніх батьків.*

Ім'я викладача	Ім'я батька	По батькові
Олександр	Анатолій	
Андрій	Іван	
Ігор	Петро	
Сергій	Семен	
Тетяна	Миколай	
Олена	Володимир	
Наталя	Ігор	
Світлана	Олександр	
Людмила	Андрій	
Ірина	Сергій	

Завдання 15. *Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі.*

1. Ми купили книгу (Олександр Іванов).
2. Оля листується з (Аня Ніколаєнко).
3. Вчора ми зустріли (Ігор та Ніна Петренко).
4. Довідка видана (Олег Шевельов).
5. Диплом виданий (Генріх Шмідт).
6. Поговори про це з (Андрій Тесленко).
7. У мене немає адреси (Ірина Зайцева).
8. У Харківському художньому музеї зберігається картина (Ілля Рєпін) «Запорожці».
9. Роман у віршах «Євгеній Онегін» написаний поетом (Олександр Пушкін).
10. Свідectво видано (Карлос Лопес).
11. Передайте це (Дарін Лану).
12. Зателефонуйте, будь ласка, Миколі (Зайченко).

Завдання 16. А. *Утворіть чоловіче і жіноче по батькові від імен:*

Петро, Борис, Леонід, Олексій, Андрій, Володимир, Максим, Федір, Юрій.

Завдання 17. *Поставте імена, дані в дужках, у потрібній формі:*

1. Викладач порадив нам книгу про (Тарас Григорович Шевченко).
2. Ви подзвонили (Марина Петрівна Соколовська)?
3. Ми випадково зустріли (Ганна Сергіївна і Ігор Петрович Максименко).
4. Я не можу вирішити цю проблему без (Лілія Миколаївна Удовенко).
5. Ти знайомий з (Ірина Григорівна і Іван Іванович Логінови)?
6. Зараз усі говорять про (Марія Іванівна Петрова).
7. Що ти сказав (Микола Миколайович Сухов)?
8. Ти запросив на завтра (Волкови і Петровські)?
9. Я купив цей словник за порадою (Ольга Володимирівна).
10. Роман «Захар Беркут» написаний (Іван Якович Франко).

Завдання 18. *Закінчіть речення, використовуючи імена із завдання 14.*

1. Я познайомився з
2. Ми отримали лист від
3. Ми надіслали запрошення
4. Це документи
5. Ми домовилися про зустріч з
6. Угоду підписано
7. Переклад виконано
8. У Києві я зустрів
9. Фірма заснована
10. Вам потрібно зателефонувати
11. Поговоріть із
12. Складіть звіт для

Завдання 19. *Поясніть, коли при знайомстві називають*

- Ім'я;
- Ім'я та по батькові;
- Прізвище, ім'я, по батькові.

Завдання 20. Підготуйте розповідь про способи утворення у вашій рідній мові: а) чоловічих та жіночих прізвищ; б) імен, що позначають відносини батьків – дітей (по батькові).



ЧИТАЄМО ТЕКСТ!

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 21. *Познайомтеся зі значеннями слів.*

Київська Русь – середньовічна держава у Східній Європі. Державу утворено в IX столітті. Перша держава слов'ян зі столицею в місті Києві.

Слов'яни – народ, жителі держави Київська Русь.

Князь – голова (син.: цар) Київської Русі.

Язичництво – народна релігія, віра в сили природи.

Християнство – найбільша світова релігія, що базується на вченні Ісуса Христа.

Завдання 22. *Поділіть слова на дві групи: іменники та прикметники.*

Багатство, багатий, багач; історичний, історія; міф, міфічний; пальма, пальмовий; популярність, популярний; слов'яни, слов'янський; традиція, нетрадиційний, традиційний; хитрун, хитрий; християнство, християнський, християни; язичництво, язичницький; киянин, київський.

Завдання 23. *Випишіть групи спільнокореневих слів.*

З р а з о к: Київ – київський – киянин.

Біблія, князь, Коваленко, бібліотека, Солдатов, коваль, солдат, Княженко, солдатський, біблійний, кузня, князівський.

Завдання 24. *Назвіть словосполучення, від яких утворені подані складні слова.*

З р а з о к: короткочасний – короткий час.

Давньоєврейський, давньослов'янський, просторічний, старослов'янський, новогрецький.

Завдання 25. *Скажіть, від яких дієслів утворені подані прикметники і дієприкметники.*

Зареєстрований, обраний, народжений, слухняний, поширений.

Завдання 26. *Від поданих іменників утворіть прикметники за допомогою суфіксів:*

-н-: схід, захід, північ, південь.

-ськ-: Англія, євреї, Іспанія, Польща (щ / -), Русь, слов'яни, французи, християни, цар.

Завдання 27. *Утворіть іменні словосполучення від дієслівних.*

З р а з о к: використовувати (що?) імена – використання (чого?) імен.

Використовувати імена, називати східними іменами, утворити українські прізвища, представляти інші національності, приймати християнство, реєструвати дітей, створити варіанти імені.

**Запам'ятайте,
як утворюються короткі зменшувально-пестливі форми імен!**

Іван	Іванко	Ганна	Ганнуся
Андрій	Андрійко	Катерина	Катруся
Сергій	Сергійко	Наталя	Наталка
Олександр	Сашко	Ірина	Іринка
Михайло	Мишко	Тетяна	Тетянка
Микола	Миколка	Марія	Марійка

Завдання 28. *Утворіть зменшувально-пестливі форми імен студентів вашої групи, якщо це можливо.*

Завдання 29. *Що зображено на малюнку? Як ви розумієте назву традиційної української сорочки?*



ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 29. *Прочитайте текст і скажіть:*

- З яких мов імена «прийшли» в українську мову?
- Які імена найпопулярніші в Україні зараз?
- Які форми українських імен можна утворити?

Українські імена

У кожної людини є ім'я, яке дається їй з народження. Ми часто не замислюємося, чому нас так звуть, хоча у наших імен є своє значення і своя історія.

Історія. В українській мові чимало слов'янських імен. У язичницькій Русі людину могли називати Першим, Вторунком, Третяком, Четвертуною, П'ятухом, – залежно від того, яким за порядком він народився в сім'ї. Називали людей Зимою, Літом, Суботою. Інші імена позначали характеристики людини: Мал, Добр, Біл; Несміяна, Чорнава. Імена князів мали більш складні форми із коренем -влад-, -слав- і -мир-: Борислав, Доброслав, Володимир, Любомир.

Коли Київська Русь прийняла християнство, в українську мову прийшли інші імена. З'явилося багато єврейських імен: Анна (Ганна) – благодать, Марія – висока, Данило – суд божий, Семен – слухняний, Тамара – пальма, Яків – хитрун. Грецьких імен в українській мові найбільше: Андрій – хоробрий, Анатолій – східний, Василь – царський, Оксана – гостинна, Олена – обрана, Тетяна – господиня. Римські імена означали щось бажане для людини: Валентин – здоровий, Максим – найбільший, Костянтин – постійний, Віктор – переможець, Наталія – рідна.

Спільних предків мають імена в різних мовах. Давньоєврейське ім'я Іонахан – це українське Іван, французьке Жан, польське Ян, іспанське Хуан і англійське Джон.

Сучасність. З початку 2010 року під час реєстрації дітей найчастіше використовувалися імена Анастасія та Максим. За відомостями Міністерства юстиції України, на початку XXI століття в Україні користуються популярністю близько 60 імен. Серед жіночих: Ганна, Дар'я (Дарина), Софія, Діана, Марія, Вікторія, Тетяна, Христина, Ярина та ін. Серед чоловічих імен: Артем, Денис, Данило, Олександр, Андрій, Богдан, Назар, Кирило та ін.

У всіх регіонах залишаються поширеними давньослов'янські імена Владислав, Станіслав, Ярослав, Святослав, Ростислав, Богдан.

Також були поодинокі випадки називання дітей східними іменами батьками українського походження. Їм давали імена: Аміна, Саміра, Мадіна, Карим, Дамір, Анвар, Джамал, Мурад, Ахат.

Продовжують користуватися популярністю й біблійні, міфічні або історичні імена. З початку 2010 року зареєстровані діти з іменами: Аврора, Афіна, Аріадна, Юнона, Даяна, Даная, Деметра, Венера, Вірсавія, Клеопатра, Єва, Адам, Авраам, Еліазар, Діоніс, Дарій, Лука, Матвій, Аскольд, Нестор, Амур, Серафім, Максимус, Рафаель, Платон, Тамерлан, Меркурій.

Дивно, але в 2010 році були поодинокі випадки, коли дітям давали імена героїв телесеріалів: Кармеліта, Есмеральда, Констанція, Спартак.

Варіанти імен. Багатство українських суфіксів дозволяє створювати кілька варіантів одного імені.

У сім'ї, в школі, серед друзів замість повного імені зазвичай уживаються короткі і зменшувально-пестливі форми: Іванко, Івасик (замість Іван); Сашко (замість Олександр); Іра, Іринка (замість Ірина); Марічка, Марійка (замість Марія).

Від багатьох чоловічих імен утворені українські прізвища: Іваненко (син Івана), Олексєнко (син Олексія), Василенко (син Василя), Петренко (син Петра). Деякі прізвища утворилися від назв професій: Коваленко (син коваля), Солдатенко (син солдата), Княженко (син князя), Склярєнко (син «Скляра»). Значення інших прізвищ пов'язані з назвами тварин або рослин: Зайченко, Горобченко, Вишневецький, Калина.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 30. Дайте відповіді на питання:

1. Що позначали імена в язичницькій Русі?
2. Що означають давньоєврейські та грецькі імена?
3. Яке ім'я має відповідники в різних мовах?
4. Які давньослов'янські імена популярні в Україні зараз?
5. Які імена є нетрадиційними, але популярними?
6. Що було дивним під час реєстрації імен у сучасній Україні?

7. Які варіанти імені утворюються за допомогою суфіксів? У яких ситуаціях спілкування використовують ці варіанти?
8. Що означають деякі українські прізвища? Наприклад, такі як Олексєєнко, Скляренко, Калина.



ПОГОВОРІМО!

Завдання 31. Скажіть:

1. Чи знаєте ви, яке значення має ваше ім'я, прізвище? Розкажіть, чому вас так назвали батьки.
2. Підготуйте розповідь про утворення різних форм і варіантів імені у вашій рідній мові.
3. Розкажіть, звідки «прийшли» імена у вашу рідну мову.
4. Розкажіть про дивні випадки називання дітей у вашій країні.



ЦЕ ЦІКАВО!

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА

Завдання 32. Прочитайте текст, підготуйтеся відповісти на питання.

Займенники «Ти» і «Ви»

В українській мові при звертанні до людини, старшої за віком або за статусом, уживається займенник «Ви»: «Як у Вас справи? ». Використання займенника у формі множини щодо однієї особи є ввічливою формою звертання.

Займенник «Ви» в українській мові може поєднуватися як зі звертанням на ім'я «Олегу, Вам просили передати цю записку», так і зі звертанням на ім'я та по батькові «Олегу Івановичу, Ви пам'ятаєте про нашу розмову?».

У сім'ї, до батьків, дідуся й бабусі дитина звертається на «ти», але в розмові з іншими родичами найчастіше вживає займенник «Ви».

Дітям до 12–13 років у магазині, транспорті, на вулиці зазвичай говорять «ти», але в розмові з підлітками (14–17 років) і молодими людьми старшого віку краще вживати займенник «Ви».

На «Ви» звертається вчитель у школі до учнів старших класів та викладач до студентів. За спостереженням психологів, поважна форма звертання підвищує в учнів почуття власної гідності і відповідальності за свої вчинки.

Займенник «Ви» використовується у звертанні до людей, які старші за вас, незнайомих людей, колег. «Ти» в таких ситуаціях є неввічливою формою звертання. Але в дружній, невимушеній атмосфері серед людей одного віку займенник «ти» символізує більш довірливий ступінь стосунків між людьми. «Ти» – значить «мій близький друг, людина, яку я добре знаю, на яку я можу покластися». Однак потрібно пам'ятати, що в спілкуванні чоловіка і жінки пропозиція перейти на «ти» має надходити від жінки.

Кожна ситуація потребує вживання певної етикетної форми спілкування. Якщо ви не знаєте або не впевнені, яку форму обрати, найкраще почати розмову, звертаючись до співрозмовника на «Ви».

Завдання 33. Знайдіть у тексті відповіді на питання.

1. Чому займенник у формі множини «Ви» в українській мові вживається у звертанні до однієї особи?
2. В яких ситуаціях потрібно вживати займенник «ти», а в яких – займенник «Ви»?
3. Яку форму займенника потрібно вибрати, якщо ситуацію важко визначити?
4. Чи виникали у вас проблеми з використанням цих займенників? Розкажіть про ці ситуації.
5. Як у вашій країні звертаються до незнайомих людей, колег, друзів, членів сім'ї?
6. Як можна підкреслити шанобливе або дружнє ставлення до співрозмовника?

Завдання 34. Поясніть, що потрібно знати іноземцю про вживання форм звертання в українській мові.**СЛУХАЄМО ТЕКСТ!****ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!****Завдання 35. Прочитайте слова. Подивіться значення незнайомих слів у словнику:**

вистава
каса
консерваторія
незнайомка
рішучий
здалеку

Завдання 36. Розділіть подані слова на групи із загальним коренем.

Рішучий, незнайомка, готель, вирішувати, рішення, гість, ознайомитися, гостювий, знайомий, знайомство, рішучість, гостювати.

Завдання 37. Уживайте слова в дужках у правильній формі.

Візит куди? до кого? (Столиця, друг, лікар);
називати що? чим? (Ім'я, університет, станція метро);
підійти до кого? до чого? (Незнайомка, каса, вокзал);
під'їхати куди? до кого? до чого? (Консерваторія, театр, площа);
приїхати куди? (Київ, місто, готель);
розповідати про кого? про що? (Красуня, дружина, знайомство, молодість).

Завдання 38. Доповніть речення відповідним за змістом словом у правильній формі, використовуючи слова для довідок.

1. Антон Іванович любить ..., як він познайомився зі своєю дружиною.
2. Він ... у справах до Києва.
3. Антон ... до незнайомки, поставив свою валізу поруч і запитав у неї, в який театр краще піти.
4. У готелі Антон зрозумів, що дівчина помилково ... його валізу.
5. Незнайомка ні ... свого імені!

6. Раптом Антон згадав, що дівчина ... про Київську консерваторію.

7. Молодий чоловік ... до консерваторії і чекав біля входу.

Слова для довідок: взяла, говорила, назвала, підійшов, під'їхав, приїхав, розповідати.

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 39. *Слухайте і повторюйте слова.*

Завдання 40. *Слухайте і повторюйте словосполучення.*

Завдання 41. *Слухайте речення і ставте питання до виділених інтонацією слів.*

Завдання 42. *Слухайте і повторюйте речення. Запишіть їх по пам'яті в зошит.*

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 43. *Прослухайте текст і скажіть, що стало причиною знайомства Антона Івановича і його дружини.*

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 44. *Прослухайте текст ще раз і дайте відповідь на питання.*

1. Де Антон Іванович уперше побачив свою дружину?
2. Про що він запитав під час зустрічі?
3. Що йому відповіла незнайомка?
4. Що Антон Іванович зрозумів, коли приїхав у готель?
5. Чому він не зміг знайти дівчину в інших готелях?
6. Як Антон Іванович зрозумів, що дівчину треба чекати біля Київської консерваторії?
7. Чи зміг Антон Іванович познайомитися з дівчиною, яку зустрів біля театральної каси?

Завдання 45. *Знову прослухайте текст. Використовуючи відповіді із завдання 44, напишіть переказ тексту.*

УРОК 2

Граматична тема: **Вираження суб'єктно-предикатних відношень (продовження). Уживання дієслів-зв'язок у реченнях зі значенням характеристики і кваліфікації предмета.**

Комунікативна тема: **На факультеті. У деканаті (продовження).**

Моя майбутня професія.

ГРАМАТИКА

Вираження суб'єктно-предикатних відношень (продовження)

Уживання дієслів-зв'язок у реченнях зі значенням характеристики і кваліфікації предмета

Дієслова-зв'язки вживаються з іменниками, прикметниками, дієприкметниками, числівниками, прислівниками й інфінітивами і утворюють з ними складений предикат.

Я буду лікарем.
Це місто називається Полтава.
На вулиці стало темно.

Уживання дієслова-зв'язки *бути*

Теперішній час	Минулий час	Майбутній час
Мій друг – <i>фізик</i> . Лекція <i>цікава</i> . Робота <i>зроблена</i> . У будинку <i>холодно</i> . Їй <i>20 років</i> . Мені <i>потрібно</i> <i>прочитати</i> текст.	Мій друг <i>був фізиком</i> . Лекція <i>була цікава (цікавою)</i> . Робота <i>була зроблена</i> . У будинку <i>було холодно</i> . Їй <i>було 20 років</i> . Мені <i>потрібно було</i> <i>прочитати</i> текст.	Мій друг <i>буде фізиком</i> . Лекція <i>буде цікава (цікавою)</i> . Робота <i>буде зроблена</i> . У будинку <i>буде холодно</i> . Їй <i>буде 20 років</i> . Мені <i>потрібно буде</i> <i>прочитати</i> текст.

Коментар:

1. Дієслово-зв'язка **бути** у формі теперішнього часу зазвичай не вживається. У науковому та публіцистичному стилях мовлення з іменником-предикатом у теперішньому часі може вживатися зв'язка **є**: Мова **є** засобом спілкування.

Замість зв'язки може використовуватися займенник **це**: Київ **-це** столиця України.

2. Питання до речень із предикатом, вираженим дієсловом-зв'язкою **бути** та іменником, будуються за допомогою питальних словосполучень **що таке, хто такий, хто така, хто такі**:

Книга – джерело знань. – Що таке книга?

Микола Гоголь – відомий український письменник. – Хто такий Микола Гоголь?

3. Іменник із дієсловом-зв'язкою **бути** у формі минулого і майбутнього часів вживається у формі орудного відмінка:

Я студент. – Я **був** студентом. – Я **буду** студентом.

4. Прикметник із дієсловом-зв'язкою **бути** у формі минулого і майбутнього часів може вживатися у формі називного й орудного відмінка:

Завдання важке. – Завдання **було важке (важким)**. – Завдання **буде важке (важким)**.

5. Дієслово-зв'язка **бути** і предикативний прислівник на -о використовуються для вираження стану:

Йому **весело**. – Йому **було весело**. – Йому **буде весело**.

Іменник або займенник у таких реченнях уживається у формі давального відмінка.

6. У конструкціях із модальними словами **потрібно, треба, необхідно** дієслово-зв'язка **бути** в минулому і майбутньому часі ставиться між модальним словом і інфінітивом:

Вам потрібно прийти о 10 годині. – Вам **потрібно було прийти** о 10 годині. – Вам **потрібно буде прийти** о 10 годині.

Завдання 1. Прочитайте речення. Назвіть предикат і визначте спосіб його вираження.

1. Його дідусь був льотчиком. 2. Мій батько – директор великого заводу. 3. День був сонячний. 4. Стаття змістовна й цікава. 5. Повітря чисте і свіже. 6. Будівля гуртожитку буде побудована за рік. 7. Восени в лісі холодно і вогко. 8. Завтра мені потрібно буде зустрітися з подругою. 9. Захист Батьківщини – це обов'язок кожного громадянина. 10. Моїй молодшій сестрі 16 років. 11. Тобі необхідно повторити граматику. 12. У Дениса математичний склад розуму. 13. Сьогодні мені сумно.

Завдання 2. Прочитайте речення, поставте до них питання, використовуючи моделі «хто такий», «що таке».

1. Борис Патон – відомий український учений. 2. Тарас Шевченко – великий український поет. 3. Наше життя – робота. 4. Економіст – фахівець з економіки. 5. Київ – це столиця України. 6. Україна – європейська держава. 7. Ганна Петрівна – наш викладач української мови.

Завдання 3. Прочитайте речення, назвіть суб'єкт і предикат. Трансформуйте речення у форму майбутнього і минулого часів.

1. Його сестра – відома актриса. 2. Мої друзі – студенти різних навчальних закладів. 3. Андрій Петрович – директор великої фірми. 4. Ця будівля – історична пам'ятка. 5. Харківський тракторний завод – велике промислове підприємство. 6. Сергій Петренко – хороший фахівець у галузі математики.

Завдання 4. А. Прочитайте речення. Назвіть предикат. Визначте, якою частиною мови він виражений.

Б. Трансформуйте речення у форму минулого і майбутнього часу.

1. Ми раді весні. 2. Дорога додому довга. 3. Твій сніданок готовий. 4. Нова граматична тема складна. 5. Цей сірий будинок некрасивий. 6. Люди в нашому місті доброзичливі й усміхнені. 7. Проблему розв'язано. 8. Магазины зачинені. 9. Речення прочитане.

Завдання 5. Сформулюйте і запишіть визначення наукових дисциплін, які ви вивчаєте, використовуючи модель «що – це що».

З р а з о к: Біологія – це наука про живі організми.

Завдання 6. Напишіть, що вам важко, легко, цікаво, нецікаво, нудно, приємно, неприємно робити у вашому житті.

З р а з о к: Мені цікаво вчитися.

Уживання інших дієслів-зв'язок

<i>бувати</i> + О. в	Морози в Україні <i>бувають</i> дуже сильними.
<i>зватися</i> + О. в.	Він <i>звався</i> розумником.
<i>називатися</i> + О. в. (Н. в.)	Час іспитів і заліків <i>називається</i> сесія (сесією).
<i>вважатися</i> + О. в.	Він <i>вважається</i> хорошим фахівцем.
<i>ставати</i> + О. в.	Погода <i>стає</i> холодною.
<i>стати</i> + О. в.	Мій брат <i>став</i> лікарем.
<i>здаватися</i> + О. в.	Спочатку навчання в університеті <i>здавалося</i> нам важким.
<i>здатися</i> + О. в.	Місто <i>здалося</i> мені красивим.
<i>виявитися</i> + О. в.	Завдання <i>виявилось</i> легким.
<i>залишатися</i> + О. в.	Він завжди <i>залишається</i> спокійним.
<i>залишитися</i> + О. в.	Ми <i>залишилися</i> друзями.
<i>повернутися</i> + О. в.	Мандрівники <i>повернулися</i> втомленими.
<i>вийти</i> + О. в.	Робота <i>вийшла</i> цікавою.
<i>являти собою</i> + З. в.	Вода <i>являє собою</i> безбарвну рідину.
<i>становити</i> + З. в.	Глобальне потепління <i>становить</i> загрозу для всього світу.

Коментар:

1. Дієслово-зв'язка *зватися* вживається зі словами, що позначають істот: Він гордим був, *Гордієм* він і *звався*.

2. Дієслово-зв'язка *називатися* вживається тільки стосовно предмета. Іменник із цим дієсловом може вживатися в орудному або називному відмінку: Прилад *називається* мікроскопом (мікроскоп).

Власна назва з дієсловом *називатися* вживається лише у формі називного відмінка: Країна *називається* Україна.

3. Дієслова-зв'язки *бути*, *являти собою*, *становити* використовуються переважно в науковому стилі мовлення.

Завдання 7. Прочитайте речення. Назвіть предикат. Зверніть увагу на спосіб його вираження.

1. У 32 роки Володимир став професором.
2. Незважаючи на життєві труднощі, Марина залишилася оптимісткою.
3. Мій брат є керівником великої фірми.
4. Наш староста вважається хорошим організатором.
5. За п'ять років Світлана отримала диплом про вищу освіту.
6. Одеса вважається найбільш незвичайним містом України.
7. Різноманітність і оригінальність залишаються головними рисами української кухні.
8. Микола виявився хорошим співрозмовником.
9. Це місто називається Харків.

Завдання 8. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі.

1. Директор фірми виявився (молодий, приємний).
2. Професор Кузнецов вважається (великий вчений).
3. У сімдесят років мій дідусь залишався (бадьорий, енергійний).
4. Син став (дорослий).
5. Додому він повернувся (посивілий).
6. Двері виявилися (зачинений).
7. Літо в Україні буває (жаркий).
8. Картина вийшла (барвистий і яскравий).
9. Море у вечірній тиші здавалося (дзеркальний).
10. Моя племінниця стала дуже (красивий).
11. Учорашній день був (незвичайний).
12. Це рішення є (остаточний).
13. Нове завдання спочатку здалося йому (важкий).

Завдання 9. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі.

1. (Ви) необхідні підручники, зошити і словники.
2. (Вона) зараз сумно.
3. (Чоловік) звать Віктор, а (дружина) Анна.
4. (Вони) потрібно підійти в деканат.
5. (Я) необхідно оформити академічну відпустку.
6. Наступного місяця (Віктор) буде 20 років.
7. (Фірма) потрібні сучасні комп'ютери.
8. (Іноземні студенти) цікаво вивчати українську мову.
9. (Я) холодно.

Завдання 10. Виберіть із дужок потрібний предикат і поставте його в правильній формі.

1. Цього студента (звати – називатися) Хасан. Його рідна країна (звати – називатися) Йорданія.
2. Брата Хасана (звати – називатися) Мохаммедом. Факультет, на якому він навчається, (звати – називатися) медичним.
3. Викладача української мови (звати – називатися) Світлана Василівна, а викладача математики (звати – називатися) Ігорем Анатолійовичем. Вони працюють в університеті, який (звати – називатися) Київським національним університетом.
4. Документи можна оформити у відділі, який (звати – називатися) паспортним. Нашу паспортистку (звати – називатися) Іриною Сергіївною.
5. Великого українського поета (звати – називатися) Тарас Григорович Шевченко. Найвідоміший збірник його віршів (звати – називатися) «Кобзар».

Завдання 11. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова і словосполучення, подані в дужках.

1. Як називається ваша країна? (Азербайджан, Китай, Туреччина ...)
2. Як називається ця аудиторія? (Комп'ютерний клас)
3. Як називається наука про величини і кількісні відношення? (Математика)
4. Як називається столиця України? (Київ)
5. Як називається грошова одиниця України? (Гривня)
6. Які числа називаються парними? (Числа, які діляться на два)
7. Як називається час, коли складають заліки та іспити? (Сесія)
8. Як називається ваш улюблений вид спорту? (Футбол, плавання, боротьба ...).

Завдання 12. А. Прочитайте текст. Назвіть предикат кожного речення і визначте спосіб його вираження.

Перший місяць навчання в університеті був дуже важким. Ще недавно я був школярем, зараз став студентом. Мені незрозуміло, як жити самотійно. Я хочу стати хорошим фахівцем, тому мені потрібно багато і серйозно працювати, ходити на всі заняття, займатися в бібліотеці, готуватися до семінарів і лабораторних робіт. А ще потрібно рано вставати, купувати продукти, готувати їжу, прибирати в кімнаті, прати ... Я, звичайно, допомагав мамі, коли жив удома. Але зараз усе потрібно робити самому. Це здається нездійсненним. Але я залишаюся оптимістом і весь час повторюю: «Все буде добре. Я зумію подолати всі труднощі».

Б. Напишіть твір про початок свого студентського життя, використовуйте різні способи вираження предиката.



ПОВТОРЮЄМО!

Уживання видів дієслова

Недоконаний вид	Доконаний вид
Назва факту, дії Я <i>пишу</i> лист. У кафе студенти <i>відпочивають, п'ють каву, розмовляють</i> один з одним.	—
Процес дії Ми <i>вивчали</i> цю тему цілий тиждень. Я <i>йшов</i> до університету 30 хвилин. скільки часу? як довго? – весь день, годину, 15 хвилин, цілий тиждень, два роки, довго т. ін..	Результат дії Ми <i>вивчили</i> тему за тиждень і <i>написали</i> контрольну роботу. Я <i>прийшов</i> до університету за 30 хвилин. за скільки часу? – за день, за тиждень, за рік і т. ін.
Повторювана дія Щовечора я <i>телефонував</i> братові. як часто? – часто, рідко, завжди, іноді, щодня, кожен день, по неділях, кілька разів і т. п.	Одноразова дія Учора брат <i>зателефонував</i> мені.
Одночасні дії Він <i>писав</i> лист і <i>думав</i> про сім'ю.	Послідовні дії Він <i>написав</i> лист і <i>пішов</i> у гості.

Завдання 13. Прочитайте словосполучення. Визначте вид дієслів. Назвіть префікси, за допомогою яких утворений доконаний вид дієслова.

Читати – прочитати текст, вчити – вивчити слова, фотографувати – сфотографувати пам'ятник, готуватися – підготуватися до контрольної роботи, робити – зробити домашнє завдання, конспектувати – законспектувати лекцію, писати – написати конспект.

Завдання 14. Від наведених дієслів недоконаного виду за допомогою префіксів утворіть дієслова доконаного виду. Складіть із ними речення.

Писати, вчити, чути, будувати, малювати, радити, бачити, знайомити, телефонувати.

Завдання 15. Від наведених дієслів недоконаного виду за допомогою суфіксів утворіть дієслова доконаного виду. Складіть із ними речення.

Перевіряти, вивчати, вимикати, отримувати, виступати, вирішувати, повторювати, виконувати, заповнювати, пояснювати.

Завдання 16. Доберіть до виділених дієслів видові пари. Використайте їх у реченні. Внесіть у речення необхідні зміни.

1. Він *вигадував* цікаві ігри для своєї маленької сестри. 2. Я *записую* лекції на диктофон. 3. У дитинстві бабуся *розповідала* йому цю казку. 4. Мій друг часто *показує* мені фотографії своїх рідних. 5. Сьогодні на занятті ми *доводили* нову теорему.

Завдання 17. Визначте вид даних дієслів. Доберіть до них видові пари і складіть із ними речення.

Запропонувати, назвати, зрозуміти, підняти, спізнитися, запитати, витерти, померти.

Завдання 18. Прочитайте речення. Визначте вид виділених дієслів. Доберіть до них видові пари, використовуючи слова для довідок. Використайте їх у реченнях, зробивши необхідні зміни.

1. Раніше в цій річці *ловили* багато риби. 2. Зазвичай він *лягає* спати пізно. 3. Я *шукаю* словник уже півгодини. 4. Декан *говорив* про особливості нашої спеціальності. 5. *Проходьте, сідайте*, будь ласка. 6. Деякі книги ми *беремо* в бібліотеці.

Слова для довідок: сказати, взяти, зловити, знайти, сісти, лягти.

Завдання 19. А. Прочитайте речення. Визначте вид дієслова в кожному реченні.

1. Учені багато років досліджували цю проблему. Вони дослідили цю проблему і прийшли до певного висновку. 2. Деякі дієслова утворюють видові пари за допомогою префіксів. Утворіть від поданих дієслів іменники. 3. Потрібно обладнати лабораторію новітньою технікою. Робітники вже почали обладнувати її. 4. Лікарі використали всі нові методи лікування для порятунку хворого. Ми широко використовуємо комп'ютер у нашому житті.

Завдання 20. Прочитайте речення. Визначте вид дієслова. Зверніть увагу: ці дієслова не мають видових пар.

А. 1. Книжки лежали на столі, на ліжку, на підлозі. 2. Моєму дядькові належить велика фірма. 3. Ректор керує університетом уже десять років.

Б. Визначте вид дієслів, складіть із ними речення.

Існувати, перебувати, складатися з, складатися в, знадобитися, опинитися.

Завдання 21. Прочитайте речення. Визначте вид виділених дієслів. Поясніть їх уживання.

1. Студенти *писали* контрольну роботу. За одну пару всі *написали* її. 2. Я *вчив* текст, але не вивчив його. 3. Мій друг сьогодні *готував* вечерю і *приготував* дуже смачну страву. 4. Викладач *увійшов* до аудиторії і *почав* читати лекцію. Щоранку викладач *входив* в аудиторію і *починав* читати лекцію. 5. Моя подруга *дала* мені цікаві журнали. Моя подруга часто *давала* мені цікаві журнали. 6. Від товарища я *дізнався* всі новини. Від товарища я завжди *дізнавався* новини. 7. Він довго *шукав* словник, але так і *не знайшов* його. 8. Вона добре *зрозуміла* нову тему. Вони непогано *знають* українську мову і *розуміють* викладача. 9. Він часто *згадує* своїх рідних. *Згадай*, куди ти *поклав* паспорт.

Завдання 22. Замість крапок вставте дієслова потрібного виду, подані в дужках. Визначте вид і значення дієслів.

1. Мій дідусь тяжко хворів, і лікарі довго ... його (лікувати – вилікувати). 2. Марина не хотіла ... на концерті, але потім все-таки ... (виступати – виступити). 3. Цілу пару викладач ... нам нову тему (пояснювати – пояснити). 4. Викладач ... нам виконувати

лабораторну роботу. Він ... зробити найважчу частину (допомагати – допомогти).
6. Я щотижня ... гроші від батьків. Ось і вчора я ... гроші (отримувати – отримати).

Завдання 23. У реченнях замініть дієслово недоконаного виду дієсловом доконаного виду. Внесіть у речення необхідні зміни.

Зразок: Я збирав матеріали для курсової роботи два місяці. – Я зібрав матеріали для курсової роботи за два місяці.

1. Викладач відповідав на запитання студентів дві години. 2. Туристи чотири години оглядали картини в музеї. 3. Учені п'ять років розробляли проект нової машини. 4. Програміст п'ятнадцять хвилин записував на диск потрібну інформацію. 5. Студент писав дипломну роботу три місяці.

Завдання 24. А. Прочитайте речення. Вкажіть слова, за допомогою яких передається повторюваність дії.

1. Щотижня я телефоную додому. 2. Кожного ранку наш сусід бігає на стадіоні. 3. Іноді друзі грають у футбол. 4. Наш друг часто купує газети. 5. Моя сестра щохвилини ставить запитання.

Б. Складіть речення зі словами завжди, зрідка, зазвичай, кожного дня, щосереди, щосуботи.

Завдання 25. Спишіть речення, вживаючи замість крапок дієслово, подане в дужках, у потрібній формі.

1. Викладач ... наші контрольні роботи, але сьогодні не встиг ... всі (перевіряти – перевірити). 2. Йти було важко. Туристи часто ... і Перед підйомом на гору ми ... і ... (зупинятися – зупинитися, відпочивати – відпочити). 3. Вечорами до нас ... студенти з інших кімнат. Сьогодні до нас ... комендант гуртожитку (заходити – зайти). 4. Катя завжди вчасно ... книги у бібліотеку, а останнього разу ... трохи пізніше (повертати – повернути). 5. Дівчина привітно ... у відповідь. Секретар завжди ... клієнтам фірми (посміхатися – посміхнутися).

Завдання 26. А. Прочитайте текст, знайдіть дієслова, визначте їхній вид.

Я прокинувся, подивився на годинник і швидко встав, тому що було вже багато часу. Проспав! Я не люблю спізнюватися на заняття, тому дуже швидко вмився й одягнувся. Згадав, що вчора не зібрав потрібні мені речі. Швидко склав підручники і зошити, а ось словник шукав кілька хвилин. Чомусь він завжди лежить не на місці! Я зрозумів, що поспідати вже не встигну. Швидко випив чай, по дорозі що-небудь куплю і з'їм. Узяв сумку, зачинив двері і вибіг із гуртожитку. Обов'язково перед сном буду вмикати будильник у телефоні.

Б. Розкажіть про ваш ранок, починаючи розповідь словами: а) сьогодні...; б) зазвичай ...

Самостійна робота

Завдання 1. Запишіть речення. Підкресліть предикат і вкажіть спосіб його вираження.

1. Її батько був будівельником, а мама лікарем. 2. Наталя стала студенткою. 3. На лекції першокурсникам було цікаво. 4. Мені потрібен студентський квиток. 5. Моєму

другові Антону двадцять років. 6. Харків – великий науковий центр України. 7. Я буду дуже радий приїзду батьків. 8. У зимову сесію всі іспити було складено вчасно. 9. Декана звуть Олександр Іванович. 10. Моя старша сестра дуже красива. 11. Ця контрольна робота складна.

Завдання 2. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі.

1. (Я) подобаються точні науки. 2. Минулого року (мій брат) було 26 років. 3. (Вона) звуть Олена. 4. Країна називається (Ліван). 4. Мій друг стане (юрист). 5. Студенту була (потрібен) академічна довідка. 6. Текст за фахом виявився (легкий). 7. Перша сесія буде (важкий). 8. Студентські квитки були (підписаний) деканом факультету. 9. Мій батько – (директор) заводу. 10. Виступ студентів на концерті був (чудовий).

Завдання 3. Поставте замість крапок подані в дужках дієслова доконаного або недоконаного виду.

1. Моя подруга ... вчора важкий іспит і ... його на «відмінно» (складати – скласти). 2. Я довго ... ці задачі, але не встиг їх ... (розв'язувати – розв'язати). 3. Студенти ... до іспиту серйозно і добре ... (готуватися – підготуватися). 4. Зазвичай лекції ... о п'ятій годині, але сьогодні вони ... о третій годині (закінчуватися – закінчитися). 5. Під час перерви ми ... вікно. Щоразу під час перерви ми ... вікно (відчиняти – відчинити). 6. Мої друзі ... у неділю за містом. Вони дуже добре ... і приїхали бадьорі й веселі (відпочивати – відпочити).

Завдання 4. Змініть речення так, щоб вони описували результат дії.

Після занять я спочатку буду готувати обід: варити суп і смажити рибу. Потім буду прибирати кімнату: мити підлогу й витирати пил. Після цього буду робити домашнє завдання: по-перше, буду читати текст, виписувати нові слова, перекладати їх, записувати до словника і вчити; по-друге, буду готуватися до контрольної роботи, повторювати граматику. Якщо в мене залишиться час, буду відпочивати, слухати музику, дивитися телевізор, розмовляти з друзями та батьками по скайпу.

А що ви будете робити сьогодні? А що ви зробите сьогодні?

Комунікативна тема: **На факультеті (продовження). У деканаті.**

Моя майбутня професія

Завдання спілкування: **прохання, інструкція, спонукання**



ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!

Завдання 1. Прочитайте слова і словосполучення. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

академдовідка академрізниця відомість (залікова, екзаменаційна) віза витяг дублікат заборгованість залікова книжка заступник декана посольство успішність	благородний затребуваний проїзний (квиток)	переводити / перевести (що?) переводитися / перевестися (куди? звідки?) підписувати / підписати (що? кому?) розписуватися / розписатися (де?) здавати / здати (що? кому?) збирати / зібрати (що?) переконувати / переконати (кого? в чому?) складати / скласти (що? кому?)
---	--	---

Завдання 2. Дайте повну назву документа, посади, факультету оформлену словосполученням.

З р а з о к: академдовідка – академічна довідка, проїзний – проїзний квиток, хімфак – хімічний факультет.

Академдовідка, академрізниця, заступник декана, заліковка, економфак, академзаборгованість, біофак, академуспішність, проїзний, студентський, читацький, заступник директора.

Завдання 3. Чи знайомі вам ці документи? Співвіднесіть фото зі словами.

а)	б)	в)
г)	д)	

1) Посвідка на проживання; 2) віза; 3) залікова книжка; 4) студентський квиток; 5) читацький квиток.

Завдання 4. Утворіть дієслова за допомогою зазначених префіксів. Вставте замість крапок дієслово «писати» з відповідними за змістом префіксами в потрібній формі, у разі потреби використовуйте дієслова з часткою -ся.

ви-		
до-		
на-		
пере-	писати	
під-	(писувати)	
роз-		-ся
с-		

1. Це самостійна робота! Не ... один в одного! 2. Щоб відновити загублену залікову книжку, потрібно ... заяву на ім'я декана. 3. Екзаменаційну відомість повинен ... декан або його заступник. 4. Отримайте студентський квиток, ... тут, будь ласка. 5. Прочитайте текст і ... із нього незнайомі слова. 6. Інно Михайлівно! Можна ще 5 хвилин, щоб ... контрольну роботу? 7. Почекай хвилинку. Я хочу ... твій номер телефону, щоб не забути. 8. Ви погано написали семестровий контроль, доведеться



НАПИШІМО ЗАЯВУ!

Зверніть увагу! Якщо ми звертаємося з проханням до офіційних осіб, то потрібно подати письмову заяву. Наприклад:

Декану
економічного факультету
проф. Нечипоренко Д. А.
студента групи ЕМ-24
Мамедова Батира

ЗАЯВА

У жовтні 2017 р. було загублено залікову книжку.
Прошу дозволити мені оформити нову.

Дата

Підпис

Завдання 5. Напишіть заяву в ситуації, коли:

- а) ви загубили студентський квиток (заяву декану);
- б) ви загубили паспорт (заяву начальнику відділення поліції);
- в) ви загубили читацький квиток (заяву директору бібліотеки).



КОМУНІКАТИВНИЙ ЗРАЗОК

Завдання 6. Прочитайте діалог. Поясніть, у якій ситуації вживаються виділені слова.

— Вітаю!

— Вітаю! Ви з якого питання?

— Я студент другого курсу. Мене звати Хасан. Допоможіть мені, будь ласка. Мені потрібен документ із моїми оцінками. Я переводжуся до Київського університету.

- Зрозуміло. Цей документ називається академдовідка. Це витяг із залікової книжки. *Будьте ласкаві, покажіть Вашу заяву.*
- Ось, *прошу*. Я все правильно написав?
- Так ... Подивіться, будь ласка, зразок заяви. Виправте тут.
- *Добре*. Подивіться, тепер правильно?
- Усе гаразд. Приходьте завтра після другої години. Ваша академдовідка буде готова.
- *Дякую Вам. До побачення.*



ПОВТОРЮЄМО!

ПРОХАННЯ

<i>Ініціативні репліки</i>	<i>Репліки у відповідь</i>	<i>Ситуація вживання</i>
Дайте (видайте), будь ласка, довідку / студентський квиток (+ З.в.). Будьте ласкаві, покажіть ... (+ З.в.) Будьте люб'язні, підкажіть ...	Будь ласка. Прошу, ось ваша довідка. Прошу, ось ваш студентський. Так, звичайно. / На жаль, я не можу. Боюся, що ні.	Офіційне прохання
Можу я попросити Вас показати ... / підготувати ... / видати ... (+ З.в.) (Довідку, залікову відомість)	Будь ласка. Із задоволенням виконаю Ваше прохання. Будь ласка, якщо зможу. Постараюся. Звичайно, зараз подивлюся.	Офіційне прохання
У тебе (у Вас) немає (+ Р.в.) ручки? Чи не підкажете, де тут навчальний абонемент?	Є, прошу. / На жаль, немає. Зараз поясню (покажу).	Неофіційне прохання



ПРАЦЮЄМО З ДІАЛОГАМИ!

Завдання 7. Прочитайте діалоги за ролями. Зверніть увагу на способи вираження прохання.

Діалог 1

- Вітаю!
- Добрий день.
- Вибачте, мені потрібен документ. Я забув, як він називається. Я не склав залік із хімії.
- Зрозуміло. Цей документ називається заліковою відомістю, або, як кажуть студенти, хвостівкою.
- Так! Можу я попросити Вас дати мені хвостівку?
- Як вас звати? Курс? Номер групи?
- Мене звуть Ораздурієв Батир. Я студент першого курсу, групи № 111.
- Сьогодні години прийому вже закінчилися. Приходьте завтра після другої.

- Вибачте, можна прийти до десятої? У мене завтра заняття в іншому корпусі.
- Думаю, що ні. Ваша відомість буде готова тільки після другої години.
- Дякую. До побачення.

Діалог 2

- Добрий день.
- Вітаю.
- Не могли б Ви мені допомогти?
- Слухаю Вас.
- Мені потрібен студентський квиток.
- Як вас звати? На якому курсі і в якій групі Ви навчаєтеся?
- Моє ім'я – Сафон Калоді. Я студент першого курсу, групи № 14.
- Сафоне, Ваш квиток ще не готовий. Декан був зайнятий і нічого не підписував. Приходьте в середу.
- Скажіть, будь ласка, а квиток для бібліотеки ...
- Читацький квиток Ви можете отримати в інформаційному центрі бібліотеки.
- Дякую.

(у середу)

- Доброго ранку.
- Вітаю. Ви з якого питання?
- Я хотів дізнатися, чи готовий мій студентський квиток?
- Так, усі квитки вже підписані. Можете забрати свій.
- Щиро дякую.
- Розпишіться, будь ласка, в журналі, ось тут.
- Тут?
- Так. На все добре. Не губіть Ваші документи.
- Постараюся не загубити. Дякую.

Діалог 3

- Добрий день. Мені потрібен квиток на метро для студентів. Вибачте, я не знаю, як він правильно називається.
- Вітаю. Це проїзний на метро. Староста групи збирає гроші на ці квитки, а потім видає проїзні всім студентам. Ви здавали гроші на проїзний?
- Звичайно, ще на початку вересня.
- Тоді підійдіть до старости, візьміть свій квиток.

Діалог 4

- Алло! Привіт, Настю!
- Привіт, Ліно. Рада тебе чути.
- Скажи, будь ласка, у тебе немає підручника з української мови?
- На жаль, немає. Я ж вивчаю англійську.
- Вибач. Зателефоную комусь іншому.
- Нічого. Ліно, я думаю, тобі треба отримати підручник у бібліотеці на навчальному абонементі. У тебе є читацький квиток?
- Є, звичайно.
- Тоді дізнайся точну назву підручника та йди до бібліотеки.
- Настю, ти не знаєш, а в нашій бібліотеці є електронний каталог?
- Звичайно, ти можеш зробити замовлення на сайті нашого університету через електронний каталог. Ти пам'ятаєш свій пароль?
- Так. Я його записала, щоб не забути.
- Отже, ніяких проблем не буде.
- Дякую! Бувай.

**Мова і культура****Сленг**

Студентський сленг – це невід'ємна частина студентського життя. Сленг – це особлива мова студентів. Майже вся молодь використовує у своєму мовленні такі слова і вирази. Запас студентського сленгу нескінченний. Перерахувати все практично неможливо. Щодня ми чуємо нові й нові слова. Ось недавно мій друг Мохаммад почув такий діалог.

- Привіт, Ахмаде!
- Привіт, Султане! Чому тебе на парі не було? Анатом питає про тебе.
- Я проспав. І ліфт не працював. Поки доїхав до універу, пара вже закінчилася. Дуже шкода, анатом суворий, тепер автомат не поставить.
- Нічого страшного. Ти шпору напиши.
- Я не ботан, щоб шпору писати. А раптом побачить. Потім із хвостівкою бігати.
- Краще із хвостівкою побігати, ніж незалік у заліковку отримати.
- Напевно, ти маєш рацію. Буду готуватися.
- Ні пуху ні пера!

Завдання 8. А. Ви зрозуміли, про що говорили друзі? Перекажіть діалог, не використовуючи студентський сленг.

Слова для довідок:

Анатом – викладач анатомії.

Універ – університет.

Автомат – оцінка без складання іспиту (заліку) за хорошу роботу протягом семестру.

Шпора – шпаргалка, підказка.

Ботан – студент, який занадто багато вчиться.

Хвіст – заборгованість із якогось предмета.

Хвостівка – відомість для перескладання іспиту.

Незалік – незадовільна оцінка.

Пам'ятайте! Сленг доречно використовувати лише в дружній атмосфері. В офіційних ситуаціях, у розмові з людьми старшого віку і навіть із людьми вашого віку, але малознайомими, вам краще не вживати ці особливі слова і вирази. У таких ситуаціях використання сленгу – це ознака поганого виховання.

**ПОГОВОРІМО!**

Завдання 9. Розкажіть:

1. Де і як можна отримати студентський квиток?
2. Для чого потрібна хвостівка, де і як можна її отримати?
3. Хто займається купівлею студентських проїзних на метро?
4. Де можна оформити читацький квиток, як взяти книги у бібліотеці?

Завдання 10. Виберіть із дужок слова і вирази, які найбільше відповідають ситуації діалогу.

1. У паспортному відділі

Студент. – Вітаю. (Дай, будь ласка, ... / Ви не можете мені допомогти? / У вас немає ...? / Ти допоможеш мені?).

Паспортист. – (Будь ласка; так, допоможу; на жаль, не можу допомогти).

Студент. – Мені потрібно оформити (довідку, читацький квиток, дозвіл на проживання).

Паспортист. – Принесіть протягом тридцяти днів такі документи: копію запрошення, 10 фото, копію паспорта.

Студент. – Які фотографії потрібні?

Паспортист. – Три на чотири.

Студент. – Спасибі за допомогу. Зберу всі документи і прийду. До побачення.

2. У гуртожитку

Студент: Добрий день, Кириле Петровичу.

Комендант: Добрий день..... (Чим можу допомогти? / Будь ласка / Із задоволенням).

Студент: У нашій душовій немає світла. ... (Не могли б Ви подивитися? / Подивися, будь ласка,.... / Ти допоможеш мені?).

Комендант: Тільки в душовій немає світла чи в коридорі також?

Студент: Я всюди перевіряв: і в коридорі, і на кухні. Скрізь є, крім душової.

Комендант: Ви не дивилися: може, лампочка перегоріла?

Студент (Добре, що / Вибачте / Будь ласка), але я не розумію.

Комендант: Гаразд(Звичайно / Радий допомогти / Із задоволенням виконаю ваше прохання / На жаль), я зараз зайнятий. Я підійду через півгодини.

Студент: Дуже шкода. Я прийшов із тренування і хотів прийняти душ.

Комендант(Так, звичайно / Мені дуже шкода / будь ласка, якщо зможу), але Вам доведеться почекати. Я постараюся швидше закінчити свої справи.

Студент: Буду чекати на Вас. Я живу в сто п'ятій кімнаті.

Завдання 11. Складіть і розіграйте діалоги до ситуацій.

1. Вам потрібен студентський квиток. Зверніться до старости.

2. Вам потрібно отримати залікову книжку. Дізнайтеся в деканаті, коли це можна зробити.

3. Вам потрібна довідка про успішність (академдовідка) для переведення в інший університет. Попросіть у деканаті.

4. Вам потрібно оформити посвідку на проживання. Дізнайтеся в паспортному відділі, як це зробити.

5. Вам потрібно оформити читацький квиток у бібліотеці. Попросіть вашого друга допомогти.

6. Ви не склали залік із першого разу. Зверніться до викладача по допомогу.

7. Ви втратили заліковку. Зверніться до деканату по допомогу.



ПОВТОРЮЄМО!

Інструкція, спонукання

Ініціативні репліки	Репліки у відповідь	Ситуація вживання
Дієслово у формі імператива (2 ос., множина) <i>Читайте! Пишіть! Слухайте!</i> <i>Говоріть повільніше, будь ласка.</i>	<i>Добре. / Вибачте, але не можу. / На жаль, не можу.</i> <i>Я постараюся.</i>	Офіційна
Дієслово у формі імператива (2 ос., однина) <i>Принеси мені конспект лекцій.</i> <i>Покажи мені нашу бібліотеку.</i>	<i>Добре. / На жаль, не вийде.</i> <i>Домовилися.</i> <i>Покажи мені нашу бібліотеку.</i>	Неофіційна
<i>Нехай (нехай) + S + P /</i> <i>Нехай (нехай) + P</i> <i>Нехай Адам читає.</i> <i>Нехай пише.</i>		Офіційна / неофіційна



ПРАЦЮЄМО З ДІАЛОГАМИ!

Завдання 12. Прочитайте діалоги за ролями. Зверніть увагу на способи вираження інструкції, спонукання.

Діалог 1 (в коридорі)

- Добрий день, Іване Петровичу!
- Вітаю, Сашку. Як Ваші справи?
- Дякую, не дуже добре.
- Що трапилося?
- Скоро буде іспит із психології. Боюся, що не складу його, і в мене буде хвіст.
- Не хвилюйтеся. Готуйтеся, читайте конспекти лекції, підручники, записуйте головну інформацію, щоб краще запам'ятати.
- Я багато працюю, але все вилітає з голови. Голова не працює.
- Лягайте спати вчасно, робіть перерви. Вчити треба на свіжу голову.
- Спасибі за пораду.
- Успіхів Вам.



Зверніть увагу!

Мова і культура

Значення українських фразеологізмів:

Усе вилітає з голови (у кого) – нічого не запам'ятовується, не утримується в пам'яті.
Робити що-небудь на свіжу голову – (робити що-небудь), поки не втомився або після того, як відпочив.

Діалог 2 (в аудиторії)

- Студенти, ви записали нові слова?
- Олено Сергіївно, у мене є питання.
- Так, Іскандере. Слухаю Вас.

- Поясніть, будь ласка, що означає слово «витяг»?
- Студенти, запишіть це слово й визначте корінь і префікс. Його утворено від дієслова «витягати». Тепер зрозуміло? Префікс *ви-* має додаткове значення «рух ізсередини», тобто «витягти» означає виписати (написати) частину тексту. Наприклад, зробити витяг – «виписати оцінки Іскандера із загальної екзаменаційної відомості».
- Дякую, тепер зрозуміло.
- А зараз, студенти, розгорніть книги на сторінці дев'ять, прочитайте текст і випишіть із нього всі нові для вас слова. Вдома на свіжу голову повторіть ці слова, щоб вони не вилетіли у вас із голови.

Діалог 3 (розмова батьків)

- Наш син через два роки закінчить школу! Цікаво, ким він хоче стати? Марійко, ти ще не розмовляла з ним про це?
- Сергійку, я вже давно все дізналася. Він мріє про фах еколога.
- Не подобаються мені такі мрії! Марійко, спробуй переконати його. Нехай він буде лікарем, як дідусь. Це така затребувана професія зараз. І така благородна! Уявляєш, наш син допомагає всім людям!
- Я думала по-іншому. Нехай наш Дмитрик стане економістом, як бабуса. Цей фах дуже популярний у наш час. Тільки Дмитро нікого не хоче слухати.
- Так, мабуть, він має рацію. Дуже важливо, щоб професія подобалася. Нехай він зробить власний вибір, як справжній чоловік!

Завдання 13. Складіть діалоги до ситуацій:

1. У вашого друга завтра іспит. Порадьте, як краще до нього підготуватися.
2. Ваша однокласниця не розуміє слово «розписатися». Поясніть їй, як легко зрозуміти значення цього слова без словника.
3. Порадьте молодшому братові вашого українського знайомого, який фах йому обрати.



ПОГОВОРІМО!

Завдання 14. Прочитайте офіційні інструкції і поясніть вашому другу, що потрібно робити в ситуаціях, позначених у цих інструкціях, замінивши форми імператива.

На допомогу студенту

<i>Якщо ви загубили залікову книжку</i>	<i>Якщо ви загубили читацький квиток</i>
1. Відразу йдіть до деканату і просіть відновити загублену заліковку. 2. У деканаті напишіть заяву на ім'я декана з проханням відновити залікову книжку. 3. Після підписання вашої заяви деканом або його заступником візьміть у секретаря дублікат залікової книжки. 4. З цього моменту відновлювати оцінки в новій заліковці починайте самостійно. Ви повинні обійти всіх викладачів і попросити їх поставити оцінки і підписи. 5. Зверніть увагу, щоб на полях відновлених сторінок у новій заліковці була фраза про те, що записи зроблені на підставі заліково-екзаменаційних відомостей.	1. негайно зверніться до інформаційного центру бібліотеки. 2. Напишіть заяву на ім'я директора бібліотеки з проханням відновити загублений читацький квиток. 3. Сплатіть штраф у фінансовому відділі. 4. Більше не губіть читацький квиток! Дублікат видається тільки один раз!

Завдання 15. Дайте інструкції в таких ситуаціях:

1. Викладач задає домашнє завдання.
2. Ваш друг не знає, як краще готуватися до семінару.
3. Ваш брат зовсім недавно приїхав в Україну і не знає, що потрібно робити на лекціях.
4. Паспортистка пояснює іноземним студентам, як оформити посвідку на проживання.
5. Ваша молодша сестра закінчує школу і не знає, яку професію обрати.

**ЗГАДАЙМО, ЯК УТВОРЮЮТЬСЯ НОВІ СЛОВА!**

Зверніть увагу на суфікси іменників, за допомогою яких утворюються назви професій, роду діяльності: **-тель-, -ант-, -ер-, -ець-, -ик, -ір-, -іст-, -ник-, -чик-, -щик-, -аль-, -ар-, -тор-** (*вчитель, викладач, музикант, режисер, тренер, продавець, історик, банкір, економіст, двірник, льотчик, барабаник, скрипаль, секретар, інспектор*). Для називання професії або роду діяльності можуть використовуватися безафіксні форми: *біолог, психолог, філолог*.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

- 1) Багато іменників на позначення професій, роду занять (наприклад: *лікар, хірург, фізик, астроном, декан, ректор, композитор* та ін.) використовують для називання осіб чоловічої і жіночої статі. Наприклад: *Декан по роботі з іноземцями приймає з першої години до третьої*.
- 2) Іменники жіночого роду на позначення професій утворюються від іменників чоловічого роду за допомогою суфіксів **-к-, -ин-, -иц-, -ниц-** (наприклад: *артист – артистка, вчитель – вчителька*), якщо існує традиція використання чоловічої та жіночої праці у даній професії.

Іменники, що закінчуються на **-ка** вживаються тільки в розмовному мовленні (наприклад: *секретарка, професорка, лікарка*) і мають згрубілий відтінок.

Завдання 16. Поясніть, як утворено назви професії, роду діяльності.

Фізик, хімік, садівник, льотчик, журналіст, програміст, фінансист, футболіст, економіст, юрист, бухгалтер, співак, перекладач, лікар, скрипаль, декан, музикант, аспірант, секретар, бібліотекар, доктор, професор, ректор, архітектор, інженер, міліціонер, викладач, читач, учитель, біолог, психолог, філолог.

Завдання 17. Доповніть речення.

З р а з о к: *Олег навчається на біологічному факультеті на відділенні генетики, він стане генетиком.*

1. Ігор навчається на факультеті іноземних мов, ...
2. Іван навчається на хімічному факультеті, ...
3. Ірина навчається на фізичному факультеті, ...
4. Світлана навчається на екологічному факультеті, ...
5. Григорій навчається на геолого-географічному факультеті на відділенні географії, ...
6. Оксана навчається на економічному факультеті, ...
7. Микола навчається на юридичному факультеті, ...

Завдання 18. Назвіть, від яких іменників чоловічого роду утворені подані слова:

Викладачка, вчителька, працівниця, артистка, співачка, перекладачка, офіціантка, журналістка, аспірантка, паспортистка.



ПОГОВОРІМО!

Завдання 19. Дізнайтеся у ваших одногрупників, ким вони хотіли бути в дитинстві і ким хочуть стати зараз. Порадьте, що потрібно робити для реалізації їхніх мрій.

Завдання 20. А. Заповніть таблицю, використовуючи слова для довідок.

Місце роботи	Професії співробітників	Керівник
Школа Університет Факультет Лікарня Банк Магазин Ресторан		

Слова для довідок: продавець, консультант, касир, комірник; бухгалтер, касир, програміст; шеф-кухар, бармен, офіціант; учитель, завуч, бухгалтер, бібліотекар; викладач, доцент, професор, декан; лікар, медсестра, санітар, реєстратор; ректор; директор; менеджер; головний лікар.

Б. Розкажіть: а) хто ваші батьки за фахом; б) про яку професію для вас мріяли ваші батьки; в) про який фах мрієте ви.

Розповідаючи про поради батьків, використовуйте мовні моделі для вираження інструкції, спонукання.



ЧИТАЄМО ТЕКСТ!

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 21. Прочитайте слова і словосполучення. Подивіться значення незнайомих слів у словнику.

атмосфера барабан мрія	підтримувати / підтримати кого? що? забруднювати / забруднити що? забруднення атмосфери захоплюватися / захопитися чим? відвідувати / відвідати що?
------------------------------	---

Завдання 22. Утворіть іменники, що позначають професію, рід занять, від таких слів:

фізика, хімія, біологія, географія, музика, барабан, школа, футбол, спорт.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 23. Прочитайте текст.

Мене звуть Адам. Я приїхав із Нігерії. Зараз я навчаюся в Київському університеті імені Т. Г. Шевченка, який є одним із кращих університетів в Україні. Мені дуже подобається вчитися. Коли я був школярем, то любив займатися фізикою, хімією, математикою і географією. У мене завжди були тільки відмінні оцінки.

Мій дідусь раніше був відомим спортсменом. Він хотів, щоб я теж став спортсменом, тому тричі на тиждень я ходив на стадіон і займався футболом.

Мої бабуся і мама – викладачі музики. Вони вважали, що я дуже талановитий, і хотіли, щоб я став музикантом. Тричі на тиждень я ходив до музичної школи і вчився грати на барабанах.

Мій тато – відомий у нашому місті юрист. Він працює у великій юридичній фірмі. Він дуже хотів, щоб я продовжив його справу і став юристом.

Але я не хотів бути ні відомим футболістом, ні популярним музикантом, ні юристом. Одного разу я подивився фільм про екологічні проблеми нашої планети: зміни клімату, забруднення атмосфери. І тоді я вирішив стати екологом. Я читав книги з екології, цікавився географією та хімією. Коли я сказав про свою мрію дідусеві, бабусі і батькам, вони дуже здивувалися, але підтримали мене.

Зараз я студент екологічного факультету. Я багато працюю. Я відвідую всі заняття, уважно слухаю викладачів і намагаюся конспектувати лекції. Але це в мене не дуже добре виходить. Мені ще важко зрозуміти все, що говорять викладачі. Тому я завжди ходжу на практичні заняття з української мови. Також я ретельно готуюся до семінарів. Щоб добре відповісти, потрібно прочитати лекцію, підручники, спеціальну літературу, записати і вивчити головне. Але я не здаюся!

Незважаючи на всі труднощі, я обов'язково стану гарним екологом.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 24. Дайте відповіді на питання:

1. Чим Адам захоплювався в школі?
2. Ким був дідусь Адама?
3. Чому Адам ходив на стадіон?
4. Чому Адам ходив до музичної школи?
5. Хто за професією тато Адама і де він працює?
6. Хто за фахом мама і бабуся Адама?
7. Ким вирішив стати Адам і чому?
8. Де вчиться Адам?
9. Що він робить для (того, щоб стати хорошим фахівцем) досягнення своєї мети?

**ОБГОВОРІМО!****Завдання 25. Перекажіть текст від третьої особи (Він, Адам ...).****Завдання 26. Поясніть вибір вашої професії, використовуючи мовленнєві зразки для висловлення власної думки.**

На мою думку, ...

Я вважаю, що ...

На мій погляд ...

Як мені здається, ...

**ЦЕ ЦІКАВО!****САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА****Завдання 27. Прочитайте текст і скажіть:**

- 1) Про що сперечалися двоє друзів?
- 2) Хто з них програв? Поясніть чому?

Суперечка*за К. Мелиханом*

У нашому університеті був доцент. Він викладав охорону безпеки життєдіяльності людини. Дуже добрий старий: нижче «п'ятірки» нікому не ставив.

Одного разу перед іспитом з охорони безпеки життєдіяльності людини (ОБЖД) приходжу я до свого друга Артема й кажу йому:

– Ходімо гуляти!

А він каже:

– Хіба ти не бачиш, готуюся? У нас же завтра іспит із ОБЖД.

Я говорю:

– Ну і що! Все одно цей доцент всім «відмінно» ставить.

Друг каже:

– Ні, я чув, що він у паралельній групі комусь «добре» поставив.

Я говорю:

– Побиймося об заклад, що ти «відмінно» отримаєш?

Він говорить:

– Побиймося, що «незадовільно»?

Я говорю:

– Що?! Ти отримаєш «незадовільно» у цього доцента, який нижче «відмінно» нікому не ставив?

Друг каже:

– Так! Так! Саме в цього доцента, саме «незадовільно».

І ми побилися об заклад.

Приходимо на іспит. Мій друг сідає навпроти доцента і каже.

– Нічого не знаю. Ставте «незадовільно».

Доцент каже:

– Як не знаєте? Ви ж ще білет не брали.

Друг бере білет.

– Все одно, – каже, – не знаю.

Доцент каже:

– Ви запитання в білеті прочитайте.

Друг знехотя читає: «Пожежа в театрі. Ваші дії».

– Ну? – каже доцент.

– Не знаю, – каже мій друг і кладе білет назад.

– Не поспішайте! Подумайте! – каже доцент. – Ну? Що ви будете робити в театрі, якщо там почнеться пожежа?

– Нічого не буду! – каже друг.

– Правильно! – зрадів доцент, – головне – не піднімати паніки. Давайте вашу заліковку. «Відмінно!»



СЛУХАЄМО ТЕКСТ! ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!

Завдання 28. Прочитайте слова і словосполучення, перекладіть їх рідною мовою. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

вірш	відомий	займати / зайняти (що?)
зірка	глухий	мріяти / помріяти (про що?)
кастинг	дивовижний	потрапляти / потрапити (куди?)
конкурс		плакати / заплакати
обіцянка		засмучуватися / засмутитися
операція		здаватися / здатися
репетиція		перемагати / перемогти (кого? що?)
слава		
талант		
телеглядач		дотримати слова /
телепрограма		вирішити твердо
телешоу		заради (чого?) слави
учасниця		

Завдання 29. Утворіть від слів, що позначають професії або рід діяльності, слова жіночого роду, де це можливо.

Лікар, організатор, викладач, телеглядач, учасник, вчитель.

Завдання 30. Скажіть, від яких слів утворені подані слова:

глухонімий, телешоу, телепрограма, телеглядач, телебачення.

Завдання 31. Продовжіть групу іменників.

Займати / зайняти (що?) кілька хвилин, ...

Мріяти (про що?) про перше місце, ...

Потрапляти / потрапити (куди?) на телебачення ...

Дотримувати / дотримати (чого?) слова ...

Засмучуватися / засмутитися (через що?) через невдачі, ...

Вирішувати / вирішити (що?) завдання, ...

Завдання 32. Доберіть видову пару до дієслів. Складіть із ними словосполучення.

З р а з о к: засмучуватися – засмутитися через невдачі

Перемагати, допомагати, розповідати, вигравати, плакати, засмучуватися, виконувати, чути.

Завдання 33. Доповніть речення відповідним за змістом словом у правильній формі, використовуючи слова для довідок.

1. Діана Козакевич ... учасницею телепрограм «Україна має талант» та «Хвилина слави».

2. Раніше вона хотіла ... вчителем української мови та літератури.

3. Іди на кастинг, перемажи в конкурсі і ... мільйон, щоб Віті зробили операцію.

4. Під час підготовки дівчинка дуже багато працювала, до пізнього вечора, але не

5. На телешоу Діана Козакевич.....вірш про бабусю.

6. Коли Діана дізналася, що не виграла мільйон, вона дуже сильно

Слова для довідок: вирай, розповідала, засмутилася, здавалася, стати, була.

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 34. *Слухайте і повторюйте слова.*

Завдання 35. *Слухайте і повторюйте словосполучення.*

Завдання 36. *Слухайте речення та ставте питання до виділених інтонацією слів.*

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 37. *Прослухайте текст і скажіть, чому Діана Козакевич стала найпопулярнішою дівчинкою в Україні.*

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 38. *Дайте відповіді на питання.*

1. Хто така Діана Козакевич?
2. Ким Діана хотіла бути в дитинстві?
3. Задля чого Діана хотіла перемогти й отримати приз?
4. Як дівчинка потрапила на телешоу?
5. Що робила Діана, щоб перемогти?
6. Чому вона засмутилася?
7. Діана змогла дотримати свого слова?
8. Ким дівчинка хоче стати тепер?
9. Як ви розумієте вираз «ніколи не здаватися»?

Завдання 39. *Прослухайте текст ще раз. Використовуючи відповіді із завдання 35, перекажіть текст.*

Завдання 40. *Розкажіть про себе, використовуючи подані питання як план.*

1. Ким ви хотіли стати в дитинстві? Чому?
2. У яких конкурсах ви брали участь?
3. Чи вдавалося вам перемагати в конкурсах?
4. Чим ви захоплювались у дитинстві?
5. Ким вас бачили в майбутньому ваші батьки?
6. Як ви обрали свою майбутню професію?
7. Що ви робите для того, щоб досягти успіхів у майбутньому?

УРОК 3

Граматична тема: **Вираження об'єктних відношень.**

Комунікативна тема: **Університети.**

ГРАМАТИКА

Вираження об'єктних відношень

Об'єкт позначає предмет, на який спрямована дія. В українській мові в ролі об'єкта в реченні найчастіше вживаються іменники (Студенти складають *екзамени*) і займенники (Ми довго чекали *на них*), об'єктом можуть бути субстантивовані прикметники (Я пам'ятаю *про минуле*), дієприкметники (Ми обговорювали *прочитане*), числівники (Чотири ділиться *на два*) в усіх відмінках, окрім називного, а також інфінітив (Я прошу вас *говорити* стисло). В українській мові розрізняють прямий і непрямий об'єкт.

Прямий об'єкт

Прямий об'єкт виражається формою знахідного відмінка без прийменника і відповідає на питання *кого? що?*

Студент читає книгу Вчора ми зустріли Марину прямий об'єкт (О)

Прямий об'єкт уживається після перехідних дієслів *бачити, зустрічати, готувати, змінювати, вивчати, шукати, любити, писати, повторювати, показувати, пам'ятати, слухати, чути, дивитися, вивчати, читати* та інших.

Завдання 1. Прочитайте речення. Назвіть прямий об'єкт, визначте, чим він виражений.

1. Ми вивчаємо українську мову. 2. Розділіть двадцять навпіл. 3. Першокурсники уважно слухали викладача. 4. На вечерю подруга приготувала мою улюблену страву. 5. У театрі я зустрів своїх знайомих. 6. Як ми раді бачити тебе! 7. Я весь вечір повторював нову граматику. 8. Ви повинні закінчити курсову роботу за тиждень. 9. Денис вирішив змінити спеціальність. 10. Я пошукаю відповіді на запитання в підручнику.

Завдання 2. Прочитайте речення, поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі.

1. Сьогодні на занятті ми почали вивчати (нова тема). 2. Друзі купили (продукти) в магазині біля гуртожитку. 3. Викладач розпитував (студенти) про канікули.

4. Микола зміг вирішити (ця проблема). 5. Студенти зустріли (декан) біля входу в університет. 6. Самір зрозумів (остання лекція), але записав мало. 7. Оксана купила собі (гарна сукня). 8. (Ця будівля) побудували швидко. 9. Першокурсники повторювали (українська граматики). 10. Ви вже дивилися (нова вистава)?

Завдання 3. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова, дані в дужках.

1. Що ти хочеш купити на книжковому ринку? (Словник, ручка, коректор, зошити)
2. Що ти загубив? (Паспорт, довідка, підручник з української мови)
3. Кого ви любите? (Сім'я, батьки, дівчина, сестра, брат)
4. Що вам пояснити? (Граматики, правила, ситуація)
5. Кого ви зустріли в парку? (Група туристів з нашої країни, однокурсники, знайомі)
6. Кого він запрошує піти гуляти? (Друзі, студенти групи, сусіди по кімнаті).

Завдання 4. Поставте в реченнях замість крапок потрібний займенник.

1. Він довго шукав свій зошит і знайшов ... під столом. 2. Ми підійшли до викладача і попросили ... пояснити нам останню тему ще раз. 3. Зачекайте, будь ласка, ми хочемо запросити ... на наше свято. 4. Я зібрав зимові речі і відніс ... до хімчистки. 5. Хочеш, я пригощу ... кавою після занять? 6. Я знаю, що батьки люблять ... 7. Ми залишилися сьогодні після занять: декан зібрав ... в актовій залі. 8. Завтра до мене приїжджає подруга, я зустріну ... на вокзалі.



Зверніть увагу!

При запереченні знахідний відмінок прямого об'єкта змінюється на родовий:
Науковці вирішили проблему – Науковці не вирішили проблеми.

Завдання 5. Трансформуйте наведені речення в заперечні.

З р а з о к: Я зробив домашнє завдання. – Я не зробив домашнього завдання.

1. Я зрозумів ваше запитання. 2. Подруга отримала мій лист. 3. Ганна показала мені нову книгу. 3. Ти знайшов цю статтю за каталогом у бібліотеці? 4. У своїй роботі вчені довели правильність теорії. 5. Цей довідник містить нову інформацію. 6. Ми вирішили повідомити новину нашим друзям. 7. На останній лекції викладач пояснював нові економічні поняття.

Непрямий об'єкт

Непрямий об'єкт виражається формами родового, давального орудного, місцевого відмінків, а також формою знахідного відмінка з прийменниками.

Студент пише роботу **для друга**
друзі
про друга
з другом
непрямий об'єкт (О)

Завдання 6. Прочитайте речення, назвіть у них об'єкти, поставте до них питання, визначте їхній відмінок.

1. На заняттях Мохаммед користувався українсько-арабським словником. 2. Усі радіють сонячній погоді. 3. Оксана Петрівна навчає нас української мови. 4. На

занятті ми розмовляли про майбутнє. 5. Ми зустрілися з ним біля деканату. 6. Сергій вчив плавати свого сина. 7. Ні в кого з нас немає читацького квитка. 8. З багатьма зі студентів групи я вже знайомий.



ПОВТОРЮЄМО!

Об'єкт у формі родового відмінка (Р.в.)

кого? чого? без прийм	хотіти, вимагати, потребувати досягати, домагатися, просити, боятися	Ці студенти досягли (чого?) успіхів . Він просив (чого?) допомоги у друзів.
кого? чого? з прийм.	у, з, від, для, проти, до, замість, без	Цей подарунок я купив (для кого?) для подруги . Сьогодні (замість чого?) замість занять була екскурсія.

Завдання 7. Поставте до слів, поданих у дужках, питання, запишіть їх у правильній формі.

1. Смілива людина не боїться (труднощі). 2. Молода держава хоче домогтися (незалежність). 3. Мені шкода (втрачений час). 4. Бажаю вам (щастя). 5. Зараз Анна читає вірші Шевченка без (словник). 6. На третій парі замість (фізика) у вас буде математика. 7. Улітку Сашко жив у (бабуся). 8. Денис боявся (іспити). 9. Я взяв у бібліотеці підручник з (українська мова).

Завдання 8. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова, подані в дужках.

1. Чого бажають батьки своїм дітям? (Успіхи, здоров'я, удача) 2. Для кого Віктор купив подарунок? (Кохана дівчина) 3. Замість кого Сергій виступав на змаганнях? (Свій товариш) 4. Без кого йому стало важко жити? (Мати) 5. У кого ти взяв цю книгу? (Наш викладач) 6. Чого досягли ці студенти? (Високі оцінки, хороші знання). 7. З чого починається дослідження? (Визначення проблеми).

Завдання 9. Поставте займенники, подані в дужках, у потрібній формі.

1. Я не хочу їхати так далеко без (ти). 2. Я не можу піти на концерт, піди замість (я). 3. Крім (ви) всі студенти склали залік. 4. Без (вони) ми не можемо почати збори. 5. У (ми) залишилося трохи часу. 6. Від (вона) багато в чому залежить успіх спільної справи. 7. Друзі знайшли для (він) квартиру.

Завдання 10. Дайте заперечні відповіді на питання.

Зразок: У неї є фотографія на паспорт? – У неї немає фотографії на паспорт.

1. У тебе буде завтра вільний час? 2. У вас був учора залік з історії України? 3. У них є сьогодні лекція з фізики? 4. У вашої сестри є друзі? 5. У тебе є годинник? 6. На концерті в залі були вільні місця? 7. У нього є комп'ютер?

**ПОВТОРЮЄМО!****Об'єкт у формі давального відмінка (Д.в.)**

<i>кому? чому? без прийм.</i>	давати, допомагати, дарувати, радити, телефонувати, радіти, вірити, відповідати	Я телефоную (<i>кому?</i>) викладачеві . Усі радіють (<i>чому?</i>) приходу весни.
-------------------------------	---	---

Завдання 11. *Напишіть слова, подані в дужках, у потрібній формі, поставте до них питання.*

1. Учора я телефонував (батьки).
2. Батько радить (син) вступати до університету.
3. Професор дав (студенти) питання для семінару.
4. Пояснення зрозуміле (все).
5. Я радий (зустріч) зі своїм старим другом.
6. Олег вдячний (викладач) за допомогу.
7. Читач здає книги (бібліотекар).
8. Світлана показувала свої фотографії (друзі).
9. Хороші студенти завжди правильно відповідають (викладачі) на питання.

Завдання 12. *Дайте відповіді на питання, використовуючи слова, подані в дужках.*

1. Кому ваш друг дав конспект лекцій з історії України? (Земляки, однокурсник).
2. Кому вона телефонує? (Друг, викладач, одногрупниця).
3. Кому студент складає іспит? (Професор)
4. Кому науковий керівник радить прочитати цю статтю? (Аспірантка)
5. Кому дочка допомагає готувати обід? (Мати).
6. Кому він пише листи? (Батьки, сестра, брати)
7. Кому необхідно звернутися до декана? (Іноземні студенти)
8. Чому ви радієте? (Хороша погода, відпочинок, успіхи, цікаві зустрічі).

Завдання 13. *Поставте займенники, подані в дужках, у потрібній формі. Використовуйте прийменники там, де це необхідно.*

1. Не заважайте (він) думати.
2. Я розповім (ви) про мою сім'ю.
3. Ця інформація (вони) відома.
4. Розкажіть (ми) про себе.
5. Дайте (вона) свою книгу.
6. Друг порадив (я) прочитати цю книгу.
7. Коли я можу зателефонувати (ти)?

**ПОВТОРЮЄМО!****Об'єкт у формі знахідного відмінка (З.в.)**

<i>кого? що? з прийм.</i>	<i>за, на, в/у</i> боротися, вболівати, вірити, воювати, впливати, грати, дякувати, заробляти, образитися, платити, сердитися, сподіватися, хвалити, чекати,	Ми подякували друзям (<i>за що?</i>) за допомогу . Батьки переживають (<i>за кого?</i>) за дітей . Він повинен заробляти (<i>на що?</i>) на навчання . Він чекає (<i>на кого?</i>) на неї . Мій друг добре грає (<i>у що?</i>) у футбол .
---------------------------	---	---

про кого? про що?	говорити, розповідати, питати, думати, мріяти, згадувати, співати, турбуватися, підкуватися	Друг розповів (<i>про що?</i>) про нову книгу . Батьки турбуються (<i>про кого?</i>) про своїх дітей .
--------------------------	---	---

Завдання 14. Напишіть слова, подані в дужках, у потрібній формі, поставте до них питання.

1. Робітники отримали гроші за (своя робота). 2. Поліціант оштрафував студента за (порушення правил проживання в країні). 3. За рік він зумів заробити на (навчання в університеті). 4. Віктор розсердився на (свій молодший брат). 5. Ми вірили в (перемога нашої команди). 6. Їй довелося працювати за (хвора співробітника). 7. Мій друг любить грати в (баскетбол). 8. На занятті студенти читали текст про (історія свого університету).

Завдання 15. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова, подані в дужках.

1. На кого ти чекаєш? (Батьки, молодша сестра) 2. За що ти заплатив 20 гривень? (Книга, підручник, журнали) 3. За що воювали люди в цій війні? (Свобода і мир) 4. У що ти добре граєш? (Шахи, теніс) 5. У що ти віриш? (Успіх, перемога) 6. За що декан подякував студентам? (Хороша робота) 7. На що ти сподіваєшся? (Щасливий випадок)

Завдання 16. Поставте займенники, подані в дужках, у потрібній формі.

1. Він обіцяв допомогти, ми сподіваємося на (він). 2. Що так впливає на (ти) в цьому семестрі? 3. Батьки так вірили в (ми), в (наша перемога)! 4. Ми будемо вболівати за (ви). 5. За що ти образився на (я)? 6. Андрій любить молодшу сестру і часто згадує про (вона).



ПОВТОРЮЄМО!

Об'єкт у формі орудного відмінка (О.в.)

ким? без прийм. (професія, заняття)	бути, стати, працювати	Мої батьки також були (<i>ким?</i>) студентами . Він хоче стати (<i>ким?</i>) лікарем .
чим? без прийм. (інструмент)	писати, малювати, вимірювати(ся), вмивати(ся), втирати(ся), різати, їсти	Викладач пише на дошці (<i>чим?</i>) крейдою . Температуру вимірюють (<i>чим?</i>) термометром . Температура вимірюється (<i>чим?</i>) термометром .
ким? чим? без прийм.	займатися, користуватися, цікавитися, захоплюватися, пишатися, керувати	Батьки пишаються (<i>ким?</i>) моїм братом , який став відомим юристом. Мій друг займається (<i>чим?</i>) спортом .
ким? чим? з прийм.	з, разом з (із), в (у) поєднанні з, за, над, під, перед	Я познайомився (<i>з ким?</i>) зі студентами з різних країн. Вона любить пити чай (<i>з чим?</i>) із цукром .

Завдання 17. Поставте до слів, поданих у дужках, питання, вживайте їх у правильній формі.

1. Я цікавлюся (книги за фахом). 2. (Університет) керує ректор, (факультет) керує декан. 3. Ми пишаємося (відкриття наших учених). 4. Подумайте над (моя пропозиція). 5. Він захоплюється (сучасна музика). 6. Керівник задоволений (моя курсова робота). 7. Вони милувалися (схід сонця). 8. Студенти познайомилися з (нові викладачі) на початку навчального року.

Завдання 18. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова, подані в дужках.

1. Чим ви займаєтеся? (Спорт, музика, вивчення іноземних мов). 2. З ким розмовляв декан? (Іноземні студенти). 3. Над чим ти зараз працюєш? (Виступ на конференції). 4. Чим ви обмінялися? (Номери мобільних телефонів). 5. З чим ти не згоден? (Оцінка моєї роботи). 6. Чим пишаються батьки? (Успіхи сина). 7. Перед чим хвилюються студенти? (Контрольна робота, іспити). 8. З ким ти листуєшся? (Улюблена дівчина, старший брат). 9. За ким приїхала ця машина? (Мій друг).

Завдання 19. Поставте слова, подані в дужках, в орудному відмінку, вживаючи, де необхідно, прийменник з (із, зі).

1. Температуру ми вимірюємо ... (термометр). 2. Я їм ... (виделка і ложка). 3. Він танцював ... (красива дівчина). 4. Це плаття не можна прасувати ... (гаряча праска). 5. Він торгував на ринку ... (книги). 6. Про свою проблему він говорив ... (свій друг). 8. Він дружив ... (багато студентів групи).

Завдання 20. Напишіть відповіді на питання. Визначте значення об'єкта в О. в.

1. Чим ви ріжете хліб? 2. Чим ви вмиваєтеся? 3. Чим ви витираєтеся? 4. Чим ви чистите одяг, взуття? 5. Чим ви причісуєтеся? 6. Чим ви перете? 7. Чим ви миєте підлогу? 8. Чим ви пришиваєте гудзики? 9. Чим ви малюєте? 10. Чим ви пишете?

Завдання 21. Поставте займенники, подані в дужках, у потрібній формі. Вставте прийменник там, де це необхідно.

1. У школі над ... (він) часто жартували. 2. У коридорі ми зустріли наших викладачів і привіталися ... (вони). 3. Батьки пишаються ... (я). 4. Дівчина не хоче розмовляти ... (ти). 5. (ми) має заїхати машина. 6. Ви останній на маршрутку? Я за (ви).



ПОВТОРЮЄМО!

Об'єкт у формі місцевого відмінка (М.в.)

на (в) кому? на (в) чому?	з прийм. на, в (у) їздити, бути, відбиватися, грати, перемагати	Він впевнений (у кому?) у своїх друзях. Я їжджу в університет (на чому?) на тролейбусі. Вона була (у чому?) у гарній сукні.
---------------------------	--	---

Завдання 22. Поставте до слів, поданих у дужках, питання, напишіть їх у правильній формі. Стежте за вибором прийменника.

1. Стресові ситуації відбиваються (здоров'я сестри). 2. Сусідка була у (червоний костюм). 3. Викладач був упевнений (наші знання). 4. Мій друг добре грає (гітара).

5. Наша команда перемогла (змагання). 6. Мама приїхала до Києва (машина).
7. Деканат нашого факультету розташований (перший поверх).

Завдання 23. *Дайте відповіді на питання, використовуючи слова, подані в дужках.*

1. Про що ти думаєш під час занять? (Свої проблеми). 2. Про що сказала секретар деканату? (Зміни в розкладі). 3. Чого потребують батьки? (Увага й повага своїх дітей). 4. Про що він тебе попросив? (Одна послуга). 5. У чому ви впевнені? (Перемога нашої команди). 6. На чому відбивається погане харчування? (Здоров'я). 7. Про що турбується лікар? (Самопочуття хворого).

Завдання 24. *Поставте займенники, подані в дужках, у потрібній формі. Використовуйте необхідні прийменники.*

1. Мої батьки турбуються (я). 2. Це його дружина, він одружився (вона) минулого року. 3. Це чемпіонат світу, (він) беруть участь тільки найкращі команди. 4. Я часто думаю (ти). 5. Чому вас не було на заняттях? Викладач питав (ви). – А що він говорив (ми)? 6. Учитель був упевнений (вони).

Завдання 25. *Доберіть до наведених дієслів об'єкти, складіть із ними речення.*

З р а з о к: *отримувати знання. На практичних заняттях студенти отримують знання з української мови.*

Пам'ятати, писати, читати, сперечатися, забувати, турбуватися, сумніватися, економити.



Зверніть увагу!

При утворенні іменника від дієслова знахідний відмінок прямого об'єкта змінюється на родовий:

вивчити питання – вивчення питання,

розв'язати задачу – розв'язання задачі,

досліджувати явище – дослідження явища

(Але: любити батьківщину – любов до батьківщини, поважати вчителя – повага до вчителя, перемогти ворога – перемога над ворогом).

При утворенні іменника від дієслова непрямого об'єкта зазвичай не змінює форму свого відмінка:

захоплюватися спортом – захоплення спортом,

розповідати про сім'ю – розповідь про сім'ю,

відмовитися від допомоги – відмова від допомоги,

прагнути до перемоги – прагнення до перемоги,

боротися за мир – боротьба за мир

Завдання 26. *Трансформуйте дієслівні словосполучення в іменні.*

Зразок: *отримувати знання – отримання знань.*

Змінювати систему, використовувати сучасну техніку, пояснювати нову тему, отримати паспорт, очікувати весну, просити про допомогу, працювати над помилками, відповідати на питання, образитися на друга.

Завдання 27. Прочитайте речення, знайдіть віддієслівні іменники, назвіть дієслова, від яких вони утворені. Визначте відмінок віддієслівних іменників, а також відмінок залежних від них слів.

1. Про утворення дієприкметників ми будемо говорити наступного заняття.
2. Танення снігу викликано різким підвищенням температури.
3. Відкриття нового магазину відбудеться в неділю.
4. З приходом весни мій настрій покращився.
5. Розвиток науки і техніки зумовив появу нових технологій.
6. Упевненість у своїх силах сприяє досягненню успіху в навчанні й житті.
7. Викладач говорив мені про перескладання іспиту восени.
9. Нас пов'язують спогади про школу.
10. Захоплення спортом не заважало моїм шкільним заняттям.

Завдання 28. Замініть словосполучення дієсл. + ім. словосполученням ім. + ім. Напишіть їх у реченнях у правильній формі.

Зразок: Скорочувати текст. Сьогодні ми займалися – Сьогодні ми займалися скороченням тексту.

1. Вивчати українську мову. ... необхідне іноземним студентам для навчання.
2. Колекціонувати листівки. Він із задоволенням займався ...
3. Виконати завдання. Я витратив багато часу на ...
4. Цікавитися історією. ... з'явився в нього ще в школі.
5. Любити Батьківщину. Багато книг написано про ...
6. Повторювати нові слова. ... – необхідна умова вивчення іноземних мов.
7. Працювати над помилками. Ми завжди виконуємо.... після написання диктантів.

Узагальнювальні вправи

Завдання 29. Прочитайте речення. Назвіть непрямі об'єкти, поставте до них питання, визначте відмінок.

1. Учора ми гуляли в парку з друзями з нашої групи.
2. Сотні мільйонів жителів планети користуються Інтернетом і телебаченням.
3. Більшість дітей живе разом із батьками.
4. Мої батьки турбуються про мене.
5. Павло просив передати вам подарунок.
6. Кожний новий день цього відомого спортсмена починається з ранкової зарядки.
7. Сучасна будівля театру побудована українськими і російськими майстрами.
8. Моя мама працює викладачем.
9. Я зайду за тобою о 6 годині.
10. Віктор образився на свого друга за його слова.

Завдання 30. Прочитайте речення. Поставте питання до об'єкта, назвіть його відмінок. Поставте слова, подані в дужках, у потрібному відмінку. Стежте за вибором і вживанням прийменника.

1. Мій друг купив квитки до театру (я і моя подруга).
2. Наш викладач із математики зазвичай ходить (темний костюм).
3. Ми часто мріємо (щасливе майбутнє).
4. Перед від'їздом додому Анна пішла до магазину купувати (мама і батько) подарунки.
5. До іспитів я завжди готуюся (мої друзі).
6. Художник поїхав за місто працювати (картина).
7. Він навчався (музика) і прекрасно грає (фортепіано).
8. Молодий вчений цікавився (останні наукові відкриття).
9. Старший брат завжди дбав (молодша сестра).
10. Мої батьки завжди радіють (мій приїзд).

Завдання 31. Відновіть пропущене в реченні дієслово, використовуючи слова для довідок. Поставте питання до об'єкта, визначте його відмінок.

1. Якщо молоді люди правильно вибрали свою спеціальність, вони будуть із радістю ... улюбленою справою.
2. Різні чинники ... на вибір професії.
3. Іноді людина з дитинства мріє стати кимось (артистом, льотчиком, лікарем тощо) і ... свою мрію.

4. Багато студентів ... не тільки своєю спеціальністю, а й іншими науками, літературою, мистецтвом. 5. Ірина Миколаївна ... успіхами доньки. 6. Після великого міста вона довго не могла ... до маленького містечка. 7. Син із ранніх років ... батькові. 8. Вони ... один одному успіхів. 9. Маленькі діти ... великої уваги. 10. Антон ... молодшій сестрі подарунки на дні народження і свята.

Слова для довідок: *займатися, пишатися, цікавитися, звикнути, впливати, потребувати, дарувати, здійснювати, допомагати, побажати.*

Завдання 32. *Поставте замість крапок потрібний займенник. Стежте за вибором прийменника.*

1. Якщо будеш у Харкові, обов'язково зайді ... в гості. 2. Я пам'ятаю ..., мій милий друг! 3. Ось іде наш декан, поговоріть ... про іспити. 4. Моя сім'я зараз далеко, але я завжди думаю 5. Скажи мені свій номер телефону: я обов'язково зателефоную 6. Мої батьки турбуються ..., а я турбуюся

Завдання 33. *Дайте відповіді на питання.*

1. Чим ви цікавитесь? 2. Чим ви любите займатися у вільний час? 3. Про що ви розповідали, коли приїжджали додому на канікули? 4. Ви живете в гуртожитку один або з другом? З подругою? 5. Що ви зазвичай бажаєте другові в його день народження? 6. З ким вам подобається спілкуватися в групі? 7. Кому ви можете розповісти про свої проблеми? 8. Ви вмієте грати на музичних інструментах? На яких? 9. Ви захоплюєтеся спортом? Яким видом спорту ви займаєтесь?

Завдання 34. *Прочитайте речення, висловіть свою думку з приводу наведених тверджень, дайте відповідь на питання.*

1. Час дорослої людини складається, як правило, з робочого і неробочого (вільного) часу. А ваш? Яку частину займає робочий час? А неробочий? Що ви робите в робочий час? А у вільний? 2. Одні люди говорять, що більше люблять дарувати подарунки, інші, навпаки, – отримувати подарунки. А ви? Дарувати? Кому? Отримувати? Від кого? 3. Викладач пропонує теми курсових робіт. Є легкі, але малоцікаві, а є цікаві, але важкі. Що ви виберете? 4. Що вам доводилося (доводиться) просити? У кого?

Завдання 35. А. *Прочитайте текст, поясніть значення виділених слів.*

У мене є друг, ми разом навчаємося в школі і живемо в одному будинку. Звуть його Олег. Він дуже цікава людина. У нього *безліч захоплень*: він займається і спортом, і музикою, і мовами – зараз вивчає японську мову. Олег завжди чимось зайнятий: його можна побачити то зі спортивною сумкою, то зі скрипкою, то з книгами в руках. Він мріє стати *знавцем Сходу*, тому багато уваги приділяє вивченню іноземних мов і читанню книг. Він читає і художню, й історичну, і довідкову літературу. Коли ми разом, Олег розповідає мені про природу та історію різних країн, про особливості життя та традиції різних народів. З ним можна поговорити і про спорт, і про сучасні фільми, і про нові комп'ютерні ігри. З Олегом не буває нудно, він веселий, любить жартувати і займається спортом, ми разом граємо у футбол, хокей або бадмінтон. Я по-доброму заздрю його *цілеспрямованості* і радий, що в мене є такий друг.

Б. *Дайте відповіді на питання.*

1. Чим займається Олег?
2. Що він любить читати?

3. Про що він цікаво розповідає?
4. Про що з ним можна поговорити?
5. У що з ним можна грати?

В. Напишіть твір про вашого друга (вашу подругу).

Самостійна робота

Завдання 1. Запишіть речення, підкресліть об'єкти, поставте до них питання, визначте їхній відмінок.

Зразок: Я написав (кому? Д.в.) батькам (про що? М.в.) про наш факультет.

1. Декан розповів студентам про правила поведінки в університеті.
2. Я взяв в бібліотеці необхідні для мене книги.
3. Викладач читає студентам лекції англійською мовою.
4. Вам обов'язково потрібно займатися українською мовою і вчити нові слова.
5. Виконай самостійну роботу на комп'ютері.
6. Завтра я підійду до професора і запитую в нього про свою роботу.
7. У важку хвилину ми чекаємо на допомогу від близьких людей.
8. Складання сесії обов'язкове для всіх студентів.
9. Боротьба за мир – головне завдання сучасності.

Завдання 2. Складіть і запишіть речення, використовуючи наведені слова і словосполучення в потрібній формі. Вживайте прийменник там, де це необхідно.

Однокурсник	розповісти	екскурсія до історичного музею
Вчені	мріяти	нові відкриття
Викладач	запитати	відсутній студент
Студенти	складати	іспит
Ти	написати	контрольна робота
Він	досягти	великі успіхи
Ми	телефонуємо	наші батьки постійно
Я	зустрітися	мій земляк
Моя сестра	працювати	комп'ютер

Завдання 3. Запишіть речення, вживаючи слова з дужок у потрібній формі. Використовуйте прийменник там, де це необхідно.

1. Сьогодні на лекції не було (твої друзі).
2. Студент отримав (довідка) в деканаті.
3. Моя подруга відповідає (питання) (викладач).
4. Я раджу (він) вчитися добре.
5. Він захоплюється (футбол і плавання).
6. Вечорами я граю (друг) (шахи).
7. У творі мій однокурсник написав (рідне місто).
8. В університеті ми зустріли (наш ректор).
9. Вища математика вивчається (студенти) на першому курсі.

Завдання 4. Напишіть відповіді на питання.

1. Чим ви цікавитеся (захоплюєтеся)?
2. Про що ви мріяли раніше? А зараз?
3. Хто порадив вам вчитися в Україні? Де ви порадите вчитися своєму молодшому братові (сестрі)?
4. Хто допомагає вам у важкі хвилини? А кому ви допомагаєте?
5. З ким ви любите проводити вільний час?

Комунікативна тема: **Університети України**

Завдання спілкування: **запит інформації, уточнення**



ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!

Завдання 1. Прочитайте слова і словосполучення. Значення незнайомих слів перевірте за словником

академвідпустка дозвіл (на що? / що зробити?) перескладання сесія (залікова, екзаменаційна) успішність / неуспішність	відновлювати (ся) / відновити (ся) (що? де?) дозволяти – дозволити (що зробити?) допускати – допустити (кого? до чого?) зараховувати – зарахувати (кого? куди?) відраховувати – відрахувати (кого? за що?) оплачувати – оплатити (що?) складати – скласти (що?) перескладати – перескласти (що?) наказувати – наказати (кому? що зробити?) дозволяти – дозволити (що? що робити? / кому?)
дозвіл (на що?) на дострокове складання сесії допуск (до чого?) до заліків / іспитів заборгованість (із чого?) з інформатики, з історії України квитанція (про що? на що) про сплату / на сплату рахунок (який? чий?) особий / мій контрольна / екзаменаційна / залікова робота наказ (про що?) про зарахування / про відрахування / про переведення / про поновлення	



Зверніть увагу!

Оплатити (що?): Оплатити навчання на економічному факультеті.

Сплатити (ЗА що? По чому?): Сплатити за навчання на економічному факультеті.

Завдання 2. А. Складіть словосполучення, уживаючи слова, подані в дужках, у потрібній формі.

заборгованість (хімія, українська мова, історія України);

залік (біологія, фізкультура);

квитанція (оплата);

наказ (зарахування, відрахування, переведення, поновлення);

робота (контрольний, самостійний, модульний, підсумковий, заліковий);

дозвіл (перескладання іспиту, дострокове складання сесії);

іспит (українська мова, математика, культура України);

допуск (залік, іспит, сесія);

відрахування (заборгованість, неуспішність, університет).

Б. Змініть отримані словосполучення за зразком:

З р а з о к: дозвіл на перескладання – дозволити перескладання;
перескладання заліку – перескладати залік

Завдання 3. А. Утворіть дієслова за допомогою зазначених префіксів. Вставте замість крапок дієслово з відповідними за змістом префіксами.

за-	-рахувати
від-	
пере-	

1. Після того як буде підписаний наказ, вас ... на перший курс. 2. На жаль, батьки ще не ... мені гроші. 3. Якщо ви не будете відвідувати лекції та семінари, вас ... з університету за неуспішність.

Завдання 4. Доповніть речення, використовуючи слова для довідок.

1. Мій друг відрахований з університету через _____.
2. Деканом підписаний наказ про _____.
3. Ахмед довго хворів, не зміг скласти сесію й оформив _____.
4. Маріам не склала залік із хімії, їй потрібно взяти _____ в деканаті.
5. Ігор перевівся з іншого університету, і йому потрібно замовити _____ в деканаті.
6. Мені потрібно оплатити _____.
7. Студент приніс до деканату квитанцію _____.
8. Він не відпрацював пропущені заняття й не отримав _____ до сесії.

Слова для довідок: допуск, оплата, академрізниця, навчання, академвідпустка, академдовідка, хвостівка, зарахування, заборгованість, неуспішність.

**КОМУНІКАТИВНИЙ ЗРАЗОК****Завдання 5. Прочитайте діалог. Поясніть, у якій ситуації вживаються виділені слова.**

- Вітаю!
- Добрий день!
- Скажіть, будь ласка, чи є наказ про моє відрахування? Мене звати Я студент ... факультету.
- Так, наказ уже підписаний.
- Скажіть, будь ласка, від якого числа наказ?
- Від 1 жовтня.
- Мені потрібно отримати мої документи.
- Я підготую вам академдовідку. Приходьте післязавтра після другої.
- Будьте ласкаві, зробіть завтра.
- Мені шкода, але це неможливо. Довідку повинен підписати декан. Він підписує документи після третьої години.
- Можна я прийду завтра після третьої? Можливо, моя довідка буде вже підписана.
- Добре, зайдіть завтра. Але обіцяти нічого не можу.



ПОВТОРЮЄМО!

ЗАПИТ ІНФОРМАЦІЇ

Ініціативні репліки	Можливі репліки у відповідь
<u>Дієслово у формі імператива (2 ос., множина) + питання</u> – Скажіть, будь ласка, в якій аудиторії заняття з української мови?	– Ви <i>можете</i> подивитися в розкладі біля деканату. – В аудиторії IV-75.
<u>Мене цікавить + питання</u> – Мене <i>цікавить</i> , коли буде підписаний наказ про моє відновлення.	– <i>Швидше за все</i> , в п'ятницю. – Так, <i>можете</i> , приходьте завтра після обіду. – На жаль, завтра не зможете. Приходьте через день.
<u>Я хочу (хотів би) запитати + З.в. + питання</u> – Я <i>хочу Вас запитати</i> , чи можу я завтра отримати академдовідку?	– Думаю, що це буде відомо лише в травні.
<u>Я хочу (хотів би) дізнатися + питання</u> – Я <i>хочу дізнатися</i> , коли буде іспит з інформатики?	

ЗАПИТ ІНФОРМАЦІЇ, УТОЧНЕННЯ

<u>Мені не зрозуміло</u> – Вибачте, але мені <i>незрозуміло</i> , що необхідно вказати в заяві.	– Дозвольте, я поясню вам. – Добре, я поясню. – Зараз поясню.
<u>Я не зовсім зрозумів (ла) + питання</u> – Я <i>не зовсім зрозумів</i> , чому я не можу скласти іспити.	– На жаль, ви не склали залік з української мови і тепер не допущені до сесії.
<u>Я хочу уточнити + питання</u> – Я <i>хочу уточнити</i> , коли можна скласти академрізницю.	– Наскільки мені відомо, протягом місяця.



ПРАЦЮЄМО З ДІАЛОГАМИ!

Завдання 6. Прочитайте діалоги за ролями. Зверніть увагу на подання запитів на інформацію. Визначте учасників діалогу. Складіть аналогічні діалоги.

Діалог 1 (у деканаті)

- Вітаю!
- Доброго ранку!
- Мене звуть Одай Каром. Я поновився на III курс.
- Хвилиночку! Зараз подивлюся, чи є наказ про ваше поновлення. Так, є наказ.
- Я хочу уточнити, від якого числа наказ?
- Ви поновлені з 1 вересня. Можете розпочати заняття.

Ваша група № 15.

- Дякую Вам.
- А за що Ви були відраховані?
- Я брав академвідпустку через хворобу.
- Більше не хворійте. Успіхів у навчанні.
- Дякую. До побачення.

Діалог 2 (у деканаті)

- Добрий день.
- Добрий день.
- Я новий студент. Перевівся зі Львівського університету.
- Скажіть, будь ласка, як вас звуть?
- Мене звуть
- Зараз подивлюся, чи є наказ про ваше зарахування. Хвилиночку. Так, усе гаразд. Ви зараховані з 1 лютого. Дайте вашу академдовідку. Я подивлюся її і випишу академрізницю. Приходьте завтра після третьої.
- Вибачте, але мені незрозуміло. Я ж добре вчився. У мене не повинно бути академрізниці.
- Я повинна перевірити. Приходьте завтра.
- Дякую.
- Немає за що. Приходьте.

Діалог 3 (у деканаті)

- Вітаю!
- Вітаю!
- Я хочу знати, чому я не допущений до сесії? Коли я складав залік із біології, викладач сказав, що я не допущений деканатом до сесії. Чому? Я написав усі контрольні, відпрацював усі пропущені заняття.
- Ваше прізвище, курс, номер групи?
-
- Ви не допущені до сесії, тому що у Вас заборгованість з оплати навчання. Сплатіть заборгованість, тоді Вам дозволять скласти сесію.
- Допоможіть, будь ласка, напишіть мені допуск до складання тільки цього заліку з біології. Інакше в мене буде незалік, академзаборгованість. Я повинен буду піти на перескладання.
- Дуже шкода, але я не можу Вам допомогти. Ідіть і сплатіть заборгованість.
- На жаль, у мене зараз немає грошей. Я ще не отримав переказ від батьків.
- Розумію, але постарайтеся оплатити. Це можна зробити в будь-якому банку. До побачення. Чекаю на Вас із квитанцією про оплату, тоді й отримаєте дозвіл скласти сесію.
- А може, все-таки сьогодні можна скласти залік?
- На жаль, ні.
- До побачення.
- На все добре.

Діалог 4 (у банку)

- Вітаю.
- Добрий день.
- Я хочу дізнатися, чи можу я сплатити за навчання у Вас?
- Покажіть ваші реквізити, будь ласка.
- Вибачте, але я не зрозумів, що таке реквізити.
- Дозвольте, я поясню Вам. Це номер рахунку і назва Вашого університету.
- Зрозуміло. Дякую. Ось, прошу, мої реквізити.

- Так, Ви можете сплатити тут. ... (Через кілька хвилин) ... Візьміть вашу квитанцію.
- Дякую. До побачення.

Завдання 7. Доповніть діалоги.

I.

- Вітаю!
- ...
- Скажіть, будь ласка, чому я не допущений до сесії? Я бачив список на дошці оголошень у коридорі.
- Ви не допущені, бо не відпрацювали пропущені заняття.
- ...
- Дозвольте, я поясню Вам. Насамперед потрібно звернутися до Вашого викладача й дізнатися, як і коли можна відпрацювати пропущені лекції та семінари.
- Спасибі за пораду.

– ...

II.

- Добрий день.
- ...
- Я перевівся з Харківського університету.
- ...
- Мене звуть..... Я хочу запитати, що мені потрібно робити.
- ...
- Дякую. Коли я повинен скласти академрізницю?
- ...
- Дякую Вам.
- Немає за що.

III.

- Доброго ранку.
- ...
- Я не склав 3 заліки. Скажіть, будь ласка, мене можуть відрахувати?
- На жаль, Ви можете бути відраховані.
- ...?
- Домовтеся з вашими викладачами про перескладання.
- ...?
- Ви повинні перескласти заліки протягом двох тижнів.
-
- Успіхів вам. До побачення.

IV.

- Добрий день.
- ...
- Я довго хворів у цьому семестрі, лежав у лікарні. Я думаю, що не зможу скласти сесію.
- ...
- Я хворів майже 2 місяці. У мене були проблеми із серцем. Що ви мені порадите?
- ...
- А як оформити академвідпустку?
- ...
- Я хочу уточнити. Я правильно вас зрозумів? Мені потрібно написати заяву на ім'я декана і принести довідку з лікарні?
- ...
- Дякую.
- ...



ПОГОВОРІМО!

Завдання 8. Дізнайтеся потрібну інформацію, використовуючи вирази з таблиці «Запит інформації. Уточнення».

1. Дізнайтеся в банку, чи можна в них сплатити за навчання.
2. Дізнайтеся на кафедрі української мови про перенесення занять.
3. Дізнайтеся у старости групи, коли буде сесія.
4. З'ясуйте, коли можна скласти академрізницю.
5. Уточніть, чому ви не допущені до сесії.
6. З'ясуйте, чи підписаний наказ про відрахування.
7. Уточніть, коли будуть готові документи про зарахування.
8. Уточніть, від якого числа наказ про поновлення.

Завдання 9. Складіть діалоги до ситуацій.

1. Ви інспектор деканату. До вас прийшов новий студент, який перевівся з іншого університету. Поясніть йому, які документи він повинен Вам показати, що він повинен зробити, в якій групі він буде вчитися, де дізнатися розклад, хто староста групи. Поясніть йому, що потрібно зробити.
3. Ви студент, який не допущений до сесії. Дізнайтеся, що потрібно зробити, щоб вирішити цю проблему.
4. Ви староста групи. До вас у групу прийшов новий студент. Проінформуйте його про розклад, порадьте піти до деканату, дізнатися чи є в нього академрізниця.



ЧИТАЄМО ТЕКСТ!

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 10. Прочитайте слова і словосполучення, перекладіть їх рідною мовою. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

абітурієнт	абсолютний	цікавитися / зацікавитися (чим?)
академія	автономний	засновувати / заснувати (що? / коли?)
аспірант	великий	присуджувати / присудити (що? / кому?)
бакалавр	талановитий	існувати (де?)
видавництво		формуватися / сформуватися (коли?)
кваліфікація		характеризуватися (чим?)
консерваторія		надавати / надати (що? кому?)
лідер	провідні позиції вищий навчальний заклад доктор наук кандидат наук (доктор філософії) загальноосвітня функція науковий ступінь	
магістр		
спільність		
об'єднання		
олімпіада		
статус		

Завдання 11. Доберіть до слова (у правій колонці) його значення (з лівої колонки).

- | | |
|----------------------------|--|
| 1. Вищий навчальний заклад | А) скорочена назва вищого навчального закладу. |
| 2. ВНЗ | Б) навчальний заклад, що дає вищу освіту й здійснює наукову діяльність. |
| 3. Факультет | В) академічний ступінь або кваліфікація, що присуджується особам, які засвоїли відповідні освітні програми вищої освіти після п'ятого (або шостого) року навчання. |
| 4. Бакалавр | Г) навчально-науковий і адміністративний структурний підрозділ вищого навчального закладу, який готує студентів і аспірантів за однією або кількома спеціальностями. |
| 5. Магістр | Д) академічний ступінь або кваліфікація, що присуджується особам, які засвоїли відповідні освітні програми вищої освіти після четвертого року навчання. |
| 6. Диплом | Е) документ, який свідчить про певний рівень освіти, кваліфікації. |

**Завдання 12. Назвіть слова, від яких утворені наведені іменники. Визначте, за допомогою якої частини слова (суфікс, префікс) утворені ці іменники.**

Аспірантура, поновлення, випускник, діяльність, вивчення, дослідження, магістратура, молодь, відрахування, переведення, перескладання, підготовка, показники, залучення, привласнення, присудження, розширення, співробітництво, поліпшення, характеристика, екзаменатор.

Завдання 13. Складіть словосполучення з наведеними дієсловами, використовуючи слова з дужок у потрібній прийменниково-відмінковій формі.

Об'єднуватися для чого? (Підготовка, навчання, проведення досліджень);
 закінчити що? (Школа, університет, академія, інститут, консерваторія);
 друкуватися де? (Видавництво, друкарня, науковий журнал);
 надавати кому? (Бакалаври, магістри, кандидати, доктори);
 проводитися ким? (Студенти, викладачі, університети, факультети);
 вважатися ким? чим? (Видатна особистість, перший університет, рік заснування);
 характеризуватися чим? (Поліпшення показників, розширення співробітництва, залучення молоді).

Завдання 14. Прочитайте речення. Поставте питання до виділених слів.

- Університет об'єднує кілька факультетів для підготовки фахівців високої кваліфікації.
- Вищий навчальний заклад надає своїм випускникам наукові ступені бакалавра, магістра, кандидата та доктора наук.

3. Викладачі та студенти здійснюють наукові дослідження в різних галузях науки.
4. У видавництві друкують наукову і навчальну літературу.
5. Першим університетом на території України вважають Слов'яногреко-латинську академію.
6. Університет у Львові заснували в 1661 році, зараз він має назву Львівський національний університет імені Івана Франка.
7. Найстаріші університети України – це також Харківський, Київський, Одеський університети.
8. Провідні університети характеризує поліпшення показників розвитку навчально-наукової бази.
9. Отримання освіти в українських університетах цікавить багатьох іноземців.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 15. Прочитайте текст і скажіть, яких фахівців готують університети.

Університети України

Університет (від латинського universitas – спільність, об'єднання) – автономний вищий навчальний заклад, тип якого сформувався в Європі в середні віки. В університеті об'єднуються кілька факультетів для підготовки фахівців високої кваліфікації в галузі точних, природничих, гуманітарних наук. Університет має право надавати своїм випускникам – студентам і магістрантам, аспірантам і докторантам – наукові ступені. Зараз в Україні надаються ступені бакалавра, магістра, доктора філософії та доктора наук.

Крім освітньої функції університети розв'язують наукові завдання, викладачами та студентами проводяться дослідження в різних галузях науки. Зазвичай університет має бібліотеку і своє видавництво, де друкується навчальна і наукова література.

Першим університетом на території України є Слов'яногреколатинська академія в місті Острог (нині Рівненська область). Роком заснування академії вважають 1576 рік. Зараз цей вищий навчальний заклад називається Національний університет «Острозька академія».

Другим за часом заснування університетом є Києво-Могилянська академія, створена 1659 р. у Києві. Зараз навчальний заклад має назву Національний університет «Києво-Могилянська академія».

Університет у Львові було засновано в 1661 році, зараз він називається Львівський національний університет імені Івана Франка.

Найстарішими університетами України є також Харківський (зараз Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), заснований у 1804 році, Київський (Національний університет імені Т. Г. Шевченка), відкритий у 1834 році, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (1865), Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича (1875).

Великі університети існують у багатьох містах України: Дніпрі, Донецьку, Запоріжжі, Сумах, Ужгороді. У сучасному академічному рейтингу університетів «ТОП 200 Україна» протягом кількох років лідерами серед вищих навчальних закладів України залишаються Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут" і Київський національний університет імені Т. Шевченка,

також Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Національний університет "Києво-Могилянська академія", Національний медичний університет імені О. Богомольця. Для цих університетів характерне поліпшення показників за всіма напрямками діяльності. Розвивається навчально-наукова база, підвищується якість підготовки студентів, розширюється міжнародне співробітництво. До ВНЗ запрошують усе більше талановитої молоді: 50 % абітурієнтів закінчили школу із золотою медаллю і мають нагороди олімпіад із різних предметів.

На початок 2013/2014 навчального року в Україні налічувалося 369 вищих навчальних закладів: 197 університетів, 62 академії, 109 інститутів та 1 консерваторія. 109 вищим навчальним закладам надано статус національних.

Отриманням освіти в українських ВНЗ цікавляться багато іноземців. Україна входить до десятки країн світу, які є лідерами за загальною чисельністю іноземних студентів. Зараз в Україні здобувають освіту близько 45 тисяч громадян інших країн. Традиційними країнами, звідки їдуть навчатися в Україну, є КНР, Туркменістан, Індія, Йорданія, Сирія, Іран, Марокко та інші. Всього ж в Україні здобувають вищу освіту студенти зі 130 країн.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 16. Прочитайте текст ще раз і дайте відповіді на питання.

1. Що таке університет?
2. Для чого об'єднуються кілька факультетів в університеті?
3. Які ступені присвоюють в університетах?
4. Які завдання розв'язують університети?
5. Де друкується навчальна і наукова література?
6. Який університет вважається першим в Україні? Як цей вищий навчальний заклад називається зараз?
7. Який університет був відкритий другим? Яку назву він має зараз?
8. Який університет відкрився третім? Як він називається зараз?
9. Які ще університети України є найстарішими?
10. Що характерно для провідних українських університетів?
11. Скільки вищих навчальних закладів налічується в сучасній Україні?
12. З яких країн приїжджають іноземні студенти?

Завдання 17. Скажіть, як називаються найбільші університети України, коли вони були засновані. Використовуйте таблицю.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова	Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича
1804	1834	1865	1875

Завдання 18. Розкажіть про університети України, використовуючи таблицю і вказані мовленнєві моделі:

що є чим
що здійснюється в галузі чого / чому
що включено / було включено до чого
чим було зайнято / яке місце де

<i>Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка</i>	<i>Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна</i>	<i>Львівський національний університет імені Івана Франка</i>
15 факультетів, 7 навчальних інститутів, 2 коледжі, ліцей; геологічний і зоологічний музеї, міжфакультетський лінгвістичний музей	20 факультетів, ліцей; центральна наукова бібліотека; астрономічна обсерваторія; науково-дослідні інститути; музей природи; ботанічний сад	18 факультетів, 3 коледжі, 7 науково-дослідних інститутів, астрономічна обсерваторія, ботанічний сад, наукова бібліотека, 6 музеїв
підготовка в галузі фізики, хімії, математики, кібернетики, географії, геології, економіки, філософії, історії, соціології, психології, юриспруденції та ін.	підготовка в галузі біології, фізики, математики, комп'ютерних наук, медицини, психології, географії та екології, економіки, філософії, історії, юриспруденції, соціології, філології	підготовка фахівців за 52 напрямками і за 91 спеціальностями.
Перше місце в ТОПі-20 вищих навчальних закладів України 2014 року	Єдиний університет в Україні, де навчалися і працювали три лауреати Нобелівської премії – біолог І. Мечников, економіст С. Кузнець, фізик Л. Ландау	Третє місце в ТОПі-20 вищих навчальних закладів України 2014 року



ПОГОВОРІМО!

Завдання 19. Скажіть:

1. Скільки вищих навчальних закладів у вашій країні? Які з них знаходяться у вашому місті?
2. Чому ви обрали український університет для навчання?

Завдання 20. Розкажіть про найстаріші й сучасні університети вашої країни.



ЦЕ ЦІКАВО!

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА

Завдання 21. Поясніть значення слів, що називають рід діяльності.

Поет, критик, художник, філософ; інженер, громадський діяч, просвітител, засновник; письменник, учений, публіцист.

Завдання 22. А. Згадайте, як називаються професії людей, які вивчають такі науки:

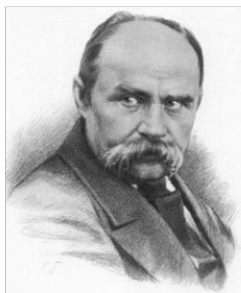
Біологія, історія, математика, медицина, психологія, фізика, біологія, хімія, екологія, філологія, економіка.

Б. Додайте свої приклади назв наук і професій.



Мова і культура

Чому їхніми іменами названо університети?



Т. Г. Шевченко (9 березня 1814 – 10 березня 1861) – видатний український поет, художник XIX століття. За словами Дмитра Павличка, «Шевченко – одне з найбільших прав України на міжнародну повагу. <...> Шевченко зробив для української літератури те, що Пушкін зробив для російської, Гете – для німецької, Шекспір – для англійської. Він підняв українську писемність на рівень загальнолюдських ідеалів і тим самим, як представник української нації, став символом незалежності».



В. Н. Каразін (30 січня 1773 – 4 листопада 1842) – російський учений, інженер і громадський діяч, просвітител, засновник Харківського університету, якому зараз присвоєно його ім'я. Ініціатор створення Міністерства народної освіти Російської імперії. Василь Назарович Каразін займався вивченням точних наук, створив метеорологічну станцію, всі свої кошти вкладав у розвиток університету.



І. Я. Франко (27 серпня 1856 – 28 травня 1916) – український письменник, поет, учений. У 1915 році був висунутий на здобуття Нобелівської премії.

Ім'я письменника мають місто Івано-Франківськ, вулиці в Києві, Запоріжжі, Дніпрі, Івано-Франківську, Сімферополі, Львові, Миколаєві, Одесі, Сумах, Тернополі, Бердянську та інших містах України. Іван Франко зображений на українських грошових купюрах номіналом у 20 гривень.



СЛУХАЄМО ТЕКСТ!

ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!

Завдання 23. Прочитайте слова і словосполучення. Перевірте значення незнайомих слів у словнику.

мистецтво
витрати
навчання
наставник
плата
перелік

індивідуальний
персональний
унікальний

використовувати / використати (що?)
проводити / провести (що?) час, заняття
пишатися (ким? чим?)
Королівське товариство
науково-дослідний центр

Завдання 24. Утворіть прикметники від іменників за допомогою суфікса -ськ-:
Оксфорд, Англія, Британія, Харків, Львів, Київ, університет, факультет.

Завдання 25. *Складіть словосполучення, використовуючи слова з дужок у потрібній прийменниково-відмінковій формі:*

складатися (факультети, коледжі), проводити (заняття, лекція), навчатися (Оксфордський університет), вступати (університет, школа, консерваторія), використовувати (унікальна система тьюторства), консультувати (студенти, іноземці), пишатися (випускники, вчені, студенти), залежати (обрана спеціальність).

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 26. *Слухайте та повторюйте слова.*

Завдання 27. *Слухайте та повторюйте словосполучення.*

Завдання 28. *Слухайте речення і ставте питання до виділених інтонацією слів і словосполучень.*

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 29. *Прослухайте текст і скажіть, що б зробили ви на місці професора? Яка мораль цієї історії?*

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 30. *Дайте відповіді на питання.*

1. Де навчається Батир?
2. Як Батир готувався до захисту курсової роботи?
3. Як Хасан готувався до захисту?
4. Що сталося напередодні захисту?
5. Як ви думаєте, Батир і Хасан продовжують мешкати в одній кімнаті?
6. Як ви думаєте, як студенти групи ставляться до Хасана?

Завдання 31. *Прослухайте текст ще раз. Використовуючи відповіді із завдання 30, напишіть переказ тексту.*

Урок 4

Граматична тема: **Вираження означальних відношень.**

Комунікативна тема: **Вища освіта в Україні.**

ГРАМАТИКА

Вираження означальних відношень

У реченні означення виражає ознаку, властивість, якість предмета або особи. Означення відповідає на питання **який? (яка? яке? які?) і чий? (чия? чие? чий?)**. В українській мові виділяють узгоджене і неузгоджене означення.

Узгоджене означення

Узгоджене означення узгоджується в роді, числі й відмінку з означуваним словом.

Іноземний студент читає цікаву книгу	означення (At)	означення (At)
--------------------------------------	----------------	----------------

Основні способи вираження узгодженого означення

Мовний зразок	Спосіб вираження
Студент зробив <i>лабораторну</i> роботу. <i>Іноземні</i> студенти навчаються на <i>різних</i> факультетах.	прикметник
Мій друг зробив <i>найкращу</i> роботу. Наш університет – один із <i>найстаріших</i> університетів України.	найвищий ступінь прикм.
Викладач провів <i>першу</i> лабораторну роботу. На <i>третій</i> парі ми будемо писати контрольну з фізики.	порядковий числівник
Студент зробив <i>свою</i> роботу. Він здав <i>цю</i> роботу. Студентка не зробила <i>жодної</i> роботи. <i>Мій</i> друг приїхав із Китаю.	займенник
Ми зробили <i>задане</i> домашнє завдання. Ми зробили домашнє завдання, <i>задане тиждень тому</i> .	дієприкметник дієприкметниковий зворот

Завдання 1. Назвіть у реченнях узгоджені означення. Поставте до них питання. Скажіть, чим виражені означення.

1. Щороку до університетів нашої країни вступають нові студенти. 2. Перед учорашніми школярами постає проблема пошуку свого місця в житті. 3. У різних країнах ця проблема вирішується по-різному. 4. Сергій здав на перевірку свою курсову роботу. 5. Викладач віддав мені мою контрольну роботу з виправленими помилками. 6. Люблячі батьки завжди піклуються про своїх дітей. 7. Оповідання, написані українським письменником Остапом Вишнею, дуже веселі. 8. На першому і другому курсах студенти вивчають загальні предмети, спеціальні дисципліни починаються з третього курсу. 9. До сестри прийшла її подруга. 10. В Україну Мохаммед приїхав у дві тисячі дванадцятому році.

Завдання 2. А. Прочитайте текст. Назвіть у реченнях узгоджені означення, виражені прикметниками. Поставте до них питання, визначте відмінок.

Понад 1000 років тому навколо Києва, на річці Дніпро, утворився союз слов'янських племен. Після розпаду Київської Русі Україною почали називати всю південно-західну Русь. Це був багатий, родючий край. На півночі країни шуміли густі ліси. На півдні широкі степи доходили до Чорного моря. Східних слов'ян, що жили на цих землях, називали українцями. Багатьох завойовників приваблювала багата українська земля. Українська культура формувалася у складних умовах.

Б. Скажіть, про що йдеться в тексті, дайте йому назву.

Завдання 3. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі. Стежте за вибором прийменників.

1. Батько хоче поговорити (старший) сином і (молодша) дочкою. 2. (Улюблений) заняття приносить радість. 3. Вчора ввечері Анвар читав (спеціальний) літературу з економіки. 4. У Ольги немає (близький) подруги. 5. Науковець розповів про своє відкриття (міжнародний) конгресі. 6. Майже в усіх країнах світу люди зараз носять (європейський) одяг. 7. Діти дуже зраділи (новорічний) подарункам.

Завдання 4. Дайте відповідь на питання, використовуючи слова, подані в дужках.

1. Після якої роботи приємно відпочити? (важкий, хороший). 2. Якими прапорами прикрашені вулиці до свята? (державний). 3. Яку пісню виконала студентка? (веселий, український). 4. З яких канікул повертаються студенти у вересні? (літній). 5. До якого іспиту готуються першокурсники? (останній, найважчий). 6. Про яких людей написана ця книга? (мужній, сміливий). 7. З якою дівчиною ти хочеш познайомитися? (гарний, добрий). 8. Якого обговорення потребує це питання? (всебічний, широкий). 9. Якою людиною був Микола Іванович? (серйозний, мовчазний). 10. Про якого студента питав викладач? (китайський).

Завдання 5. Прочитайте речення, знайдіть узгоджені означення. Поставте до них питання, визначте відмінок.

1. Анна завжди вчить кожний текст зі своєї спеціальності. 2. Зунг може поговорити з будь-яким однокласником про цю проблему. 3. Декан готовий прийняти кожного студента в будь-який робочий день. 4. Підтримка необхідна кожній людині. 5. Тимур запізнюється на всі лекції. 6. Будь-який студент здатний зрозуміти цю граматичну тему. 7. На всякого мудреця доволі простоти. 8. На своє питання я не отримав жодної відповіді.

Завдання 6. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі.

1. Усі батьки бажають добра (свій) дітям. 2. Ахмед не хоче вчитися на (цей) факультеті. 3. Сергій був згоден на (будь-який) роботу. 4. Марія обов'язково поїде на (цей) екскурсію. 5. Я із задоволенням розповім вам про (свій) рідне місто. 6. Батьки запитують про (мій) життя і навчання в Україні. 7. Я думаю про родину (кожен) день. 8. Наш факультет знаходиться на (другий) поверсі.

Завдання 7. Дайте відповідь на питання, використовуючи слова, подані в дужках.

1. На яке питання теми ти можеш відповісти? (будь-який, кожен) 2. Які квіти любить Анна? (весь) 3. Чий словник подати Ларисі? (чий-небудь) 4. Чию ручку взяла Ніна? (чийсь, нічий) 5. Яку тему вивчив Юрій? (жодний) 6. Яка допомога тобі потрібна? (ніякий, будь-який) 7. Який білет знає Сашко? (ніякий) 8. Чиї книги взяв Олег? (нічий) 9. З якими студентами розмовляє Олег Петрович? (весь, якийсь).

Завдання 8. Укажіть у наведених реченнях прикметники. Замініть їх, по можливості, синонімами.

1. Друзі пройшли по вузькій вулиці і вийшли на проспект. 2. Поліклініка розташована в невисокому будинку. 3. Іван Миколайович любив відпочивати в невеликому саду біля будинку. 4. Марина отримала погані звістки з дому. 5. Тарас Шевченко прожив нелегке життя. 6. Сподіваюся, що ви станете хорошими фахівцями. 7. Домашнє завдання виявилось нескладним.

Завдання 9. Замініть антонімами прикметники в наведених реченнях. Змініть речення, якщо це потрібно.

1. Мій друг прийшов на свято у світлому костюмі. 2. Ольга завжди вибирала дорогі чоботи. 3. З доброю людиною приємно розмовляти. 4. Володі доводилося піклуватися про молодшого брата. 5. Махмуд швидко випив холодний чай і пішов на заняття. 6. Хлопчики із задоволенням з'їли смачну піцу. 7. Пізньої осені дерева стоять уже без листя. 8. Взимку довгі темні ночі. 9. Пильний студент уважно слухає все, що говорить викладач. 10. Вірші відомих поетів читають і пам'ятають довго.

**ПОВТОРЮЄМО!****Утворення вищого і найвищого ступенів порівняння прикметника**

проста форма			
цікав-ий		цікав- іш - ий (- а, - е, - і)	- най цікавіший
нов- ий		нов- іш - ий (- а, - е, - і)	- най новіший
стар- ий		стар- іш - ий (- а, - е, - і)	- най старіший
легк- ий ь	к- ш	лег- ш - ий (- а, - е, - і)	- най легший
глибок- ий	ок- ш	глиб- ш - ий (- а, - е, - і)	- най глибший
далек- ий	ек- ш	даль- ш - ий (- а, - е, - і)	- най дальший
Винятки: хороший - (най)кращий, поганий - (най)гірший, маленький - (най)менший, великий - (най)більший			
складена форма			
цікавий більш (менш) цікавий / найбільш (найменш) цікавий			

Завдання 10. Поставте прикметники, подані в дужках, у формі вищого ступеня порівняння.

1. Мій ... (старий) брат навчається в університеті. 2. Зараз ми живемо у ... (великий, хороший) гуртожитку. 3. Я дуже люблю свою ... (молодий) сестру. 4. Мені потрібна ... (нова) модель телефону. 5. Мій друг відповів на ... (легкий) запитання, але не зміг відповісти на ... (складний).

Завдання 11. Утворіть від виділених прикметників форму найвищого ступеня і використуйте її в реченні.

1. Делегація побувала лише у великих містах країни. 2. Тут знаходяться багаті родовища нафти. 3. У цій бібліотеці зберігаються рідкісні книги. 4. Микола Гоголь належить до великих письменників світу. 5. Наш театр української драми – старий театр країни. 6. Щороку до університету вступає талановита молодь. 7. Віктор виконав складну роботу.

Завдання 12. Дайте відповіді на питання, використовуючи просту або складену форму вищого ступеня порівняння прикметників, поданих у дужках.

1. В якому університеті вчиться Андрій? (старий). 2. З якою дівчиною ти познайомився? (гарний). 3. Який іспит склав Олег? (складний). 4. Які завдання необхідно розв'язати в першу чергу? (важливий). 5. Якому другу Саша може розповісти про свої проблеми? (близький). 6. Яку модель телефону ти хочеш купити? (новий). 7. Який сад виростив твій дідусь? (хороший).

Завдання 13. Доповніть речення, утворюючи просту і/або складену форму вищого ступеня порівняння прикметників із дужок.

1. Мені потрібно здати курсову роботу в ... термін (короткий). 2. Наша група ... серед інших груп (великий). 3. Маруф завжди вибирає ... шлях до мети (легкий). 4. У кінотеатрі йшов ... фільм (цікавий). 5. Йому дісталось ... завдання (складний). 6. Мій молодший брат уважав батька ... (сильний) людиною. 7. Денис був ... студентом у групі (молодий). 8. Київ – одне із ... міст світу (красивий). 9. Харків – ... промисловий центр у Східній Україні (великий).



ПОВТОРЮЄМО!

Утворення пасивних дієприкметників минулого часу

написа-ти
подарува-ти
намалюва-ти
вивчи-ти
купи-ти
запроси-ти
засвої-ти
принес-ти
почу-ти
взя-ти

ува – ова
юва – юва
и – е
б, п, в, м, ф +л
с – ш
ї – є

написа-**н**-ий (-а, -е, -і)
подарова-**н**-ий (-а, -е, -і)
намальова-**н**-ий (-а, -е, -і)
вивче-**н**-ий (-а, -е, -і)
купле-**н**-ий (-а, -е, -і)
запроше-**н**-ий (-а, -е, -і)
засвоє-**н**-ий (-а, -е, -і)
принес-**ен**-ий (-а, -е, -і)
почу-**т**-ий (-а, -е, -і)
взя-**т**-ий (-а, -е, -і)

Запам'ятайте: відкрити – відкритий, помити – помитий, прожити – прожитий, розпочати – розпочатий.

Завдання 14. Доповніть речення дієприкметниками, поданими в дужках, узгоджуючи їх із відповідними іменниками.

1. Ми живемо в будинку, (побудований) в минулому столітті.
2. Ахмед дуже зрадив повідомленням, (отриманий) із дому.
3. Люди користуються законами, (відкритий) вченими в різні епохи.
4. Хтось забув в аудиторії книгу, (взятий) у бібліотеці.
5. Я щодня працюю на комп'ютері, (куплений) мені батьком.
6. Друзі стояли біля вікна, (відчинений) через велику спеку.

Завдання 15. Поставте іменник із дієприкметниковим зворотом у правильній формі.

місто, розташоване на березі моря

1. Туристи побачили
2. Подруги під'їхали до
3. Ми були в.....
4. Андрій показав нам фотографії
5. Мій друг із захопленням розповідав про своє рідне

лист, отриманий учора

1. Я ще не відповів на ...
2. Марія дуже зраділа ...
3. Віктор багато думав над ...
4. В ... повідомлялося про результати дослідження.
5. Ніхто не сказав мені про ...
6. У мене немає із собою

Завдання 16. Утворіть від дієслів пасивні дієприкметники минулого часу із зазначеними суфіксами:

- ен– вирішити, зробити, купити, відправити, привезти, запросити;
- н– написати, отримати, прочитати, побудувати;
- т– взяти, відкрити, забути, почути.

Завдання 17. Утворіть пасивні дієприкметники минулого часу від дієслів, поданих у дужках. Вставте їх у речення в потрібній формі.

1. Андрій задумався над оповіданням, (прочитати) недавно.
2. Над ліжком мого сусіда по кімнаті висить фото, (привезти) з дому.
3. Будинки, (побудувати) в останні роки, не схожі між собою.
4. Господиня зустрічала гостей, (запросити) на свято.
5. Викладач віддав книгу, (забути) мною в аудиторії.
6. У домашньому завданні, (зробити) мною вчора, немає помилок.

Завдання 18. Поставте в реченнях дієслово в потрібній формі.

1. Статтю, написану журналістом, прочитали всі читачі газети. – Статтю, яку ... журналіст, прочитали всі читачі газети.
2. Викладач перевіряв контрольні роботи, виконані студентами. – Викладач перевіряв контрольні роботи, які студенти.
3. Культуру, створену суспільством, потрібно зберігати й розвивати. – Культуру, яку суспільство, потрібно зберігати й розвивати.
4. Танець, виконаний дівчиною, був красивим та оригінальним. – Танець, який ... дівчина, був красивим та оригінальним.

Завдання 19. Доповніть речення необхідними словами, поданими в дужках, у потрібній формі.

1. Оцінка, ... вами на іспиті, буде в дипломі. Студент, ... на іспиті відмінну оцінку, сумлінно працював протягом семестру (який отримав, отриманий).
2. Група,.....лабораторну роботу, буде займатися в комп'ютерному класі. Лабораторна робота,студентами, неважка (що виконує, що виконується).

3. Викладач відпустив студентів, ... лабораторну роботу. Лабораторна робота, ... студентами, повинна бути правильно оформлена (які виконали, виконаний).
4. Від людини, ... рішення, багато що залежить. Рішення, ... вами зараз, може вплинути на ваше життя (що приймає, прийняте).

Завдання 20. Поставте дієприкметники, подані в дужках, у правильній формі.

1. На щастя, магазин ще був Закони, ... Ньютоном, зіграли важливу роль у розвитку фізики (відкритий).
2. Граматика, ... на підготовчому факультеті, допоможе вам швидше оволодіти українською мовою. Все, що буде ... вами в цьому році, стане в нагоді в подальшому (вивчений).
3. Студентка розповіла про ... книгу. Ця книга давно ... усіма моїми друзями. (прочитаний).
4. У листі, ... мною, повідомлялося про приїзд мого друга. Цей лист був ... вчора (отриманий).

Неузгоджене означення

Студент із Китаю читає книгу з фізики означення(At)	означення (At)
---	-------------------------

Основні способи вираження неузгодженого означення

Мовний зразок	Спосіб вираження
Студенти <i>університету</i> пишуть курсові роботи. Я живу в кімнаті <i>мого брата</i> . Подруга купила сукню <i>синього кольору</i> .	іменник або сполучення ім. із прикм. і/або займ. у Р.в.
Студенти з <i>Китаю</i> склали іспит з <i>української мови</i> . <i>Двері в коридор</i> були відчинені. Він купив папку для <i>паперів</i> . Я люблю сік <i>із яблук</i> .	іменник або сполучення ім. із прикм. і/або займ. у різних відмінках
Аптека знаходиться в будинку <i>навпроти</i> . З дитинства в нього була мрія <i>стати лікарем</i> .	прислівник інфінітив із залежними словами

Завдання 21. Прочитайте речення. Поставте питання до виділених слів. Скажіть, чим виражені неузгоджені означення.

1. У бібліотеці я взяв книгу з *економіки*. 2. Увечері всі зібралися в кімнаті *друга*.
3. Студенти уважно слухали виступ *декана*. 4. Шум *із вулиці* заважав мені працювати.
5. Події *останніх днів* дуже засмутили Ольгу. 6. Мій брат купив квитки *на футбол*.
7. У кутку стояла шафа для одягу. 8. У парку я зустрів дівчат *із нашої групи*. 9. Двері
до аудиторії не відчинялись. 10. Це питання можна вирішити з викладачем
інформатики.

Завдання 22. Запишіть речення, вживаючи слова, подані в дужках, у правильній формі.

1. Дай мені, будь ласка, конспект лекцій із (філософія). 2. Моїй сестрі подобаються салати з (морепродукти). 3. Подруга купила квитки до (філармонія). 4. Я хотіла б мати

будинок на (берег моря). 5. Студент взяв у бібліотеці підручник (українська мова). 6. Кабінет (декан) знаходиться на четвертому поверсі. 7. До кімнати увійшов чоловік (невисокий зріст). 8. Студенти часто обідають у кафе (наш університет).

Завдання 23. *Дайте відповіді на питання, використовуючи слова, подані в дужках. Стежте за вибором прийменника.*

1. Які іспити тобі потрібно скласти? (фізика, українська мова, історія України) 2. Яку українську пісню співали іноземні студенти на святі? (Дніпро) 3. Який фільм студенти дивилися на занятті? (наш університет) 4. Які квитки продають у фойє університету? (театри, концерти, цирк) 5. В якому гуртожитку ви живете? (вулиця Мечникова) 6. Яку куртку купив Іван? (сірий колір) 7. У чий кімнаті зібралися студенти після занять? (староста групи) 8. Яка популярна група виступала на площі? (Німеччина) 9. Яку шафу купив Віктор? (книги)

Завдання 24. *Змініть речення за зразком, використовуючи замість виділених узгоджених означень неузгоджені.*

З р а з о к: Мені сподобався танець *індійських* дівчат. — Мені сподобався танець дівчат *із Індії*.

1. Викладач перевіряє *студентські* контрольні роботи. 2. Канікули я провів у *рідному* домі. 3. Марині подобаються *літні* вечори. 4. Дитинство вона провела в *приморському* містечку. 5. Андрію робили операцію в *центральной* міській лікарні. 6. Віктор із задоволенням дихав *лісовим* повітрям.

Завдання 25. *Змініть речення, використовуючи замість виділених неузгоджених означень узгоджені.*

1. Я познайомився зі студентами з *Іраку*. 2. Природа *півночі* дуже незвичайна. 3. Молода сім'я переїхала у квартиру з *трьох кімнат*. 4. На дівчині було гарне плаття з *шовку*. 6. У нашій кімнаті стоїть велика шафа для *книг*. 7. З вулиці доносилися крики і сміх *дітей*.

Завдання 26. *Прочитайте речення. Поставте питання до виділених слів, визначте їхню форму і функцію в реченні.*

1. Моя мрія *подорожувати Європою* цього року не здійснилася. 2. Моя подруга завжди знаходила можливість *піклуватися про інших, допомагати їм у скрутну хвилину*. 3. У нашого старости є пропозиція *поїхати на екскурсію в Карпати*. 4. Я не люблю пити чай *без цукру*. 5. Вранці Олена пила каву *по-турецьки*. 6. Вибери мені *цікавішу* книгу.

Завдання 27. *Дайте відповіді на запитання, використовуючи у відповіді інфінітив дієслова.*

З р а з о к: — *Бажання навчитися і працювати* було великим.
— *Яке бажання* було великим?
— *Бажання навчитися і працювати*.

1. У брата було величезне бажання стати лікарем. 2. Було прийнято рішення перевірити якість знань студентів. 3. Моїм однокурсникам порадили поїхати на практику до Полтави. 4. Іван використав можливість скласти сесію достроково. 5. Марія забула про рекомендації лікаря побільше гуляти.

Завдання 28. Складіть висловлювання за зразком, використовуючи подані слова і словосполучення.

А. Зразок: В аудиторію увійшов чоловік років двадцяти п'яти, високого зросту, гарний, з розумними і виразними очима.

1. Клас, дівчинка, десять років, невеликий зріст, симпатичний, веселі темно-сині очі.
2. Кімната, молодий чоловік, двадцять, маленький зріст, широкоплечий, карі очі.
3. Будинок, старий, вісімдесят, високий зріст, худий, маленькі розумні очі.
4. Кабінет, чоловік, тридцять, середній зріст, смаглявий, вузькі очі.

Б. Зразок: Соня була тоненька, мініатюрна, з густою чорною косою, з трохи кирпатим носом.

1. Немолода жінка, повна, стрижене каштанове волосся, широкий ніс.
2. Старий, сутулуватий, худий, сиве волосся, довгий ніс.
3. Дівчина, смаглява, маленька, чорне волосся, маленький ніс.
4. Хлопчик, стрункий, чорноокий, м'які темне волосся, прямий ніс.

В. Зразок: Посеред кімнати стояв чоловік років сорока з виразним обличчям, зі спокійним поглядом.

1. Трибуна, молодий чоловік, 23 роки, розумне обличчя, суворий погляд.
2. Вікно, дівчина, 19 років, симпатичне обличчя, замислений погляд.
3. Вхід до інституту, чоловік, 40 років, холодне обличчя, втомлений нудьгуючий погляд.
4. Аудиторія, викладач, 30 років, високий, розумне обличчя, веселий жвавий погляд.

Завдання 29. А. Прочитайте діалог. Знайдіть означення, що використовуються для опису зовнішності людини.

— Будьте ласкаві, попросіть до телефону Ларису.

— Я слухаю.

— Здрастуйте, Ларисо. Мене звати Сашко. Я друг вашого брата з Одеси. Він просив передати вам подарунок. Де і коли ми могли б зустрітися?

— Давайте сьогодні, о 12 годині біля пам'ятника Шевченку. Ви знаєте, де це?

— Так, знаю, і ми з дружиною якраз хочемо погуляти по парку Шевченка.

— Домовилися. Але як я вас упізнаю? Опишіть себе.

— Я худорлявий чоловік високого зросту, з чорним волоссям і карими очима. Я буду у світло-сірому костюмі. Моя дружина середнього зросту, з коротким руським волоссям і сірими очима. Напевно, вона буде у блакитній сукні і з сумочкою білого кольору.

— Зрозуміло. Ну, а тепер слухайте, яка я ...

Б. Опишіть Ларису і закінчіть діалог.

Завдання 30. Опишіть одного з ваших однокурсників так, щоб всі зрозуміли, хто це.

Завдання 31. Виберіть прикметники, які можна використовувати

1. для опису зовнішності людини: *молодий, дорогий, старий, корисний, красивий, високий, симпатичний, зі світлим волоссям, блакитноокий. Продовжіть перелік.*
2. для опису характеру, внутрішніх якостей: *добрий, серйозний, похмурий, пізній, розумний, веселий, цікавий, великий, теплий. Продовжіть перелік.*

Завдання 32. Опишіть зовнішність і характер вашого друга (подруги), використовуючи узгоджені й неузгоджені означення із завдання 28 і завдання 31.

Завдання 33. А. Прочитайте текст. Назвіть означення і способи їхнього вираження.

Вона дуже гарна. Коли я йду з нею вулицею, всі на неї дивляться: і чоловіки, і жінки – жінки із сумом, чоловіки з радістю.

Молоді люди хочуть зробити для неї щось приємне: купити морозиво, довести на машині додому, допомогти нести важку сумку, запросити в кіно або кафе. Вона всім подобається, у неї багато друзів, на роботі її цінують.

Вона розумна і талановита. Все знає і все пам'ятає. Розмовляє трьома іноземними мовами, пише вірші, грає на гітарі, співає. Ходить на виставки та кінофестивалі.

Вона дуже добра й уважна. Я тільки подумаю, а вона вже каже: «Яка гарна погода! Може, ти хочеш піти з друзями на футбол?».

Вона гостинна, добра, скромна. Коли їй треба щось вирішити, комусь відповісти, щось зробити, вона спочатку дивиться на мене закоханими очима і тільки потім вирішує, відповідає, робить.

Вона життєрадісна й весела. З нею ніколи не нудно. Вона любить тільки мене. Ось яка вона, дівчина моєї мрії.

Хто може познайомити мене з такою?

Б. Як ви думаєте, чи існують такі дівчата?

Опишіть юнака чи дівчину, з якими ви хотіли б познайомитися.

Самостійна робота**Завдання 1. Запишіть речення, підкресліть узгоджені й неузгоджені означення. Поставте до них питання.**

1. Інформація про іспити розміщена на дошці оголошень біля деканату. 2. Студент взяв в університетській бібліотеці підручники з усіх предметів. 3. Бажання стати лікарем з'явилося в Ахмеда ще у школі. 4. Мій український друг допомагає Натигу виконувати завдання з української мови. 5. У центрі міста знаходиться будівля історичного музею. 6. У п'ятій аудиторії займаються студенти третього курсу. 7. Анна запросила друзів до своєї кімнати. 8. Студенти, які не отримали залік, до іспитів не допускаються. 9. На сьогоднішньому семінарі заслухали підготовлену Саміром доповідь. 10. У вівторок першокурсники склали найважчий іспит. 11. Щодня Даянч ходить до тренажерного залу.

Завдання 2. Напишіть відповіді на питання, використовуючи слова, подані в дужках. У відповідях уживайте узгоджені й неузгоджені означення.

З р а з о к: З якими студентами познайомився Іван? (Азербайджан).

Іван познайомився зі студентами з Азербайджану. = Іван познайомився з азербайджанськими студентами.

1. Які будівлі є в мегаполісі? (Цегла, камінь, бетон).
2. Речі з яких тканин носять в Україні влітку? А взимку? А у вашій країні? (Вовна, льон, шовк, бавовна).
3. Який сік любить Мустафа? (Яблука, груші, банани, ананаси, апельсини).
4. Які вироби були на художній виставці? (Дерево, глина, скло, кераміка).
5. Які книги любить читати Богдан? (Історія, економіка, медицина).
6. Які студенти вчаться в університеті? (Китай, Україна, Туреччина, Туркменістан, Індія, Йорданія, Нігерія, Ірак, В'єтнам).
7. Які роботи перевіряє викладач? (Студенти, магістранти, аспіранти).

Завдання 3. Поставте в реченнях іменник із дієприкметниковим зворотом у потрібній формі.

друг, який вивчає економіку

1. Саїд говорив всім про 2. Вчора в бібліотеці Атіг зустрів 3. Першокурсник іде в музей разом із 4. Ігор віддав конспект лекцій

студенти, які приїхали із Палестини

1. У нашій групі є 2. Викладач займається українською мовою зі 3. Увечері одногрупники підуть у гості до 4. У деканаті чекають

екскурсія, організована факультетом

1. Студенти першого курсу їдуть на 2. Антон розповідає про 3. Студентам сподобалася 4. Друзі зацікавилися

стаття, надрукована в журналі

1. Ірина Петрівна читала 2. У мого друга немає 3. Подруги розмовляли про 4. На семінарі професор познайомив нас із

Завдання 4. Утворіть від виділених прикметників форму найвищого ступеня і запишіть речення.

1. У світі існує кілька десятків *великих* мегаполісів. 2. У нашому університеті працюють *відомі* фахівці. 3. Т. Г. Шевченко – *великий* поет України. 4. На занятті студенти обговорювали *важливі* питання. 5. *Головне* завдання кожного студента – добре вчитися. 6. Любов до Батьківщини – *сильне* почуття. 7. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна – один із *старих* університетів України.

Завдання 5. Замініть узгоджені означення неузгодженими і навпаки.

З р а з о к: сумка зі шкіри – шкіряна сумка, туркменський студент – студент із Туркменістану.

Студентський гуртожиток, поради друзів, громадянин Іраку, українські закони, розмова по телефону, робочий стіл, меблі з дерева, книга з бібліотеки, шафа для книг.

Завдання 6. Опишіть свій характер і свою зовнішність, використовуючи узгоджені та неузгоджені означення.

Комунікативна тема: **Вища освіта в Україні**

Завдання спілкування: **розмова телефоном; співчуття.**



ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!

Завдання 1. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

занепокоєння	щирий	турбувати / потурбувати (кого?)
похорон	люб'язний	турбуватися / потурбуватися (про кого? про що?)
довідкова		консультувати / проконсультувати (кого? щодо чого?)
співчуття		відправлятися / відправитися (звідки? куди? коли?)
		переривати / перервати (кого?)
		прибувати / прибути (коли? куди?)
		співчувати (кому?) = виражати / висловлювати співчуття (кому?)
		співчувати / поспівчувати (кому?)
		влаштовувати / влаштувати (кого?)

Завдання 2. Знайдіть спільнокореневі слова до поданих нижче дієслів. Використовуйте слова для довідок.

Влаштовувати, турбуватися, консультувати, розмовляти, репетирувати, припускати, співчувати, телефонувати, виправляти, відправляти.

Слова для довідок: консультація, припущення, почуття, відправлення, репетиція, турбота, розмова, телефон, влаштування, консультант, співчуття.

Завдання 3. Утворіть дієслова за допомогою зазначених префіксів. Вставте замість крапок дієслова з відповідними за змістом префіксами.

пере-				
до-	дзвонити	-ся	за-	телефонувати
з-		-ся		

1. Я не можу ... до Дмитра, він вимкнув мобільний.
2. Шохрух, я не знаю, о котрій годині завтра консультація. Ти не можеш ... Дмитру Анатолійовичу і дізнатися?
3. Даринко, не забудь увімкнути телефон після лекції. Я буду хвилюватися, якщо не зможу ... тобі.
4. Ще не знаю, чи зможу я піти на зустріч із деканом. Давай ... у другій половині дня.
5. Кирило поїхав на похорон, ... йому через два дні.



КОМУНІКАТИВНИЙ ЗРАЗОК

Завдання 4. Прочитайте діалог. Поясніть, у якій ситуації вживаються виділені слова.

- Алло! Привіт, Саміре! Як справи?
- Привіт, Максиме. Не дуже добре.
- Що трапилося? У тебе такий сумний голос.

- Я не склав іспити з інформатики та історії України.
- *Співчуваю.* Але це можна виправити.
- Що тепер робити? Не знаю, хто мені може допомогти?
- Допомогти собі можеш тільки сам. Звернися до викладачів і дізнайся, коли буде перескладання. Потім добре підготуйся до наступних випробувань.
- Так багато запитань! Стільки всього вчити!
- *Я тебе розумію.* Всі студенти багато вчать. Попрацюєш – і все в тебе вийде!
- *Дякую за підтримку,* Максиме. Я буду намагатися.
- Немає за що. Бувай.



ПОВТОРЮЄМО!

Форми вираження СПІВЧУТТЯ

<i>Ініціативні репліки</i>	<i>Репліки у відповідь</i>
Співчуваю. Я вам (тобі) співчуваю. Я вас (тебе) розумію. Мені шкода, що так сталося. Дуже шкода. На жаль, ...	Дякуємо. Дякую за підтримку. Дякую.

Форми вираження СПІВЧУТТЯ

<i>Ініціативні репліки</i>	<i>Репліки у відповідь</i>
Я вам (тобі) щиро співчуваю. Прийми (Прийміть) мої щирі співчуття. Передай (– те) мої співчуття (кому?) + Д.в.	Дякуємо. Дякую за підтримку. Дякую.

Фрази для спілкування ТЕЛЕФОНОМ

Так. Алло! Слухаю. Запросіть (покличте), будь ласка, до телефону (кого) ... Будьте ласкаві ... Будьте люб'язні, запросіть до телефону (кого) ... На жаль, Ані немає вдома. Їй щось переказати? Передай (–те) їй (йому), будь ласка, що ... Зателефонуй (–те), будь ласка, пізніше (за годину). Вибачте, з ким я розмовляю? Він (вона) не може підійти зараз до телефону. Чи не могли б ви передзвонити через 10 хвилин? Вибачте, що турбую. Вам зручно говорити? Вибачте, я не можу зараз говорити. Дуже погано чути. Я вам (тобі) передзвоню. Ви помилилися номером (Ви не туди потрапили). Нас перервали (...). Я хотів (–ла) би дізнатися, де ... (коли ..., о котрій годині). Я хочу замовити таксі (квитки на поїзд ..., піцу ...).
--



ПРАЦЮЄМО З ДІАЛОГАМИ!

Завдання 5. Прочитайте діалоги за ролями. Зверніть увагу на способи вираження співчуття. Складіть аналогічні діалоги.

Діалог 1

- Алло.
- Будьте ласкаві, покличте до телефону Ігоря Петровича.
- Будь ласка (через хвилину).
- Я слухаю.
- Вітаю, Ігоре Петровичу. Вибачте за клопіт. Це дзвонить Алі. Я хотів би уточнити, о котрій годині зустріч студентів із ректором.
- Вітаю, Алі. Радий вас чути. Зустріч із ректором о 3 годині в аудиторії 5-54. Підготуйте ваші питання ректору і будьте готові розповісти про проблеми іноземних студентів.
- Щиро дякую. Так, студенти з Іраку, Туркменістану та Китаю збираються завтра обговорювати проблеми нашого навчання.
- Прошу. До завтра.
- До завтра.

Діалог 2

- Вітаю. Покличте, будь ласка, Даринку.
- Вітаю. На жаль, її немає вдома. Їй що-небудь передати?
- Перекажіть, будь ласка, що телефонувала Оксана. Нехай мені зателефонує, коли повернеться. Я телефонувала їй на мобільний, але він вимкнений.
- Добре. Обов'язково перекажу. Вона збиралася до бібліотеки. Напевно, вона зараз там, тому і вимкнула мобільний. А Даринка знає ваш номер телефону?
- Так, звичайно. Ми часто телефонуємо одна одній.
- До побачення.
- До побачення.

Діалог 3

- Слухаю.
- Привіт, це Антон.
- Добрий день, Антоне. Радий тебе чути.
- Завтра я їду до Львова на похорон. Чи не міг би ти повідомити, що мене не буде три дні на заняттях?
- А хто в тебе помер?
- Мій прадід. Мені його так шкода. Мені буде дуже його не вистачати.
- Прийми мої щирі співчуття.
- Дякую. У мене до тебе ще одне прохання. Я тобі надішлю свій реферат із філософії, а ти його роздрукуй, будь ласка, і віддай Наталії Петрівні. Завтра останній термін подання рефератів.
- Не хвилюйся, зроблю. Перекажи мої співчуття батькам.
- Обов'язково перекажу, дякую.
- Подзвони, коли повернешся.
- Обов'язково. До зустрічі.
- Бувай.

Діалог 4

- Так, я слухаю.
- Привіт, Аню!
- Перепрошую, хто? Аня? Кому ви телефонуєте?

- Будьте ласкаві, покличте Аню.
- Ви не туди потрапили. Тут немає ніякої Ані. Який номер ви набрали?
- 705–01–02.
- Ви помилилися номером. Набирайте уважніше.
- Вибачте за клопіт. До побачення.
- До побачення.

Діалог 5

- Так! Я слухаю.
- Єгоре, привіт! Це Салех.
- Привіт, Салеху. Сто років тебе не чув. Куди ти зник?
- Та все справи, справи. Знаєш, мені потрібна твоя допомога. Чи не міг би проконсультувати мене щодо однієї проблеми? У мене комп'ютер часто зависає.
- Із задоволенням. Але мені зараз не дуже зручно говорити. Я їду в маршрутці. Це може почекати?
- Так, звичайно. Я передзвоню тобі о шостій годині вечора. Добре?
- Так, зателефонуй увечері. Спробую розібратися по телефону.
- Добре. До вечора.
- До вечора.

Діалог 6

- Алло! Довідкова вокзалу.
- Доброго ранку! Я хотів би дізнатися, коли прибуває поїзд № 63 «Київ – Харків».
- О 7:50.
- А коли він вирушає з Києва?
- Хвилинку..... О 22:20.
- Дякую.
- Прошу. Рада була допомогти.

Діалог 7

- Алло! Вас вітає служба таксі. Оператор Олена.
- Вітаю. Можна замовити машину?
- За якою адресою? На котру годину?
- Вулиця Володимирська, № 14. Машина потрібна зараз.
- Хвилиночку! ... Дуже шкода, але немає машин у вашому районі. Якщо Вам буде зручно, передзвоніть через двадцять хвилин.
- На все добре.

Завдання 6. Доповніть діалоги.

I.

- Алло. Будьте ласкаві, запросіть до телефону Сергія.
-
- Так, будь ласка. Перекажіть йому, що телефонував Єгор. Я передзвоню.
-

II.

- Привіт, Ігоре.
-
- Вибачте, я телефоную за номером 700–13–14. Я помилився номером?
-
- Вибачте за клопіт.
-

III.

- Алло. Покличте, будь ласка, Іру.
-

- Передайте їй, що дзвонила староста групи. Нехай вона мені зателефонує ввечері.
 –
 – Дякую.
 IV.
 – Вітаю!
 – А, це ти, Алі? Я давно тебе не чув, куди ти подівся?
 –
 – Прийми мої щирі співчуття. Ну як ти?
 –
 – Добре. Тоді побачимося на заняттях.
 –



ПОГОВОРІМО!

Завдання 7. Складіть діалоги за наведеними ситуаціями.

1. Ви телефонуєте своєму українському знайомому і розповідаєте, що було на заняттях.
2. Ви телефонуєте подрузі, щоб перенести зустріч на інший час, тому що
3. Ви телефонуєте другові, щоб дізнатися, як він склав залік. Його немає вдома, ви розмовляєте з його мамою.
4. Ви телефонуєте старості групи дізнатися, коли у вас буде консультація.
5. У вашого друга помер дідусь. Зателефонуйте йому і висловіть співчуття.
6. Ваш друг погано склав сесію. Зателефонуйте йому, висловіть співчуття, порадьте звернутися до деканату. Запропонуйте свою допомогу.
7. Ви телефонуєте своєму другові, тому що довго його не бачили.
8. Ви телефонуєте своїй подрузі, а вам кажуть, що ви помилилися.
9. Вам потрібно зателефонувати до довідкової аеропорту і дізнатися, коли прилітає літак із Варшави.
10. Замовте таксі по телефону.



ЧИТАЄМО ТЕКСТ!

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 8. Прочитайте слова і словосполучення, перекладіть їх рідною мовою. Значення незнайомих слів подивіться в словнику.

випускник	відповідний	забезпечувати / забезпечити (що? / що?)
володар	контрактний	нараховувати / нарахувати (скільки?)
доступ	послідовний	орієнтуватися (на що? на кого?)
кваліфікація	престижний	присвячувати / присвятити (що? / кому?)
контракт	розгалужений	припускати / припустити (що?)
мобільність		передбачати / передбачити (що? / для кого? для чого?)
перескладання		фінансувати (що?)
працевлаштування		фінансуватися (ким? чим?)
рівень		Болонська система
тенденція		у цей час
установа		вища освіта
		освітня програма
		приватні ВНЗ

Завдання 9. Розберіть за складом подані слова.

Першокурсник, працевлаштування, міжнародний, послідовний, розгалужений.

Завдання 10. А) Від поданих дієслів утворіть іменники.

Забезпечити, володіти, орієнтувати, відпрацювати, скласти, підвищувати, присвячувати, відповідати, фінансувати.

Б) З поданими дієсловами та іменниками складіть словосполучення за зразком. Використовуйте слова для довідок.

Зразок: забезпечити працевлаштування – забезпечення працевлаштування.

Слова для довідок: працевлаштування, диплом з відзнакою, студенти, ринок праці, пропущені заняття, залікова контрольна робота, освітній рівень, доступ, якість, світові тенденції, установа.

Завдання 11. Доповніть речення необхідними дієсловами. Використовуйте слова для довідок у потрібній формі.

1. В Україні вважається престижним ... вищу освіту.
2. В Україні ... фахівців в університетах, академіях, інститутах, консерваторіях, коледжах і технікумах.
3. У другій половині XX століття всі навчальні заклади були безкоштовними і ... тільки державою.
4. Всі академічні ступені й інші кваліфікації ... на ринок праці.
5. Болонська освітня система прагне ... успішне працевлаштування випускників ВНЗ.
6. Українська система вищої освіти ... світовим тенденціям розвитку освітніх систем.
7. Першого вересня ... в студенти всіх першокурсників вищих навчальних закладів.

Слова для довідок: готувати, фінансувати(ся), відповідати, мати, орієнтуватися, забезпечити, посвячувати.

Завдання 12. Прочитайте речення. Зверніть увагу на керування виділених слів, що характерні для наукового стилю мовлення.

1. Українська система вищої освіти розвивається відповідно до світових тенденцій.

2. Кожен з освітньо-кваліфікаційних рівнів передбачає опанування відповідної освітньої програми.

3. У цей час, згідно з українською системою, існує п'ять рівнів вищої освіти: молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії, доктор наук.

Завдання 13. Прочитайте мікротекст. Визначте суб'єкт і предикат кожного речення. Назвіть, якою частиною мови вони виражені.

Болонська система – це єдині для різних країн принципи організації освіти. Така система передбачає загальні рівні і кваліфікації вищої освіти. У Болонському процесі беруть участь 45 європейських країн, у тому числі Україна.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ**Завдання 14. Прочитайте текст і скажіть, якого освітньо-кваліфікаційного рівня Ви досягнете після закінчення університету.****Вища освіта в Україні**

В Україні вважається престижним учитися, щоб здобути вищу освіту. Більше 90 % громадян України мають середню або вищу освіту. Зараз в українських університетах навчається близько 2,5 (двох із половиною) мільйонів студентів.

Українська система вищої освіти розвивається відповідно до світових тенденцій. В Україні готують фахівців у 881 закладі вищої освіти: університетах, академіях, інститутах, консерваторіях (музичні академії), коледжах і технікумах. Якщо у другій половині ХХ століття всі навчальні заклади були безкоштовними і фінансувалися лише державою, то з 1990-их років з'явилися приватні вищі навчальні заклади, контрактні форми навчання.

Зараз в Україні діє система вищої освіти, в якій існує п'ять освітньо-кваліфікаційних рівнів. Кожен із них передбачає оволодіння відповідною освітньою програмою: молодший бакалавр (неповна вища освіта); бакалавр (базова вища освіта); магістр (повна вища освіта). Підготовку за рівнем молодший бакалавр можна отримати в технікумах і професійних коледжах, за рівнем бакалавр та магістр – в університетах та інститутах.

Магістри мають можливість вступити до аспірантури. Після закінчення аспірантури отримують вчений ступінь кандидата наук (відповідає доктору філософії за міжнародною класифікацією). Потім можна вступати до докторантури, щоб отримати ступінь доктора наук.

У 2005 році Україна приєдналася до європейської Болонської системи освіти. Основні цілі Болонського процесу: 1) розширення доступу до вищої освіти, 2) подальше підвищення якості та привабливості європейської вищої освіти, 3) розширення мобільності студентів і викладачів, 4) забезпечення успішного працевлаштування випускників вищих навчальних закладів завдяки тому, що всі академічні ступені й інші кваліфікації повинні бути орієнтовані на ринок праці.

Згідно з Болонською системою програми навчальних дисциплін поділяються на кредити. Один кредит може складатися з кількох тем. Протягом семестру студенти пишуть контрольні роботи, а в кінці кожного з семестрів – підсумкові роботи, складають заліки та іспити. Таким чином, студент набирає певну кількість балів, які є показником успішності вивчення навчальної програми. Максимально висока оцінка «відмінно» (100–90 балів); (89–70 балів) – «добре»; (69–50 балів) – «задовільно»; (49–30 балів) – «незадовільно». Незадовільна оцінка означає для студента необхідність перескладання або відпрацювання цього кредиту. Студент, який протягом усього часу навчання мав найвищі бали, отримує диплом із відзнакою.

Навчальний рік в Україні починається першого вересня. У цей день уся країна святкує День знань, відбувається посвята в студенти всіх першокурсників вищих навчальних закладів.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 15. Дайте відповіді на питання.

1. Чому 90 % громадян України мають середню або вищу освіту?
2. Які види вищих навчальних закладів існують в Україні?
3. Які рівні вищої освіти існують в Україні?
4. В яких навчальних закладах можна отримати освіту відповідно до цих рівнів?
5. Коли Україна приєдналася до Болонського процесу?
6. Які цілі впровадження Болонської системи?
7. Як можна отримати диплом із відзнакою?
8. Коли в Україні проходить посвята в студенти?

Завдання 16. Розкажіть про систему вищої освіти України, використовуючи поданий план.

1. Заклади вищої освіти для підготовки бакалаврів і магістрів.
2. Освітньо-кваліфікаційні рівні.
3. Основні цілі Болонського процесу.
4. Система оцінювання знань студентів.
5. Початок навчального року.

Завдання 17. Підготуйте розповідь про систему вищої освіти вашої країни.



Мова і культура

В українській мові існують яскраві образні вислови – **прислів'я та приказки**, які комплексно, всіма своїми елементами відображають національну культуру.

Прочитайте прислів'я і приказки про навчання і постарайтеся пояснити їхнє значення. Скажіть, яким із цих прислів'їв ви б охарактеризували своє ставлення до навчання.

Книга вчить, як на світі жить.
Шануй учителя, як родителя.
Вчення світ, а невчення – тьма.

Вік живи – вік учись.
Здобудеш освіту – побачиш більше світу.



ЦЕ ЦІКАВО!

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА

Завдання 18. Прочитайте текст і розкажіть про обов'язки студента.

Клятва студента

Я, студент університету, вступаючи до університетської спільноти, урочисто клянусь:

не шкодувати сил і часу на досягнення наук і отримання знань на благо своєї Батьківщини;

зберігати і розвивати славні традиції свого університету;

піклуватися про збереження і примноження надбань мого університету;

бути вірним духу університетської корпорації і не забувати Alma mater, де б я не знаходився.

Клянусь! Клянусь! Клянусь!

Завдання 19. Дайте відповіді на питання:

1. Яку клятву давали ви під час посвяти в студенти?
2. Що ви робите для того, щоб виконати свою обіцянку?



ПОГОВОРІМО!

Завдання 20. Розкажіть про особливості навчального року в Україні, використовуючи таблицю.

Перший семестр починається..... закінчується ...

Зимові канікули починаються закінчуються ...

Протягом семестру студенти (що роблять?)

Під час сесії студенти (що роблять?)

	заняття	сесія		канікули
	лекції, практичні заняття, семінари	залікова	екзаменаційна	
I семестр	1 вересня – 20 грудня	20 грудня – 29 грудня	3 січня – 29 січня	30 січня – 10 лютого
II семестр	10 лютого – 20 травня	20 травня – 30 травня	1 червня – 29 червня	30 червня – 31 серпня
Що роблять студенти	Студенти слухають лекції; беруть участь у семінарах; відвідують практичні заняття; виконують лабораторні й контрольні роботи.	Студенти ходять на консультації; складають заліки та іспити.		студенти відпочивають.

Завдання 21. Розкажіть про себе, закінчивши такі речення.

Я навчаюся в ...

Я хочу отримати вищу освіту, тому що ...

Через чотири роки я отримаю ступінь ..., а потім буду вступати до магістратури, щоб отримати ступінь ...

Коли мене посвятили у студенти, я давав (а) клятву, що буду ...

Зараз я ... протягом семестру, а під час сесії я ...

Я намагаюсь, щоб не ходити на перескладання.

Я мрію ..., тому що після магістратури хочу, щоб отримати ступінь доктора філософії.



ОБГОВОРІМО!

Завдання 22. Порівняйте системи вищої освіти України і вашої країни, використовуючи схему.

	Україна	Моя країна
Де можна отримати вищу освіту		
Освітньо-кваліфікаційні рівні		
Структура навчального року		
Система оцінювання		



**СЛУХАЄМО ТЕКСТ!
ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!**

Завдання 23. Прочитайте слова і словосполучення. Значення незнайомих слів подивіться у словнику:

власник	громадський	домогатися / домогтися (чого?)
дитинство	почесний	заповідати / заповісти (що? кому?)
діяч		винаходити / винайти (що?)
динаміт		нагороджувати / нагородити (кого? чим?)
досягнення		визнавати / визнати (кого? що? де?)
заповіт		надавати / надати (що? кому?)
лауреат		
відкриття		грошова нагорода
підприємство		природничі науки
виробництво		захисна реакція організму
чинник		наукова стаття
		Нобелівська премія
		величезні статки
		революційний характер

Завдання 24. Скажіть, як утворені подані іменники, що позначають професію, рід діяльності:

винахідник, письменник, діяч, мільйонер, фізіолог, професор, доктор, учений, хірург, зоолог, фізик, психолог, економіст.

Завдання 25. Складіть словосполучення, використовуючи слова з дужок у необхідній прийменниково-відмінковій формі:

досягати / досягти чого? (Успіх, слава, популярність).

винаходити / винайти що? (Міна, динаміт).

займатися чим? (Наука, фізика, хімія).

премія кому? (Видатні письменники, громадські діячі, вчені).

бути / стати ким? (Професор університету, лауреат Нобелівської премії, кращий студент).

Завдання 26. Утворіть активні та пасивні дієприкметники від таких дієслів:

написати, рекомендувати, захистити, обрати, визнати, надати, прочитати, загубити, працювати, розкрити, утратити, спати.

Завдання 27. Замініть активні конструкції пасивними, використовуючи пасивні дієприкметники минулого часу.

1. Ілля написав першу наукову статтю в 16 років.

2. Хірург Пирогов рекомендував Мечникова-студента до державної стипендії.

3. У 1870 р. Ілля Ілліч Мечников захистив докторську дисертацію.

4. Двадцятип'ятилітній професор прочитав цікаву лекцію.

5. Коли І. І. Мечникову було 45 років, за наукові досягнення його обрали почесним доктором Кембриджського університету.

6. Наукові дослідження І. І. Мечникова визнали у всьому світі.

7. У 1908 році вченому присудили Нобелівську премію за розроблену ним теорію захисної реакції організму.

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 28. *Слухайте та повторюйте слова.*

Завдання 29. *Слухайте та повторюйте словосполучення.*

Завдання 29. *Слухайте та повторюйте словосполучення.*

Завдання 30. *Слухайте речення і ставте питання до виділених інтонацією слів і словосполучень.*

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 31. *Прослухайте текст і поясніть, чому І. І. Мечникову присудили Нобелівську премію.*

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 32. *Дайте відповіді на питання.*

1. Хто такий Альфред Нобель?
2. Кому і з якого часу присуджується Нобелівська премія?
3. Чому відкриття Мечникова мали революційний характер?
4. Де пройшло дитинство І. Мечникова?
5. За що Мечников-студент отримав державну стипендію?
6. В якому віці і з яким науковим ступенем І. І. Мечников закінчив Харківський університет?
7. Коли І. І. Мечников став професором зоології Новоросійського університету в Одесі?
8. За що видатному вченому була присуджена Нобелівська премія?

Завдання 33. *Прослухайте текст ще раз. Напишіть переказ тексту, використовуючи відповіді із завдання 32.*

УРОК 5

Граматична тема: **Вираження обставинних відношень. Вираження способу дії. Вираження просторових відношень.**

Комунікативна тема: **Вільний час.**

ГРАМАТИКА

Вираження обставинних відношень

Обставина вказує, за яких обставин відбувається дія, про яку йдеться в реченні (*добре* працювати, жити *в гуртожитку*, зробити *вчасно*, закричати *від страху*, приїхати *вчитися* тощо). В українській мові розрізняють обставини способу дії, місця, часу, умови, міри і ступеня, допусту, причини, наслідку та мети. У простому реченні обставини виражаються прислівниками, прийменниково-відмінковими формами іменника й займенника, дієсловами (одиничними дієприслівниками та дієприслівниковим зворотом).

Вираження способу дії

Обставина способу дії вказує на спосіб учинення дії й відповідає на питання *як? яким чином? яким способом?*

Студенти **уважно** слухають викладача
обставина (**Adv**) способу дії

Основні способи вираження обставини способу дії

Мовний зразок	Спосіб вираження
Мій друг <i>добре</i> говорить <i>українською</i> . Я зробив це <i>спеціально</i> для тебе. Сонце світить <i>яскраво</i> .	прислівник
Я написав контрольну роботу <i>без помилок</i> . Визначте значення незнайомих слів <i>за словником</i> . Вони танцювали <i>під музику</i> . Ми подивилися новий фільм з <i>цікавістю</i> . Порахуйте <i>у відсотках</i> отриманий результат.	іменник у непрямих відмінках
Він говорив <i>хвилюючись</i> . Вона слухала <i>посміхаючись</i> .	одиничний дієприслівник
Вони сиділи вдвох, не помічаючи нікого навкруги.	дієприслівниковий зворот

Завдання 1. Прочитайте речення, назвіть слова зі значенням способу дії, визначте, як виражене це значення.

1. Учень насилу розв'язав складну задачу.
2. Студент виконав домашню роботу з помилками.
3. Додому ми вирішили йти пішки.
4. Марія може легко перекласти будь-який текст з англійської українською.
5. Андрій працював за планом і написав дипломну роботу вчасно.
6. Я люблю засинати під шум дощу.
7. Викладач пояснює нову тему просто і зрозуміло для всіх.
8. Пишіть відповіді на питання стисло.
9. Не вивчаючи граматику, неможливо опанувати іноземну мову.

Завдання 2. Виберіть зі слів, поданих у дужках, правильний варіант. У разі необхідності поставте слова в потрібній формі. Поясніть свій вибір.

1. Студент на іспиті все відповів (правильний – правильно)
2. Він завжди говорить дуже (тихий – тихо).
3. Учора на четвертому поверсі повісили (новий – по-новому) розклад.
4. Діти слухали вчителя (уважний – уважно).
5. Віктор купив продукти (дешевий – дешево).
6. Картина висить (високий – високо).
7. Антон завжди розповідав дуже (цікавий – цікаво) історії.
8. У метро їздити дуже (зручний – зручно).
9. Цю роботу необхідно виконати (терміновий – терміново).

Завдання 3. Запишіть речення, вживаючи замість виділених слів близькі за значенням слова з матеріалу для довідок.

1. Жити і вчитися в іншій країні **нелегко**.
2. Продукти в нашому магазині коштують **недорого**.
3. Батьки сиділи поруч із дітьми, що спали, і **неголосно** розмовляли.
4. У нашому новому кріслі дуже **комфортно** сидіти.
5. Наш університет знаходиться в центрі міста, а гуртожиток розташований **недалеко**.
6. Цю історію мені слухати **невесело**.

Матеріал для довідок: близько, дешево, тихо, важко, зручно, сумно.

Завдання 4. Прочитайте речення. Назвіть слова зі значенням способу дії, визначте, як виражене це значення.

1. Микола з успіхом навчався в університеті.
2. Письменник із захопленням працював над новою книгою.
3. Віктор із радістю зустрів гостей.
4. Співробітники цієї фірми ставляться один до одного з повагою.
5. Андрій із любов'ю ставився до молодших братів.
6. Батько з нетерпінням чекав на сина.

Завдання 5. Прочитайте речення. Замініть виділені слова антонімами з прийменником без.

З р а з о к: Я прочитав цю книгу з **великою цікавістю**. – Я прочитав книгу **без великого інтересу**.

1. Ми подивилися новий спектакль **із задоволенням**.
2. Моє бажання змінити спеціальність **із подивом** зустріли і батьки, і старший брат.
3. Він працював над цим рефератом **із захопленням**.
4. Ваші контрольні роботи виконані **з помилками**.
5. Я розв'язав цю задачу з **труднощами**.
6. Студенти слухають лекцію відомого професора з **особливим інтересом**.

Завдання 6. Замість крапок поставте слова зі значенням способу дії, використовуючи матеріал для довідок.

1. Увечері туристи сиділи на березі моря і співали пісні ...
2. У нашій групі є три студенти, які ... говорять англійською.
3. Поїзд прибуває ...
4. Ірина ... прийняла

запрошення на свято. 5. Усі контрольні роботи одна з моїх однокурсниць написала ...
6. Мій друг дуже ... ставиться до навчання. 7. Ігор одружився ...

Матеріал для довідок: за розкладом, без згоди батьків, із задоволенням, без помилок, під гітару, прекрасно, серйозно.

Вираження просторових відношень

Просторові відношення передають місцезнаходження предмета (питання *де?*) і напрямок його переміщення в просторі (питання *куди?* і *звідки?*).

Я навчаюся **в університеті**
обставина (**Adv**) місця

Основні способи вираження обставини місця (де?)

Мовний зразок	Спосіб вираження
Ми були <i>в аудиторії на занятті</i> . <i>У шафі на полиці</i> стоять словники.	ім. у М.в. із прийм. <i>в/у, на</i>
Університет знаходиться <i>біля станції метро. Недалеко від університету</i> розташований парк. Розклад висить <i>навпроти деканату</i> .	ім. у Р.в. із прийменниками <i>навпроти, край, обабіч, біля, коло, навколо, посередині, (не) далек (близько, ліворуч, праворуч) від</i>
<i>Перед будинком</i> росте велике дерево. Він сидить <i>за столом. Над столом</i> висить лампа.	ім. в О.в. із прийменниками <i>перед, за, під, над, між, поруч із, поряд із</i>
<i>Скрізь</i> було чути шум моря. Книги лежать <i>зверху. Звідти</i> доносився гомін людей.	прислівник

Завдання 8. Прочитайте речення, знайдіть обставини місця, поставте до них питання, визначте, чим вони виражені.

1. Над нашим будинком часто літають літаки, тому що поруч знаходиться аеропорт.
2. В Україні мій брат живе в гуртожитку. 3. Друзі домовилися зустрітись біля входу в університет. 4. Ім'я українського поета Тараса Шевченка знають в усьому світі.
5. Студенти зібралися на майдані перед університетом. 6. За будинком знаходиться великий стадіон. 7. Попереду був ліс. 8. У кав'ярні я зустрів дівчат із нашої групи.
9. На фотографії праворуч від мене мої мама і сестра. 10. У суботу ми гостювали в батьків.

Завдання 9. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі.

1. Під (стіл) стоїть сумка. 2. За (наш будинок) є великий сад. 3. У (молодіжний театр) завтра буде цікавий спектакль. 4. Моїм друзям дуже сподобався відпочинок у (ліс) за (місто). 5. Моя сестра купила квартиру недалеко від (батьки). 6. Ваза з квітами стояла посередині (стіл). 7. Туристи зупинилися навпроти (пам'ятник Тарасові Шевченку). 8. Наші викладачі працювали в (університет) на (Куба). 9. Щоранку спортсмени бігають навколо (озеро).

Завдання 10. Запишіть подані слова і словосполучення у формі, що відповідає на питання де? Використовуйте прийменники в/у або на.

Збори, Олімпійські ігри, завод, магазин, банк, конкурс, кафедра, будівництво, спортивні змагання, кафе, студентський гуртожиток, поліклініка, ділова зустріч,

мітинг, консерваторія, інтернет, скайп, тренажерний зал, комп'ютерний клас, майдан, конференція, семінар, фізична лабораторія, історичний музей, перша пара, підручник, письмовий іспит, аудиторія.

Завдання 11. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі, використовуючи прийменники в/у, на.

1. Минулого тижня мої друзі були ... (театр). 2. ... (холодильник) ... (верхня полиця) лежать масло і сир. 3. Розклад висить ... (стіна) біля деканату. 4. Книги стоять ... (книжкова шафа) і лежать ... (стіл). 5. Україна знаходиться ... (Центральна Європа). 6. Університет розташований ... (майдан) ... (центр) міста. 7. Гроші можна обміняти ... (банк) і ... (обмінний пункт). 8. Мій брат вчиться ... (університет) ... (економічний факультет). 9. Ми живемо ... (студентський гуртожиток) ... (Квіткова вулиця).

Завдання 12. Намалюйте на дошці та в зошитах:

трикутник над квадратом, трикутник під квадратом, трикутник поруч із квадратом ліворуч, трикутник між квадратами, квадрати навколо трикутника, квадрат у трикутнику, трикутник на квадраті.

Завдання 13. Вставте замість крапок прийменники перед або за.

1. Навесні ... містом дуже красиво. 2. Студенти зібралися ... входом до університету. 3. Гуртожиток знаходиться далеко звідси, ... автовокзалом. 4. У черзі в ОБІРі Альваро стояв ... красивою дівчиною з Індії. 5. Прямо ... нами був пам'ятник Т. Г. Шевченку. 6. університетом побудували стадіон.

Завдання 14. Дайте відповіді на питання, використовуючи прийменники в/у, на, недалеко від, поряд із, навпаки, ліворуч від, праворуч від, біля.

1. Де знаходиться ваш університет? 2. Де розташований міський парк? 3. Де знаходиться університетська бібліотека? 4. Де стоїть ваш комп'ютер? 5. Де висить ваша куртка? 6. В якому місці лежать ваші підручники? 7. Де знаходиться найближча станція метро? 8. В якому місці знаходиться супермаркет?

Завдання 15. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова, подані в дужках.

1. Де знаходиться стадіон «Динамо»? (Станція метро «Спортивна») 2. Де живуть і працюють друзі? (Один будинок та одна фірма). 3. Де ви побували під час екскурсії? (Музеї, площі, пам'ятники міста). 4. Де розташований Театр опери та балету? (Центр міста) 5. Де висить фотографія твоєї родини? (Мое ліжко) 6. Де вчиться твій брат? (Університет, хімічний факультет) 7. Де стоїть пам'ятник засновнику міста? (Міський сад) 8. Де Іван був учора? (Районна поліклініка, лікар)

Завдання 16. Дайте відповіді на питання.

1. В якому місті ви навчаєтеся? 2. На якій вулиці знаходиться університет? 3. На якому поверсі розташований деканат? 4. На якому факультеті навчаються ваші земляки? 5. В якій кімнаті живе Марія? 6. В якому клубі ви були вчора? 7. В якому ящику лежать ваші зошити? 8. На якій полиці стоять словники?

Я йду в університет
до університету
з університету
о університету
обстаина (Adv) місця

Основні способи вираження обставини на позначення руху в просторі Вираження руху до предмета (куди?)

Мовний зразок	Спосіб вираження
Ми йдемо <i>в аудиторію на заняття</i> . Він сів <i>за стіл</i> . Дослідники спустилися <i>під землю</i> .	ім. у З.в. із прийменниками <i>в, на, за, під</i>
Машина під'їхала <i>до будинку</i> . Я добираюся <i>до університету</i> за 30 хвилин.	ім. у Р.в. із прийменником <i>до</i>
Вони поїдуть <i>туди</i> влітку.	прислівник

Завдання 17. Назвіть у реченнях слова зі значенням переміщення в просторі. Поставте до них питання. Визначте, чим виражено це значення.

1. На канікулах багато студентів їдуть у свої рідні міста. 2. Паспортистка увійшла в кімнату й сіла за комп'ютер. 3. Дівчатка підійшли до річки. 4. Друзі спустилися вниз по сходах. 5. Після уроків школярі пішли на зустріч із письменником. 6. Будівельники метро вранці спускаються під землю. 7. Науковці приїхали до Києва на конференцію. 8. Цей автобус їде до нашого гуртожитку. 9. У парку сьогодні свято, туди йдуть люди.

Завдання 18. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі, стежте за вибором прийменника.

1. Мої друзі – спортсмени, вони часто їздять (змагання, різні міста). 2. Учора мої однокурсники ходили (Історичний музей). 3. Андрій не хоче йти (екскурсія містом). 4. У святковий день (майдан) прийшло багато людей. 5. Друзі підійшли (великий красивий Палац студентів). 6. У неділю наша сім'я вирішила поїхати відпочивати (місто, ліс). 7. Студенти і викладачі піднімалися (дев'ятий поверх університету) на ліфті. 8. Ручка впала (стіл).

Завдання 19. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова, подані в дужках.

1. Куди ви йдете щоранку? (Університет, заняття). 2. Куди студенти повертаються після занять? (Свій гуртожиток). 3. Куди твоя подруга збирається поїхати в неділю? (Центральний ринок). 4. Куди ти поклав ключі від нашої кімнати? (Ящик письмового столу). 5. Куди ваша сім'я поїде влітку відпочивати? (Карпати). 6. Куди пішов Віктор? (Районна поліклініка, лікар). 7. Куди ти поїдеш улітку? (Рідне місто, батьки).

Вираження руху від предмета (звідки?)

Мовний зразок	Спосіб вираження
Ми йдемо <i>з аудиторії із занять</i> . Він встав <i>із-за столу</i> . Я йду <i>із бібліотеки</i> .	ім. у Р.в. із прийменниками <i>з (із, зі), від, (і)з-за, (і)з-під</i>
Вони повернулися <i>звідти</i> пізно.	прислівник

Завдання 20. Назвіть у реченнях слова зі значенням переміщення в просторі. Поставте до них питання. Визначте, чим виражене це значення.

1. З боку стадіону доносився шум. 2. Студенти нашої групи приїхали з різних країн. 3. Сьогодні мої однокурсники повернулися з півдня від друзів. 4. Після змагань спортсмени повертаються зі стадіону додому. 5. Машина виїхала із-за рогу будинку й зупинилася біля мене. 6. Від магазину подруги швидко дійшли до зупинки автобуса. 7. Сонце вийшло із-за хмар. 8. Ми були в театрі й повернулися звідти пізно.

Завдання 21. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі, стежте за вибором прийменника.

1. Мої друзі приїхали (різні міста і країни). 2. Після канікул Андрій повернувся (своє рідне місто) до Києва. 3. Музика лунала (всі вікна). 4. Гості пообідали і встали

(святковий стіл). 5. Він взяв одяг (вішалка). 6. Ручка впала (письмовий стіл). 7. Анвар приніс книгу (університетська бібліотека). 8. Повідомлення прийшло (батьки). 9. Ганна витягла сумку (ліжко).

Завдання 22. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова, подані в дужках.

1. Звідки ви повертаєтесь? (Університет, заняття). 2. Звідки приїхала студентка? (Південна Америка, Венесуела). 3. Звідки вийшло сонце? (Ліс). 4. Звідки в тебе ця інформація? (Інтернет). 5. Звідки повернулися практиканти? (Ботанічний сад). 6. Звідки випали гроші? (Кишень). 7. Звідки ви отримали посылку (Туркменістан). 8. Звідки ви дістали ручку? (Шухляда).

Завдання 23. Прочитайте речення. Замініть конструкції зі значенням переміщення в просторі антонімічними. Використовуйте необхідні прийменники.

1. Андрій іде в студентську поліклініку до лікаря. 2. Викладач іде в університет на роботу. 3. Студенти йдуть на факультет. 4. Професор іде з інституту з лекції. 5. Мої земляки полетіли з Києва на батьківщину. 6. Анна вийшла з деканату. 7. Діти прибігли зі школи. 8. Мій однокласник підійшов до аудиторії.

Завдання 24. Замість крапок вставте потрібний прийменник.

1. Туристи пливли на красивому сучасному кораблі ... Одеси ... Миколаєва. 2. Сім'я переїхала ... Києва ... Полтаву. 3. Після весілля вона переїхала ... батьків ... чоловіка. 4. Викладач відійшов ... дошки і підійшов ... свого столу. 5. Уранці моя подруга пішла ... поліклініку ... лікаря. 6. Удень вона повернулася ... поліклініки ... лікаря.

Завдання 25. Вставте в речення прийменники від і до.

1. ... гуртожитку ... університету студенти добираються на метро. 2. ... Полтави друзі доїхали за три години. 3. ... свого будинку ... тренажерного залу Антон зазвичай іде пішки. 4. ... вокзалу доведеться довго йти ... метро. 5. ... бібліотеки ... університету ти доїдеш за півгодини. 6. Іван швидко добіг ... фінішу.

Основні способи вираження руху в просторі

Мовний зразок	Спосіб вираження
Дорога йшла <i>лісом</i> .	ім. в О.в.
Дорога йшла <i>по лісу</i> .	ім. у М.в. із прийменником <i>по</i>
Дорога йшла <i>через ліс</i> .	ім. у З.в. із прийменником <i>через</i>
Машина проїхала <i>повз будинок</i> .	ім. у З.в. із прийменником <i>повз</i>

Завдання 26. Назвіть у реченнях слова зі значенням переміщення в просторі. Поставте до них питання. Визначте, чим виражене це значення.

1. Друзі гуляли по великому саду. 2. В університет я йду повз супермаркет, стадіон і невеликий парк. 3. По морю пливе білий корабель. 4. Хлопчик перевів старого через дорогу. 5. Доріжкою парку йшла дівчина із собакою. 6. Дорога йшла повз ліс, поля й озера. 7. Щоранку мій батько виходить з автобуса і йде на роботу через майдан.

Завдання 27. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі, стежте за вибором прийменника.

1. Спортсмен біжить (міський стадіон). 2. Дівчата вийшли з університету і пішли (проспект Шевченка). 3. Декан привітався і пройшов (ми). 4. Група школярів разом із вчителькою переходила (широка дорога). 5. До історичного музею туристи йшли (пам'ятник засновнику міста). 6. Через ремонт дороги водій не зміг проїхати прямо, довелося об'їжджати (інша вулиця). 7. Машини швидко їдуть ... (траса). 8. Улітку

друзі подорожували ... (Україна). 9. Студенти йшли ... (парк) ... (кипарисова алея). 10. На проспект можна потрапити тільки ... (підземний перехід). 11. Батьки їхали ... (ця дорога) два дні. 12. Пройдіть ... (красивий міст) ... (річка). 13. Професор перейшов ... (вулиця) й підійшов до університету.

Завдання 28. Замість крапок вставте прийменник повз або біля. В яких випадках замість прийменника близько можна вжити прийменник у?

1. Таксі зупинилося ... університету. 2. Автомобіль проїхав ... університет і не зупинився. 3. Першокурсники зібралися ... куратора групи. 4. У метро Іван пройшов ... мене. 5. Подруги зустрілися ... входу в театр. 6. ... пам'ятника росте багато квітів. 7. Поїзд промчав ... станцію.

Завдання 29. Використовуючи подані слова, складіть речення.

З р а з о к: *У театр, у театрі, з театру. – У суботу вся наша група ходила в театр. (Куди?) В театрі ми дивилися цікаву сучасну п'єсу. (Де?) З театру ми повернулися пізно. (Звідки?)*

1. В університеті, в університет, з університету. 2. На факультеті, на факультет, з факультету. 3. В аудиторії, в аудиторію, з аудиторії. 4. Біля берега, до берега, від берега. 5. За шафою, за шафу, з-за шафи. 6. За столом, за стіл, з-за столу. 7. У ліс, з лісу, навколо лісу. 8. За площею, через площу, повз площу.

Завдання 30. Вставте замість крапок необхідні прислівники з просторовим значенням: там, туди, звідти, тут, сюди, звідси.

Навесні Олександр із другом літали в Анталію. ... вони літали на початку травня. ... було ще холодно, а ... вже жарко, як улітку. Вилетіли вони ... о дев'ятій годині ранку і летіли ... три години. Жили друзі ... у готелі біля моря. Олександр писав у скайпі, що ... дуже добре. Полетіли вони ... на тиждень і прилетіли ... в чудовому настрої. ... друзі будуть вчитися і працювати, а восени знову хочуть полетіти

Завдання 31. Дайте відповіді на питання.

1. Де ви жили раніше? 2. Звідки ви приїхали? 3. Де ви живете зараз? 4. Де ви вчилися раніше? 5. Де ви навчаєтеся зараз? 6. Куди ви поїдете після закінчення університету? 7. Де ви збираєтеся працювати?

Завдання 32. Замість крапок вставте відповідний за змістом прийменник.

Щоб потрапити в аеропорт, потрібно пройти метрів п'ятсот ... вулиці Світлій, дійти ... центральної площі, перейти ... неї на протилежний бік. Тут ви побачите станцію метро. Спустіться ... метро, проїдьте три зупинки, вийдіть метро, пройдіть ... великого супермаркету, поверніть праворуч, і ви ... аеропорту.

Завдання 33. А. Прочитайте текст. Назвіть у реченнях слова зі значенням місця і переміщення в просторі. Визначте, чим виражені ці значення.

Наш університет знаходиться в центрі міста, поруч із великою площею. Праворуч від входу в університет стоїть пам'ятник його засновнику, ліворуч розташований дуже гарний парк, який городяни називають садом, за університетом знаходиться зоопарк. Недалеко від будівлі університету є станція метро «Університет». Із мого гуртожитку до університету можна доїхати і на автобусі, і на метро. Уранці я зазвичай їду в університет на метро, бо завжди запізнююся. А повертаюся з університету в гуртожиток на автобусі. Мені подобається їхати в автобусі й дивитися у вікно. Автобус їде по великому майдану, проїжджає повз медичний університет, університет радіоелектроніки, повз великі і красиві будівлі.

Я сиджу та із задоволенням дивлюся на ці будівлі, на людей, що йдуть широким проспектом, на машини, які проїжджають повз. До своєї зупинки я доїжджаю швидко, виходжу з автобуса, переходжу через дорогу, заходжу до магазину за продуктами, а потім входжу в гуртожиток.

Б. Розкажіть:

1. Де розташований ваш університет (інститут, академія)?
2. Як ви добираєтеся до університету?

Використовуйте у своїй розповіді різні способи вираження місця і пересування в просторі.

Самостійна робота

Завдання 1. Прочитайте речення, підкресліть слова зі значенням місця або переміщення в просторі. Поставте до них питання, вкажіть відмінок іменників.

1. Сьогодні після занять студенти підуть до поліклініки на медичний огляд.
2. У поліклініці багато людей: через епідемію грипу.
3. Вони їздили по цій дорозі щодня.
4. Бібліотека знаходиться в центрі міста недалеко від метро.
5. З гуртожитку друзі вийшли разом.
6. Із занять мої одногрупники повернулися дуже пізно.
7. За місто наші однокурсники можуть з'їздити наступного тижня.
8. Анна поїхала у своє рідне місто.

Завдання 2. А. Опишіть вашу кімнату: де стоять стіл, ліжко, шафа, телевізор та інше, висить лампа, ваш одяг, лежать книги тощо. Використовуйте прийменники в, на, поруч з, перед, за, праворуч від, ліворуч від.

Б. До вас приїхав друг з Одеси. Він приїхав на залізничний вокзал міста. Розкажіть йому, як потрібно їхати, як знайти ваш гуртожиток. Поясніть докладно. Використовуйте просторові конструкції.

Завдання 3. Запишіть речення, використовуючи слова, подані в дужках, у потрібній формі.

1. Студенти беруть підручники (університетська бібліотека).
2. Незабаром ми підемо на (виставка картин) до (художній музей).
3. Мій брат займається в (спортивна секція) баскетболом.
4. Навпроти (наш гуртожиток) побудували великий стадіон.
5. Через тиждень на (цей факультет) відбудеться святковий концерт.
6. Моя подруга народилася в (Харків).
7. Усі студенти нашої групи повинні зібратися в (читальний зал бібліотеки).
8. Саша поїхав в (Полтава) до (друзі).

Завдання 4. Дайте відповідь на питання, використовуючи слова, подані в дужках. Стежте за вибором прийменників.

1. Де живе сім'я Антона? (Невелике містечко). А ваша?
2. Де розташована Україна? (Східна Європа). А ваша країна?
3. Куди йдуть студенти? А куди ви ходите після занять? (Комп'ютерний клас, аудиторія, парк).
4. Де він учора так довго гуляв? А де гуляєте ви? (Вулиці, проспекти, парк).
4. Звідки приїхали студенти вашої групи? (Різні країни, різні міста України). А ви?
5. Куди ви підете, якщо захворієте? (Медичний пункт університету, студентська поліклініка, міська лікарня).



ПОГОВОРІМО!

Комунікативна тема: **Дозвілля**

Завдання спілкування: **Запрошення**



ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!

Завдання 1. Прочитайте слова і словосполучення. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

господарство	суворий	заважати / завадити (кому? чому? що робити?)
ковзанка	унікальний	запрошувати / запросити (кого? куди?)
комар		затримуватися / затриматися (де?)
комедія		захоплюватися / захопитися (чим? ким?)
пейнтбол		любити / полюбити (кого? що?)
плавання		ображатися / образитися (на кого? за що?)
секрет		перешкоджати / перешкодити (кому? що робити?)
тренер		подорожувати (де?)
тренування		підтримувати / підтримати (кого? що?)
туризм		пропонувати / запропонувати (що?)
хобі		смажити / підсмажити (що?)
довіряти смаку		сперечатися / посперечатися (з ким? про що?)
займатися спортом		
прилив сил, енергії		
суворий тренер		
гарна думка		

Завдання 2. Складіть словосполучення, використовуючи слова з дужок у потрібній прийменниково-відмінковій формі.

заважати *кому? чому?* (Навчання, студенти, тренування)
 сперечатися *з ким? про що?* (Друзі – смаки, однокурсники – відпочинок)
 смажити *що?* (Курка, яєчня, м'ясо)
 затримуватися *де?* (Робота, тренування, лекція)
 захоплюватися *чим?* (Плавання, спорт)
 ображатися *на кого?* (Друзі, однокурсники, родичі)
 підтримувати *кого?* (Друг, однокурсниця, батьки)
 любити *що?* (Природа, чисте повітря)

Завдання 3. Поясніть значення виділених слів і словосполучень, замініть їх синонімічними. Використовуйте слова для довідок.

1. Єгоре, у цей час у мене *не вийде*. О 7 годині в мене тренування.
2. *Вічно* сидимо в бібліотеці.
3. Я люблю активний відпочинок, *хоча про смаки не сперечаються*.
4. По-моєму, ти *занадто* захоплюєшся спортом.
5. *Одне іншому* не заважає.
6. *Це здорово* – провести час із друзями.

Слова для довідок: *не зможу, дуже добре, постійно (дуже часто), одне одному, у кожного свій смак, більше ніж потрібно.*



— Приємного тобі вечора.



Дякую, але мені щось не хочеться
нікуди йти.

З відтінком необхідності:	
Треба (було) б(и)	піти ...
Потрібно (було) б(и)	сходити ...
Необхідно (було) б(и)	зайти ...
	відвідати ...



ПРАЦЮЄМО З ДІАЛОГАМИ!

Завдання 5. Прочитайте діалоги за ролями. Визначте ситуації, для яких актуальні ці діалоги.

Діалог 1

- Привіт, Ігорю!
- Здрастуй, Ахмеде! Ну як ти провів неділю? Що робив?
- Прекрасно. Я був із друзями за містом. Гуляли в лісі. Смажили шашлики, грали у футбол. Я обожнюю природу, свіже повітря.
- І довго ви були в лісі? Комарі не заважали? Кажуть, їх багато в цю пору року в лісі.
- Ми були довго, а комарі не турбували. Ми добре відпочили. А як ти?
- А я ходив у кіно. Дивився новий американський фільм.
- Хороший фільм?
- Непоганий. Комедія. Підемо наступного разу в кіно разом?
- Дякую. Із задоволенням! А я тебе запрошую з нами за місто.
- Гарна думка! Дякую.

Діалог 2

- Як ти проводиш вихідні в таку погоду? То дощ, то сніг, то знову дощ.
- Чесно кажучи, не дуже цікаво. Сиджу вдома, читаю, дивлюся телевізор, граю в комп'ютерні ігри. Словом, як усі мої друзі.
- Чому ж, як усі?
- А ти що, проводиш час цікавіше?
- Я катаюся на ковзанах, граю в боулінг.
- Ти просто молодець! Що й казати! Де, якщо не секрет?
- У торгівельно-розважальному центрі. Там і каток, і боулінг, і кінотеатр, і кафе, і магазини. Добре було б і тобі туди сходити.
- Так. Мені б дуже хотілося.
- Дуже добре! У суботу запрошую тебе на каток.

Діалог 3

- Макс, коли ти сьогодні будеш удома?
- Пізно, мамо. У мене сьогодні басейн.
- По-моєму, ти занадто захоплюєшся спортом. Ти не забув, що скоро сесія? Коли ти будеш готуватися до іспитів?
- Одне іншому не заважає.
- Як це не заважає?! Якщо не складеш сесію? Потім будеш бігати за викладачами з хвостівками. А стипендія? Якщо не отримаєш, що будеш робити?
- Ну, що ти, мамо. Спорт не може заважати. Після плавання я відчуваю прилив сил, енергії. Це допомагає мені вчитися. Не хвилюйся! Складу я сесію й отримаю стипендію.
- Добре. Заспокоїв. Плавай на здоров'я, тільки більше ніде не затримуйся.
- Добре, мамо. З басейну я відразу ж додому.

Діалог 4

- Алло! Привіт, Вілсе.
- Привіт, Таню.
- Що ти робиш у суботу після обіду?
- Поки не знаю. Є цікава пропозиція?
- Дуже цікава! У нашого однокласника Дмитра Кривошейка день народження. І він усіх запрошував у гості. Підеш?
- Не знаю, це буде зручно?
- Звичайно! Просто тебе вчора не було на лекціях, а він всю групу запросив!
- Де буде свято? Що мені вдягти?
- Він живе в кінці міста, в приватному будинку з великим садом. Ми будемо смажити шашлики на подвір'ї, тому одягайся тепліше. На вулиці не травень місяць, вечори ще холодні.
- А що ж я йому подарую?
- У тебе немає із собою сувенірів із Нігерії? Він буде дуже радий. Дмитро любить подорожувати і завжди привозить сувеніри з різних країн, а в Нігерії він ще не був.
- Дуже добре. Подарую йому барабан. Сподіваюся, йому сподобається.

Діалог 5

- Єгоре, привіт.
- Привіт, Денисе. Звідки ти телефонуєш? Я погано тебе чую!
- Почекай. Я зараз тобі передзвоню з кімнати Алло! Зараз краще?
- Так, набагато краще. Чим ти збираєшся зайнятися?
- Нічим. Я вже купив продукти, приготував обід, підготувався до занять на завтра. А як твої справи?
- Усе нормально. Справи йдуть...
- Але мені здається, ти щось від мене приховуєш. У тебе голос дуже сумний.
- Ти правий. Я дуже засмучений. Ми з групою обговорювали, як провести вихідні. Я запропонував поїхати за місто до дендропарку. Це унікальне місце. Я втомився від великих міст, від машин, проблем та комп'ютера. Найбільше у світі я люблю природу, тварин, чисте повітря. Але мене ніхто не підтримує, крім Ахмада.
- І що ж ви вирішили?
- Як завжди. Зустрінемося в парку і підемо в кафе.
- Так, твої друзі вважають за краще традиційний відпочинок. Не ображайся на них. Вони справжні жителі міста.
- Я не ображаюся. Їх теж можна зрозуміти.
- Слухай, може, ти все-таки підеш із ними в кафе?
- Ні. Я краще погуляю набережною.
- Ну, як знаєш. До зустрічі.
- Бувай. Телефонуй мені!

**ПОГОВОРІМО!****Завдання 6. Складіть діалоги до ситуації.**

Ви група соціологів, які вивчають проблему організації вільного часу студентів. Доповніть анкету для опитування. Визначте, якому виду відпочинку надає перевагу більшість студентів вашої групи. Використовуйте слова для довідок.

1. Де вам більше подобається відпочивати?

- Вдома
- Поза вашою домівкою
- Ваш варіант відповіді ...

2. Куди Вам подобається виїжджати на відпочинок?

- За місто
- В інші міста
- За кордон
- Ваш варіанти відповіді ...

Слова для довідок: займатися, подорожувати, захоплюватися; відеоігри, пейнтбол, малювання, туризм, захоплення, фотографія, футбол, хобі.

Завдання 7. Спробуйте у 7 фразях пояснити, в чому полягає ваше захоплення.

1. Вам подзвонив (ла) ваш (а) друг (подруга) і запропонував (ла) провести вечір разом. Ви займаєтеся спортом, у вас сьогодні тренування. Поясніть, чому ви не можете відмовитися від тренування, спробуйте домовитися на інший день.

2. У понеділок під час перерви ви розмовляєте зі своїм одногрупником. Запитайте, як він зазвичай проводить вихідні дні, як провів останню неділю.

Завдання 8. Складіть список усіх видів спорту, які Ви знаєте. Скажіть, які види спорту є популярними у вашій країні.

Завдання 9. Ви щойно повернулися з канікул. Розкажіть, де ви відпочивали, що вам сподобалося, чи збираєтеся ви туди ж у наступному році.

Завдання 10. Ви збираєтеся в похід у ліс. Продовжіть список речей, продуктів, які Вам знадобляться, і поясніть чому.

Засіб від комарів

Батарейка для фотоапарата

Одноразовий посуд

М'ясо для шашлику

Сіль



ЧИТАЄМО ТЕКСТ!

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 11. Прочитайте слова і словосполучення, перекладіть їх рідною мовою. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

водоймище	досліджувати (що?)
водосховище	практикувати (що?)
дозвілля	прагнути (до чого?)
інтелект	вимагати (чого? у кого?)
відпустка	домашнє господарство
покоління	місце мешкання
	проводити / провести час
	фінансові можливості
	фінансові витрати

Завдання 12. Утворіть іменники від поданих дієслів. З утвореними словами складіть словосполучення.

Зайнятися, працювати, читати, відвідувати, проводити, подорожувати, відпочивати.

Завдання 13. Доберіть до поданих слів спільнокореневі.**З р а з о к:** водоймище, вода, водний, водосховище.

Відпустка, відпочинок, житель, турист, вибір, список, домашній, закордонний, фінансовий.

Завдання 14. Утворіть дієслова за допомогою зазначених префіксів. Вставте замість крапок дієслова з відповідними за змістом префіксами

від-		пускати / пустити
ви-		
до-		
за-		
о-		
про-		

1. Заводи Харкова ... трактори, танки, велосипеди. 2. У 1957 році ... перший штучний супутник Землі. 3. Студент відпрацював пропущені заняття, тому його ... до сесії. 4. Вдихніть, видихніть. Підніміть руки, ... їх. 5. Професор ... студентів після лекції. 6. (У маршрутці) Дайте мені пройти до виходу, ... мене, будь ласка.

Завдання 15. Складіть словосполучення, використовуючи слова з дужок у потрібній прийменниково-відмінковій формі:проводити *що?* (вільний час, відпустка, вихідні дні);вимагати *чого?* (додаткові витрати, знання);залежати від *чого?* (місце мешкання, фінансові можливості, рівень культури);відправитися *куди?* (Чорноморське узбережжя, Карпати, Греція, Туреччина);кататися *на чому?* (лижі, ковзани, велосипед).**Завдання 16. Розкрийте значення цих слів, використовуючи узгоджені й неузгоджені означення.****З р а з о к:** Дозвілля – вільний час – час для відпочинку.

Городяни, громадяни, молодь, українці.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ**Завдання 17. Знайдіть у тексті речення із зазначеними моделями. Визначте їхнє значення.**

залежно від чого
 хто проводить що
 що говорить про що
 що становить що

Завдання 18. Прочитайте текст. Підготуйтеся відповісти на питання.**Дозвілля українців**

Людина проводить своє дозвілля залежно від власних інтересів, фінансових можливостей і кількості вільного часу. Те, як людина проводить вільний час, багато в чому говорить про рівень її інтелекту і культури.

Соціологи дослідили, як проводять свій вільний час мешканці України і які форми дозвілля є найбільш популярними. Виявилося, що на першому місці знаходиться перегляд телевізійних програм; на другому – заняття домашнім господарством, дітьми, робота в саду, на дачі; на третьому – зустрічі з друзями, прогулянки на свіжому повітрі; потім ідуть заняття спортом. Виявилося, що такі форми дозвілля, як читання книжок, відвідування театрів, виставок, концертів, стоять наприкінці списку.

Соціологами було виділено три основні види дозвілля:

- 1) «Простий», без додаткових фінансових витрат: телевізор, інтернет, заняття домашнім господарством.
- 2) «Традиційний»: читання книг, походи в гості, прогулянки в парку, в лісі.
- 3) «Активний», що потребує додаткових витрат: відвідування кіно, театрів, музеїв, концертів, клубів. Це найвищий рівень проведення вільного часу, показник високої якості життя.

Цікаво, що молодь (18 – 29 років) надає перевагу активному відпочинку. Люди середнього віку (від 31 до 45) практикують прості форми відпочинку, оскільки вони зайняті сім'єю та роботою. А старше покоління (50 і вище) вибирає традиційні форми дозвілля, пов'язані з культурою. Також вибір тієї чи іншої форми залежить від місця проживання. Так, найбільше відпочивають «по-домашньому» жителі сільської місцевості, а жителі мегаполісів – Києва, Харкова, Дніпра, Одеси – обирають активне дозвілля.

Громадяни України відпочивають у вихідні дні та під час відпустки.

У більшості українців вихідні дні – це субота і неділя. Літні вихідні українці намагаються проводити біля водоймищ (на річці, озері, морі) або в лісі, особливо це характерно для міських жителів. Узимку городяни найчастіше обирають культурний або традиційний відпочинок, а сільські жителі – простий або традиційний.

Відпустка зазвичай становить від 14 до 28 робочих днів. Під час відпустки українці прагнуть відпочивати не вдома і відправляються в подорожі. У теплу пору року найчастіше відпочивають на Азовському і Чорноморському узбережжі, а в зимовий час багато хто любить покататися на лижах у Карпатах. Усе більш поширеним стає закордонний туризм. Українських туристів можна зустріти в Чехії, Болгарії, Італії, Греції, Туреччині, Єгипті, Таїланді – узагалі, в усіх країнах світу.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 19. Дайте відповіді на питання.

1. Про що свідчить спосіб проведення вільного часу?
2. Які форми дозвілля обирають українці?
3. Які види дозвілля виділили соціологи?
4. Що розуміють під «простим» видом відпочинку?
5. Яким є «традиційний» відпочинок?
6. Як проводять дозвілля шанувальники «активного» відпочинку?
7. Як залежить вибір форми дозвілля від віку українців або від місця проживання?
8. Де намагаються проводити свої вихідні дні громадяни України?
9. Куди зазвичай їздять українці під час відпустки?



ПОГОВОРІМО!

Завдання 20. Розкажіть про себе і про свою країну, використовуючи як план такі питання.

1. Коли Ви зазвичай відпочиваєте?
2. Що найчастіше Ви робите у вихідні?
3. Як Ви проводите вільний час на канікулах?
4. Про який відпочинок Ви мрієте?
5. Які форми дозвілля найбільш популярні серед молоді у Вашій країні?
6. Які місця для проведення відпочинку є у великих містах?
7. Скільки днів триває щорічна відпустка у Вашій країні? Як вважають за краще відпочивати в ці дні громадяни Вашої країни?
8. Чи любить населення Вашої країни подорожувати?
9. Які країни Ви мрієте відвідати? Чому?

Завдання 21. Скажіть, які види відпочинку Ви знаєте? Якому виду відпочинку Ви надаєте перевагу і чому?

Завдання 22. Порівняйте відпочинок на батьківщині та за кордоном.

З р а з о к: Я вважаю, що краще відпочивати на батьківщині, тому що не потрібно звикати до іншого клімату.



Мова і культура

Як мова допомагає пізнати культуру та історію народу? У багатьох словах кожної мови «закодована» культурна інформація. Найяскравіші слова з національно-культурним компонентом значення – це імена; назви вулиць, міст, сіл, річок. Не менше можуть розповісти назви народних будівель. Познайомтеся з деякими з них.

Хата 	Церква 	Каплиця 	Кузня 
Млин 	Замок 	Пасіка 	Шинок 

**ЦЕ ЦІКАВО!****САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА**

Завдання 23. *Знайдіть у тексті «Куди поїхати на екскурсію?» відповіді на питання.*

1. Куди б Ви хотіли поїхати на екскурсію в Україні?
2. У яких місцях України Ви вже були на екскурсії? Що Вам сподобалося найбільше?

Куди поїхати на екскурсію?**Пирогово**

Ніщо так наочно не розповідає про культуру народу, як його архітектура. На околиці Києва, біля села Пирогово знаходиться Музей народної архітектури та побуту. Тут зібрано понад триста зразків дерев'яної архітектури України XVI–XX століть. У музеї зібрано понад 80 000 експонатів.

У Пирогово можна побачити українські хати, церкви, каплиці, кузні, млини, пасіки, шинки. У цьому музеї під відкритим небом туристи гуляють пішки або їздять верхи.

Запорізька Січ

На острові, розташованому на Дніпрі, неподалік від міста Запоріжжя, знаходиться національний заповідник «Хортиця». Сюди приїжджає безліч туристів, щоб помилуватися красою природи, дізнатися багату історію острова.

На острові знаходиться музей історії запорізького козацтва. Історико-архітектурний комплекс «Запорізька Січ» відображає побут козаків. Тут можна побачити хату, церкву, школу.

**Кам'янець-Подільський**

Сучасний Кам'янець-Подільський – третє місто в Україні (після Києва та Львова) за кількістю пам'яток історії й архітектури.

Старе місто – неповторна пам'ятка не тільки історії, а й природи. Ще здалеку видно красиву фортецю на березі річки Смотрич. Пройти в цю фортецю можна по Замковому мосту висотою близько 25 м. Історичні пам'ятки в Кам'янці-Подільському на кожному кроці. Неможливо описати всі ці незабутні пам'ятки – краще приїхати й побачити їх на власні очі!

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ**ОБГОВОРІМО!**

Завдання 24. *Поділіться на три групи. У кожній із груп виберіть гід. Зіграйте в рольову гру «на екскурсії». Нехай гіді розкажуть про українські екскурсійні об'єкти (описані в тексті «Куди поїхати на екскурсію?»), а туристи ставлять питання.*

**ПОГОВОРІМО!**

Завдання 25. Складіть діалоги за ситуаціями, використовуючи ствердні й заперечні відповіді на запрошення.

1. Запросіть свого друга на екскурсію до Пирогово.
2. Запросіть свою групу в поїздку до Кам'янець-Подільського.
3. Запропонуйте своїм землякам поїхати на Запорізьку Січ.

Завдання 26. Розкажіть про туристичні об'єкти вашої країни, відповідаючи на такі питання:

1. Чи приїжджають у Вашу країну туристи з України?
2. Що найбільше цікавить туристів у Вашій країні?
3. Які місця Вашої країни найбільш популярні в туристів?
4. Які місця Вашої батьківщини ви радите відвідати українським туристам? Чому?

**СЛУХАЄМО ТЕКСТ!****ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!**

Завдання 27. Прочитайте слова і словосполучення. Значення незнайомих слів подивіться у словнику:

дача	грати в хокей
лід	ловити рибу
розваги	збирати гриби

Завдання 28. Доберіть видову пару до поданих дієслів, складіть із ними словосполучення.

Зустрічатися, займатися, ловити, відвідувати, проводити, збирати.

Завдання 29. Доповніть речення відповідним за змістом дієсловом у правильній формі, використовуючи слова для довідок.

1. Розкажіть, будь ласка, як ви ... вільний час?
2. Після занять я викладаю англійську мову в дитячому садку, увечері ... перекладами.
3. На дачу зазвичай ми їдемо ввечері в п'ятницю і ... у понеділок уранці.
4. Улітку ми їздимо за місто ... рибу.
5. Восени ми ходимо в ліс ... гриби.
6. Українці також часто ... всією сім'єю і разом обідають у неділю.
7. Звичайно, я ... театри, виставки, дуже люблю балет.

Слова для довідок: повертатися, зустрічатися, займатися, ловити, відвідувати, проводити, збирати.

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 30. Слухайте та повторюйте словосполучення.

Завдання 31. Слухайте та повторюйте речення.

Завдання 32. *Слухайте та повторюйте речення. Запишіть їх по пам'яті у зошит.*

Завдання 33. *Слухайте мікротекст. Запишіть його по пам'яті у зошит.*

Завдання 34. *Слухайте речення і ставте питання до виділених інтонацією слів.*

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 35. *Послухайте текст і скажіть, якому виду відпочинку надає перевагу Світлана.*

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 36. *Послухайте текст і закінчіть речення.*

1. Узагалі в мене мало вільного часу:
2. Узимку я люблю
3. Улітку ми часто
4. Восени зазвичай ми ходимо
5. По суботах ми з подругами часто
6. На недільний обід приходять
7. Щонеділі ми спілкуємося
8. Моє улюблене заняття – це

Завдання 37. *Використовуючи відповіді із завдання 36, напишіть переказ тексту.*

УРОК 6

Граматична тема: **Вираження обставинних відношень (продовження).**

Вираження часових відношень.

Комунікативна тема: **Місто, в якому ми живемо та навчаємося.**

ГРАМАТИКА

Вираження часових відношень

Обставини часу виражають різні часові відношення дії до дійсності й відповідають на питання *коли? о котрій годині? скільки часу? як довго? як часто? з якого часу? до якого часу?* та інші.

Іспит буде **в середу**
обставина (**Adv**) часу

Вираження обставин часу вчинення дії (коли?)

Мовний зразок	Спосіб вираження
Мій друг народився <i>п'ятого травня тисяча дев'ятсот дев'яносто першого року</i> . Заняття починаються <i>першого вересня</i> .	ім. на позначення дати (числа, місяця, року) у Р.в.
Мій друг народився <i>в тисяча дев'ятсот дев'яносто першому році</i> . Заняття починаються <i>у вересні</i> . Ми живемо у <i>XXI столітті</i> .	ім. / сполучення порядкового числівн. з ім. <i>століття, рік, місяць</i> у М.в. із прийм. в/у
<i>Минулого року</i> студенти їздили на екскурсію. Ми зустрінемося <i>наступного тижня</i> . Сесія починається <i>цього місяця</i> .	сполучення порядкового числ., прикм. або займен. з ім. <i>тиждень, місяць, рік</i> тощо в Р. в.
Лекція закінчилася <i>о третій годині</i> . <i>О цій порі року</i> птахи відлітають на південь. <i>Об одинадцятій годині</i> розпочнеться фестиваль.	сполучення порядкового числ. або займ. із ім. <i>година, пора року</i> у М.в. із прийм. о/об .
У <i>цей час</i> ми були на заняттях. Іспит буде <i>в п'ятницю</i> . У <i>цей день</i> ішов дощ.	ім. <i>день, час, хвилина, секунда, момент</i> або сполучення цих іменників із займ. у З.в. із прийм. в/у
Ми повернулися додому <i>близько опівночі</i> . Спектакль закінчився <i>після дванадцятої</i> . Він зателефонував <i>на початку першої</i> .	ім. зі значенням часу або порядковий числ. у Р.в. із прийм. <i>близько, після, на початку, посеред</i> для вираження приблизного часу
<i>Улітку</i> ми поїдемо до моря. <i>Вночі</i> була гроза. <i>Сьогодні</i> не буде занять з української мови.	прислівник

Завдання 1. *Назвіть у реченнях слова зі значенням часу дії. Поставте до них питання. Визначте, чим виражено це значення.*

1. Минулого тижня математика в нашій групі була в четвер.
2. Кожного дня ми багато працюємо.
3. Іспит починається о 9 годині.
4. Уночі дідусь не спав.
5. До Києва друзі приїхали тільки о восьмій годині вечора.
6. У гарну погоду наша сім'я любить гуляти в парку.
7. Мій брат народився 28 травня 1997 року.
6. Наступного тижня у студентів першого курсу буде залік з історії.
7. День народження мого батька в грудні.
8. Посеред ночі він прокинувся.
9. Друг повернувся додому під ранок.

Завдання 2. *Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі, стежте за вибором прийменника.*

1. (Двадцять століття) зроблено багато наукових відкриттів.
2. Він ходить на стадіон (субота, неділя).
3. Ми складемо останній іспит (наступний тиждень).
4. Заліки почнуться (цей місяць).
5. Театр у нашому місті відкрили ... (цей рік).
6. Я приїхав до Харкова ... (вересень).
7. Комп'ютери з'явилися ... (XX століття).
8. Українська мова в нас завжди (вівторок, п'ятниця).

Завдання 3. *Закінчіть речення, використовуючи відомості, подані в дужках. Стежте за правильним уживанням прийменників і відмінків.*

1. Київський університет був заснований ... (8.11.1833 рік).
2. Харківський університет офіційно відкритий ... (17.01.1805 рік).
3. Найстаріший університет України – Львівський – заснований ... (1661 рік).
4. Перша лінія метро була відкрита ... (Київ) ... (6.11.1960 рік).
5. Тарас Григорович Шевченко народився ... (9.03.1814 рік).
6. Конституція України була прийнята ... (червень, 1996 рік).
7. Україна стала незалежною державою ... (серпень, 1991 рік).
8. День студента відзначають ... (17, листопад).
9. Міжнародний жіночий день святкуємо (8, березень).
10. Міжнародний день солідарності трудящих завжди ... (1, травень).

Завдання 4. *Дайте відповіді на питання, використовуючи необхідний прийменник. Стежте за правильним уживанням відмінкової форми.*

1. Коли у вашій країні святкують День незалежності? (Число, місяць).
2. У якому році був заснований найвідоміший університет вашої країни? (Місяць, рік).
3. Коли виникло ваше місто? (Століття).
4. Коли народився найвідоміший письменник вашої країни? (Число, місяць, рік).
5. Коли у вашій країні відзначають Новий рік? (Число, місяць).
6. Коли у вашій країні святкують День матері? (Число, місяць).
7. Чи є метро у вашому місті? Коли його було відкрито? (Місяць, рік).
8. Коли у вас закінчується віза? (Число, місяць, рік).
9. Коли ви останній раз були в лікаря? (Місяць, рік).
10. Коли ви плануєте поїхати на батьківщину? (Пора року, місяць).

Завдання 5. *Дайте відповіді на питання, використовуючи інформацію, подану в дужках, і прийменник о.*

1. Коли починаються заняття в університеті? (8.00).
2. Коли заняття закінчуються? (13.15)
3. Коли відкривається метро? (5.30).
4. Коли зазвичай починаються спектаклі в театрах? (19.00).
5. Коли відлітає на батьківщину ваш літак? (16.45).
6. Коли ви зазвичай встаєте вранці? 7. Коли ви зазвичай лягаєте спати? 8. Коли ви вечеряєте?

Завдання 6. *Дайте відповіді на питання, не вказуючи точного часу. Використовуйте слова близько, після, на початку.*

1. О котрій годині ви пішли з гуртожитку? (9.25, 12.15, 14.30, 16.00)
2. Коли ви повернулися в гуртожиток? (15.00, 17.30, 20.05, 23.40)

3. Коли ви вчора лягли спати? (23.55, 0.15, 1.25, 3.00)
4. О котрій годині ви сьогодні встали? (07.00, 8.15, 8.45, 11.00)
5. Коли ви підете на тренування? (7.45, 8.50, 18.45, 16.15)
6. О котрій годині ви зустрілися з друзями? (17.55, 18. 20, 19.22, 20.17)

Я вивчаю українську мову **два роки**
обставина (**Adv**) часу

**Вираження часу тривання дії (скільки часу? як довго?
за який час? на який час?)**

Мовний зразок	Форми вираження
Він прожив в Україні 6 років .	сполучення числівн. та ім. у З.в.
Дош ішов увесь день . Цілий тиждень я готувався до іспиту.	ім. (сполучення займ. та ім.) у З.в.
Я підготувався до іспиту за тиждень . Студент отримав завдання на тиждень .	ім. в З.в. із прийм. за, на
Він вивчав іноземну мову протягом року .	ім. у Р.в. із прийм. протягом

Завдання 7. Назвіть у реченнях слова зі значенням часу тривання дії. Поставте до них питання. Визначте, чим виражене це значення.

1. Протягом року в мого друга було багато проблем різного характеру, але він вирішив їх. 2. За тиждень ми не змогли закінчити реферат. 3. Перед іспитом студент повторював граматику весь день і всю ніч. 4. В Україні Ахмед жив шість років протягом навчання в університеті. 5. За рік учені повинні були розв'язати серйозну проблему в галузі комп'ютерних технологій. 6. Батьки хочуть поїхати на два тижні на Чорне море. 7. Цілий вечір друзі дивилися спортивні змагання по телевізору.

Завдання 8. Поставте слова, подані в дужках, у потрібну форму, стежте за вибором прийменника.

1. Мої однокласники готувалися до контрольної (весь тиждень). 2. Іноземні студенти вивчили нову тему з граматики (десять днів). 3. Викладач дав мені диск (два дні). 4. Я прочитав нову книгу (чотири години). 5. Моя сестра займалася в музичній школі (сім років). 6. «Зайдіть до мене (п'ять хвилин)», – сказав декан. 7. Батько хоче виїхати з міста (субота, неділя). 8. Улітку до нас (тиждень) приїжджали друзі. 9. Ми приїхали до бабусі і дідуся (місяць).

Ми ходимо на заняття **щодня**
обставина (**Adv**) часу

Вираження повторюваності дій (коли? як часто?)

Мовний зразок	Спосіб вираження
Ми їздимо на море кожного року .	сполучення займенника кожний із ім. зі значенням часу (рік, тиждень, день, година і т.п.) у Р. в.
Ми їздимо на море щороку .	прислівники з префиксом що –

Ми ходимо до басейну по суботах . Вечорами вона залишалася вдома. Заняття з математики проходять два рази на тиждень . Я завжди роблю домашнє завдання. Мій друг ніколи не спізнюється. Він рідко пропускає заняття.	ім., які позначають день тижня в М. в. множини з прийм. по ім. <i>вечір, ніч</i> в О.в. множини сполучення числ. та ім. <i>раз</i> у Р. в. та ім. у З. в. із прийм. на прислівник
---	---

Завдання 9. Назвіть у реченнях слова зі значенням повторюваності дій. Поставте до них питання. Визначте, чим виражене це значення.

1. Зазвичай у нас математика по середах і п'ятницях. 2. Студенти багато працюють кожного дня, але вечорами і по неділях вони відпочивають. 3. Спортсмени роблять ранкову зарядку щодня. 4. Три рази на тиждень мій друг ходить до тренажерної зали. 5. Кожного місяця батьки надсилають йому гроші. 6. Щорічно в нашому університеті проходить зустріч випускників. 7. Щороку взимку ми їздимо в гори кататися на лижах. 8. У свята на центральній площі міста грає музика, виступають різні артисти. 9. Улітку друзі часто їздили в село. 10. Мені вдається поговорити з батьками лише зрідка.

Завдання 10. Замініть виділені курсивом словосполучення іншими засобами вираження повторюваності дій.

Зразок: Українська мова в нас *кожного дня*. – Українська мова в нас *щодня*.

Щосереді друзі ходять на стадіон грати у футбол. – *По середах* друзі ходять на стадіон грати у футбол.

1. *Щоп'ятниці* наша група займається в обчислювальному центрі. 2. *Щоліта* вони їздять відпочивати на море. 3. *Щонеділі* спортсмени їздили в ліс. 4. *Щомісяця* батьки надсилають Антону гроші. 5. *Щосуботи* мій брат ходить у басейн. 6. *Щовечора* родина збирається разом. 7. *Щопонеділка* батьки телефонують дочці. 8. *Кожного дня* я згадую своє рідне місто і свою сім'ю. 9. *У вихідні* люди ходять гуляти на площу.

Під час сесії потрібно багато працювати обставина (Adv) часу

Вираження відношень одночасності (коли?)

Мовний зразок	Спосіб вираження
<i>Під час канікул</i> я хочу поїхати на море. Мій друг завжди багато працює <i>під час сесії</i> .	ім. із процесуальним значенням у Р.в. із прийм. під час
Він <i>робить</i> домашнє завдання й <i>дивиться</i> незнайомі слова в словнику.	два дієслова НДВ у простому реченні
<i>Роблячи</i> домашнє завдання, він завжди користується словником.	дієприслівник НДВ

Завдання 11. Запишіть речення, використовуючи прийменник під час і вживаючи слова, подані в дужках, у потрібній формі.

1. ... (канікули) студенти відпочивають, а ... (сесія) складають заліки та іспити. 2. ... (переговори) керівники підписали договір про співпрацю. 3. ... (економічна криза) погіршується життя людей. 4. ... (заняття) першокурсники виконували вправи

з граматики. 5. ... (прогулянка) подруги розмовляли про майбутнє свято. 6.....(вступ до університету) необхідно подати всі документи. 7. ... (поїздка до Полтави) постарайтеся оглянути всі визначні пам'ятки.

Завдання 12. Назвіть у реченнях слова зі значенням одночасності. Поставте до них питання. Визначте, чим виражене це значення.

1. Переказуючи текст, Марія дивилася на викладача. 2. Друзі сиділи в кімнаті й дивилися телевизор. 3. Купуючи подарунок для мами, я уважно розглядав усі товари. 4. Батьки вечеряли й розмовляли. 5. Відповідаючи на питання, лектор писав нові слова на дошці. 6. Даючи мені свої конспекти, Анна попросила повернути їх назад через два дні.



ПОВТОРЮЄМО!

Утворення дієприслівників НДВ

Дієслово НДВ

читати	вони чита-ють	читаю-чи
іти	вони йд-уть	іду-чи
любити	вони любл-ять	любля-чи
лежати	вони леж-ать	лежа-чи
давати	вони да-ють	даю-чи
займатися	вони займа-ють-ся	займаю-чи-сь

Завдання 13. Прочитайте речення. Назвіть дієприслівники, визначте їхній вид, назвіть дієслова, від яких вони утворені.

1. Слухаючи музику, я відпочиваю. 2. Обідаючи, вони говорили про студентське життя. 3. Навчаючись у школі, мій друг мріяв стати лікарем. 4. Займаючись систематично протягом семестру, ти легко складеш заліки та іспити. 5. Вирішуючи завдання, будь уважнішим! 6. Ідучи додому, ми зустріли наших сусідів по гуртожитку. 7. Дівчина зустрічала гостей посміхаючись.

Завдання 14 А. Утворіть від поданих дієслів дієприслівники НДВ.

Повторювати, гуляти, знати, починати, купувати, дихати, тримати, чути, вивчати, зустрічатися, стояти, дивитися, виходити.

Б. Складіть із деякими з них речення.



Зверніть увагу!

Дієслово-предикат і дієприслівник у реченні завжди стосуються одного суб'єкта: *Складаючи залік, студент відповів на всі питання викладача.*

Завдання 15. Закінчіть речення, обравши потрібні слова, подані в дужках.

1. Читаючи книги, ... (час минає швидко, ми дізнаємося багато нового). 2. Увійшовши до кімнати, ... (згасло світло, я побачив гостей). 3. Зустрічаючи знайомих, (я завжди

вітаюся, мені приємно). 4. Виконуючи домашнє завдання, ... (в кімнаті було тихо, ви повинні пам'ятати вивчену граматику). 5. Працюючи у великій компанії, ... (моя подруга добре заробляла, фірма випускала недорогі товари). 6. Пояснюючи тему, ... (викладач записує нові слова на дошці, студенти розуміють її добре). 7. Гуляючи по Києву, ... (ми згадували про рідне місто, було холодно).

Завдання 16. Утворіть дієприслівники НДВ від дієслів, поданих у дужках.

1. (Отримувати) решту в касі, не забувайте її перераховувати. 2. (Скласти) іспит, студент дуже хвилювався. 3. (Зустрічатися) із земляками, ми завжди говоримо про рідні місця. 4. Друзі можуть подолати всі труднощі, (допомагати) один одному. 5. (Бути) в Харкові, я зателефонував своєму старому другові. 6. (Тримати) сина за руку, батько увійшов до автобуса. 7. (Вирішувати) завдання з математики, можна користуватися калькулятором.

Завдання 17. Передайте зміст поданих речень, використовуючи дієприслівникові звороти.

З р а з о к: Викладач пояснював граматику і писав приклади на дошці. –
Пояснюючи граматику, викладач писав приклади на дошці.

1. Я перевіряв контрольну роботу і шукав помилки. 2. Мій друг розповідає про свою подорож і показує найцікавіші фотографії. 3. Наш однокурсник працює в міжнародній компанії і вчиться в університеті. 4. Він купує подарунок подрузі й думає про неї. 5. Ми гуляємо парком і розмовляємо про життя. 6. Мій молодший брат робить домашнє завдання й слухає музику. 7. Олександр професійно займається спортом і здобуває вищу освіту.

**Перед заняттями ми зайшли до деканату
обставина (Adv) часу**

Вираження відношень часової попередності (коли? До якого часу?)

Мовний зразок	Спосіб вираження
Ми зустрілися <i>перед заняттями</i> .	ім. в О.в. із прийм. <i>перед</i>
Ми зустрілися <i>до занять</i> . Спортсмени багато тренувалися <i>напередодні змагань</i> .	ім. у Р.в. із прийм. <i>до, напередодні</i>
Студенти прийшли <i>за п'ять хвилин до кінця лекції</i> .	сполучення ім. у З. в. із прийм. <i>за</i> з ім. у Р.в. із прийм. <i>до</i>
Вони познайомилися <i>три тижні тому</i> .	ім. (сполучення числівн. та ім.) у З.в. та <i>тому</i>

Завдання 18. Назвіть у реченнях слова зі значенням часової попередності. Поставте до них питання. Визначте, чим виражене це значення.

1. Студенти приїхали до Києва за тиждень до початку занять. 2. Я купив нові підручники перед початком навчального року. 3. Вони зустрілися напередодні Нового року. 4. Перед іспитом мій друг захворів. 5. Два місяці тому розпочався перший семестр. 6. За тиждень до від'їзду додому Ніна зібрала всі речі. 7. Напередодні виступу на концерті дівчина дуже хвилювалася. 8. Перед іспитом ми повторювали всі теми.

Завдання 19. *Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі і з необхідними прийменниками, використовуйте різні форми вираження значення попередності.*

1. (Відкриття) магазину залишилося п'ять хвилин. 2. Викладач увійшов до аудиторії (5 хвилин, початок занять). 3. (Свято) батьки купили продукти для святкового обіду й подарунки для дітей. 4. (Прихід гостей) довелося зробити генеральне прибирання в будинку. 5. (Чотири дні) мене запросили на хорошу роботу. 6. (Іспити) всі студенти нашої групи змогли скласти заліки.

Завдання 20. *Дайте відповіді на питання, використовуючи різні форми вираження значення попередності.*

1. Коли (за скільки хвилин до початку лекції) ви зазвичай приходите в аудиторію? 2. Коли (скільки місяців тому) ви приїхали в Україну? 3. Коли (перед чим) студенти завжди дуже хвилюються? 4. Коли (напередодні чого) всі готують подарунки своїм близьким людям? 5. Коли (до чого) ви зустрілися з друзями? 6. Коли (перед чим) Самір складе залік з української мови?

Після занять ми пішли додому
обставина(**Adv**) часу

Вираження відношень часової послідовності (коли? після чого?)

Мовний зразок	Спосіб вираження
<i>Через кілька днів</i> ми будемо писати контрольну роботу.	ім. у З.в. із прийм. <i>через</i>
<i>Після занять</i> студенти пішли в парк. Він повернувся <i>через годину після зборів</i> .	ім. у Р.в. із прийм. <i>після</i> сполучення ім. <i>година, день, місяць, рік</i> тощо у З.в. із прийм. <i>через</i> та ім. у Р.в. із прийм. <i>після</i>
<i>Зробивши роботу</i> , я здав її викладачеві.	дієприслівник ДВ
<i>Прокинувшись</i> , почав збиратися на заняття.	дієприслівниковий зворот

Завдання 21. *Назвіть у реченнях слова зі значенням часової послідовності. Поставте до них питання. Визначте спосіб вираження цього значення.*

1. Після лекції першокурсники ставили питання викладачеві. 2. Через тиждень ми будемо писати контрольну роботу. 2. Після обіду ми довго пили чай. 3. Після закінчення школи Микола пішов працювати на завод. 4. Я повернуся через два дні. 5. Після двох днів роботи я буду відпочивати. 6. Через годину після закінчення занять студенти пішли додому. 7. Склавши останній іспит, Андрій поїхав додому в рідне місто.

Завдання 22. *Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі, стежте за вибором прийменника.*

1 ... (закінчення університету) Олена збирається вступати до аспірантури. 2. ... (півроку) Максим закінчить університет. 3. ... (хвороба) вона продовжила займатися спортом. 4. Однокласники зустрілися ... (5 років) ... (закінчення школи). 5. Ми підемо в музей ... (уроки). 6. ... (літні канікули) розпочнуться заняття на другому курсі. 7. Друзі зустрілися ... (багато років). 8. ... (концерт) ми вирішили трохи погуляти. 9. Мій брат повернеться додому (місяць).



ПОВТОРЮЄМО!

Утворення дієприслівників доконаного виду

Дієслово доконаного виду			
прочитати	він прочита-в	-вши	прочитавши
побачити	він побачи-в	-вши	побачивши
принести	він приніс	-ши	принісши
зайнятися	він зайня-в-ся	-вши(сь)	зайнявшись

Завдання 23. Прочитайте речення. Назвіть дієприслівники, визначте їхній вид, назвіть дієслова, від яких вони утворені.

1. Зустрівшись через багато років, вони не впізнали один одного. 2. Закінчивши контрольну роботу, студенти пішли додому. 3. Приїхавши до Харкова, Мохамед відвідав друзів. 4. Погулявши в парку, друзі вирішили зайти до кав'ярні. 5. Написавши контрольну роботу, Марія вийшла з аудиторії. 6. Відкривши двері до кімнати, мати побачила сина за письмовим столом. 7. Переглянувши електронну пошту, Сергій відповів на два листи.

Завдання 24 А. Утворіть від поданих дієслів дієприслівники доконаного виду.

Зустріти, дізнатися, зрозуміти, написати, встати; зустрітися, повернутися, зібратися.

Б. Складіть із деякими з них речення.

Завдання 25. Закінчіть речення, обравши потрібні слова, подані в дужках.

1. Виконавши велике замовлення, ... (товари були швидко продані, працівники фірми отримали велику зарплату). 2. Отримавши залік, (він дуже зрадив, ... закінчився перший семестр). 3. Познайомившись місяць тому, ... (вони стали друзями, ... йшов дощ). 4. Закінчивши підготовчий факультет, ... (пройшов перший навчальний рік, ... ми стали студентами першого курсу). 5. Отримавши гроші від батьків, ... (Анвар пішов обідати в ресторан, батьки написали повідомлення синові). 6. Прочитавши книгу, ... (вона лежить на полиці, я відніс її в бібліотеку). 7. Зустрівшись біля театру, ... (друзі пішли дивитися балет, балет почався).

Завдання 26. Утворіть дієприслівники доконаного виду від дієслів, поданих у дужках.

1. (Повернутися) на батьківщину, Віктор почав працювати в банку. 2. (Пояснити) нову тему з граматики, викладач чекав запитань студентів. 3. (Взяти) книгу з бібліотеки на два дні, я забув повернути її вчасно. 4. Батьки сіли за стіл, (приготувати) святкову вечерю. 5. (Вивчити) англійську мову, мій друг почав працювати в міжнародній компанії. 6. (Зустрівши) свого викладача після закінчення університету, Ольга дуже зраділа.

Завдання 27. Передайте зміст поданих речень, використовуючи дієприслівникові звороти.

З р а з о к: Він закінчив університет і поїхав на батьківщину. – Закінчивши університет, він поїхав на батьківщину.

1. Студент прочитав текст і почав робити вправу. 2. Викладач перевіряв контрольну роботу й знайшов у ній помилки. 3. Ми приїхали додому після занять і пообідали.

4. Мої однокурсники закінчили університет і почали працювати в банку. 5. Я закінчу роботу й зайду до тебе. 6. Першокурсник отримав гроші від батьків і відразу заплатив за навчання. 7. Андрій згадав формулу й розв'язав задачу. 8. Дівчата написали заяви і віддали їх паспортистці.

Деканат працює з понеділка по п'ятницю
обставина(Adv) часу

**Вираження початкової та кінцевої часової межі
(коли? з якого до якого часу? з якого по який час?)**

Мовний зразок	Спосіб вираження
Він займався спортом із <i>дитинства</i> . Заняття починаються з <i>8 години</i> .	ім. (сполучення числівн. та ім.) у Р.в. із прийм. <i>з</i>
Він займався спортом <i>до старості</i> . Магазин <i>працює до 20 години</i> .	ім. (сполучення числівн. та ім.) у Р.в. із прийм. <i>до</i>
Виставка триватиме <i>по п'яте травня</i> .	ім. (сполучення числівн. та ім.) у З.в. із прийм. <i>по</i>
Декан приймає студентів із <i>десятої години ранку до третьої години дня</i> . Деканат <i>працює з понеділка по п'ятницю</i> .	ім. (сполучення числівн. та ім.) у Р.в. із прийм. <i>з, до, по</i>

Завдання 28. Назвіть у реченнях слова зі значенням початкової та кінцевої часової межі. Поставте до них питання. Визначте, чим виражене це значення.

1. З 1 липня в нас починаються літні канікули. 2. З 1997 року він живе в Києві. 3. До кінця семестру всі дуже втомилися. 4. Роботу буде завершено до вересня. 5. До ранку я не міг заснути. 6. Довідка дійсна до 25 вересня. 7. Довідка дійсна по 7 жовтня. 8. Із 12 до 13 години в деканаті перерва.

Завдання 29. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі, стежте за вибором прийменника.

1. Усі студенти та школярі повертаються в місто ... (початок занять). 2. Бібліотека починає працювати ... (десята година). 3. Викладач прийде ... (третя година). 4. Осінь триває ... (вересень) ... (листопад). 5. Зима триває ... (грудень) ... (лютий). 6. Ця студентка працює ... (ранок) ... (вечір). 7. Весна триває ... (березень) ... (травень). 8. Хлопчик любив ловити рибу ... (дитинство).

Завдання 30. Дайте відповіді на питання.

1. Коли ви народилися? 2. У якому році ви пішли до школи? 3. Коли ви закінчили школу? 4. Куди і коли ви вступили на навчання? 5. В якому році ви закінчите університет? 6. Коли народилися ваші тато й мама? 7. Коли народилися ваші брати і сестри? 8. Коли у вашій країні найкраща погода? 9. Коли у вашій країні розпочинаються заняття в школах та університетах? 10. А коли бувають канікули?

Завдання 31. А. Прочитайте текст. Назвіть у реченнях слова зі значенням часу, поставте до них питання. Визначте, чим виражені значення часу.

Мене звуть Сашко, цього року я вступив на навчання до університету. Я приїхав до Києва за тиждень до початку занять. Мої сусіди по кімнаті з'явилися через два

дні після мого приїзду. Заняття почалися 1 вересня. Уранці на восьму годину ми їдемо на заняття, які закінчуються о 13.15. Займаємося щодня з понеділка по п'ятницю, у суботу та неділю ми відпочиваємо.

Після занять я зазвичай повертаюся в гуртожиток, але іноді деякий час гуляю містом. У гуртожитку хвилин 30 готую обід, обідаю і недовго відпочиваю. Весь вечір займаюся, готуюся до наступного дня, потім вечеряю і лягаю спати об 11 годині. Я вже знаю, що заняття будуть до кінця грудня, потім почнеться сесія, яка триватиме до кінця січня. Після сесії будуть канікули. Другий семестр триває з лютого до кінця травня, після цього знову сесія і літні канікули. А вчитися мені ще довго, п'ять років. Закінчивши університет, я буду працювати у своєму місті.

Б. Розкажіть про початок свого навчання в університеті, свій розпорядок дня, використовуючи різні способи вираження часу.

Самостійна робота

Завдання 1. Прочитайте речення, підкресліть слова зі значенням часу. Поставте до них питання, вкажіть відмінок іменників.

1. Завтра після занять студенти підуть на екскурсію до музею. 2. У клініці багато людей: щороку в цей час у місті епідемія грипу. 3. Вони ходять у спортзал щодня. 4. З університету друзі вийшли о восьмій годині вечора. 5. Після концерту ми повернулися дуже пізно. 6. Цього тижня в нас починається сесія. 7. Цей текст можна вивчити за дві години. 8. Склавши сесію, Олена поїхала на відпочинок.

Завдання 2. Запишіть речення, використовуючи слова, подані в дужках, у потрібній формі.

1. Перед (лекція) ми зайшли до кав'ярні. 2. (Цей місяць) студенти-іноземці обов'язково підуть на (медогляд). 3. По (середа і п'ятниця) мій брат займається спортом. 4. За (рік) навпроти університету побудували торговельний центр. 5. Через (рік) мій брат закінчить університет. 6. Мій друг народився (шість, серпень, тисяча дев'яносто дев'яного сьомого року). 8. До (другій годині дня) всі студенти навчаються в університеті. 9. Олег приїхав в (Харків) за (два, тиждень) до (початок занять). 9. Довідки видають з (десята) до (шістнадцята) години в (середа).

Завдання 3. Дайте відповідь на питання, вживаючи необхідні часові конструкції.

1. Коли ви приїхали в Україну? 2. Коли ви вступили на навчання до університету? 3. З якого і до якого часу тривають ваші заняття в університеті? 4. Коли у вас заняття з української мови? 5. Через скільки місяців буде сесія? 6. Скільки часу ви живете в Україні? 7. Як часто у вас канікули?

Завдання 4. Закінчіть речення, вибравши потрібні слова з даних у дужках.

1. Узявши нову книгу в бібліотеці, ... (Анна дала почитати її подрузі, бібліотека закрилася). 2. Написавши вправу, ... (зошит лежав на столі, студент закрив зошит). 3. Слухаючи музику, ... (комп'ютер зламався, Самір готував обід). 4. Відповівши на запитання студентів, ... (викладач вийшов з аудиторії, студенти вийшли з аудиторії). 5. Прийшовши до кав'ярні, ... (я взяв каву й торт, там було душно).

Комунікативна тема: **Місто, в якому ми живемо та вчимося**

Завдання спілкування: **Дискусія**



ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!

Завдання 1. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

Дискусія	заперечувати / заперечити (кому?)	оренда квартири
затор	діставатися / дістатися (куди? до чого?)	будьте впевнені
метрополітен	заблукати (де?)	залізниця
недоліки	орієнтуватися (в чому?)	маршрутне таксі
околиця	потрапляти / потрапити (куди? звідки?)	(маршрутка)
патент	сперечатися / посперечатися (про що? з ким?)	здавати квартиру,
пересадка	винаймати / винайняти (що?)	кімнату
переваги	здавати / здати (що?)	винаймати квартиру,
перехожий	платити / сплатити (за що?)	кімнату
суперечка	погоджуватися / погодитися (з ким? з чим?)	спальний район
шлях		

Завдання 2. Складіть словосполучення, використовуючи слова з дужок у потрібній прийменниково-відмінковій формі.

Знімати (квартира, офіс, кімната);
здавати (квартира, кімната);
дістатися (центр, околиця, спальний район, найближча станція метро);
пройти (центр, оперний театр, трамвайна зупинка);
потрапити (вулиця Гоголя, ринок, гідропарк);
знаходитись (околиця, спальний район, новий мікрорайон, площа);
заблукати (місто, новий район, парк, ліс).

Завдання 3. Утворіть дієслова за допомогою зазначених префіксів. Вставте замість крапок дієслова з відповідними за змістом префіксами.

ви-		давати / дати
від-		
за-		
пере-		
роз-		
з-		

1. Книги в бібліотеці ... за читацьким квитком. 2. Викладач: «Працюємо в парах. Руслан буде ... питання за текстом, а Батир відповідатиме на них». 3. Я не можу знайти квартиру. Можливо, хтось із твоїх знайомих ... кімнату або квартиру?
4. У маршрутці: «... за проїзд, будь ласка». 5. Рустаме, візьміть, будь ласка, контрольні роботи на столі і ... студентам. 6. Наталко, ти взяла мій англо-український словник? ..., будь ласка.

Слова для довідок: видавати, здавати, віддавати, передавати, роздавати.



КОМУНІКАТИВНИЙ ЗРАЗОК

Завдання 4. Прочитайте діалог. Поясніть, у якій ситуації вживаються виділені слова.

- Вибачте, ви не знаєте, де знаходиться Києво-Печерська лавра?
- У центрі, недалеко від станції метро «Арсенальна». Ви знаєте, де знаходиться ця станція?
- На жаль, ні.
- *Перейдіть через дорогу, пройдіть трохи вперед*, і ви побачите станцію метро «Майдан». *Увійдіть усередину* і подивіться на схему метрополітену праворуч від входу.
- Так, я знайду. Куди йти від станції «Арсенальна»?
- Коли ви вийдете з метро, *поверніть ліворуч і пройдіть униз* вулицею Івана Мазепи, *повз парк*. За парком із лівого боку побачите Лавру.
- Дякую. А може, мені, щоб не заблукати, краще замовити таксі?
- Ну що ви! Не заблукаєте. До того ж, у «годину пік» на дорогах можна потрапити у затор. Я думаю, що на метро швидше.
- Дякую.
- Будь ласка.



ПОВТОРЮЄМО!

Ці вирази допоможуть Вам під час дискусії

Висловлення своєї думки	
Офіційна форма	Неофіційна форма
Я думаю, що ...	На мою думку, ...
Я вважаю, що ...	Я думаю, ...
Мені здається, що ...	Як мені здається, ...
На мою думку, ...	
На мій погляд, ...	
Моя думка про це така ...	

Згода з думкою співрозмовника	
Повна	Неповна
Я згоден (-на) з Вами / з тобою.	В основному я згоден (-на) з Вами / з тобою, проте ...
У мене така ж думка.	Із цим не можна не погодитися, але ...
Ви маєте рацію.	Безумовно, але є один момент ...
Я теж так думаю.	
Я підтримую Вашу / твою точку зору.	
Хочу підтримати думку (кого?) ...	

Незгода з думкою співрозмовника
Я (абсолютно, категорично) не згоден (-на) із цією точкою зору / з Вами / з тобою.
У мене інша думка про це.
Я не поділяю цю точку зору.
Ви не праві. / Ти не правий (а).
Ви помиляєтесь. / Ти помиляєшся.
Це не так.
Я так не думаю.



ПРАЦЮЄМО З ДІАЛОГАМИ!

Завдання 5. Прочитайте діалоги за ролями. Зверніть увагу на мовленнєві форми вираження своєї думки.

Діалог 1

- Алло. Добрий день.
- Доброго дня. Слухаю.
- Скажіть, будь ласка, ви здаєте квартиру?
- Так. Я здаю двокімнатну квартиру на п'ятому поверсі, з меблями, холодильником, пральною машиною. У будинку є ліфт.
- Скажіть, будь ласка, де знаходиться ваша квартира: в центрі чи в передмісті?
- Не в центрі, але до центру можна дістатися за 25 хвилин.
- У якому районі квартира?
- На ...
- Чув. Це старий район.
- Так, правильно. Але в нас прекрасний район, зелений. Гідропарк, супермаркет, ринок, поліклініка – все поруч.
- А як із транспортом?
- Будинок знаходиться якраз навпроти тролейбусної зупинки. Тролейбусом або маршруткою можна доїхати до метро, а там 10-12 хвилин – і ви в центрі.
- Я хочу уточнити: скільки зупинок до центру?
- Дві зупинки.
- На метро їхати з пересадкою?
- Ні, без пересадок.
- Дякую за інформацію, я вам передзвоню.
- Буду чекати на ваш дзвінок. Як на мене, ви кращої й дешевшої квартири не знайдете.
- Ой! Зовсім забув. Скажіть, будь ласка, а скільки за неї платити на місяць?
- Дві тисячі гривень на місяць. Повірте, це недорого.
- Добре, я подумаю. До побачення.
- Думайте, але тільки не довго. Багато людей телефонують, цікавляться. До побачення.

Діалог 2

- Максе, добрий вечір.
- Адаме, привіт. Де ти? Усі вже зібралися і давно чекають на тебе!
- Я, здається, заблукав. Зараз я стою біля супермаркету на вулиці Шевченка.
- Та ти вже майже дістався!
- Це називається «заблукав у трьох соснах». У незнайомих районах завжди важко орієнтуватися, всі будинки схожі один на одне.
- Ну, нічого страшного. Ти вже майже на місці. Перейди на інший бік вулиці й поверни праворуч. Іди до кафе «Шинок», яке ти відразу побачиш. Там я тебе зустріну.



Мова і культура

В українській мові існує велика кількість фразеологізмів. Їхнє вживання характерне для розмовного мовлення і висловлює емоційний стан, ставлення до того, про що повідомляється. Pozнайомтеся із деякими фразеологізмами.

Заблукати у трьох соснах – не розібратися в найпростішому / загубитися там, де це важко зробити.

Застрягти в заторі (на дорозі) – ситуація, коли рух транспорту на дорозі зупиняється через велику кількість машин.

Година пік – час, коли більшість людей їдуть на роботу або повертаються з роботи, через це громадський транспорт переповнений і на дорозі багато машин.

Завдання 6. Доповніть діалоги.

1.

– Вибачте, ви не скажете, як дістатися до найближчої станції метро? Я, здається, заблукав.

– ...

– Як називається ця станція?

– ...

– Дякую.

– ...

2.

– ...

– У центр? На будь-якому автобусі. Що саме ви шукаєте?

– ...

– Тоді краще їхати вісімнадцятим автобусом 4 зупинки. Вийдете на п'ятій і там запитаете, як пройти до готелю «Турист».

– ...

– Радий був допомогти.

3.

– ...

– Сідайте на автобус № 263.

– ...

– Через 3 зупинки. Зупинка так і називається: «Гідропарк».

– ...

– Немає за що.



ПОВТОРЮЄМО!

Як правильно запитати про місцезнаходження?

Запитання	Відповіді
Де знаходиться ...	- Поруч (з чим?) - Близько (чого?) - Біля (чого?) - Праворуч (від чого?) - Ліворуч (від чого?)
Як знайти? Як дійти (до чого?) Як дістатися (до чого?) Як доїхати (до чого?) Як пройти (до чого?) Як проїхати (куди?) Як потрапити (куди?) Я заблукав (- ла)	



ПОГОВОРІМО!

Завдання 7. Складіть діалоги до таких ситуацій.

1. Ви прочитали оголошення про здавання квартири. Зателефонуйте господині й дізнайтесь, де знаходиться квартира, як звідти доїхати до університету.
2. Ви їхали до знайомого в гості й заблукали. Зателефонуйте, скажіть, де ви знаходитесь, і дізнайтесь, як дістатися до місця зустрічі.
3. Ви хочете дізнатися в перехожих, як доїхати до центру міста.
4. Вас цікавить, куди ви вийдете, якщо підете цією вулицею.
5. Ви поспішаєте до театру й хочете дізнатися, як швидше до нього дістатися.
6. Ви перший раз їдете на машині до свого університету і телефонуйте своєму українському однокласнику, який давно їздить на машині, щоб дізнатися найкоротший шлях.
7. Ви спізнюєтеся на контрольну роботу з найскладнішого предмета. Викличте таксі телефоном. Поясніть таксисту, як знайти ваш будинок.
8. Ваш український друг дуже любить своє місто (в якому ви навчаєтесь). Ви хочете дізнатися в нього, в які цікаві місця можна сходити. Він із задоволенням вам розповідає.

Завдання 8. Розгляньте малюнок і складіть діалоги за такими ситуаціями.

Використовуйте комунікативні зразки теми.

Ви домовилися зустрітися з другом, але заблукали. Зателефонуйте йому й запитайте, як дістатися до місця зустрічі.

- а) Ви знаходитесь в парку, а ваш друг біля школи.
- б) Ви перебуваєте біля банку, а ваш друг поруч зі спортклубом.
- в) Ви знаходитесь біля університету, а ваш друг поруч із касою.
- г) Ви перебуваєте біля кінотеатру, а ваш друг у кафе поряд із бібліотекою.



**ЦЕ ЦІКАВО!****ЗГАДАЙМО, ЯК УТВОРЮЮТЬСЯ СЛОВА!**

Зверніть увагу на суфікси іменників, що позначають людей за їхнім місцем проживання:

Суфікси	–АНИН–, –ЯНИН–	–АНК– (а), –ЯНК– (а)	–АН– (и), –ЯН– (и)
Місто	город ЯНИН	город ЯНКа	город ЯНи
Львів	львів' ЯНИН	львів' ЯНКа	львів' ЯНи
Харків	харків' ЯНИН	харків' ЯНКа	харків' ЯНи
	–ЕЦЬ–	–К– (а)	–Ц– (и)
Павлоград	павлоград ЕЦЬ	павлоград Ка	павлоград Ці
Полтав/а	полтав ЕЦЬ	полтав Ка	полтав Ці
	–ИЧ–	–ИЧК– (а)	–ИЧ– (и)
Москв/а	москв ИЧ	москв ИЧКа	москв ИЧі
	–ИТ–	–ИТК– (а)	–ИТ– (и)
Одес/а	одес ИТ	одес ИТКа	одес ИТи

Запам'ятайте, що в деяких випадках назва особи за місцем проживання:

- а) може бути виражена іменником лише чоловічого роду, наприклад: **лондонець**, а для жіночого роду використовують словосполучення **мешканка Лондона**;
 б) не може бути виражена одним словом чоловічого і жіночого роду, тоді використовуються словосполучення **житель / жителька + назва міста**.

Завдання 9. А. Поясніть значення таких слів:

Зразок: Лондонець – це житель Лондона.

Городянин, харків'янин, киянин, сумчанин, парижанин, одесит, павлоградець.

Б. Дайте назви мешканців китайських, арабських, туркменських та інших міст.**Завдання 10. Назвіть мешканців міст за зразком.**

Зразок: парижанин – парижанка – парижани.

Львів'янин, сумчанин, полтавець, одесит, москвич.

Завдання 11. Замініть подані словосполучення синонімічними словами.

Зразок: Жителі Львова – львів'яни.

1. Жителі Києва. 2. Жителі Харкова. 3. Жителі Лондона. 4. Жителі Одеси. 5. Мешканці Полтави. 6. Жителі Луганська. 7. Жителі Москви. 8. Жителі міста.



ЧИТАЄМО ТЕКСТ!

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 12. Прочитайте слова і словосполучення, перекладіть їх рідною мовою. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

гармонія	величезний	займати / зайняти (що?)
гігант	екологічний	розташовуватися / розташуватися (де?)
житло	житловий	знижуватися / знизитися
мегаполіс	компактний	об'єднуватися / об'єднатися (у що?)
можливість	подібний	розміщувати / розмістити (що? де?)
населення	промисловий	мешкати (де?)
підприємство	сільський	населений пункт
тенденція		спосіб життя
технології		урбаністичний комплекс
узбережжя		центральна магістраль

Завдання 13. Утворіть іменники від наведених дієслів. З утвореними словами складіть словосполучення:

збільшити, розвинути, забруднювати, об'єднатися, рости, населяти, купувати.

Завдання 14. Продовжіть низку спільнокореневих слів.

З р а з о к: *рости, зростання, рослина, рослинний*

Жити, житло, ...
забруднення, ...
населення, ...
об'єднання, ...
місце, ...

Завдання 15. Визначте слово, яке не належить до поданої групи. Поясніть, чому.

1. Дорога, траса, доріжка, магістраль, машина, шосе, тротуар.
2. Місто, населений пункт, населення, село, селище.
3. Завод, фабрика, підприємство, компанія, житло.
4. Житло, будинок, квартира, дача, офіс.
5. Відпочинок, подорож, вільний час, сесія, дозвілля, тренування.
6. Трамвай, тролейбус, автобус, метро, маршрутка, транспорт.

Завдання 16. Доберіть до поданих іменників близькі за значенням слова або словосполучення із правої колонки.

Наприклад: мегаполіс – місто-гігант

- | | |
|---------------|----------------------|
| 1) мегаполіс | 1) вид транспорту |
| 2) магістраль | 2) місто-гігант |
| 3) місто | 3) центральна дорога |
| 4) житло | 4) підприємство |
| 5) дозвілля | 5) вільний час |
| 6) завод | 6) квартира |
| 7) автомобіль | 7) населений пункт |

Завдання 17. Прочитайте слова і словосполучення. Розподіліть їх за тематичними групами в таблиці.

Поля, ліси, затори на дорогах, парковка, ферма, міст, підприємство, басейн, річка, озеро, театр, село, фонтан, котедж, високі будинки, метро, пам'ятник, тролейбус, свіже повітря, забруднене повітря, натуральна їжа, година пік, транспорт, тиша, шум, село, магістраль.

Місто	Сільська місцевість

Завдання 18. Утворіть дієслова за допомогою зазначених префіксів. Вставте замість крапок дієслова з відповідним за змістом префіксом.

ви—	жи(ва)ти
до—	
о—	
про—	
пере—	

1. Моя бабуся ... до 95 років. 2. Наша сім'я ... в Харкові більше 20 років. 3. Ми боялися, що дідусь не ... після важкої операції. 4. Навесні всі рослини 5. Іван Миколайович ... велике горе, але залишився оптимістом.

Завдання 19. Складіть словосполучення, використовуючи слова з дужок у потрібній применниково-відмінниковій формі.

відрізнитися чим? (Площа, кількість мешканців);

розташовуватися де? (Величезна територія, Тихоокеанське узбережжя);

привести до чого? (Зростання міст, об'єднання населених пунктів, багатогодинні пробки, транспортні проблеми);

пов'язаний (-а, -е, -і) з чим? (Промислові підприємства, величезна кількість); вимагати

чого? (Наявність автомобіля, житло, робота, гармонія людини і природи);

потребувати чого? (Житло, робота, автомобіль, чистий, повітря, дороги).

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 20. Прочитайте текст. Підготуйтеся відповісти на питання.

Мегаполіс

Найбільші міста світу дуже відрізняються як за площею, так і за кількістю жителів. Якщо такі мегаполіси (міста-гіганти), як Лос-Анджелес, розташовуються на величезній території, то подібні Токіо є більш компактними. В одних кількість населення значно знижується, а в інших швидко зростає. Однак у сучасному світі існує тенденція до перенаселення і швидкого зростання великих міст. На думку вчених, до 2025-го року в мегаполісах буде мешкати 80 % населення планети.

У XVIII–XX століттях мегаполісами називали найбільші міста світу: Нью-Йорк, Токіо, Лондон, Шанхай, Париж, Делі, Москву, Сеул та інші. Однак швидкий розвиток технологій привів не просто до зростання міст, а до об'єднання безлічі населених пунктів, розміщених уздовж доріг, центральних магістралей в один урбаністичний комплекс. Зараз це: Босваш (Бостон, Нью-Йорк, Філадельфія, Балтимор, Вашингтон); Токайдо (на Тихоокеанському узбережжі Японії від Токіо до Осаки). Населення таких мегаполісів становить близько 70 мільйонів осіб.

Чому люди хочуть жити в мегаполісах? Проживання в місті має свої переваги порівняно із сільською місцевістю. Насамперед люди шукають роботу. Знайти робоче місце в мегаполісі легше, ніж у маленькому місті або сільській місцевості. Для молоді проживання у великому місті – це великі можливості. Тут можна отримати якісну освіту, знайти гарну роботу, можна цікаво провести вільний час. До переваг проживання в невеликому місті або селі належить: чисте повітря, недороге житло, доброзичливі сусіди ... І Москва, і Київ мають ті ж проблеми, що й інші мегаполіси: екологічні, транспортні, житлові. Москва належить до 20 найбільших міст світу, а Київ – до 20 найбільших міст Європи.

Екологічні проблеми в мегаполісах пов'язані з великою кількістю промислових підприємств і величезною кількістю транспорту, що забруднюють навколишнє середовище. Через екологічні проблеми жителі мегаполісів прагнуть жити в передмісті, щоб дихати чистим повітрям. Такий спосіб життя потребує наявності автомобіля в кожного члена сім'ї. Збільшення кількості машин призвело до забруднення повітря, до багатогодинних заторів на дорогах і тим самим до транспортних проблем. Так, наприклад, тільки в жителів Лос-Анджелеса 8 млн. автомобілів. Влада міст намагається вирішити транспортну проблему, розвиваючи громадський транспорт. Але поки що безуспішно: кількість автомобілів постійно зростає. Дуже гостро в містах-гігантах стоїть житлова проблема. Постійно зростає кількість городян, а для них потрібно житло, яке будується не так швидко. За матеріалами науковців, у 2011 році щільність населення становила 60 тис. осіб на 1 кв. км. Тому житло в мегаполісах коштує дуже дорого. Купівля землі для будинку в Токіо буде в 56 разів дорожче, ніж у Нью-Йорку, і в 19 разів дорожче, ніж у Лондоні.

Через урбанізацію в ХХІ столітті для жителів планети найгострішою проблемою є така: як навчитися жити на Землі так, щоб людина і природа гармонійно співіснували.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 21. Прочитайте текст ще раз і дайте відповіді на питання.

1. За якими показниками відрізняються найбільші міста світу?
2. Яка тенденція існує в сучасному світі?
3. Що називали мегаполісами в ХVІІІ–ХХ століттях? Що називають так зараз?
4. Чому люди хочуть жити в мегаполісах?
5. Які проблеми мають Москва і Київ?
6. У чому полягають екологічні проблеми?
7. Чому виникають транспортні проблеми?
8. Чому виникають житлові проблеми?
9. Яка проблема є найгострішою в ХХІ столітті?
10. Які шляхи вирішення цієї проблеми ви можете запропонувати?

Завдання 22. А) Доберіть до прикметників із колонки А антоніми із колонки Б.

А	Б
швидкий	дешевий
маленький	повільний
чистий	поганий
небезпечний	нездоровий
тихий	брудний
старий	галасливий
здоровий	сучасний
цікавий	безпечний
дорогий	нудний
хороший	великий

Б) Скажіть, спираючись на матеріал тексту, які прикметники описують життя в місті? Які життя в сільській місцевості (в селі)?



ОБГОВОРІМО!

Завдання 23. Складіть речення, порівнюючи життя у великому місті (мегаполісі) і селі. Організуйте дискусію, використовуючи вирази з рубрики «Повторюємо!»: Спочатку запитайте думку інших, а потім погодьтеся або не погодьтеся із чужою думкою.

З р а з о к: Життя в місті дорожче, ніж життя в селі.

Життя в місті (селі)		ніж у селі (місті)
	дешевий	
	безпечний	
	здоровий	
	дорогий	
	цікавий	
	нудний	
	хороший	
	поганий	

Завдання 24. Розкажіть про переваги (плюси) і недоліки (мінуси) життя в мегаполісі і в сільській місцевості.

Життя в мегаполісі Переваги	Життя в сільській місцевості (селі) Переваги
1) Легше знайти роботу.	
Недоліки	Недоліки
	1) Важко знайти роботу.

Завдання 25. Посперечайтесь з вашим однокласником (другом) про те, де краще жити (в мегаполісі або сільській місцевості). Використовуйте вирази з рубрики «Повторюємо!».

Завдання 26. Розділіться на три групи і запропонуйте шляхи вирішення зазначених проблем мегаполіса. Використовуйте мовленнєві кліше для дискусії.



ЦЕ ЦІКАВО!

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА

Завдання 27. Прочитайте текст «Історія метро» і розкажіть, чи є метрополітен у вашому рідному місті або у столиці вашої країни, коли він був побудований і який його сучасний стан. Скажіть, як звучить слово «метрополітен» вашою рідною мовою.

Історія метро

Роком народження метрополітену прийнято вважати 1863-й, а місцем народження – Лондон. Пізніше цей вид транспорту з'являється в багатьох великих містах світу. Перше метро у світі будувала компанія «Metropolitan Railways» (англ. «Столичні залізниці»). Від цієї назви походить слово «метрополітен», яке вживається зараз у багатьох країнах.

У Києві ідея підземної залізниці вперше виникла в 1884 році. Однак спочатку побудували метрополітен у Москві. Там у 1935 році відкривається перший радянський метрополітен із 13 станцій, побудований за 4 роки. У 1937 році було розпочато будівництво метрополітену в Києві. У 1960 році там відкрито першу лінію метро з 5 станцій: «Вокзальна» – «Дніпро».

У наші дні метрополітен побудований у трьох містах України: в Києві, Харкові, Дніпрі. Це найшвидший і найзручніший вид транспорту.



ПОГОВОРІМО!

Завдання 28. Розгляньте схему київського метрополітену і розкажіть, як дістатися від залізничного вокзалу до місць, де б ви хотіли побувати.



**СЛУХАЄМО ТЕКСТ!****ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ**

Завдання 29. *Слухайте та повторюйте словосполучення.*

Завдання 30. *Слухайте та повторюйте речення.*

Завдання 31. *Слухайте та повторюйте речення. Запишіть їх по пам'яті у зошит.*

Завдання 32. *Прослухайте мікротекст і запишіть його по пам'яті у зошит.*

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 33. *Прослухайте текст і скажіть, чому Харків називають першою столицею?*

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 34. *Прослухайте текст і дайте відповіді на питання.*

1. Де знаходиться Харків?
2. Яке населення Харкова?
3. Чому про Харків говорять, як про місто студентів?
4. Скільки Нобелівських лауреатів дав світові Харків?
5. Що випускають заводи міста?
6. Яке найкрасивіше місце в Харкові?

Завдання 35. *Використовуючи відповіді із завдання 34, напишіть переказ тексту.*

УРОК 7

Граматична тема: **Вираження обставинних відношень (продовження). Вираження умовних відношень. Вираження допустових відношень.**
Комунікативна тема: **Міста України.**

ГРАМАТИКА

Вираження обставинних відношень

Вираження умовних відношень

Умовні відношення передають умову, за якої відбувається дія або без якої вона не відбувається. Обставини, що виражають умову, відповідають на питання *за якої умови?*

Довідки видають за наявності паспорта обставина (Adv) умови
--

Основні способи вираження обставин умови

Мовний зразок	Спосіб вираження
<i>При розв'язанні</i> складних завдань можна користуватися калькулятором. <i>При пожежі</i> телефонують 101.	ім. М. в. із прийм. <i>при</i>
<i>За умови</i> виконання всіх завдань іспит можна скласти достроково.	ім. Р. в. із прийм. <i>за</i>
Життя можливе <i>за наявності</i> кисню. <i>За відсутності</i> кисню живі організми гинуть.	ім. Р. в. із прийм. <i>за наявності, за відсутності</i>
<i>У разі</i> поганої погоди екскурсія не відбудеться. Його графік роботи змінюється залежно <i>від розкладу</i> .	ім. Р. в. із прийм. <i>у разі, залежно</i>
<i>Зі зниженням температури</i> птахи відлітають на південь.	ім. О. в. із прийм. <i>з/із/зі</i>
<i>Без знання іноземних мов</i> важко стати гарним фахівцем.	ім. Р. в. із прийм. <i>без</i>
<i>Змінюючи себе</i> ми змінюємо світ.	дієприслівник, дієприслівниковий зворот

Коментар:

1. Умовні конструкції з прийменниками *за наявності, за відсутності, у разі, з/із/зі* характерні для наукового та офіційно-ділового стилів мовлення.
2. Конструкція з прийменником *без* указує на відсутність предмета (явища), наявність якого є необхідною умовою дії. Предикат у реченнях із цією конструкцією часто має заперечну форму (*Без води не можуть жити* ні тварини, ні рослини).
3. Предикат у реченнях із прийменниками *при, у разі, без* може бути виражений дієсловом умовного способу дії (*При бажанні* ви легко *могли б вирішити* цю проблему. *У разі перемоги* команда *взяла б* участь у світовому чемпіонаті. *Без води* життя на Землі *було б* неможливе).

Завдання 1. Прочитайте речення. Назвіть слова і словосполучення з умовним значенням, поставте до них питання, визначте їхню форму.

1. При сумлінному ставленні до роботи у вас з'явиться можливість отримати вищу зарплату.
2. Сучасне життя неможливе без використання сучасної техніки.
3. У разі успіху ми продовжимо роботу в цьому напрямі.
4. Тільки здавши всі контрольні роботи за перший семестр, ви зможете отримати залік.
5. Без систематичної роботи протягом семестру неможливо добре скласти сесію.
6. Ви зможете поїхати за кордон тільки за наявності закордонного паспорта.
7. Ми зможемо ухвалити правильне рішення із цього питання залежно від наявності інформації.

Завдання 2. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі.

1. При (успішне складання вступних іспитів) абітурієнтів зараховують до ВНЗ.
2. Людина змінюється залежно від (змін умов її життя).
3. При (купівля) нової речі уважно перевірте її якість.
4. У разі (погане самопочуття) звертайтеся до лікаря.
5. Певні медичні послуги надаються вам безкоштовно за наявності (страховка).
6. З (допомога Інтернету) ви зможете знайти інформацію з цієї проблеми.
7. Із (розвиток науки і техніки) на виробництві використовуються нові технології.

Завдання 3. Запишіть речення, використовуючи замість крапок такі прийменники: при, без, з, залежно від, у разі, за наявності. Словосполучення, подані в дужках, уживайте в потрібній формі.

1. На роботу легше влаштуватися ... (наявність диплома про вищу освіту).
2. Високий рівень життя населення можливий ... (розвинена економіка країни).
3. ... (оформлення візи) потрібно заплатити певну суму.
4. За меблі для своєї кімнати я заплатив 5 тис. грн. ... (доставка і установка).
5. ... (змін місця мешкання) з'ясуйте ситуацію з транспортом у цьому районі.
6. Викладач використовує різні матеріали й методи роботи в аудиторії ... (рівень підготовки групи).
7. (правильне виконання першого завдання) ви можете продовжувати роботу далі.

Завдання 4. Запишіть речення, замінюючи сполучення при + М. в. сполученнями за наявності + Р. в., у разі + Р. в. і з/із/зі + О. в. (там, де це можливо).

1. При гарній роботі транспорту я можу доїхати до університету за півгодини.
2. При дощовій погоді екскурсію перенесуть на інший день.
3. При зустрічі перекажи йому від нас вітання.
4. При використанні комп'ютера виконання тестів значно прискорюється.
5. При досягненні 16 років громадяни України отримують паспорт.
6. При наближенні до моря повітря ставало більш вологим.
7. При бажанні можна досягти великих успіхів у роботі та навчанні.

Завдання 5. Напишіть речення, ставлячи слова і словосполучення, подані в дужках у правильній формі.

1. Без (спеціальна підготовка) ви не зможете виконати цю роботу. 2. Без (гроші) не можна купити машину. 3. Без (електрика) не можна дивитися телевізор. 4. Без (вода) не випереш одяг. 5. Без (знання) не можна бути гарним фахівцем. 6. Без (мило) не помиеш добре руки. 7. Без (парасолька) ти промокнеш під дощем.

Завдання 6. Змініть речення, використовуючи іменник із прийменником при.

1. У разі зміни розкладу занять секретар повідомить про це студентів. 2. У разі укладання договору із господинею квартири або з агентством, ви офіційно отримуйте право на проживання. 3. При систематичних заняттях, можна вивчити іноземну мову досить швидко. 4. Із настанням весни природа оживає. 5. У разі пропуску заняття через хворобу візьміть медичну довідку. 6. З підвищенням ціни на газ ціни на всі товари і послуги підвищуються.

Завдання 7. Замініть виділені в реченнях словосполучення дієприслівниковими зворотами.

З р а з о к: Тільки в разі дострокового складання іспитів я зможу поїхати додому раніше. – Тільки достроково склавши іспити, я можу поїхати додому раніше. Без дострокового складання іспитів я не зможу поїхати додому раніше. – Не склавши достроково іспити, я не зможу поїхати додому раніше.

1. Ми не можемо вирішити це питання без вивчення фактів. 2. Без знання української та російської мови ви не зможете навчатися в Україні. 3. У разі гарної підготовки ви складете сесію успішно. 4. До цього лікаря не зможете потрапити на прийом без запису. 5. Лише при зміні свого характеру ви можете змінити стосунки з людьми.

Завдання 8. Дайте відповідь на питання, використовуючи слова, подані в дужках.

1. За якої умови ви зможете поїхати додому раніше? (Дострокове складання всіх іспитів і заліків) 2. У якому випадку потрібно обов'язково викликати лікаря? (Висока температура або гострий біль) 3. За якої умови ви зможете отримати гроші в касі? (Наявність паспорта) 4. Без чого не варто починати великі справи? (Знання своїх сил і можливостей) 5. У якому випадку необхідно терміново вийти з будівлі і викликати пожежників? (Пожежа) 6. У якому випадку можна виростити багато фруктів та овочів? (Гарні погодні умови).

Завдання 9. А. Прочитайте текст. Назвіть слова і словосполучення з умовним значенням. Поставте до них питання, визначте їхню форму.

Мій друг запросив мене на весілля в інше місто. Мені хочеться приїхати туди вчасно, і я обмірковую різні варіанти поїздки залежно від погоди й моїх занять. Звичайно, швидше за все літаком, але за несприятливих погодних умов рейс може затриматися на невизначений термін. У такому разі зручніше автобус або поїзд. На автобусі я не люблю їздити під час сильної спеки, а зараз на вулиці +30 градусів. До того ж у разі поломки автобуса теж можна затриматися в дорозі. Мабуть, я поїду поїздом. Правда, виїхати доведеться раніше і їхати довше, ніж літаком чи автобусом. Але із цікавою книгою або гарними попутниками час летить

швидко. І ще мені потрібно відпроситися із занять у п'ятницю. Вирішивши цю проблему, я зможу спокійно їхати за квитком.

Б. Розкажіть, які поїздки залежно від різних умов вибираєте ви.

Завдання 10. Розкажіть, за якої умови ви можете здійснити (не здійснити) такі дії.

1. Ви складете всі іспити на «відмінно». 2. Ви купите гарну квартиру. 3. Ви зустрінетеся зі старим другом. 4. Ви поїдете додому. 5. Ви закінчите університет. 6. Ви не повернетеся на батьківщину. 7. Ви станете викладачем української мови.

Вираження допустових відношень

Обставина допусту вказує на умову, всупереч якій відбувається дія. У простому реченні обставини допусту виражаються прийменниково-відмінковими формами іменника або дієприслівниковим зворотом і відповідають на питання *незважаючи на що? всупереч чому? незалежно від чого?*

Незважаючи на дощ, ми пішли гуляти
обставина (Adv) поступки

Основні способи вираження обставини допусту

Мовний зразок	Спосіб вираження
<i>Незважаючи на труднощі</i> , він продовжував учитися в університеті.	ім. у З. в. із прийм. <i>незважаючи на</i>
<i>Незважаючи на хворобу</i> , я хочу піти на заняття.	ім. у Д. в. із прийм. <i>всупереч</i>
Він каже <i>всупереч фактам</i> . <i>Усупереч обіцянці</i> вона не прийшла.	ім. у Р. в. із прийм. <i>незалежно від</i>
Ми поїдемо на екскурсію <i>незалежно від погоди</i> .	сполучення ім. в М. в. із прийм. <i>при</i> із займ. <i>увесь</i>
<i>При всьому бажанні</i> я не можу цього зробити. <i>При всій своїй повазі</i> я не згоден із вашим рішенням.	дієприслівниковий зворот
<i>Перекладаючи текст зі словником</i> , я так його і не зрозумів. <i>Кілька разів перечитавши роботу</i> , студент не помітив помилки.	

Коментар:

1. До складу конструкцій з прийменником *незважаючи на* часто входять іменники з негативною семантикою (*погана погода, дощ, спека, холод, хвороба, несприятливі умови* та інші), предикат у цьому разі передає позитивний результат: *Незважаючи на погану погоду, вони пішли гуляти*. Якщо іменники з прийменником *незважаючи на* мають позитивну семантику (*підтримка, допомога, старання, увага, здібності, розум* і подібні), то предикат виражає негативний результат: *Незважаючи на гарні здібності, мій друг не закінчив університет*.

2. Прийменник *усупереч* поєднується з іменниками *очікування, надія, прогноз, думка, факт, логіка, правило, здоровий глузд, традиція, звичка, норма, бажання, порада*,

обіцянка (*Усупереч прогнозу погоди* сьогодні цілий день іде сніг). Речення, що містять конструкцію з прийменником *усупереч*, характерні для книжного мовлення.

3. Із прийменником *незалежно від* зазвичай уживаються іменники, що позначають загальні поняття {*погода, температура, вік, стан здоров'я, час доби, рішення* та інші): *Він бігає на стадіоні щодня незалежно від погоди.*

4. До складу допустових конструкцій із прийменником *при* входить займенник *увесь*: *при всьому бажанні, при всій любові, при всіх перевагах, при всій повазі*. Ці конструкції містять іменники, які позначають якості або властивості (*легкість, складність, твердість, скромність, вміння*), стосунки (*повага, інтерес, симпатія, любов*), бажання (*бажання, прагнення, намагання*): *При всій складності ця проблема має кілька рішень. При всій любові до театру я не хочу йти на цей спектакль. При всьому старанні він не здав вчасно роботу.*

5. Дієприслівниковий зворот виражає умову, всупереч якій відбувається дія: *Навіть добре знаючи іноземну мову, студенти погано розуміють тексти за фахом.*

Завдання 11. Прочитайте речення. Назвіть слова і словосполучення зі значенням допусту, поставте до них питання, визначте їхню форму.

1. Незважаючи на молодість, мій брат здатний приймати серйозні рішення. 2. Незалежно від температури повітря необхідно гуляти кожного дня. 3. При всьому бажанні зараз я вже не можу вам допомогти. 4. Втопившись після довгої дороги, він все-таки залишився до кінця конференції. 5. Усупереч порадам лікарів мама не поїхала лікуватися до санаторію. 6. Незважаючи на втому, ми закінчили роботу вчасно. 7. У конкурсі брали участь дівчата незалежно від зросту, ваги й віку.

Завдання 12. Поставте слова, подані в дужках, у потрібну форму.

1. Незважаючи на (труднощі), він був упевнений у результаті. 2. У цій поліклініці можна лікуватися незалежно від (ваше місце проживання). 3. Незважаючи на (хороша підготовка із спеціальних предметів), моєму другові було важко вчитися на першому курсі. 4. Усупереч (усі очікування) наша команда програла. 5. При (вся моя зайнятість) я знайду час прочитати цю книгу. 6. Незалежно від (моє бажання) я повинен виконати домашнє завдання з усіх предметів. 7. Незважаючи на (тривала хвороба), Віктор зміг вступити до університету.

Завдання 13. Поставте замість крапок потрібні прийменники: незважаючи на, всупереч, незалежно від, при. Слова, подані в дужках, використовуйте в потрібній формі.

1. Потрібно обов'язково займатися фізичними вправами ... (вік). 2. ... (пізню годину), він вирішив закінчити роботу сьогодні. 3. ... (допомога батьків), перший час йому не вистачало грошей. 4. ... (вся моя доброта) грошей я тобі більше не дам. 5. (всі прогнози) зима цього року має бути теплою і м'якою. 6. ... (твоє бажання) тобі доведеться жити в іншому гуртожитку. 7.... (вся зайнятість) вона завжди знаходила час для занять спортом.

Завдання 14. Утворіть із двох речень одне з прийменниками незважаючи на, всупереч, незалежно від, при. Запишіть їх.

З р а з о к: Був сильний мороз. Він довго гуляв у парку. – Незважаючи на сильний мороз, він довго гуляв у парку.

1. Завтра ти ще залишишся вдома. Навіть якщо погода буде гарна. 2. Він вирішив піти з університету. У батьків була інша думка. 3. Друзі просили залишитися. Андрій пішов раніше за всіх. 4. Я вас дуже поважаю. У цьому питанні я не згоден із вами. 5. Він дуже старався. Поки успіхи були незначними. 6. Я допоможу тобі. Хочеш ти цього чи ні. 7. Лікарі забороняли йому вставати. Він не міг довго залишатися в ліжку.

Завдання 15. Замініть дієприслівниковий зворот сполученням із прийменником незважаючи на.

З р а з о к: *Навіть добре підготувавшись до іспиту, він не був упевнений в успіху. – Незважаючи на гарну підготовку до іспиту, він не був упевнений успіху.*

1. *Вступивши на економічний факультет університету, вона перевелася на медичний.* 2. *Отримавши запрошення на конференцію, він не зміг взяти в ній участь.* 3. *Добре знаючи англійську мову, сестра не завжди може зрозуміти тексти за фахом.* 4. *Пообіцявши прийхати, вона не змогла це зробити.* 5. *Працюючи в іншій країні, він не цікавився її традиціями і звичаями.*

Завдання 16. Закінчіть речення.

1. Незважаючи на хороші знання, ... 2. Усупереч прогнозу лікарів ... 3. Пропустивши заняття, ... 4. При всій моїй повазі до вас ... 5. Незалежно від результатів сесії ... 6. Незважаючи на брак вільного часу 7. Незалежно від вартості квитків ...

Завдання 17. Прочитайте текст. Назвіть у реченнях слова і словосполучення із значенням допусту. Поставте до них питання, визначте їхню форму.

Я приїхав до Києва рік тому. Вступив на підготовчий факультет Київського університету і почав вивчати українську мову. Я мрію стати лікарем і хочу отримати гарну освіту. Спочатку мені було нелегко, але незважаючи на труднощі та численні проблеми, я зміг швидко звикнути до студентського життя. Я розумів, що повинен досконало вивчити мову. Незалежно від самопочуття, погоди, часто всупереч своїм бажанням я ходив на заняття щодня, займався весь час. Мій викладач мене дуже хвалив і одного разу сказав, що я займаюся з ранку до вечора і з вечора до ранку. Так і було. Але при всій моїй працьовитості й бажанні я не зміг вивчити українську мову досконало. Я не засмучуюся: у мене попереду ще п'ять років навчання і безліч можливостей.

Завдання 18. Розкажіть, як ви вивчали українську мову. Використайте в своїй розповіді слова і словосполучення із значенням допусту.

Самостійна робота

Завдання 1. Прочитайте речення. Підкресліть слова і словосполучення з умовним значенням і значенням допусту, поставте до них питання.

1. У разі хвороби обов'язково викликайте лікаря. 2. Незважаючи на пізній час, Анна вирішила закінчити роботу сьогодні. 3. Отримуючи гроші в банку, уважно їх перерахуйте. 4. Усупереч очікуванням Іван не склав іспит за фахом. 5. Зі зниженням

температури повітря доводиться вдягати теплий одяг. 6. Без твоєї допомоги я не перекладу цей текст. 7. При всьому бажанні я не зможу піти з друзями в кіно.

Завдання 2. Дайте відповідь на питання, використовуючи слова, подані в дужках, у потрібній формі. Стежте за вибором прийменників.

1. У якому випадку студенти можуть скласти іспити достроково? (Наявність поважної причини). 2. За якої умови погіршується самопочуття? (Загострення хвороби). 3. Без чого не можна жити? (Любов і дружба). 4. За якої умови ви отримаєте гарну оцінку? (Успішне виконання контрольної роботи). 5. Залежно від чого змінюється характер людини? (Виховання, життєві ситуації). 6. Усупереч чому Аліна вступила на економічний факультет? (Поради батьків). 7. Незважаючи на що Ахмед виїхав на батьківщину? (Напружена політична ситуація в країні).

Завдання 3. А. Складіть із двох речень одне, використовуючи прийменники при, без, з/із/зі, у разі, за наявності.

1. Розклад занять змінився. Плани студента теж змінилися. 2. Має бути поїздка до іншої країни. Бажано мати знання іноземної мови. 3. Студенти працюють на комп'ютері. їм потрібно добре знати клавіатуру. 4. У мене є закордонний паспорт. Я можу поїхати до будь-якої країни Європи. 5. В Антона немає візи. Він не зможе виїхати до Сполучених Штатів.

Б. Запишіть речення, вживаючи прийменники незалежно від, незважаючи на, всупереч, при.

1.... труднощі, студентські роки – найвеселіші та найцікавіші. 2. ... рішенню батьків Самір залишиться в Харкові на наступний рік. 3. розрахунки Анвар приїхав на півгодини раніше. 4. ... всіх своїх можливостях Андрій не в змозі вирішити проблему. 5. ... хороші можливості для навчання, студент не досяг великих успіхів.

Завдання 4. А. Напишіть, за якої умови може здійснитися (не здійснитися) те, про що йдеться в реченнях. Використовуйте іменник із прийменником або дієприслівниковий зворот.

З р а з о к: Ви підете гуляти. – Звільнившись раніше, я піду гуляти.

1. Ви не зможете піти завтра на заняття. 2. Ви купите новий підручник. 3. Ви не складете сесію. 4. Ви добре будете відповідати на іспиті. 5. Вас можуть відрахувати з університету.

Б. Напишіть, яка дія, явище, подія, обставина перешкоджає (перешкоджала) вказаній дії, що відбувається (відбулася). Використовуйте іменник із необхідним прийменником.

З р а з о к: Екскурсія відбулася. – Незважаючи на погану погоду, екскурсія відбулася.

1. Друзі гуляли недовго. 2. Антон багато читає. 3. Гульнара склала всі іспити. 4. Івана не відрахували з університету. 5. Професор молодого виглядає.

Комунікативна тема: **Міста України**

Завдання спілкування: **Подяка**



ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!

Завдання 1. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

бульвар	давній	дякувати / подякувати (кому? за що?)
водопад	знаменитий	бронювати / забронювати (що?)
кав'ярня	колеритний	нагадувати / нагадати (про що? кому?)
каштан	святий	пропонувати / запропонувати (що? кому?)
монастир	славетний	прогулюватися / прогулятися (де?)
пам'ятка	старовинний	повідомляти / повідомити (що? кому?)
парламент	стародавній	спускатися / спуститися (звідки? куди? чим?)
перлина		управляти (чим?)
порт		архітектурні пам'ятки
собор		аерокосмічний центр
теплохід		гетьманська столиця
узвіз		морські ворота
уряд		національні особливості
фестиваль		фантастичне місце
		дуже люб'язно

Завдання 2. Визначте слово, яке не належить до поданої групи.

- 2) проспект, бульвар, міст, узвіз, провулок;
- 3) церква, ратуша, філармонія, храм, собор, монастир;
- 4) пам'ятка, пам'ятник, статуя, архітектура, метро;
- 5) письменник, житель, архітектор, діяч, художник, поет.

Завдання 3. Складіть словосполучення, використовуючи слова з дужок у потрібній приєднано-відмінковій формі.

Забронювати (місце, квитки, готель);
 нагадати (поїздка, конференція, семінар);
 дякувати (запрошення, нагадування, подарунок);
 пропонувати (поїхати, піти, екскурсія);
 повідомити (професор, студенти, однокласники);
 спуститися (порт, бульвар, сходи);
 управляти (держава, країна, місто).



КОМУНІКАТИВНИЙ ЗРАЗОК

Завдання 4. Прочитайте діалог. Поясніть, у якій ситуації вживаються виділені слова.

Анна: Адаме, куди ти поїдеш на зимові канікули? Які в тебе плани?

Адам: О, у мене великі плани! Я поїду в Карпати, взимку там дуже красиво: сонце, багато снігу. Я люблю кататися на лижах. Минулого року я був у Буковелі, мені дуже сподобалося. А куди ти поїдеш, Анно?



Анна: На канікули я поїду додому в Полтаву. Буду гуляти, зустрічатися з друзями. Я їду у вівторок, а ти?

Адам: Я їду в середу до Києва, там у мене багато друзів. А в п'ятницю ми разом їдемо в Карпати. Не хочеш поїхати з нами?

Анна: Дякую за запрошення. Але, швидше за все, поїхати не зможу. На мене чекають батьки. Крім того, я не зможу до вас приєднатися через те, що у брата в суботу день народження. Йому виповниться 16 років. Я вже купила йому книгу й харківські цукерки. Він дуже любить шоколадні цукерки.

Адам: Перекажуй йому вітання. Звичайно, тобі треба їхати додому.

Анна: Дякую. Перекажу. Гарного тобі відпочинку!

Адам: Щиро дякую. До зустрічі після канікул.



ПОВТОРЮЄМО!

Форми вираження подяки

Дякуємо. / Щиро Дякую. Дякую (Вам) за (що?) ... Щиро (сердечно, від щирого серця, ще раз) дякую (тобі, Вам)	Найбільш уживане
Я (ми) дуже вдячний (-на / -ні) Вам ... Ви такі люб'язні (добрі, уважні). Це дуже люб'язно з Вашого боку. Не знаю, як дякувати (Вам).	Офіційне



ПРАЦЮЄМО З ДІАЛОГАМИ!

Завдання 5. Прочитайте діалоги за ролями. Зверніть увагу на мовні форми вираження подяки.

Діалог 1

Сергій: Привіт, Тосіне! Як справи? Склав сесію?

Тосін: Пртвіт, Сергію! Саме так: усі іспити складені. Тепер потрібно добре відпочити.

Сергій: Ти плануєш провести канікули на батьківщині?

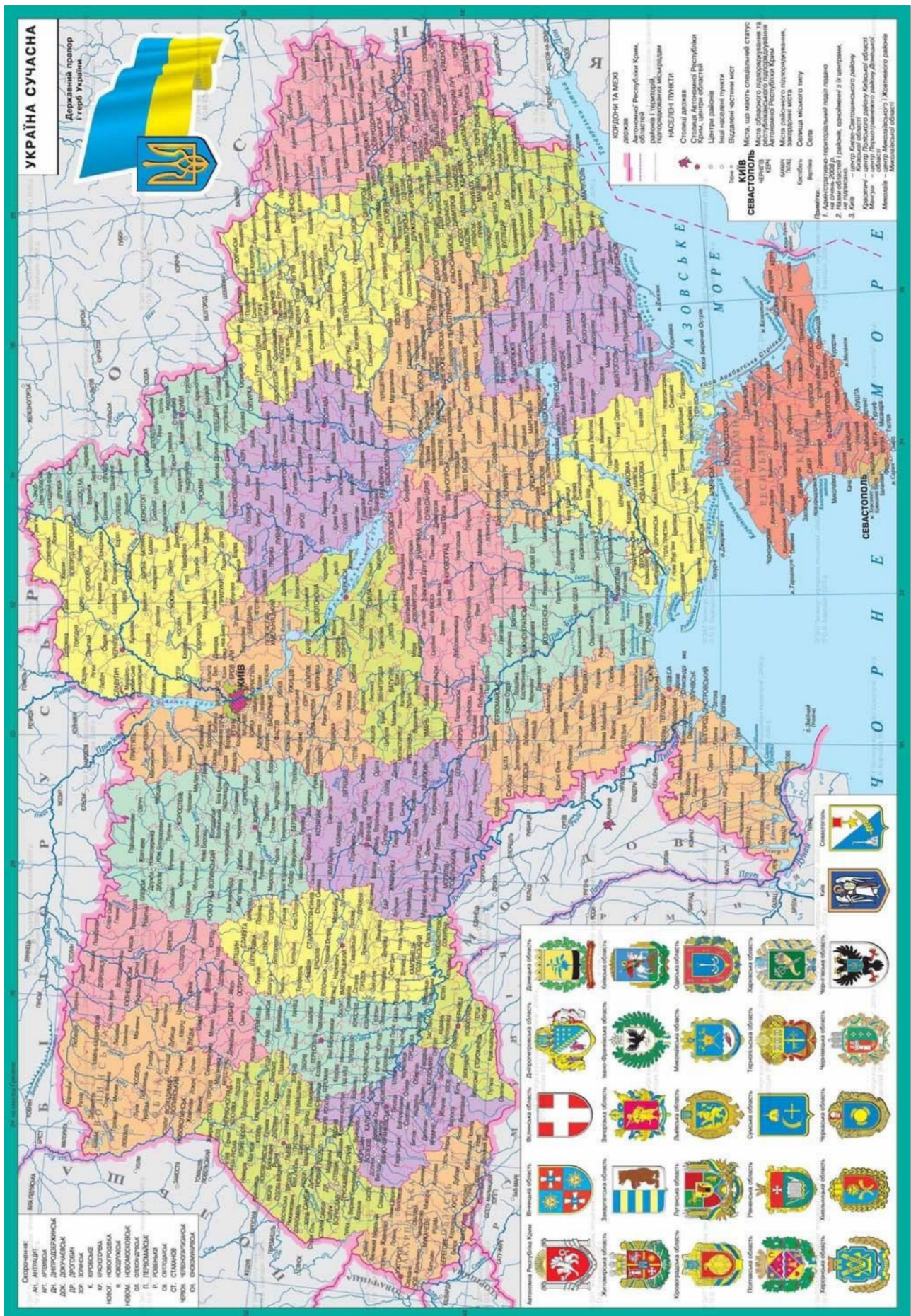
Тосін: Додому я поїду тільки в серпні на один місяць. А куди поїхати в липні, ще не знаю.

Сергій: В Україні багато чудових місць: і Львів – столиця фестивалів і кави, і Батурин – гетьманська столиця, і Дніпро – аерокосмічний центр, й Одеса – морські ворота України.

Тосін: А ... Одеса! «Перлина біля моря» ... Я багато чув про це місто, завдяки викладачеві української мови. Вона одеситка.

Сергій: Найкраще їхати туди влітку. Торгуватимешся на колоритному ринку «Привоз», відвідаєш знаменитий Оперний театр (один із кращих у Європі), прогуляєшся Дерibasівською та Приморським бульваром, спустишся Потьомкінськими сходами в порт. Літо, море, прекрасне місто ... Це буде незабутній відпочинок!

Тосін: Я вже хочу туди поїхати! Щиро дякую тобі за пораду! Сьогодні ж куплю квитки.



Діалог 2

Лаборант: Доброго ранку, Любомире Владиславовичу! Вам надіслали запрошення на конференцію до Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Професор: Оленко, Ви такі уважні. Дякую, що повідомили. Що б я робив без Вас! Нагадайте мені, будь ласка, в які дні буде проходити конференція?

Лаборант: У запрошенні повідомляється, що 8 червня заїзд учасників, 9 червня робота конференції, а 10 червня за бажанням учасників пропонують екскурсію до Аерокосмічного музею та прогулянку теплоходом по Дніпру. Вас просять повідомити про участь. Я вже забронювала квитки для Вас.

Професор: Це дуже люб'язно з Вашого боку. Не знаю, як Вам дякувати.

Лаборант: Не варто подяки. Це моя робота.



Мова і культура

Назви міст, площ, вулиць багато можуть розповісти про їхню історію та національну культуру. Оглядаючи пам'ятки України, можна дізнатися деякі цікаві факти її історичного минулого. Познайомтеся з історією появи деяких назв:

Київ: «Це було давно – майже 2000 років тому. Пливли по Дніпру три брати з сестрою: Кий, Щек, Хорив і красуня Либідь. Їм сподобалося місце на високому березі річки, і вирішили вони тут жити. Заснували місто і назвали його ім'ям старшого брата Кия».

Львів: У XIII столітті князь Данило назвав місто ім'ям свого сина Лева.

Івано-Франківськ: місто назване на честь видатного українського поета Івана Франка.

Завдання 6. Назвіть слова, від яких виникли назви таких міст. Використовуйте слова для довідок.

З р а з о к: місто Полтава – місто на річці Лтава

Місто Полтава; місто Харків; ринок «Привоз»; вулиця Дерибасівська; Приморський бульвар; Потьомкінські сходи; Софійський собор; Києво-Печерська Лавра; Андріївський Узвіз.

Слова для довідок: свята Софія, святий Андрій, архітектор І. М. Дерибас, князь Г. О. Потьомкін, козак Харко, річка Лтава, печери.

Завдання 7. Придумайте назву вулиці, площі, узвозу, бульвару, ринку за такими компонентами значення:

З р а з о к: 1) на вулиці знаходиться Аерокосмічний музей → вулиця Аерокосмічна;

2) людину, чие ім'я має проспект, звали Юрій Гагарін → проспект Юрія Гагаріна

а) на вулиці знаходиться:	б) людину, чие ім'я має вулиця, звали:
університет –	Олександр Пушкін
інститут –	Олесь Гончар
театр –	Петро Могила
монастир –	Тарас Шевченко

Завдання 8. Підготуйте невелике повідомлення про походження назв вулиць Вашого рідного міста (столиці Вашої країни).



ПОГОВОРІМО!

Завдання 9. Складіть діалоги до ситуацій:

1. Ваш друг (ваша подруга) пояснює, куди краще поїхати відпочивати в Україні навесні (влітку, восени, взимку).
2. Ваш друг (ваша подруга) хоче приїхати до міста, де ви навчатесь. Розкажіть, які історичні та архітектурні пам'ятки ви покажете.



ЧИТАЄМО ТЕКСТ!

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 10. Прочитайте слова і словосполучення, перекладіть їх рідною мовою. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

каштан	дивовижний	вірити / повірити (кому? у що? у кого?)
парламент	знаменитий	виростати / вирости
підприємство	великий	переїжджати / переїхати (звідки? куди?)
президент	вільний	
собор	незалежний	архітектурні пам'ятки
тканина		берег річки
		фантастичне місце

Завдання 11. Прочитайте словосполучення, доберіть синоніми до підкреслених слів. Використовуйте слова для довідок у правильній формі.

Давньослов'янська держава –

найкраще місто –

столиця незалежної України –

фантастичне місце –

Слова для довідок: найкрасивіший, найбільший, дивовижний, старослов'янський, вільний.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 12. Прочитайте текст. Дайте відповідь на питання: чому текст названий «Серце України»?

Серце України

У травні я їздив до Києва. Я дізнався багато нового й цікавого завдяки екскурсії містом.

Як ви знаєте, Київ – це столиця України. Місто знаходиться в центрі країни, на березі річки Дніпро. Київ – найстаріше місто України, йому 1500 років. Історія називає Київ «матір'ю міст руських», тому що він був столицею стародавньої слов'янської держави Київська Русь.

Київ – найбільше місто в Україні і восьме – в Європі. Його населення – 3 млн (мільйони) людей.

Говорять, що Київ – найкрасивіше місто України. Тут багато прекрасних будівель, парків, фонтанів, площ; широка й дуже красива річка Дніпро. Найголовніші

архітектурні пам'ятки були побудовані ще в XI столітті за Ярослава Мудрого – це Софійський собор, Золоті ворота. У той час був заснований один із найдавніших на Русі монастирів – Києво-Печерська лавра. У XVII ст. Київ був головним економічним і культурним центром українських земель. Тут відкрилася Києво-Могилянська академія – перший в Україні та Східній Європі університет. У XX столітті місто розвивалося. Сюди переїхав із Харкова уряд Радянської України. Київ знову став столицею. Зараз важко повірити, що під час Другої Світової війни місто було майже повністю зруйноване, а після війни відновлене завдяки киянам.



З 1991 року Київ – столиця незалежної України. Тут працюють Президент України, уряд, Верховна Рада – парламент країни.

Київ – політичний, економічний і культурний центр України. Київські підприємства випускають літаки і теплоходи, автомобілі і комп'ютери, красиві тканини. У Києві багато університетів, у яких навчаються українські та іноземні студенти. Я дізнався, що в Києві 127 музеїв, 32 пам'ятники, 20 парків, 19 церков і дуже багато старовинних будівель. У місті велика кількість широких проспектів і площ, станцій метро, нових і старих вулиць.

Київ – одне з найкрасивіших міст світу. Історичний центр Києва – це фантастичне місце. Тут, мені здається, знаходиться найкрасивіше місце столиці – вулиця Андріївський узвіз, де стоїть знаменита Андріївська церква.



У Києві багато пам'яток та історичних місць: Дніпро, Хрещатик, Володимирська гірка, Києво-Печерська лавра, Софійський собор, пам'ятник Богдану Хмельницькому – про це мало прочитати, це треба побачити.

Мені дуже сподобалися кияни – мешканці цього прекрасного міста – своєю гостинністю та добротою.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 13. Дайте відповіді на питання:

1. Як історія називає Київ? Як Ви думаєте, чому?
2. Яке населення Києва?
3. Коли були побудовані головні архітектурні пам'ятки? Назвіть їх.
4. У якому столітті відкрився перший в Україні та Східній Європі університет?
5. Коли перенесли столицю України з Харкова до Києва?
6. Яку продукцію випускають київські підприємства?
7. Назвіть пам'ятки української столиці.

**ПОГОВОРІМО!**

Завдання 14. Розкажіть про пам'ятки Вашого рідного міста, Вашої столиці.

**ЦЕ ЦІКАВО!****САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА**

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 15. Прочитайте текст і розкажіть про визначні пам'ятки Львова.**Столиця фестивалів і кави**

(Розповідає Абілбола з Нігерії.)

Я вивчаю українську мову й у травні поїхав до Львова на екскурсію.

Львів знаходиться на заході України. Населення Львова близько 800000 (восьмисот тисяч) осіб. Львів – старовинне українське місто. Кажуть, що Львів – це столиця фестивалів і кави.

Гості міста можуть відвідувати 100 фестивалів щорічно.

Львів часто називають містом туристів. Понад 1 млн (один мільйон) туристів на рік відвідують це місто. Тут є, що подивитися: 40 музеїв, 9 театрів, близько 100 (ста) церков. Туристи часто гуляють історичним центром Львова чи сидять у його затишних кав'ярнях.



Мені здається, що найкрасивіше місце у Львові – це площа «Ринок». Площа «Ринок» завжди означала для Львова більше, ніж просто торгова площа. Адже із 1356 по 1789 рік місто жило за нормами Магдебурзького права, тобто місцеві жителі мали право самоврядування. А воно здійснювалося на центральній площі. На площі

«Ринок» знаходяться десятки унікальних житлових і комерційних будівель. Завдяки легендарному архітекторові Павлу Римлянину багато будинків («Палаццо Бандіnellі», «чорна кам'яниця», «будинок Корнякта») увійшли до путівників різних країн світу. А комплекс площі з ратушею та фантастичними фонтанами вважають видатним зразком європейської архітектури. Тут також знаходиться знаменитий Італійський дворик, де розташовані кав'ярні з найароматнішою в місті кавою. Завдяки каві Львів відомий усій Україні. Потрапляючи в це місто, гості Львова обов'язково відвідують львівські кав'ярні, щоб скуштувати цей дивовижний напій.

Мені дуже сподобався Львів, його старовинні будівлі, його добрі й привітні люди.

Завдання 16. Порівняйте міста, використовуючи таблицю.

	Київ	Львів	Ваше рідне місто
вік			
історія			
пам'ятки			



**СЛУХАЄМО ТЕКСТ!
ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!**

Завдання 17. Прочитайте слова і вирази. Значення незнайомих слів подивіться у словнику:

Візантія	густий	одружитися – з ким?
водопровід	мудрий	княжити – де?
ворота	угорський	торгувати – чим? з ким?
звір		хрестити / похрестити кого?
імператор		
князь		
кодекс		
король		
королева		
мозаїка		
собор		
церква		
фреска		

Завдання 18. Складіть словосполучення, використовуючи слова і словосполучення з дужок у потрібній прийменниково-відмінковій формі.

стати *ким?* (Київський князь, імператор, королева);
бачити *що?* (Фреска, прекрасна мозаїка);
торгувати *з ким?* (Візантія, Польща, Німеччина, країни Кавказу);
одружитися *з ким?* (Король Франції, імператор);
хрестити *кого? що?* (Слов'яни, Русь);
створити *що?* (Юридичний кодекс, «Руська правда»).

Завдання 19. Продовжіть низку спільнокореневих слів.

Вода, ...
слов'яни, ...
хрестити, ...
князь, ...
король, ...

Завдання 20. Визначте слово, яке не належить до поданої групи.

- 1) будинок, церква, храм, собор, водопровід;
- 2) князь, цар, слов'янин, король, імператор;
- 3) поляки, німці, слов'яни, угорці, французи;
- 4) Польща, Кавказ, Франція, Угорщина, Норвегія.

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 21. Слухайте іменники і записуйте їх у формі множини.

Завдання 22. Слухайте та повторюйте словосполучення.

Завдання 23. Слухайте речення і ставте питання до виділених інтонацією слів.

Завдання 24. Слухайте та повторюйте речення. Запишіть їх по пам'яті у зошит.

Завдання 25. Прослухайте мікротекст. Запишіть його по пам'яті в зошит.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 26. Прослухайте текст і скажіть, чому князя Ярослава називали Мудрим.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 27. Прослухайте текст і дайте відповіді на питання.

1. Хто такий Ярослав Мудрий?
2. Хто був батьком Ярослава?
3. Коли жив Ярослав?
4. Що побудував Ярослав у Києві?
5. Чому Ярослава назвали Мудрим?
6. З якими країнами торгувала Київська Русь?
7. Скільки дітей було в Ярослава?
8. З ким одружилися дочки князя Ярослава?

Завдання 28. У тексті Ви чули імена. Скажіть, які з них слов'янські. Пригадайте і назвіть інші слов'янські імена.

Завдання 29. Закінчіть речення .

1. Першою столицею Русі був ...
2. У десятому столітті великий київський князь Володимир ...
3. Ярослав багато зробив для Новгороду: ...
4. Ярослав любив ...
5. Київ успішно торгував ...
6. У Ярослава було ...
7. Три дочки Ярослава стали ...
8. У Софійському соборі в Києві ви можете побачити ...

Завдання 30. Прослухайте текст ще раз. Напишіть переказ тексту, використовуючи відповіді із завдання 29.

УРОК 8

Граматична тема: **Вираження обставинних відношень (продовження). Вираження причиново-наслідкових відношень. Вираження цільових відношень.**

Комунікативна тема: **Автобіографія.**

ГРАМАТИКА

Вираження обставинних відношень

Вираження причиново-наслідкових відношень

Причиново-наслідкові зв'язки вказують на обставини внутрішнього або зовнішнього характеру, які є причиною або наслідком здійснення або нездійснення дії. Обставини причини відповідають на питання *чому? з якої причини? завдяки чому?* та інші.

Студент пропустив заняття **через хворобу**
обставина (**Adv**) причини

Основні способи вираження причиново-наслідкових відношень

Мовний зразок	Спосіб вираження
<i>Завдяки гарній підготовці</i> команда виграла змагання. <i>Завдяки тобі</i> він дізнався багато нового.	ім., займ. у Д. в. із прийм. <i>завдяки</i>
<i>Через погану підготовку</i> ми програли. <i>Через тебе</i> я не встигла зробити завдання.	ім., займ. у З. в. із прийм. <i>через</i>
Він нічого не розповідає про себе <i>зі скромності</i> . <i>Від хвилювання</i> студент не міг сказати ні слова.	ім. у Р. в. із прийм. <i>зі, від</i>
<i>За наказом</i> ректора в університеті заборонено палити.	ім. в О. в. із прийм. <i>за</i>
<i>У результаті експериментів</i> науковці дійшли цікавих висновків. <i>Унаслідок зміни температури</i> змінюється клімат на Землі.	ім. у Р. в. із прийм. <i>у результаті, внаслідок</i>
<i>У зв'язку з хворобою</i> прошу перенести термін складання сесії.	ім. в О. в. із прийм. <i>у зв'язку з</i>
<i>Проживши в Україні багато років</i> , він добре говорить російською та українською.	дієприслівник, дієприслівниковий зворот

Коментар:

1. Конструкції з прийменниками *завдяки* і *через* антонімічні. Іменник (займенник) із прийменником *завдяки* передає причину, що сприяє дії і приводить до позитивного результату. Іменник (займенник) із прийменником *через* позначає причину, яка перешкоджає здійсненню дії і призводить до негативного наслідку: *Завдяки дощам* урожай був гарним. – *Через дощі* урожай був поганим.
2. Конструкція з прийменником *з/із/зі* виражає внутрішню причину дії людини (Вона продовжувала сперечатися *з упертості*). У цій конструкції вживаються іменники, що позначають риси характеру, почуття, ставлення до когось або чогось (*з гордості, із скромності, з упертості, із цікавості, з увічливості, з помсти, із жалю, із жадібності, із заздрощів, із ревнощів, із любові, з поваги, зі страху, із вдячності, з ненависті* та інші).
3. Конструкції з прийменником *від* виражають причину, пов'язану з внутрішнім станом людини (*Від страху* вона заплакала), або передають зовнішню причину зміни стану людини (Він тремтів *від холоду*), природні явища, що зумовлюють зміни у довкіллі (*Трава була мокрою від дощу*).
4. Конструкції з прийменником *за* переважно вживаються з іменниками, що виражають волевиявлення іншої особи (Вона вступила до університету *за порадою друзів*).
5. Конструкції з прийменниками *в результаті, внаслідок, зважаючи на, з огляду на, у зв'язку з* характерні для наукового та газетно-публіцистичного стилів мовлення.

Завдання 1. Назвіть у реченнях слова зі значенням причини. Поставте до них питання. Визначте, чим виражено значення причини.

1. Завдяки допомозі друзів я закінчив роботу вчасно.
2. Одяг став мокрим від дощу.
3. За браком часу друзі рідко ходять на концерти.
4. Захоплюючись музикою, він читав багато книг із мистецтва.
5. Він почервонів від сорому.
6. Завдяки поїздки до санаторію сім'я добре відпочила.
7. Подруга не прийшла на мій день народження через хворобу.
8. За браком часу розглянемо тільки основні питання теми.
9. У зв'язку з хворобою я не склав вчасно іспити.
10. Через упертість він не слухав порад друзів.
11. Затримавшись в університеті, він запізнився на потяг.
12. За порадою старшого брата він почав займатися в спортзалі.
13. Джон був задоволений, купуючи новий комп'ютер.

Завдання 2. Складіть із двох речень одне, використовуючи прийменники, подані в дужках.

З р а з о к: Студент *хвилювався*. Він зробив кілька помилок у роботі. –
Від хвилювання студент зробив кілька помилок у роботі.

1. Було дуже жарко. Рослини пожовкли (від).
2. Я довго працювала на комп'ютері. У мене заболіли очі (від).
3. Ольга не хотіла бачити свої помилки. Вона була вперта (з).
4. Студентка пропустила багато занять. Вона хворіла (через).
5. Віктор поважав батька. Він завжди слухав його уважно (з).
6. Студент подивився не свій розклад. Він був неуважний (через).

Завдання 3. Поставте замість крапок прийменники завдяки, через. Поясніть їх уживання. Слова, подані в дужках, поставте у правильній формі.

1. Ми не змогли поїхати на екскурсію ... (сильний дощ).
2. Я не пішов на вечір ... (поганий настрій).
3. ... (допомога) товариша цей студент зміг правильно

розв'язати всі задачі з математики. 4. ... (висока температура) і (сильний головний біль) батько не міг працювати. 5. ... (літня спека) в місті майже нікого не залишилося. 6. ... (чудова погода) настрої у мене покращився. 7. (розвиток Internet) з'явилися нові види зв'язку. 8. ... (свої здібності) молодий фахівець швидко досяг успіхів.

Завдання 4. Складіть із двох речень одне, використовуючи прийменники завдяки, через. Поясніть їх використання.

З р а з о к: Був сильний мороз. Ми не змогли піти на екскурсію.—Через сильний мороз ми не змогли піти на екскурсію.

1. Ми займалися багато і серйозно. Переклад був закінчений вчасно. 2. Робота йшла успішно. Він вміло керував. 3. У друга було погане самопочуття. Він нікуди не хотів іти. 4. У сестри висока температура. Їй важко займатися. 5. Нам допоміг викладач. Курсова робота була завершена вчасно. 6. Студент дуже хвилювався. Він погано відповідав на іспиті.

Завдання 5. Запишіть речення, використовуючи замість прийменників у результаті, внаслідок прийменники завдяки, через. Поясніть ваш вибір.

1. Унаслідок поганої організації експерименту не були отримані очікувані результати. 2. У результаті порушення техніки безпеки сталася аварія. 3. У результаті неправильного поводження з вогнем сталася пожежа. 4. Унаслідок різкого потепління змінився клімат на планеті. 5. У результаті зміни клімату на Землі загинуло багато видів рослин і тварин. 6. Унаслідок різкого похолодання урожай цього року буде невеликий. 7. Унаслідок складності експерименту його підготовка вимагала багато часу.

Завдання 6. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі, вживаючи у реченнях прийменники в результаті, внаслідок.

1. Літак запізнився на 2 години ... (погана погода). 2. ... (сильний мороз) школи закрили на тиждень. 3. ... (напружена робота) в останні дні вона почувала себе погано. 4. Наша команда братиме участь у міських змаганнях ... (перемога серед команд ВНЗ). 5. Природа нашої планети змінюється ... (зміна клімату). 6. ... (найсильніший землетрус) було зруйновано багато будівель. 7. (неправильне поводження з вогнем) виникла пожежа.

Завдання 7. Поставте слова, подані в дужках, у потрібній формі після прийменників з огляду на, зважаючи на, у зв'язку.

1. Зважаючи на (недолік часу) розглянемо тільки основні питання теми. 2. З огляду (дію об'єктивних законів) суспільство розвивається. 3. У зв'язку з (медогляд) заняття скасовуються. 4. У зв'язку із (закінчення семестру) просимо всіх студентів здати залікові книжки в деканат. 5. У зв'язку з (об'єднання двох фірм) управлінський персонал скоротили. 6. У зв'язку зі (скорочення видобутку вугілля) були закриті деякі шахти. 7. З огляду на (невивченість цієї проблеми) вона викликає інтерес у вчених нашої країни.

Завдання 8. Складіть із двох речень одне, використовуючи прийменники, подані в дужках.

З р а з о к: У нас не достатньо часу. Ми розглянемо тільки основні питання теми. — За браком часу ми розглянемо тільки основні питання теми.

1. Я не склав вчасно іспити. Я хворів цілий місяць (у зв'язку з). 2. Світло було відключено. Невчасно платили за електроенергію (з огляду на). 3. Мій друг не зміг продовжувати навчання. У нього складна ситуація вдома (у зв'язку з). 4. Розклад змінився. У нас сьогодні буде історія України (у зв'язку з). 5. Деякі теми ми будемо вивчати на другому курсі. Вони складні (зважаючи на). 6. Команда програла чемпіонат світу. Вона погано підготувалася (у зв'язку з).

Завдання 9. Використовуючи прийменники через, у зв'язку з, напишіть заяву або пояснювальну записку щодо ситуацій.

1. Ви хочете достроково скласти іспити. 2. Ви приїхали після канікул на два тижні пізніше. 3. Ви часто пропускаєте перші пари. 4. Ви хочете перейти на інший факультет. 5. Ви хворіли і не ходили на заняття.

Завдання 10. Дайте відповіді на питання, використовуючи необхідні прийменники і слова, подані в дужках, уживаючи їх у потрібній формі.

1. Чому вона плакала? (Біль). 2. Чому ти взяв чужий зошит? (Помилка). 3. Чому він відмовився від допомоги? (Гордість). 4. Завдяки чому ви змогли закінчити роботу вчасно? (Гарна підготовка). 5. Завдяки чому ви змогли приїхати в Україну вчитися? (Допомога батьків). 6. Чому він не може займатися в гуртожитку? (Шум). 7. Через кого ви посварилися з другом? (Дівчина). 8. У результаті чого спортсмен переміг на змаганнях? (Успішний виступ). 9. Чому не відбулося змагання? (Сильний дощ). 10. У зв'язку із чим ви запізнилися на заняття? (Зміна розкладу).

Завдання 11. Доповніть речення, використовуючи прийменники від, з/із/зі, завдяки, через / слова, подані в дужках, поставивши їх у потрібній формі.

1. Вона заплакала ... (радість). 2. Студент зробив кілька помилок у контрольній роботі ... (неуважність). 3. Вони подружилися ... (загальні інтереси). 4. Ми не повернулися до університету вчасно ... (проблеми в нашій країні). 5. Я повинен був вступити до медичного університету ... (бажання батьків). 6. Ми запізнилися на заняття ... (погана робота) транспорту. 7. ... (вихованість) він не став сперечатися з викладачем.

Завдання 12. А. Прочитайте текст. Назвіть у реченнях слова зі значенням причини. Поставте до них питання. Визначте, чим виражено значення причини. Виконайте завдання після тексту.

На останніх заняттях ми говорили про способи вираження причини в українській мові. Мені здається, я зрозумів, що потрібно говорити: «Квіти загинули від спеки (від холоду, від морозу). Куртка мокра від дощу (від снігу). Ми не пішли на екскурсію через дощ. Завдяки дощу рослини виживають у спекотному кліматі тощо». Потім ми писали самостійну роботу. Потрібно було вставити в речення для передання причини необхідні прийменники. Я написав, але побачив, що у мого сусіда написано інакше. Тоді я виправив, і ось як у мене вийшло це завдання: «Він досяг успіхів в результаті таланту і працьовитості. Лікар не приймає завдяки хворобі. Через створення космічних ракет стало можливим дослідження космосу. Я швидко зробив переклад через допомогу друга. Від втоми вона хотіла спати». Я здав роботу і став чекати результату.

Б. Як ви думаєте, яку оцінку отримає студент і що він скаже про причини такого результату: «Завдяки товаришеві ...» або «Через товариша ...». Виправте помилки, якщо вони є. Який висновок можна зробити з цієї історії?

Завдання 13. Утворіть дієприслівники від дієслів, поданих у дужках, і використайте їх у реченнях.

1. Сеймур розповідав текст за фахом повільно, ... (підбирати) потрібні слова. Не ... (додзвонитися) сестрі, Оксана вирішила поїхати до неї додому. Іноземні студенти познайомилися один з одним, ... (прийти) на свято. Олена заощадила багато часу, ... (провести) розрахунки на комп'ютері. Друзі із задоволенням пішли на концерт, ... (очікувати) почути там свої улюблені твори. 6. ... (Віддати) свій зошит подрузі, Гульнара залишилася без конспектів. 7. Микола швидко впорався із завданням, ... (вибрати) правильний спосіб рішення.

Завдання 14. Складіть із двох речень одне з причиново-наслідковим значенням, використовуючи дієприслівник.

1. Професор не міг вийти з кабінету. Він очікував на важливий телефонний дзвінок. 2. Сергій не розв'язав задачу з математики. Він на самому початку зробив помилку. 3. Друзі швидко заснули. Вони за день дуже втомилися. 4. Іноземні студенти багато працюють у комп'ютерному класі. Вони прагнуть добре опанувати українську мову. 5. Ірина прийшла в університет за годину до початку лекції. Вона сподівалася зустрітися зі своєю подругою. 6. Іноземці приїхали вчитися в Україну. Вони мріють здобути вищу освіту в кращих університетах країни.

Вираження цілових відношень (мети)

Цільові відношення вказують на мету дії. У простому реченні обставини мети виражаються прийменниково-відмінковими формами іменника, інфінітивом або дієприслівниковим зворотом і відповідають на питання *навіщо? для чого? з якою метою?*

Для вирішення складних завдань
обставина (**Adv**) цілі
використовують комп'ютер

Основні способи вираження обставин мети

Мовний зразок	Спосіб вираження
Для навчання в університеті необхідно знати українську мову. Студенти прийшли в лабораторію з <i>метою проведення дослідів</i> . Із <i>метою</i> отримання візи необхідно звернутися до посольства. <i>Заради успіху</i> він готовий на все.	ім. у Р. в. із прийм. <i>для, з метою, заради</i>
Науковці приїхали до Києва <i>на конференцію</i> . Я пішов у магазин <i>по молоко</i> .	ім. у З. в. із прийм. <i>на, по</i>
Я зайшов до друга <i>за конспектом</i> . Студенти прийшли до декана з <i>проханням подовжити сесію</i> .	ім. в 0. в. із прийм. <i>за, з/зі/із</i>
Ми приїхали до України <i>вчитися</i> . Студенти зайшли в кафе <i>пообідати</i> .	дієслово у формі інфінітива
Студент працював весь день, <i>намагаючись закінчити роботу вчасно</i> .	дієприслівниковий зворот

Коментар:

1. У реченнях із конструкцією з прийменником **для** як предикат зазвичай уживаються дієслова зі значенням використання (*користуватися, використовувати (ся), застосовувати (ся), вживати (ся), служити, купити* тощо), дієслова руху, прикметники *потрібен, необхідний*: *Термометр використовується для вимірювання температури. Делегація приїхала для підписання договору. Для поїздки в Росію потрібна віза.*
2. Сполучення з **метою** вживається з віддієслівними іменниками (*Делегація приїхала з метою підписання договору*) та інфінітивом (*Делегація приїхала з метою підписати договір*). Конструкції із цими прийменниками характерні для книжного мовлення.
3. Із прийменником **заради** зазвичай уживаються іменники *життя, свобода, справедливість, мир, правда, істина, наука, любов, щастя* (*Заради науки вчений відмовився від багатьох речей у своєму житті*), а також іменники, які позначають особу (*Заради дітей сім'я переїхала в інше місто*).
4. Конструкції з прийменниками **на, в/у** мають додаткове просторове значення (*Вчені поїхали до Києва на конференцію. Ми пішли до друзів у гості*). Конструкція з прийменником **на** також уживається для позначення мети використання матеріалів, часу, грошей (*Весь свій час він витрачає на навчання*).
5. Конструкції з прийменником **за** найчастіше позначають мету дії (*Хочу звернутися до тебе за порадою. Ми зайшли до магазину за хлібом*).
6. При позначенні мети прийменник *з/із/зі* найчастіше поєднується зі словами *прохання, наказ, скарга, візит* тощо. (*Делегація приїхала з офіційним візитом*).
7. Дієслово у формі інфінітива вживається на позначення мети після предиката, вираженого дієсловами руху або зміни положення в просторі (*Сестра пішла купити квитки до театру. Машина зупинилася пропустити пішохода*). Такі конструкції можуть бути синонімічними до конструкцій із прийменниками **на** і **для**: *Ми поїхали до моря відпочивати. – Ми поїхали до моря на відпочинок. – Ми поїхали до моря для відпочинку.*

Завдання 15. Прочитайте речення. Назвіть слова і словосполучення зі значенням мети, поставте до них питання.

1. Наша група поїхала до Києва на екскурсію.
2. Іноземні студенти приїхали в Україну вчитися.
3. Віддай, будь ласка, телефон у майстерню для ремонту.
4. Вона ввімкнула лампу й сіла до столу читати.
5. Ці книги він купив для роботи.
6. Друг прийшов до мене по допомогу.
7. Студенти прийшли скласти заборгованість із пропущених занять.
8. Заради своєї родини він працює вдень і вночі.
9. Нас викликають до деканату з метою уточнити паспортні дані.

Завдання 16. Замініть у реченнях інфінітив іменником із прийменником на.

З р а з о к: Молоді люди прийшли до нічного клубу *потанцювати*. – Молоді люди прийшли до нічного клубу *на танці*.

1. Я приїхав сюди вчитися.
2. Студенти йдуть до університету займатися.
3. Ми йдемо зустрічатися з друзями.
4. Він поїхав до Англії навчатися.
5. Сусіди запросили нас обідати.
6. Наші знайомі поїхали в санаторій лікуватися.
7. Батьки пішли в парк прогулятися.
8. Викладач повернув студенту курсовий проект доопрацювати.

Завдання 17. Замініть у реченнях словосполучення зі значенням мети іменником із прийменником за.

1. Вона зайшла до сусідки взяти цукор.
2. Не забудь сходити в магазин купити хліб.
3. Завтра ми поїдемо на вокзал купувати квитки.
4. Друзі їздили в магазин вибирати

костюм. 5. Студентка пішла в деканат забрати студентський квиток. 6. Мати ходила в школу забирати доньку. 7. Сестра пішла в хімічтку взяти речі.

Завдання 18. Замініть у реченнях словосполучення зі значенням мети іменником із прийменником для.

1. З метою поліпшити свої результати він тренувався перед змаганнями більш, ніж звичайно. 2. Вона пішла до деканату з'ясувати ситуацію з іспитами. 3. З метою вступу до університету абітурієнти займаються на підготовчих курсах. 4. Студенти використовують інформацію з Інтернету з метою підготувати і здати реферати з деяких предметів. 5. Ми з другом поїдемо в магазин з метою купити комп'ютер. 6. Мої друзі поїхали до Києва отримати документи в консульстві. 7. Мене викликали в деканат вирішити питання оплати за навчання.

Завдання 19. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова, подані в дужках, із прийменниками на, за, для, заради, по.

1. З якою метою ви приїхали в Україну? (Здобуття освіти). 2. Навіщо вона поїхала на ринок? (Продукти). 3. Навіщо люди їдуть влітку до моря? (Відпочинок). 4. З якою метою ви прийшли в міжнародний відділ? (Документи). 5. Навіщо батько пішов у парк з дитиною? (Прогулянка). 6. Навіщо сестра приїхала до університету, який закінчила 10 років тому? (Зустріч випускників) 7. Заради чого він багато працює? (родина).

Завдання 20. Поставте замість точок прийменники за, для, на, заради. Слова, подані в дужках, використовуйте в правильній формі.

1. У цьому гуртожитку студенти мають прекрасні умови ... (заняття і відпочинок). 2. Вчора ми ходили до театру ... (спектакль «Ромео і Джульєтта»). 3. Ми звернулися в довідкове бюро ... (потрібна нам адреса). 4. Мати шукала гроші... (операція хворої дитини). 5. Ці люди багато зробили ... (збереження світу). 6. Батьки дали сину гроші ... (проїзд). 7. Жінка відмовилася від кар'єри ... (майбутнє дочки).

Завдання 21. Замініть у реченнях словосполучення зі значенням мети формою інфінітива. Поставте до них питання.

З р а з о к: Він прийшов у деканат *із проханням* про перенесення сесії на вересень. – Він прийшов у деканат *просити* про перенесення сесії на вересень.

1. Я прийшов до тебе з проханням про допомогу. 2. Студенти пішли до декана зі скаргою на секретаря. 3. Працівники метрополітену вийшли на вулиці з вимогами підвищення зарплати. 4. В аудиторію зайшла секретар деканату з оголошенням про зміну розкладу. 5. Староста прийшов до мене з проханням щодо організації зборів групи.

Завдання 22. Назвіть у реченнях слова і словосполучення зі значенням мети, замініть їх синонімами.

1. З метою економії електроенергії просимо вас, виходячи, вимикати світло. Для очищення води встановлено фільтр. 3. Науковці проводили експерименти на собі заради науки. 4. Срібло використовувалося в промисловості для виготовлення дзеркал. 5. Для вирішення своїх проблем він хоче знайти додаткову роботу. 6. Для досягнення мети вона працювала багато й систематично. 7. Ми з друзями влаштувалися в кафе працювати на літо. 8. Мама поїде в санаторій відпочивати і лікуватися.

Завдання 23. Поясніть, що ви зробите або зробили для реалізації зазначеної мети.

З р а з о к: Для зміцнення здоров'я ... – Для зміцнення здоров'я я буду займатися спортом.

1. Для вступу до університету ...
2. Для отримання освіти ...
3. Для отримання хорошої роботи ...
4. Для отримання великих грошей ...
5. Для створення гарної щасливої родини ...
6. Для допомоги батькам ...
7. Для вивчення іноземної мови ...

Завдання 24. А. Прочитайте текст.

У нас у класі була красива дівчина, в яку були закохані майже всі хлопчики класу, в тому числі і я. Але вона не звертала на мене уваги. І тоді я вирішив заради неї досягти в житті якихось успіхів. Наприклад, стати сильним, мужнім. Для цього я записався до тренажерного залу і почав ходити туди щодня.

З метою швидше досягти результату я став бігати вранці на стадіоні й робити зарядку, два рази на тиждень відвідувати басейн. Через деякий час тренер у басейні сказав, що в мене непогані дані для плавання. Для розвитку цих даних я почав ходити на заняття з плавання у спортивну групу, брати участь у змаганнях. Згодом я досяг великих успіхів у цьому виді спорту.

Дівчинка, заради якої я почав займатися спортом, так і не звернула на мене уваги, але тепер я не уявляю собі життя без спорту. Я займаюся ним заради свого здоров'я, заради підтримки гарної фізичної форми. Спорт зараз – це моє життя, мої друзі.

Б. Дайте відповідь на питання: Заради чого (чи кого) почав займатися спортом хлопець? Заради чого він робить це зараз?

В. Перекажіть зміст тексту у формі «Він ...», використовуючи слова і словосполучення зі значенням мети.

Г. Дайте відповідь на питання:

1. Що ви робите або зробили заради інших людей?
2. Що можна зробити заради іншої людини? Заради коханих і близьких людей?
3. Чого ви ніколи не зробите заради інших людей?

Завдання 25. Дайте відповіді на питання, використовуючи прості речення.

1. Навіщо ви приїхали до Харкова?
2. Для чого вам необхідно вивчати українську мову?
3. Для чого ми можемо використовувати Інтернет?
4. З якою метою ви заходите в деканат?
5. Для чого тобі потрібно зайти в міжнародний відділ?
6. Навіщо він поїхав у посольство?

Самостійна робота

Завдання 1. Запишіть речення. Підкресліть слова і словосполучення зі значенням причини і мети, поставте до них питання.

1. Студенти прийшли в деканат із проханням змінити розклад занять із вищої математики.
2. Через погану погоду учасники конференції не поїхали на екскурсію до Полтави.
3. Мої земляки зібралися разом для підготовки до свята.
4. Від втоми він не міг говорити.
5. З метою отримання хороших результатів першокурсники повинні багато вчитися.
6. Завдяки батькам я можу вчитися в університеті.
7. Батько приїхав до Києва на лікування.
8. Не вивчивши урок, Ганна не змогла відповісти на запитання

викладача. 9. Салех прийшов у гуртожиток, домовившись про зустріч із другом. 10. У результаті наукових експериментів учені зробили цікаве відкриття.

Завдання 2. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова, подані в дужках.

1. З якою метою студенти зібралися в холі університетської бібліотеки? (Відкриття виставки). 2. Навіщо потрібно займатися спортом? (Зміцнення здоров'я). 3. У результаті чого з'являється багато хвороб? (Погіршення умов життя). 4. З якої причини Самір був відсутній на семінарі? (Хвороба) 5. З якою метою ми використовуємо Інтернет? (Отримання необхідної інформації). 6. Завдяки чому з'явилися нові можливості отримання інформації? (Розвиток комп'ютерних технологій). 7. Для чого ваш однокласник пішов працювати? (Отримання досвіду). 8. У зв'язку із чим іноземний студент був відрахований з університету? (Академічна заборгованість). 9. Чому вона сміялася? (Радість, щастя).

Завдання 3. Закінчіть речення.

1. Екскурсія до Дніпра не відбудеться через ... 2. Студент отримає диплом із відзнакою завдяки ... 3. Купуючи комп'ютер, звертайтеся до фахівців за 4. Щоліта наша сім'я їздить до моря 5. Ви будете складати сесію достроково у зв'язку з ... 6. Заняття з української мови часто проводяться в комп'ютерному класі з метою 7. Не вивчивши текст, 8. Ваш друг не склав іспит з 9. Мої земляки поїхали в авіакаси за ... 10. Необхідно боротися із забрудненням довкілля заради

Завдання 4. Запишіть речення,

а) висловлюючи причину за допомогою прийменників через, завдяки, у зв'язку з, від:

1. Студент запізнився сьогодні на заняття. Погано працював транспорт.
2. Ельвін зробив багато помилок у контрольній роботі. Він був неуважний. Мій друг добре знає українську мову. Йому багато допомагали викладачі й однокласники.
4. Прошу дозволити мені складати сесію достроково. Мені необхідно поїхати додому.
5. Куртка була зовсім мокра. Ішов дощ.

б) висловлюючи мету за допомогою прийменників в, на, за і слів прийом, навчання, ремонт, порада, допомога:

1. Мій друг став погано бачити. Йому треба записатися до лікаря 2. Хуссейн мріє стати дизайнером. Він приїхав до Харкова 3. У мене не працює комп'ютер, я віддав його 4. Студентка не змогла виконати вправу з граматики. Вона звернулася до викладача 5. За будь-яких життєвих проблем завжди звертайтеся до старших

Комунікативна тема: **Автобіографія**

Завдання спілкування: **Вітання та побажання**



ПОПРАЦЮЙМО З ЛЕКСИКОЮ!

Завдання 1. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

аспірант		бажати / побажати (кому? чого?)
аспірантура	військовий	відзначати / відзначити (що?)
весілля		вітати / привітати (кого? з чим?)
віза		жартувати / пожартувати (над ким? над чим?)
жарт		захищати / захистити (кого? що?)
новосілля		одружуватися / одружитися (з ким?)
подія	візовий режим	отримувати / отримати (що?)
премія		поздоровляти / поздоровити (кого? з чим?)
хірургія		вітати / привітати (кого? з чим?)
ювілей		

Завдання 2. Вставте замість крапок слова, використовуючи матеріал для довідок.

- Брат моєї мами – це мій (хто?) Сестра моєї мами – це моя (хто?) ...
- Син мого дядька – це мій (хто?) Сестра мого батька – це моя (хто?) ...
- Якщо молоді люди вирішили одружитися, їх називають (ким?) ... і ...
- Після весілля вони стають (ким?) ... і ...
- Батько і мати чоловіка – це (хто?) ... для його дружини.
- Мати дружини – це (хто?) ... і батько дружини – це (хто?) для її чоловіка.
- Наречений після весілля стає (ким?) ... для батьків нареченої.
- Дружина є (ким?) ... для батьків чоловіка.
- Син мого брата – це мій (хто?) ..., дочка мого брата – це моя (хто?) ...
- Батько мого тата – це мій (хто?) ..., мати моєї мами – це моя (хто?) ...
- Мій син – це (хто?) ... для моїх батьків, моя дочка – це (хто?) ... для батьків моєї дружини (мого чоловіка).

Матеріал для довідок: тітка, дядько, двоюрідна сестра, двоюрідний брат, племінник, наречена, племінниця, наречений, чоловік, тесть, теща, свекор, свекруха, зять, дружина, невістка, бабуса, дідусь, онук, онука.

Завдання 3. Визначте родинні зв'язки Олександра та Івана Петровича, Андрія і Ольги Іванівни, а також інших осіб, зазначених на малюнку. Використовуйте відповідні слова із завдання 2.





Мова і культура

Українські прислів'я про сім'ю :

Дерево тримається корінням, а людина сім'єю. – Якщо в людини немає рідних, то їй дуже важко жити одній.

Бабусі – один тільки дідусь не онук. – Бабуся любить усіх як дітей: сина і дочку, племінницю і племінника, онука й онуку.

Дружина приголубить, а мати пожаліє. – Якщо у вас своя сім'я, все одно потрібно пам'ятати про батьків.

Яке дерево, такі його квіти; які батьки, такі й діти.

На сонці тепло, а біля матері добре.

У гостях добре, а вдома краще.



КОМУНІКАТИВНИЙ ЗРАЗОК

Завдання 4. Прочитайте діалог. Поясніть, у якій ситуації вживаються виділені слова.

– Добрий день.

– Вітаю.

– Мамо, дозволь мені представити мого друга, Еснайдера Гонсалеса. Еснайдере, а це моя мама – Любов Миколаївна.

– Дуже приємно познайомитися, Любове Миколаївно.

– Мені теж. Еснайдере, ви іспанець за національністю? У Вас іспанське прізвище.

– Не зовсім. Мій батько народився в Іспанії. Потім одружився з мамою і переїхав до Києва.

– А Ваша мама іспанка?

– Ні, моя мама українка. Вона була у відрядженні в Іспанії, де й познайомилася з батьком.

– Зрозуміло. Значить, Ви добре говорите іспанською.

– На жаль, ні. Я говорю іспанською, але для мови потрібна практика, тому не можу сказати, що вільно володію іспанською.

– А Ви їздите до Іспанії?

– Не дуже часто. Між нашими країнами існував візовий режим. У мене в Іспанії багато родичів: тітка, двоюрідна сестра, двоюрідний брат, племінниця, бабуся і дідусь. Але ми рідко бачимося. Сподіваюся, що із скасуванням віз для українців зможу відвідувати Іспанію частіше.

– А де працює Ваш батько?

– Він викладає філософію в університеті. Коли він приїхав з Іспанії, то відразу вступив до аспірантури, захистив кандидатську дисертацію та отримав ступінь кандидата філософських наук, або доктора філософії.

– Ну, а Ви? Будете, як і Ваш батько, писати дисертацію?

– Ну що ви! Це не входить у мої плани, незважаючи на бажання мого батька.

Я – майбутній програміст, хочу займатися ІТ-технологіями.

– Бажаю успіху.

– До речі, можете мене привітати. Я вчора захистив роботу на ступінь магістра.

– Вітаю із захистом і бажаю успіхів у роботі.

– Дякую за вітання і побажання.



ПОВТОРЮЄМО!

Форми вітання і побажання

<i>Ініціативні репліки</i>	<i>Можливі репліки у відповідь</i>
Вітаю Вас (тебе) з (із) ... Дозволь (дозвольте) привітати Вас (тебе) з (із) ... (Зі святом, з днем народження, з новосіллям, з ювілеєм, зі срібним весіллям, з Днем Перемоги ...)	Дякую за вітання (побажання). Дякую, що привітав (-ла; -ли). Щиро вдячний (-а; -і) (вдячний (-а; -і)) за сердечне вітання (за щире побажання).
Бажаю Вам (тобі) ... успіхів, щастя, удачі, здоров'я, довголіття, усіх благ ... Успіху і щастя Вам (тобі) ... у роботі, у навчанні, у житті. Нехай цей день буде радісним для Вас (тебе)!	Дуже вдячний (-на; -ні) за щирі привітання і побажання.
Бажаю добре відсвяткувати це свято (день).	



ПРАЦЮЄМО З ДІАЛОГАМИ!

Завдання 5. Прочитайте діалоги за ролями. Зверніть увагу на форми вітання і побажання. Складіть аналогічні діалоги.

Діалог 1

- Миколо, привіт! Був учора на захисті твоєї курсової роботи. Від щирого серця вітаю тебе з першим успіхом – успішним захистом, бажаю тобі після закінчення університету отримати диплом із відзнакою.
- Дуже вдячний тобі, Михасю, за твої щирі, сердечні й такі прекрасні побажання. Ще раз величезне спасибі тобі!
- Ну що ти, я завжди радий привітати друга зі святом або з успіхом.
- Ти справжній друг. А коли в тебе захист дипломної роботи бакалавра?
- Через тиждень. Я дуже хвилююсь.
- Не хвилюйся! Я впевнений, що все буде добре. Бажаю тобі успішного захисту і великих успіхів у науці в майбутньому. Нехай цей день буде успішним для тебе.
- Дякую за добрі слова.
- Ні пуху, ні пера тобі. Хто знає, може, я теж увійду в історію, як людина, що побила удачі майбутньому лауреатові Нобелівської премії.
- Яка Нобелівська премія! Хоча б університет закінчити з відзнакою. А ти все жартуєш.
- Кажуть, що в кожному жарті є частка правди.
- Поживемо – побачимо.
- Бувай.
- Бувай.

Діалог 2

- Привіт, Ахмеде.
- Привіт, Денисе. Чому ти пропустив тренування в п'ятницю? Тренер питав, чому тебе немає, а ми не знали, що сказати.
- На жаль, довелося пропустити тренування. У суботу я їздив на срібне весілля до батьків.
- Куди-куди ти їздив?
- На срібне весілля. Мої батьки одружилися 25 років тому, тобто прожили разом 25 років. І ось у суботу вони відзначали цю подію в ресторані. Було багато гостей, приїхали всі родичі. Було багато тостів-побажань.
- Як цікаво! Скажи, будь ласка, а як вітають із срібним весіллям.
- Ну, я подарував батькам мультиварку для приготування здорової їжі. (Цілий рік зі стипендії гроші відкладав!) Побажав їм щастя, здоров'я і відсвяткувати ще й «золоте весілля».
- Чекай, чекай, а що значить «золоте весілля»? Я спробую здогадатися сам. Це 50 років після весілля?
- Правильно. 50 років спільного життя.
- Денисе, передай мої щирі вітання твоїм батькам.
- Дякую, Ахмеде. Обов'язково передам.
- Денисе, ти говорив, що ви відзначали срібне весілля в ресторані. Чи існують які-небудь традиції для цього свята?
- Так. Звичайно. Весілля не проходить без веселощів, привітань, тостів за любов, здоров'я, господиню будинку і побажань усього найкращого.
- Дякую, Денисе. Я багато дізнався про традиції українського народу.
- Немає за що.



Мова і культура

Українські прислів'я:

У кожному жарті є частка правди – людина говорить правду, прикриваючи її жартом.

Ні пуху, ні пера тобі – побажання успіху у складній справі.

Поживемо – побачимо – у цей момент не зовсім зрозуміло те, що стане ясно лише згодом.

Завдання 6. Доповніть діалоги.

- 1) – Дозвольте привітати Вас із вашим святом – Днем учителя!
- ...
- 2) – Миколо, привіт! Чув, завтра в тебе буде весілля. Нехай цей день буде радісним для тебе.
- ...
- 3) – Дозвольте привітати Вас із ювілеєм. Я бажаю Вам довголіття, здоров'я і успіхів у роботі.
- ...
- 4) – ...
- Щиро дякую, що привітав.
- 5) – ...
- Я дуже вдячна Вам за щирі вітання і побажання.



ПОГОВОРІМО!

Завдання 10. Висловіть привітання і побажання.

1. Ігор успішно склав сесію.
2. Оля перемогла в олімпіаді з української мови.
3. Сашко добре відповідав на семінарі.
4. Галина підготувала прекрасний номер для концерту.
5. Паола зробила блискучу доповідь на конференції.
6. Єгор закінчив фізичний факультет університету і вступив до аспірантури.

Завдання 11. Складіть діалоги до ситуацій. Використовуйте мовленнєві зразки для вираження привітання, побажання.

1. У студентів сьогодні День хіміка.
2. Завтра відзначається День учителя.
3. Ваш друг успішно захистив кандидатську дисертацію.
4. Сьогодні День студента!
5. Вас запросили на новосілля.
6. Вас запросили на весілля.
7. Ваш друг їздив на срібне весілля батьків.
8. У вашої сестри народився син.

Завдання 7. Привітайте: а) вашу викладачку з Міжнародним жіночим днем 8 Березня; б) своїх близьких із Новим роком; в) декана з 60-річчям.



ПОВТОРЮЄМО!

Фрази, які можуть бути корисними для написання автобіографії.

1. Мене звуть ...
2. Я народився ... (1 червня 1996 року)
3. Моя національність ... (українець / українка, туркмен / туркменка ...)
4. Я народився (народилася) в ... (Україні, у Німеччині, в Італії, в Америці).
5. Я студент ... курсу ... факультету ... університету.
6. Моя спеціальність – англійська мова та література

екологія
історія
фізика
біологія

терапія
хірургія
туризм
маркетинг

7. Моя майбутня професія – радіофізик

економіст
історик

музикант
співак (співачка)

географ
геолог

8. Я закінчив (-ла) ... середню школу, університет, академію в ... році.
9. У ... році вступив (-ла) до ... (школи, університету)
В ... році закінчив (-ла) ... (школу, університет)
10. Я отримав диплом з відзнакою (червоний диплом) у ... році.
11. Я вступив (-ла) до аспірантури у ... році.
12. Я захистив (-ла) кандидатську дисертацію, отримав (-ла) ступінь кандидата ... (хімічних) наук у ... році.
13. Я (не) одружена. Я (не) одружений.

Завдання 8. Напишіть: а) Вашу біографію; б) біографію Вашого батька.



ПОГОВОРІМО!

Завдання 9. Запитайте ваших однокурсників про їхнє життя.

1. Коли і де Ви народилися?
2. В якому році пішли до школи? В якому році закінчили середню школу?
3. Коли вступили до вищого навчального закладу?
4. На якому факультеті Ви навчаєтесь?
5. Яку спеціальність Ви отримаєте після закінчення ВНЗ?
6. Який Ваш сімейний стан?
7. Чи є у Вас досвід роботи?

Завдання 10. Порівняйте себе з вашим одногрупником. Поставте питання. Заповніть анкету.

1. Дата народження	Я народився (-лась) у ...	Він (вона) ...
2. Вік		
3. Національність		
4. Громадянство		
5. Освіта		
6. Статус	Я студент ...	Він (вона) ...
7. Сімейний стан		
8. Досвід роботи		

Завдання 11. Складіть діалоги до таких ситуацій:

1. Ваша подруга одружується і хоче познайомити вас зі своїм майбутнім чоловіком. Для вас це повна несподіванка. Звичайно, Ви хочете дізнатися, як можна більше про нареченого Вашої подруги.
2. Ви стали студентом першого курсу і знайомитеся з одногрупником (одногрупницею). Дізнайтеся про нього (про неї) якомога більше.

Завдання 12. *Познайомтеся з автобіографією. Напишіть свою автобіографію.***АВТОБІОГРАФІЯ**

Я, Коваленко Володимир Сергійович, народився 23 серпня 1996 року в місті Сватове Луганської області.

З 2003 по 2012 навчався в Сватівській СШ № 1, 9 класів якої і закінчив.

З 2012 по 2015 рік навчався в Старобільському радіо-фізичному технікумі Луганської області на відділенні фізики.

З 2015 по 2016 р. проходив службу в армії України.

З 2016 – студент заочного відділення радіо-фізичного факультету Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка. У цей час / Зараз є студентом третього курсу.

У 2017 р. був прийнятий на посаду інженера в ТОВ «Крафтенергобуд».

Сімейний стан: одружений. Дітей немає.

Адреса мешкання: вул. Метрологічна, б.10, к. 56, м. Київ

Дата

Підпис

**ЧИТАЄМО ТЕКСТ!****ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ****Завдання 13. *Прочитайте слова. Подивіться значення нових слів у словнику.***

атестат	вступні іспити	заучувати / завчити (що?)
влада	видатний учений	звертатися / звернутися (до кого? з чим?)
зброя	славетна робота	з проханням, пропозицією
клерк	всесвітня слава	опубліковувати / опублікувати (що?)
рукопис		друкувати / надрукувати (що?)
слова		присуджувати / присудити, надавати /
юнак		надати (що? кому? за що?) науковий ступінь
		умовляти / умовити (кого? що зробити?)

Завдання 14. *Розберіть слова за морфологічним складом, поясніть їхнє значення:*

Всесвітній, відмінник, хорошист, антифашист, чотирирічний.

Завдання 15. А. *Утворіть прикметники від іменників за допомогою суфікса:*

-н: школа, ціна, пам'ять; фізика, математика, техніка, електрика, логіка, історія.

Зверніть увагу на чергування: *фізиКа – фізиЧний*.

Б. *Складіть словосполучення з утвореними прикметниками.*

Завдання 16. *Розділіть подані слова на групи зі спільним коренем:*

Ціна, лист, чекати, слава, безцінний, оцінити, очікування, несподіваний, писати, славитися, переписати, рукопис, цінність, дочекатися, прославити, напис, прославлений, листування, славетний, сподіватись.

Завдання 17. Прочитайте словосполучення. Значення незнайомих слів подивіться у словнику:

опублікувати роботи, проводити дослідження, прийти до влади, розгромити будинок, обіцяти гроші, ненавидіти фашизм, звернутися з проханням, переписати від руки, найбільше здивування, знаменитий рукопис, теорія відносності.

Завдання 18. Утворіть іменники від поданих дієслів, складіть дієслівні та іменні словосполучення.

З р а з о к: пояснити теорію – пояснення теорії

Пояснити, просити, відкрити, досліджувати, рухати, купувати, виходити, здивувати, розвивати.

Завдання 19. Поясніть значення виділених словосполучень, замініть їх синонімічними.

На початку 1933 року Гітлер *прийшов до влади*.

У Берліні *за його голову* було обіцяно 30 000 марок.

Найбільша *слава прийшла* до вченого.

Антифашисти *звернулися до Ейнштейна* з несподіваним *проханням*.

Але вчений *знайшов вихід* із цієї ситуації.

Слова для довідок: здобути владу; за нього; домогтися слави; попросити; знати, як вирішити проблему.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 20. Прочитайте текст. Дайте відповідь, чому існує два рукописи роботи Ейнштейна про теорію відносності?

Альберт Ейнштейн

Альберта Ейнштейна називають «людиною ХХ століття» (за версією журналу «Time») і найвідомішим фізиком в історії. Він народився 14 березня 1879 року в Німеччині.

Дивно, але знаменитий учений навчався погано і був відрахований зі школи у 15 років за неуспішність. Він так і не отримав атестата. У школі Альберт відмовлявся заучувати шкільні підручники і вважав, що викладачі не вчать дітей мислити.

Школу він все-таки закінчив. Трохи пізніше Альберт, обурений методами викладання у школах, сам вирішив стати викладачем фізики. Коли він складав вступні іспити до технічного університету, то так здивував директора своїми знаннями, що той, не маючи можливості зарахувати студента без шкільного атестата, умовив знайомого директора школи прийняти юнака на рік і допомогти йому отримати атестат.

У віці 21 року, після чотирирічного навчання в університеті, Альберт Ейнштейн почав працювати клерком в офісі. Але вже в 1905 році він зробив революційні відкриття в науці, опублікувавши три роботи в галузі фізики й математики. Серед них усім відома теорія відносності, надрукована у фізичному журналі. Вчені всього світу читали цю роботу з величезним здивуванням. Незважаючи на логічність пояснення теорії відносності, деякі фізики у той час не зрозуміли її важливості і не поспішали вітати Ейнштейна з успіхом. Але всі хотіли дізнатися якомога більше про автора теорії відносності. В якому університеті він викладає? В якій лабораторії проводив свої дослідження?

У 1921 році Ейнштейну присудили Нобелівську премію в галузі фізики, але не за теорію відносності, а за логічне пояснення фотоелектричного ефекту. Після отримання Нобелівської премії всесвітня слава прийшла до вченого. Кращі університети світу запрошували його читати лекції.

На початку 1933 року Гітлер прийшов до влади в Німеччині. Альберта Ейнштейна, на щастя, не було у країні. Він читав лекції в Америці. У Німеччині його будинок був розгромлений фашистами, а за його голову було обіцяно 30 000 марок.

Великий учений ніколи не перебував у жодній партії, ніколи не займався політикою, але він ненавидів фашизм і війни. Одного разу в 1936 році, коли йшла війна в Іспанії, антифашисти звернулися до Ейнштейна з несподіваним проханням: вони попросили в нього рукопис теорії відносності – знаменитий рукопис 1905 року.

Колекціонери готові були віддати за нього величезні гроші, тому що рукопис був безцінним історичним документом. Гроші були необхідні антифашистам Іспанії для купівлі зброї.

Ідея була проста ... Але рукопис залишався в Німеччині. Як же бути? При всьому бажанні дістати його було неможливо. Але вчений знайшов вихід. Незважаючи на свою зайнятість, Ейнштейн переписав славетну роботу від руки.

Так з'явився другий рукопис статті про теорію відносності.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 21. Дайте відповіді на питання:

1. Коли і де народився Альберт Ейнштейн?
2. Де він навчався?
3. Чому Альберт не отримав шкільного атестата?
4. Коли були написані його знамениті роботи?
5. Де працював Ейнштейн, коли фашисти прийшли до влади в Німеччині?
6. Чому антифашисти знали, що можуть звернутися по допомогу до вченого?
7. З яким проханням вони звернулися до великого фізика?
8. Для чого був потрібний рукопис теорії відносності?
9. Де залишився рукопис?
10. Як Ейнштейн допоміг антифашистам?

Завдання 22. Закінчіть фрази за допомогою тексту:

1. Альберта Ейнштейна називають ...
2. Знаменитий учений був відрахований ...
3. У віці 21 року Альберт почав працювати ...
4. У 1905 році він зробив революційні відкриття ...
5. Незважаючи на логічність пояснення теорії відносності ...
6. У 1921 році Ейнштейну присудили ...
7. У 1933 році фашисти ...
8. Антифашисти звернулися до Ейнштейна ...
9. Гроші були необхідні ...
10. Учений переписав ...

Завдання 23. Розкажіть про Альберта Ейнштейна, використовуючи мовні зразки для складання автобіографії.

**ЦЕ ЦІКАВО!****САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА****ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ**

Завдання 24. *Прочитайте слова і вирази. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.*

Біль, хворий, випускник, ліки, рецепт, хірург, хірургія, операція, наркоз, очолювати / очолити (що?), керувати (ким? чим?), лікувати / вилікувати безкоштовно (кого?), припиняти / припинити (що?), поранений.

Завдання 25. *Утворіть іменники від поданих дієслів:*

удосконалювати, оперувати, приймати, приготувати, погіршувати.

Завдання 26. *Знайдіть підмет і присудок у поданих нижче реченнях. Визначте, якими частинами мови виражено головні члени речення.*

- 1) У 14 років він був зарахований на медичний факультет Московського університету.
- 2) Серед 20 кращих випускників він був направлений до Дерпту (Тарту).
- 3) У рецепті було написано «для бідного».
- 4) Пам'ятник ученому був відкритий 1887 року.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 27. А. *Прочитайте текст і скажіть, чому М. І. Пирогова назвали «чудовим лікарем».*

Микола Пирогов – великий хірург і людина

Відомий російський письменник Олександр Купрін написав оповідання «Чудовий лікар» про блискучого хірурга, видатного науковця Миколу Пирогова, якого знав і любив народ.

Микола Іванович Пирогов народився 25 листопада 1810 р. у Москві. У 14 років він був зарахований на медичний факультет Московського університету. У 18 років юнак закінчив університет і серед 20 кращих випускників був направлений до Дерпту (Тарту) для вдосконалення теоретичних і практичних знань. Талановитому вченому і лікарю було 22 роки, коли він захистив докторську дисертацію, а в 26 років він став професором Тартуського університету, одного з найбільших у Європі на той час.

У 30 років Микола Пирогов очолив першу в Росії хірургічну клініку, якою керував більше 30 років. Пирогов був безкорисливою й гуманною людиною: незважаючи на свою зайнятість у клініці і на кафедрі, він безкоштовно консультував у декількох лікарнях для бідних.

Він брав участь у Кримській війні (1853–1856 рр.) як військовий хірург. Іноді разом із кількома лікарями він оперував водночас на трьох столах, по 80–100 поранених на добу. Вчений вважав, що операції можна і потрібно робити без

болю. Він перший почав застосовувати наркоз під час операції. Під час війни Пирогов зробив під наркозом 10 тисяч операцій.

Він був основоположником нової галузі медицини – хірургічної анатомії. Пирогов написав низку робіт із військової хірургії. Відкриття Миколи Івановича застосовуються в медицині й зараз.

Після того, як Пирогов залишив роботу в Петербурзі і поїхав жити в село Вишня недалеко від Вінниці, він постійно лікував хворих, які йшли до нього з різних міст і сіл України. Для прийому хворих він побудував невелику лікарню, де майже щодня оперував. У Миколи Івановича також була аптека, де він сам займався приготуванням ліків. Багато ліків він давав безкоштовно: на рецепті було написано «для бідного». І тільки в 1880 році, незадовго до смерті, через погіршення здоров'я він припиняє операції у своїй лікарні.

Микола Пирогов був названий геніальним ученим ще за життя. Пам'ять про чудову людину живе й у наші дні. Якщо коли-небудь ви побуваєте на вулиці Пирогова в Санкт-Петербурзі, то обов'язково зупиніться і подивіться на пам'ятник цій великій людині, перший у Росії пам'ятник науковцеві, відкритий у 1887 році.

Ім'ям М. І. Пирогова названо два медичні університети в Україні, кілька лікарень і вулиць у різних містах світу. Недалеко від Вінниці, в будинку, де Пирогов провів свої останні дні, тепер музей.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 28. Підготуйте повідомлення «М. І. Пирогов – великий лікар і велика людина».



СЛУХАЄМО ТЕКСТ!
ПОПРАЦЮЄМО З ЛЕКСИКОЮ!

Завдання 29. Прочитайте слова і вирази. Значення незнайомих слів подивіться в словнику.

тесть	двоюрідні дядьки і тітки	виповнюватися / виповнитися
теща	грати в пляжний волейбол	вирушати / вирушити (куди?)
ювілей	кататися на лижах і ковзанах	радіти / зрадіти (кому? чому?)

Завдання 30. Доповніть речення відповідним за змістом дієсловом у правильній формі.

Денис ... студентом економічного факультету.

Настя взимку ... на лижах і ковзанах, влітку ... у пляжний волейбол.

Одного разу Настя підійшла до Дениса і ... його на день народження.

Скільки років тобі ... ?

Денис дуже ... запрошенню і пішов вибирати подарунок.

Дівчина дуже засмутилася через те, що ваза

Слова для довідок: бути, грати, виповнитися, кататися, зрадіти, запросити, розбитися.

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 31. *Слухайте та повторюйте словосполучення.*

Завдання 32. *Слухайте та повторюйте речення.*

Завдання 33. *Слухайте речення і ставте питання до виділених інтонацією слів.*

Завдання 34. *Прослухайте мікротекст, запишіть його по пам'яті в зошит.*

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 35. *Прослухайте текст і скажіть, чому Настя дуже подобалася Денису.*

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 36. *Прослухайте текст ще раз і придумайте його закінчення.*

Завдання 37. *Напишіть переказ тексту від імені Дениса або від імені Насті.*

КЛЮЧІ

Матеріали для викладача

УРОК 1



СЛУХАЄМО ТЕКСТ!

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 39. Слухайте і повторюйте слова:

Каса, консерваторія, вистава, незнайомка, рішучий, здалеку, готель, вирішувати, рішення, гість, ознайомитися, гостьовий, знайомий, знайомство, рішучість, гостювати.

Завдання 40. Слухайте і повторюйте словосполучення:

Візит до столиці, називати ім'я, підійти до незнайомки, під'їхати до консерваторії, приїхати до готелю, розповідати про знайомство.

Завдання 41. Слухайте речення і ставте питання до виділених інтонацією слів.

1. Антон Іванович любить розповідати про знайомство зі своєю дружиною.
2. Він приїхав у справах до Києва.
3. Антон підійшов до незнайомки, поставив свою валізу поруч.
4. Дівчина помилково взяла його валізу.
5. Незнайомка не назвала свого імені!
6. Молодий чоловік під'їхав до консерваторії і чекав біля входу.

Завдання 42. Слухайте і повторюйте речення. Запишіть їх по пам'яті у зошит.

1. Антон Іванович любить розповідати про знайомство зі своєю дружиною.
2. Він приїхав у справах до Києва.
3. Антон підійшов до незнайомки, поставив свою валізу поруч.
4. Дівчина помилково взяла його валізу.
5. Незнайомка не назвала свого імені!
6. Молодий чоловік під'їхав до консерваторії і чекав біля входу.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 43. Прослухайте текст і скажіть, що стало причиною знайомства Антона Івановича та його дружини.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 44. Послухайте текст ще раз і дайте відповіді на питання.

1. Де Антон Іванович уперше побачив свою дружину?
2. Про що він запитав під час зустрічі?
3. Що йому відповіла незнайомка?

4. Що Антон Іванович зрозумів, коли приїхав до готелю?
5. Чому він не зміг знайти дівчину в інших готелях?
6. Як Антон Іванович зрозумів, що дівчину треба чекати біля Київської консерваторії?
7. Чи зміг Антон Іванович познайомитися з дівчиною, яку зустрів біля театральної каси?

Завдання 45. *Знову послухайте текст. Використайте відповіді із завдання 44, напишіть переказ тексту.*

УРОК 2



СЛУХАЄМО ТЕКСТ!

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 34. *Слухайте і повторюйте слова:*

Зірка, кастинг, конкурс, обіцянка, операція, репетиція, слава, вірш, талант, телеглядач, телепрограма, телешоу, учасниця;
глухий, глухонімиий, відомий, дивовижний;
займати / зайняти; мріяти / помріяти; потрапляти / потрапити; плакати / заплакати; засмучуватися / засмутитися; здаватися / здатися; перемагати / перемогти.

Завдання 35. *Слухайте і повторюйте словосполучення:*

Дотримати слова, вирішити твердо, заради слави, займати кілька хвилин, мріяти про перше місце, потрапити на телебачення, засмучуватися через невдачі.

Завдання 36. *Слухайте речення та ставте питання до виділених інтонацією слів.*

1. Діана Козакевич стала учасницею телепрограм «Україна має талант» та «Хвилина слави».
2. Раніше вона хотіла бути вчителем української мови та літератури.
4. Під час підготовки дівчинка багато працювала до пізнього вечора, але не здавалася.
5. На телешоу Діана Козакевич розповідала вірш про бабусю.
6. Коли Діана дізналася, що не виграла мільйон, вона дуже сильно засмутилася.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 37. *Прослухайте текст і скажіть, чому Діана Козакевич стала найпопулярнішою дівчинкою в Україні.*

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 38. *Дайте відповіді на питання.*

1. Хто така Діана Козакевич?
2. Ким Діана хотіла бути в дитинстві?
3. Задля чого Діана хотіла перемогти й отримати приз?
4. Як дівчинка потрапила на телешоу?
5. Що робила Діана, щоб перемогти?
6. Чому вона засмутилася?

7. Діана змогла дотримати свого слова?
8. Ким дівчинка хоче стати тепер?
9. Як ви розумієте вираз «ніколи не здаватися»?

Завдання 39. Послухайте текст ще раз. Використовуйте відповіді із завдання 35, перекажіть текст.

Завдання 40. Розкажіть про себе, використовуючи подані питання як план.

1. Ким ви хотіли стати в дитинстві? Чому?
2. У яких конкурсах ви брали участь?
3. Чи вдавалося вам перемагати в конкурсах?
4. Чим ви захоплювались у дитинстві?
5. Ким вас бачили в майбутньому ваші батьки?
6. Як ви вибрали свою майбутню професію?
7. Що ви робите для того, щоб досягти успіхів у майбутньому?

УРОК 3



СЛУХАЄМО ТЕКСТ!

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 26. Слухайте та повторюйте слова:

Геолог, література, випадок, фітнес-клуб;
 геолого-географічний, напам'ять, соромно;
 хвилюватися, красти / вкрасти, зникати / зникнути, залишати / залишити,
 роздруковувати / роздрукувати, засмучуватися / засмутитися, траплятися / трапитися.

Завдання 27. Слухайте та повторюйте словосполучення:

хвилюватися через іспит, зникнути із комп'ютера, залишати на столі,
 роздруковувати курсову роботу, сталося зі мною, залишити роботу без нагляду,
 захист курсової роботи.

Завдання 28. Слухайте речення і ставте питання до виділених інтонацією слів і словосполучень.

1. Батир вчиться на геолого-географічному факультеті.
2. Хасан і Батир жили разом, але майже не бачилися.
3. Батир роздрукував курсову роботу, залишив її біля комп'ютера і ліг спати.
4. Уранці він дуже засмутився, тому що ніде не знайшов свої роботи.
5. Коли Батир відповідав, він дуже хвилювався.
6. Професор порадив ніколи не залишати свої файли без нагляду.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

**Завдання 29. Прослухайте текст і скажіть, що б зробили ви на місці професора?
 Яка мораль цієї історії?**

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 30. Дайте відповіді на питання.

1. Де вчиться Батир?
2. Як Батир готувався до захисту курсової роботи?
3. Як Хасан готувався до захисту?
4. Що сталося напередодні захисту?
5. Як ви думаєте, Батир і Хасан продовжують мешкати в одній кімнаті?
6. Як ви думаєте, як студенти групи ставляться до Хасана?

Завдання 31. Послухайте текст ще раз. Використовуючи відповіді із завдання 30, напишіть переказ тексту.

УРОК 4

**СЛУХАЄМО ТЕКСТ!!**

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 28. Слухайте та повторюйте слова.

Власник, дитинство, діяч, динаміт, досягнення, лауреат, відкриття, підприємство, виробництво, винахідник, письменник, діяч, мільйонер, фізіолог, професор, доктор, учений, хірург, зоолог, науковець;
громадський, почесний, видатний;
домагатися / домогтися, винаходити / винайти, визнавати / визнати, присуджувати / присудити.

Завдання 29. Слухайте та повторюйте словосполучення:

природничі науки, захисна реакція організму, наукова стаття, Нобелівська премія, величезні статки, революційний характер, домогтися успіху, винайти динаміт, займатися хімією, премія видатним громадським діячам, стати лауреатом Нобелівської премії.

Завдання 30. Слухайте речення і ставте питання до виділених інтонацією слів і словосполучень.

1. Ілля написав першу наукову статтю в 16 років.
2. Мечников-студент був рекомендований на державну стипендію хірургом Піроговим.
3. У 1870 р. Ілля Ілліч Мечников захистив докторську дисертацію.
4. Двадцятип'ятилітній професор читав цікаві лекції.
5. Коли І. І. Мечникову було всього 45 років, за наукові досягнення він був обраний почесним доктором Кембриджського університету.
6. Наукові дослідження І. І. Мечникова визнані в усьому світі.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 31. Послухайте текст і поясніть, чому І. І. Мечникову присудили Нобелівську премію.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 32. Дайте відповіді на питання.

1. Хто такий Альфред Нобель?
2. Кому і з якого часу присуджується Нобелівська премія?
3. Чому відкриття Мечникова мали революційний характер?
4. Де пройшло дитинство І. Мечникова?
5. За що Мечников-студент отримав державну стипендію?
6. В якому віці і з яким науковим ступенем І. І. Мечников закінчив Харківський університет?
7. Коли І. І. Мечников став професором зоології Новоросійського університету в Одесі?
8. За що видатному вченому була присуджена Нобелівська премія?

Завдання 33. Послухайте текст ще раз. Напишіть переказ тексту, використовуючи відповіді із завдання 32.

УРОК 5

**СЛУХАЄМО ТЕКСТ!**

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 30. Слухайте та повторюйте словосполучення:

вільний час, курсова робота, вихідний день, класична література, улюблене заняття, займатися перекладами, готуватися до семінарів, проводити вихідні дні, кататися на лижах, відвідувати виставки, збирати гриби.

Завдання 31. Слухайте та повторюйте речення.

1. У мене мало вільного часу.
2. Увечері я займаюся перекладами, готуюся до семінарів.
3. Взимку я часто катаюся на лижах.
4. Ми дуже любимо грати в хокей на льоду.
5. Улітку ми їздимо на Чорне море або на дачу.
6. Восени ми ходимо в ліс збирати гриби.

Завдання 32. Слухайте та повторюйте речення. Запишіть їх по пам'яті у зошит.

1. У неділю українці часто зустрічаються всією сім'єю і разом обідають.
2. У нашій родині на недільний обід приходять дідусі, бабусі, дядьки, тітки, двоюрідні брати і сестри.
3. Обід триває дуже довго, три-чотири години.
4. Ми спілкуємося й обов'язково п'ємо чай із варенням, що ми влітку самі приготували.

Завдання 33. Слухайте мікротекст. Запишіть його по пам'яті у зошит.

У нашій країні в суботу та неділю всі магазини працюють. Мені подобається з друзями ходити по магазинах, робити покупки. Звичайно, я відвідую театри, виставки. Іноді дивлюся телевізор, але, по-моєму, це не дуже добре. У нашій країні люди багато читають: класичну літературу, фантастику, детективи. Читання книг – моє улюблене заняття.

Завдання 34. Слухайте речення і ставте питання до виділених інтонацією слів.

1. Я працюю над курсовою роботою.
2. Після занять я викладаю англійську мову.
3. Ми п'ємо чай із варенням.
4. Улітку ми самі приготували варення із фруктів, зібраних у нашому саду.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 35. Прослухайте текст і скажіть: якому виду відпочинку надає перевагу Світлана.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 36. Прослухайте текст ще раз і закінчіть речення.

1. Узагалі у мене мало вільного часу:
2. Узимку я люблю
3. Улітку ми часто
4. Восени зазвичай ми ходимо
5. Щосуботи ми з подругами....
6. На недільний обід приходять
7. Щонеділі ми спілкуємося
8. Моє улюблене заняття – це

Завдання 37. Використовуючи відповіді із завдання 36, напишіть переказ тексту.

УРОК 6



СЛУХАЄМО ТЕКСТ!

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 29. Слухайте та повторюйте словосполучення:

перша столиця, східна Україна, Російська імперія, науковий центр, промисловий центр, привітні харків'яни, причини переїзду, біографія міста, історія та культура Харкова, місто студентів і вчених, ставати вченими, випускати трактори, турбіни.

Завдання 30. Слухайте та повторюйте речення.

1. Харків називають першою столицею.
2. З 1917 по 1934 рік Харків був столицею України.
3. У місті є навіть телевізійна програма, яка називається «Перша столиця».
4. Мало хто знає, що Харків дав світу трьох Нобелівських лауреатів.
5. Знаменитий мікробіолог Ілля Мечников навчався в Харківському університеті.
6. Харків є центром регіону України, який називається Слобожанщина.
7. Заводи Харкова випускають трактори, турбіни, літаки, велосипеди, взуття, одяг, книги.

Завдання 31. Слухайте та повторюйте речення. Запишіть їх по пам'яті у зошит.

Харків знаходиться на північному сході України. Харків є одним із найбільших міст України. Його населення – 1,5 млн осіб. Харків – це місто студентів і вчених. У 1805 році в Харкові був відкритий перший у східній Україні і третій у Російській імперії університет. У Харкові 30 університетів, академій, інститутів. Тут навчаються 18 тисяч іноземних студентів.

Завдання 32. Прослухайте мікротекст і запишіть його по пам'яті у зошит.

Кажуть, що Харків – це місто вчених і студентів. Чому? 1805 року в Харкові був відкритий перший у східній Україні університет. Щорічно 20 тисяч студентів з України та інших країн отримують дипломи харківських вишів. Мало хто знає, що Харків дав світу трьох Нобелівських лауреатів.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ**Завдання 33. Послухайте текст і скажіть, чому Харків називають першою столицею?****ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ****Завдання 34. Послухайте текст і дайте відповіді на питання.**

1. Де знаходиться Харків?
2. Яке населення Харкова?
3. Чому про Харків говорять, як про місто студентів?
4. Скільки Нобелівських лауреатів дав світові Харків?
5. Що випускають заводи міста?
6. Яке найкрасивіше місце в Харкові?

Завдання 35. Використовуючи відповіді із завдання 34, напишіть переказ тексту.

УРОК 7

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ**Завдання 21. Слухайте іменники і записуйте їх у формі множини:**

Ліс, річка, озеро, слов'янин, князь, син, дочка, церква, будинок, місто, дитина, король, королева, фреска.

Завдання 22. Слухайте та повторюйте словосполучення:

густий ліс, великий київський князь, юридичний кодекс Русі, «Руська правда», Золоті ворота, грецька мова, угорський король, прекрасна мозаїка.

Завдання 23. Слухайте речення і ставте питання до виділених інтонацією слів.

1. У десятому столітті великий князь Володимир хрестив Русь.
2. У Ярослава було 13 дітей.
3. Всім дітям він дав прекрасну освіту.
4. Міжнародна політика князя була мудрою.
5. Київ торгував із Візантією, Польщею, Німеччиною.
6. Син Ярослава був одружений на дочці імператора Візантії.
7. Дочка Ярослава Анна одружилася за королем Франції.

Завдання 24. *Слухайте та повторюйте речення. Запишіть їх по пам'яті у зошит.*

1. Першою столицею Русі був Київ.
2. На північний схід від Києва росли густі ліси.
3. Володимир відрядив Ярослава правити до Новгороду.
4. Ярослав будував церкви, будинки, мости, водопроводи.
5. Він відкрив школи для навчання дітей читання та письма.

Завдання 25. *Послухайте мікротекст, запишіть його по пам'яті в зошит.*

Коли помер Володимир, Ярослав став київським князем. Він хотів зробити Київ одним із найкрасивіших міст у світі. Ярослав багато будував: Золоті ворота, Софійський собор. У цьому соборі ви і зараз можете побачити фрески і прекрасну мозаїку одинадцятого століття. У Києві князь відкрив школи. У цей час Ярослава почали називати Мудрим.

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 26. *Послухайте текст і скажіть, чому князя Ярослава називали Мудрим.*

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 27. *Послухайте текст і дайте відповіді на питання.*

1. Хто такий Ярослав Мудрий?
2. Хто був батьком Ярослава?
3. Коли жив князь Ярослав?
4. Що побудував князь Ярослав у Києві?
5. Чому князя Ярослава назвали Мудрим?
6. З якими країнами торгувала Київська Русь?
7. Скільки дітей було в князя Ярослава?
8. З ким одружилися дочки князя Ярослава?

Завдання 28. *У тексті Ви чули імена. Скажіть, які з них слов'янські. Згадайте і назвіть інші слов'янські імена.*

Завдання 29. *Закінчіть речення.*

1. Першою столицею Русі був ...
2. У десятому столітті великий київський князь Володимир ...
3. Ярослав багато зробив для Новгороду: ...
4. Ярослав любив ...
5. Київ успішно торгував ...
6. У Ярослава було ...
7. Три дочки Ярослава стали ...
8. У Софійському соборі в Києві ви можете побачити ...

Завдання 30. *Послухайте текст ще раз. Напишіть переказ тексту, використовуючи відповіді із завдання 29.*

УРОК 8



СЛУХАЄМО ТЕКСТ!

ПЕРЕДТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 31. Слухайте та повторюйте словосполучення:

економічний факультет, пляжний волейбол, двоюрідний дядько, красива ваза, кататися на ковзанах, зрадіти запрошенню, вибирати подарунок, привітати дівчину.

Завдання 32. Слухайте та повторюйте речення.

1. Денис був студентом економічного факультету.
2. Одного разу Настя підійшла до Дениса і запросила його на день народження.
3. Мені виповнюється двадцять років.
4. Денис дуже зрадів запрошенню.
5. У супермаркеті він побачив багато красивих ваз.
6. Наступного дня Денис прийшов до Насті на ювілей.

Завдання 33. Слухайте речення і ставте питання до виділених інтонацією слів.

1. Настя прекрасно знала англійську мову.
2. Узимку Настя каталася на лижах і ковзанах.
3. Настя народилася в Західній Україні.
4. У супермаркеті Денис побачив багато красивих ваз.
5. Він побажав їй здоров'я, успіхів у навчанні, добрих друзів.
6. Ваза була розбита.

Завдання 34. Послухайте мікротекст, запишіть його по пам'яті в зошит.

Одного разу Настя підійшла до Дениса і запросила його на день народження. Денис запитав: «Скільки років тобі виповнюється?». Настя відповіла: «Завтра в мене ювілей. Мені виповнюється двадцять років. У нас удома збереться вся наша сім'я: старший брат із дружиною, тестем і тещею, двоюрідні дядьки й тітки, а також мої друзі».

ПРИТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 35. Послухайте текст і скажіть, чому Настя дуже подобалася Денису.

ПІСЛЯТЕКСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 36. Послухайте текст ще раз і придумайте його закінчення.

Завдання 37. Напишіть переказ тексту від імені Дениса або від імені Насті.

КЛЮЧІ

Тексти для аудіювання

УРОК 1

Як вони познайомилися?

Коли приходять гості, Антон Іванович любить розповідати, як він познайомився зі своєю дружиною.

Це було давно. Він приїхав у справах до Києва. Це був його перший візит до столиці. Раптом біля вокзалу він побачив театральну касу і вирішив спочатку купити квитки до театру, а потім уже їхати в готель.

Біля каси стояло кілька людей. Одна дівчина відразу сподобалася Антону. Напевно, вона теж приїхала здалеку, тому що біля неї теж стояв валіза. Антон підійшов до незнайомки, поставив свою валізу поруч і запитав у неї, до якого театру краще піти. Дівчина відповіла йому, що якби вона приїхала до Києва вперше, то спочатку пішла б до консерваторії, бо там прекрасна музика.

Антон був людиною рішучою і відразу запитав, як звуть дівчину. Але вона нічого не відповіла, купила квиток і пішла.

У готелі Антон відкрив свою валізу і побачив там жіночі речі! Він зрозумів, що дівчина помилково взяла його валізу. Антон дуже зрадів і вирішив, що тепер він повинен знайти цю дівчину. Він почав телефонувати в усі готелі, але це не допомогло. Вона ж не назвала свого імені!

Якби Антон знав її прізвище! Але йому навіть не було відомо її ім'я! І раптом Антон згадав, що вона говорила про Київську консерваторію. Було вже близько п'ятої години вечора. Скоро початок усіх вистав і концертів.

Антон під'їхав до консерваторії і чекав біля входу. На щастя, дівчина, яка забрала його валізу, прийшла на концерт!

А наступного дня вони вже разом пішли до театру.

УРОК 2

Ніколи не здавайся!

Діана Козакевич стала найвідомішою дівчинкою в Україні. Вона була учасницею телепрограм «Україна має талант» та «Хвилина слави» не заради слави. Діана хотіла перемогти й отримати приз, щоб допомогти своєму другові.

Дівчинка живе з мамою і татом у місті Чернігові. Раніше вона хотіла стати, як мама, вчителем української мови та літератури. Уроки мами дуже цікаві. Вона вчить дітей любити рідну мову. Багато учнів мами хотіли стати викладачами й Діана теж. Але одного разу все змінилося.

Мама Діани розповіла дивовижну історію.

Діані було 5 років, коли вона прийшла з прогулянки, підійшла до мами і каже:

– Мамо, у нашому дворі є хлопчик Вітя, він глухонімий. Я хочу, щоб ми завжди були разом.

– А як же ви будете розмовляти? Будеш учити мову глухонімих? – здивувалася мама.

– Ні, це дуже довго. А що ще можна зробити?

– Іди на кастинг, переможи в конкурсі і виграй мільйон, щоб Віті зробили операцію, – мама не знала, що ще відповісти.

Діана вирішила твердо:

– Я йду!

Так Діана Козакевич потрапила на телешоу. Під час підготовки дівчинка, як доросла, дуже багато працювала. Репетиції були до пізнього вечора. Діана дуже втомлювалася, але не здавалася.

На телешоу Діана Козакевич розповідала вірш про бабусю. Всі телеглядачі України полюбили цю дівчинку. Коли вона розповідала свій вірш, усі жінки плакали. Хоча Діана посіла п'яте місце, її вважають найменшою українською зіркою.

Коли Діана дізналася, що не виграла мільйон, вона дуже сильно засмутилася. Дівчинка думала, що тепер не зможе допомогти Віті, і він назавжди залишиться глухонімим. Але вона все одно не здалася! Потім Діана стала учасницею іншого телешоу, організатори якого допомогли дівчинці і дали необхідну грошову суму на операцію Віті. Дівчинка була щаслива! Вона так довго намагалася, багато працювала, репетирувала і, нарешті, виконала свою обіцянку. Вітя почув, як Діана розповідала свій вірш для нього.

Тепер Діана не хоче бути вчителем. Вона думає про професію дитячого лікаря. Дівчинка мріє допомагати всім дітям!

УРОК 3

Мене звати Батир. Я навчаюся на другому курсі геолого-географічного факультету. Я сподіваюся, що через 4 роки стану геологом.

Я хочу розповісти вам про випадок, який стався зі мною під час захисту курсової роботи на першому курсі.

Я мешкав у гуртожитку в одній кімнаті з Хасаном, із яким ми вчилися в одній групі.

Я багато працював над курсовою роботою: ходив до бібліотеки, шукав літературу за темою в Інтернеті. Я практично не бачив Хасана. Коли я йшов до університету, він ще спав, а ввечері Хасан приходив дуже пізно, коли я вже спав. Хасан любив ходити в кафе, фітнес-клуб, спілкуватися з друзями. Він активно займався спортом.

Нарешті моя курсова робота була готова. Я роздрукував її, поклав біля комп'ютера і ліг спати.

Коли я прокинувся вранці, Хасана в кімнаті не було, але не було й моєї курсової роботи. Я підійшов до комп'ютера, хотів роздрукувати її знову, але, на мій подив, усі файли були видалені.

Я дуже засмутився. На уроці Хасан впевнено, гучним голосом почав читати курсову роботу. І я зрозумів, що сталося: це була моя робота! Професор поставив Хасану кілька питань, він впевнено відповів на них. Я зрозумів, що він вивчив мою роботу. Потім була моя черга. Що я міг зробити? Сказати, що Хасан украв мою роботу? Я дуже хвилювався. Повільно, тихим голосом я повторив виступ Хасана слово в слово. Я так багато працював над курсовою, що вивчив її напам'ять.

Професор здивовано подивився на мене, поставив кілька запитань і сказав: «У вас чудова пам'ять і хороша робота. Тема розкрита. Я ставлю вам «відмінно». До речі, а де ваша робота?». Я відповів, що вона зникла.

Я подивився на Хасана. Він сидів червоний і дивився на підлогу. Я думаю, що йому було соромно.

Після захисту професор підійшов до мене і сказав: «Ви повинні бути більш уважним. Не можна залишати цінні файли без нагляду».

УРОК 4

Український Нобелівський лауреат

Напевно, багато хто мріє стати лауреатом Нобелівської премії. Винахідник динаміту і власник підприємств із його виробництва мільйонер Альфред Нобель після смерті залишив усі свої гроші Стокгольмському університету, щоб присуджувати премії видатним ученим усього світу. З 1901 року щорічно видатні науковці, письменники і громадські діячі отримують Нобелівську премію за роботи в галузі фізики, хімії, фізіології, медицини, літератури та ін.

Одним із перших лауреатів премії в галузі фізіології був великий учений – Ілля Ілліч Мечников. Відкриття Мечникова мали революційний характер і давали відповіді на питання про причини хвороб людини.

Дитинство Мечникова пройшло серед української природи недалеко від Харкова. Ілля дуже любив читати книги, а в 16 років написав першу наукову статтю, яка була надрукована в московському журналі.

Ілля Мечников став студентом Харківського університету. Він був одним із кращих студентів. За це, за рекомендацією відомого хірурга Пірогова, отримав державну стипендію і поїхав на практику до Європи. Два роки він провів у лабораторіях Німеччини та Італії, і це допомогло дізнатися про світові наукові відкриття того часу. У 19 років І. І. Мечников закінчив Харківський університет і в 1864 році отримав науковий ступінь кандидата природничих наук.

Через 6 років Ілля Ілліч Мечников захистив докторську дисертацію і став професором зоології Новоросійського університету в Одесі. Двадцятип'ятирічний професор читав такі цікаві лекції, що студенти відвідували їх із величезним інтересом.

Коли І. І. Мечникову було всього 45 років, за свої наукові досягнення він був обраний почесним доктором Кембриджського університету і членом Паризької, Віденської, Румунської, Нью-Йоркської, Бельгійської та інших Академій наук.

Наукові дослідження І. І. Мечникова були визнані в усьому світі. У 1908 році йому була присуджена Нобелівська премія за розроблену ним теорію захисної реакції організму.

УРОК 5

Вільний час. Інтерв'ю

Світлана вивчає англійську мову в Київському національному університеті імені Т. Г. Шевченка.

Ж. – журналіст / С. – Світлана

Ж. – Світлано, розкажіть, будь ласка, як ви проводите вільний час?

С. – На жаль, я дуже зайнята. Взагалі в мене мало вільного часу: вранці і вдень я вчуся в університеті, після занять викладаю англійську мову в дитячому садку, увечері займаюся перекладами, іноді навіть у суботу та неділю готуюся до семінарів, працюю над курсовою роботою. Коли я вільна, те, як я проводжу вихідні, залежить від пори року. Взимку я часто катаюся на лижах. У нас є дача, невеликий будинок неподалік від Києва. Зазвичай ми їдемо туди ввечері у п'ятницю і повертаємося в понеділок уранці. Ми дуже любимо грати в хокей на льоду, кататися на ковзанах.

Ж. – А чим ви займаєтеся восени, влітку?

С. – Влітку ми їздимо на Чорне море або на дачу. У нас великий сад. Ми любимо працювати в саду. А восени ми ходимо в ліс збирати гриби. Це дуже популярний відпочинок в Україні.

Ж. – Що ви зазвичай робите, коли перебуваєте в місті, коли не їдете на дачу?

С. – У нашій країні в суботу та неділю всі магазини працюють. Мені подобається з подругами ходити по магазинах, робити покупки. Українці також часто зустрічаються всією сім'єю і разом обідають у неділю. У нашій родині на недільний обід приходять дідусі, бабусі, дядьки, тітки та інші родичі. Обід триває дуже довго, три-чотири години. Ми спілкуємося, п'ємо чай із варенням, яке ми самі приготували із фруктів, що зібрані в нашому саду.

Ж. – Зрозуміло. А як щодо розваг, кіно, театрів?

С. – Звичайно, я відвідую театри, виставки, дуже люблю балет. Іноді дивлюся телевізор, але, по-моєму, це не дуже добре. У нашій країні люди багато читають: класичну літературу, фантастику, детективи. Читання книг – моє улюблене заняття.

Ж. – Дуже цікаво. Дякую, Світлано.

УРОК 6

Харків

Розповідає Хассан з Іраку.

Рік тому я приїхав в Україну, в місто Харків.

Харків знаходиться на північному сході України. Харків є одним із найбільших міст України, його населення – 1,5 млн (півтора мільйони) осіб. Виявляється, місту більше 350 років, але його не можна назвати старим містом. Воно постійно будується, змінюється, покращується.

Я дуже здивувався, коли дізнався, що Харків називають першою столицею, тому що з 1917 по 1934 рік це місто було столицею України. Про цей факт у біографії міста знає кожен харків'янин. У місті є навіть телевізійна програма, яка так і називається – «Перша столиця». У ній зазвичай розповідається про історію та культуру Харкова.

Кажуть, що Харків – це місто студентів і вчених. Чому? У 1805 році в Харкові був відкритий перший у східній Україні і третій в Російській імперії університет, який став науковим і навчальним центром країни. У Харкові 30 університетів, академій, інститутів, 170 шкіл. Тут навчаються 18 тисяч іноземних студентів. Щорічно 20 тисяч студентів з України та інших країн отримують дипломи харківських ВНЗ. Випускники харківських вишів стають ученими (фізиками, математиками, хіміками, біологами), вчителями, лікарями і фармацевтами, психологами та соціологами, економістами та інженерами, юристами та перекладачами, артистами і художниками, програмістами і менеджерами.

Мало хто знає, що Харків дав світу трьох Нобелівських лауреатів. Знаменитий мікробіолог Ілля Мечников народився в Харківській області й навчався в Харківському університеті; відомий американський економіст Саймон Сміт (Кузнець) навчався в Харкові, а фізик Лев Ландау – працював і викладав у Харківському університеті.

Харків є столицею регіону України, який називається Слобожанщина.

Харків – це великий промисловий центр країни. Заводи і фабрики Харкова випускають трактори, турбіни, літаки, велосипеди, взуття, одяг, книги. Мені дуже подобається Харків: зручне метро, красиві будинки, вулиці, парки і фонтани міста, добрі й привітні харків'яни.

Мені здається, що найкрасивіше місце в Харкові – це площа Свободи, яка є найбільшою в Європі. Тут знаходяться будівлі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та Будинку державної промисловості (Держпром).

УРОК 7

Ярослав Мудрий

Першою столицею Русі був Київ. На північний схід від Києва росли густі ліси. У річках і озерах було багато риби, а в лісах – звірів. Тут жили слов'яни.

У десятому столітті великий київський князь Володимир хрестив Русь. У Володимира було 12 синів. Одного з них – Ярослава – (978–1054 рр.) він відрядив правити на північ, до Новгороду.

Ярослав багато зробив для Новгороду: він будував церкви, будинки, мости, водопроводи, відкрив школи для навчання дітей читання та письма. Він створив перший юридичний кодекс Русі, який мав назву «Руська правда».

Коли помер Володимир, Ярослав став Київським князем – князем усієї Русі. Він хотів зробити Київ одним із найкрасивіших міст у світі, тому багато будував: Золоті ворота, Софійський собор. У цьому соборі ви і зараз можете побачити фрески і прекрасну мозаїку одинадцятого століття.

Ярослав любив книги, багато читав. Багато книг перекладали в цей час із грецької мови на старослов'янську. У Києві князь теж відкрив школи. У цей час Ярослава почали називати Мудрим. Міжнародна політика князя теж була мудрою. Київська Русь торгувала з Візантією, Польщею, Німеччиною, з країнами Кавказу і Сходу.

У Ярослава було 13 дітей. Усім дітям він дав прекрасну освіту. Вони багато читали, знали іноземні мови. Син Всеволод був одружений на дочці імператора Візантії Костянтина IX Мономаха. Три дочки Ярослава стали королевами: Анна одружилася з королем Франції Генріхом I, Анастасія стала дружиною угорського короля Андраша I, Єлизавета – дружиною короля Норвегії.

У Софійському соборі в Києві ви можете побачити фреску, на якій зображені Ярослав і його доньки.

УРОК 8

Подарунок

Денис був студентом економічного факультету. В цю групу вчилася дуже красива й розумна дівчина Настя. Вона дуже подобалася Денису. Вони були друзями. Настя прекрасно знала англійську мову й допомагала Денису перекладати наукові статті для курсової роботи.

Дівчина була дуже активною: взимку каталася на лижах і ковзанах, улітку грала у пляжний волейбол, плавала в річці і ловила рибу.

Батько Насті був інженером-будівельником. Він будував мости в багатьох містах і країнах. Настя народилася в Західній Україні, вчилася у школі в Уганді, потім у Запоріжжі, а зараз навчається в Київському університеті.

Одного разу Настя підійшла до Дениса й запросила його на день народження. Денис запитав: «Скільки років тобі виповнюється?». Настя відповіла: «Завтра в мене ювілей. Мені виповнюється двадцять років. У нас удома збереться вся наша сім'я: старший брат із дружиною, тестем і тещею, двоюрідні дядьки і тітки, а також мої друзі».

Денис дуже зрадів запрошенню і пішов вибирати подарунок. У супермаркеті він побачив багато красивих ваз і вирішив подарувати одну з них.

Наступного дня Денис прийшов до Насті на ювілей. Він привітав дівчину, побажав їй здоров'я, успіхів у навчанні, добрих друзів і подарував квіти і коробку з вазою.

Настя відкрила коробку, і всі побачили, що ваза розбита. Денис ...

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонів Л. В. Програма з української мови для студентів-іноземців вищих навчальних закладів / Л. В. Антонів, Б. М. Сокіл, Н. І. Станкевич. – Львів : вид-во Львів. нац. ун-ту, 2004. – 27 с.
2. Бей Л. Б. Тестові завдання до навчального комплексу з української мови / Л. Б. Бей. – ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 92 с.
3. Вінницька В. М. Українська мова як іноземна (початковий курс): підручник / В. М. Вінницька, Л. С. Головашина, Н. П. Плющ. – К. : Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, 2002. – 379 с.
4. Єдина типова навчальна програма з української мови для студентів-іноземців основних факультетів нефілологічного профілю вищих навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації / уклад. : Л. І. Дзюбенко, В. В. Дубичинський, С. А. Чезганов [та ін.] / За ред. О. Н. Тростинської, Н. І. Ушакової. – К. : НТУУ «КПІ», 2009. – Ч. 3. – 52 с.
5. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання докт. пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
6. Зайченко Н. Ф. Практичний курс української мови для іноземців: усне мовлення / Н. Ф. Зайченко, С. А. Воробйова. – К. : Знання України, 2004. – 324 с.
7. Макарова Г. І. Розмовляйте з нами українською мовою / Г. І. Макарова, Л. М. Паламар, Н. К. Присяжнюк. Ч. 1. – К. : Вища школа, 1992. – 102 с. – Ч. 2. – К. : Вища школа, 1993. – 150 с.
8. Навчальні плани та програми: (довузівська підготовка іноземних громадян): Ч. 1. Українська мова. Основи економіки. Біологія. Основи економічної та соціальної географії світу / уклад.: Л. Г. Новицька, О. Ф. Гудзенко, М. І. Дудка [та ін.]. – К. : ІВЦ «Вид-во «Політехніка», 2003. – Ч. 1. – 56 с.
9. Навчальні плани та програми: (довузівська підготовка іноземних громадян): Ч. 2: Фізика. Хімія. Математика. Основи інформатики та обчисл. техніки. Креслення. Історія України. Російська мова. Українська і зарубіжна література. Основи психології. Образотворче мистецтво / Уклад.: Б. М. Андрущенко, Ю. М. Іваненко, Ю. О. Колтаков [та ін.]. – К. : ІВЦ «Вид-во «Політехніка», 2005. – С. 73–132.
10. Новицька Л. Г. Вивчаємо українську: навч. посібник / Л. Г. Новицька, Г. М. Поліщук, Н. П. Шавшина. – К. : НМК ВО, 1993. – 336 с.
11. Паламар Л. М. Практичний курс української мови / Л. М. Паламар. – К. : Либідь, 1995. – 158 с.
12. Сокіл Б. М. Вчимося розмовляти українською / Б. М. Сокіл. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – 95 с.
13. Сучасна українська мова : підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін. За ред. О. Д. Пономаріва. – К. : Либідь, 1997. – 400 с.
14. Тростинська О. М. Українська мова для російськомовних іноземних студентів : навчальний посібник / О. М. Тростинська. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 128 с.
15. Українська мова для іноземців: збірник вправ / Н. С. Ніколаєва, В. І. Невоїт, В. О. Любчевська-Сокур [та ін.]. – Київ, 2002. – 174 с.
16. Українська мова у вправах і завданнях / Є. М. Терлак, І. М. Кочан, В. І. Пілецький, О. В. Смолякова. – К. : НМК, 1990. – 212 с.
17. Ушакова Н. И. Учебник по языку обучения для иностранных студентов в русле современной образовательной парадигмы. Теория и практика создания учебника по языку обучения для иностранных студентов вузов Украины / Н. И. Ушакова. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2009. – 263 с.
18. Ушакова Н. І. Знайомтесь: Україна / Н. І. Ушакова, І. В. Петров; [за ред. Н. І. Ушакової]. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 120 с.
19. Чистякова А. Б. Українська мова для іноземців / А. Б. Чистякова, Л. І. Селіверстова, Т. М. Лагута. – Х. : Індустрія, 2008. – 384 с.
20. Чумак О. Г. Українська мова як іноземна / О. Г. Чумак, В. В. Чумак. – Ч. І. Основи фонетики, граматики, інтонації, словотвору : навчальний посібник. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2006. – 238 с.
21. Чумак О. Г. Українська мова як іноземна / О. Г. Чумак, В. В. Чумак. – Ч. II. Основи морфології, синтаксису, стилістики : Навчальний посібник. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2006. – 214 с.

Навчальне видання

Ушакова Наталя Ігорівна
Тростинська Оксана Миколаївна
Копилова Олена Володимирівна
Алексєєнко Тетяна Миколаївна
Кушнір Ірина Миколаївна

Українська мова

Підручник для іноземних студентів
1 курсу нефілологічних спеціальностей

Коректор *І. Ю. Агаркова*
Комп'ютерне верстання *Н. О. Ваніна*
Макет обкладинки *І. М. Дончик*

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 14,53. Наклад 500 пр. Зам. № 121/17.

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна
Тел. 705-24-32